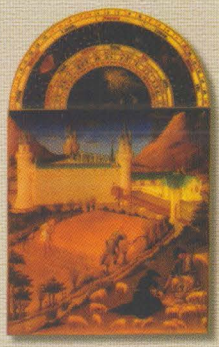
ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI

Gerald Messadié

Amerika Çiçeği

Gerald Messadié

Amerika Çiçeği

YILDIZLARIN JEANNE'I | ÜÇÜNCÜ KİTAP

Epitaphe Iudit Fillon
Freres humains qui apres nos Veuez
Nayez les cueurs contre nos endurcis
Car se pitie de nos pouurez auez
Dieu en aura plustost de vous mercis
Vous nous voyez cy attachez cinq fix
Quāt de la char ilz trop auōs nourrie
Elle est piecza deuouree et pourrie
et nos os les ons reduictz en cendre et poudre
De nostre mal personne ne se rie
Mais prie a Dieu que tous nous vueil le absoulldre
g iii.

ithaki

ithaki

Gerald Messadié

1931'de Kahire'de doğdu. Pek çok din ve mezhebin, farklı milliyetlerin yaşadığı, kozmopolit bir coğrafyada yetişti. Bu kültürel zenginliğin etkileri eserlerine bütün renkliliğiyle yansımıştır. Paris'e yerleşmesinin ardından, ilk romanını 1955'te yayımladı. 1988'de yayımlanan *L'homme qui devint Dieu* adlı inceleme kitabı büyük yankı uyandırdı.

Messadié'nin eserleri pek çok dile tercüme edildi, dünya çapında büyük ilgiyle karşılandı. *Musa* (1999), *Davut* (2000), *Sokrates'in Karısı* (2001) ve *Süleyman Paşa Sokağı Numara 25* (2003) eserleri arasındadır. Messadié, *Yıldızların Jeanne'ı* üçlemesinde VII. Charles'ın zaferlerinden, Amerika'nın keşfine kadar, tarihin yarım asırdan uzun bir dönemini kucaklıyor.

İthaki Yayınları - 307
Edebiyat - 245
ISBN 975-273-073-6

Gerald Messadié
Yıldızların Jeanne'ı 3. Kitap: Amerika Çiçeği
Jeanne De L'Estoille 3: La fleur d'Amérique

Fransızcadan çeviren: Hakan Tansel
Redaksiyon: Aysen Altınel

1. Basım, İstanbul 2004

© L'Archipel, 2003
© İthaki, 2004
Yayıncının yazılı izni olmaksızın herhangi bir alıntı yapılamaz.
Bu kitabın telif hakları Kesim Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Yayın Koordinatörü: Füsun Taş
Kapak Tasarımı: Murat Özgül
Düzelti: Şule C. Koçak
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: Yeşim Ercan
Kapak, İç Baskı ve Cilt: Kitap Matbaacılık

İthaki Yayınları
Mühürdar Cad. İlter Ertüzün Sok. 4/6 81300 Kadıköy İstanbul
Tel: (0216) 330 93 08 – 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
www.ithaki.com.tr
ithaki@ithaki.com.tr

Dağıtım:
Çatalçeşme Sok. Yavuz Han No: 26 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 512 76 00 Faks: (0212) 519 56 56

Yıldızların Jeanne'ı Üçüncü Kitap

AMERİKA ÇİÇEĞİ

*

Gerald Messadié

Çeviren: Hakan Tansel

İthaki

Birinci Bölüm

*

RÜZGARGÜLÜ

1
HABERCİ MELEK

*

Çatırtı havayı titretti. Bir gürgen, anında, cıva ağacına dönüştü, sonra da alev aldı. Yıldırımın etkisiydi bu. Fazla şiddetli bir tutku gibi.

Vahiy geldiği zaman, azizler böyle ışıldıyor olmalı, dedi kendi kendine Jeanne, Gollheim şatosunun büyük salonunun penceresi önünde.

Le Palatinat göğünde, siyah ve şişman bulut sürülerini iteleyen bir bora patladı. Jeanne pencereyi örttü. Meşalelerin ve tavanın ortasında bir zincire asılı duran taç şeklindeki demir lambanın içindeki mum alevleri dans ettiler. Ruhun geçtiğini hissedip, sevinçten oynuyorlardı sanki.

"Franz-Eckart bizimle yemek yemiyor mu?" diye sordu Jeanne, kısık sesle, oğlu François'ya.

François, belli belirsiz bir şekilde başını salladı, cevap olarak. Hassas bir konuydu bu. Jeanne soğukkanlılığını korudu.

Davetliler, gürültüyle gülerek ve pelerinlerine takılmış damlaları silkeleyerek geldiler. Hizmetkarlar gelenlerin etrafında dört döndüler. Konuşmalar daldan dala atlıyor, gayet hararetli geçiyordu: Gollheim şatosunun yemek salonunda on altı davetli vardı. Balık ve kümes hayvanı, sarı üzümle tavada kızartılmış alabalık, lahanalı tavuk ve Fransa şarapları ikram edildi. François, seçkin şaraplar için bir servet harcıyordu. Gollheim'de kaldı-

ğı, annesi ve Joseph de l'Estoille'in ona eşlik ettiği zamanlar, davetler çoğalıyordu. Jeanne aşçısını da yanında getiriyordu gerçi. Her gün şenlik değildi, o çevrede.

Bütün De l'Estoille klanı oradaydı: Jeanne, kocası Joseph, herkesin bakışlarını üzerinde toplayan, yakında on dokuz yaşında olacak olan kızları Aube, merhum Jacques'ın oğlu, yirmi üç yaşındaki Déodat ve kırk bir yaşındaki François de Beauvois, onun karısı Sophie-Marguerite ve büyük çocukları, on dokuz yaşındaki Jacques-Adalbert.

Yılın büyük bölümünü Gollheim'de geçiren küçük oğulları François-Eckart da oradaydı, ama davetliler arasında yoktu.

Önce sadece, Fransa'nın yeni kralı VIII. Charles'ın Senlis anlaşmasında Avusturyalı Maximilien'e bırakmış olduğu iki Fransız vilayeti, Artois ve Franche-Comté ve İspanya tahtına hediye etmiş olduğu diğer ikisi, Cerdagne ve Roussillon hakkında konuşuldu.

"Babası mezarında ters dönüyordur!" dedi yaşlı Kont Gollheim, gülerek.

"Büyükbabası da öyle," dedi Jeanne, Almanca konuşarak.

En büyük oğlu uzun yıllar önce Marguerite von und zu Gollheim'le evlenmiş olduğu için, sonunda hâkim olmuştu bu dile, Jeanne. Bazı yazları Gollheim'de geçirmesinden ötürü, kulağı da iyice alışmıştı. Oğlu Déodat de l'Estoille de, İtalya'ya, Ferrando Sassoferrato'nun yanına sık sık yapmış olduğu yolculuklar sayesinde İtalyancayı söktüğü gibi, Almancayı da öğrenmişti.

Avusturyalı Maximilien'in, sinirli, düzenbaz, ama geri zekalı bir şahsiyet olan VIII. Charles'ı fena halde korkuttuğu konusunda herkes hemfikirdi.

Sophie-Marguerite de Beauvois, babasıyla birlikte gelmiş olan genç bir asilzadenin varlığından hoşnut gözüküyordu. François

hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi yapıyordu, Jeanne da öyle. Kırk yaşını geçmiş olan kontes François de Beauvois'nın körpe vücutlara belirgin bir düşkünlüğü vardı; kocasının üvey kardeşi Déodat'yla bile şansını denemiş, ama açıkça terslenmişti.

Yemekten sonra, oğlunu kolundan çekip, küçük bir salona götürdü Jeanne. Ellerini tutarak, gözlerinin içine baktı; bu dilsiz sorular sözcüklerden çok daha anlamlıydılar.

"Sana Franz-Eckart'dan bahsetmemi istiyorsun. Ne diyebilirim ki?" dedi François, keyifsiz bir ses tonuyla. "Onu tanırsın. Senin onu çok sevdiğini biliyorum ve çocukluğundan beri onun da seni sevdiğini biliyorum. Ama senin varlığına karşın, yalnız yemeyi tercih etti."

"Kavga etmediniz ya?" diye sordu Jeanne.

"Hayır. Ona uyarılarda bulunmak hiçbir işe yaramıyor."

Bir tarafa doğru bir adım attı, sonra da diğer tarafa, huzursuz olduğu açıkça belliydi.

"Bilmem doğumunda ya da anne karnına düşmesinde hangi vahşi cin ağır bastı. Aile hayatımıza neredeyse hiç katılmıyor. Odasında uyumuyor bile, gecelerini, ormanın ortasındaki, senin de gördüğün o kulübede, hiçbir şey anlamadığım kitaplarla, yalnız geçiriyor. Bilgili bir çocuk, ah evet, benden daha fazla ve kendim için istemeyeceğim kadar çok bilgili! Hannover üniversitesindeki öğretmenleri öve öve bitiremiyorlar onu. Kendi saflarına katılmasını istiyorlar. Yunanca ve Latince konuştuğu gibi, şimdi de İbranice öğreniyor. Ama münzevi bir oğlan."

François, bunalmış ve düşünceli bir halde, bir koltuğa bıraktı kendini. Bir meşalenin ışığı yüzünü okşadı ve Jeanne, hem uzak, hem de duygulu bir bakışla süzdü onu: hık demiş, gerçek babası François Villon'un burnundan düşmüştü. Meşale gibi olgunluk da, gençliğin yaltakçı sislerini dağıtıp, düşünceli, buruk

ve şefkatli bir adamın hakiki çekiciliğini ortaya sererek, onun gerçek yüz hatlarını aydınlığa çıkarıyordu. Jeanne'ın olmasını istediği gibi bir Villon'du o: şefkatli ve sadık.

Onu kaygılı bulduğuna çok üzüldü Jeanne. Oysa François-Eckart on dokuz yaşındaydı ve babasının da onun kendine has yapısını o akşam keşfetmediği kesindi. Jeanne, oğlunun huzursuzluğunun başka bir nedeni olduğunu seziyordu. Fırtınayı dağıtmaya zorladı kendini.

"Arkadaşı yok mu?" diye sordu.

"Arkadaşlığa ihtiyaç duyup duymadığını bilmiyorum, ama buradan pek uzakta olmayan terk edilmiş bir kulede yaşayan, acayip bir şahsiyetle sık sık görüşüyor. Deli bir keşişe benzeyen, sakallı bir ihtiyar. Ne konuştuklarını bilmiyorum ama, konunun onları coşturduğuna kuşku yok, zira uzun akşamlar geçiriyorlar birlikte. Benim yattığım saatte kulübede ışığın parladığını görüyorum ve Franz-Eckart'ın dikkat çekici bir mum tüketiminde bulunduğunu biliyorum. Bu keşişten başka arkadaşını tanımıyorum."

"Iyi ya işte, okumayı seven, çalışkan bir oğlan," dedi Jeanne. "Akşamlarını orospular yerine elyazmalarıyla geçirmesi daha iyi!"

"Ah, soyumu devam ettirecek olan o değil ama!" diye bağırdı François. "Iyi ki Jacques-Adalbert var. En azından o, yaman bir çocuk!"

"Kendinin nasıl olduğunu anımsa, François," dedi Jeanne. "Sophie-Marguerite'le tanışana kadar..."

François yerinden doğruldu.

"Anne..."

Cümlesini bitirmeden, ayağa kalktı.

"Bunu niye söylüyorsun şimdi? Sen de biliyorsun. Sophie-Marguerite benim karım. Iki çocuğumuz var. Ama bazen... soy-

lu doğmuş bir orospuyu düşündürüyor bana!"

Jeanne içini çekti ve kimsenin onları dinlemediğinden emin olmak için, kapıya bir göz attı. Ama doğru ya, Fransızca konuşuyorlardı. Taş duvarlar arasında yankılanan ve Sophie-Marguerite'in gülüşüne karışan, kopuk kopuk Almanca konuşmalar onlara kadar ulaşıyordu. Birden, onların evlilik hayatını hayal etti Jeanne: François gün ağarırken matbaaya gidip, geç vakit, bitkin bir halde dönüyor ve karısı sıkılıyordu. Çocuklar büyümüşlerdi, Sophie Marguerite'in yapacağı hiçbir şey yoktu. Çapkınlık ediyordu.

"François," dedi, "vücudun kendi nedenleri vardır. Bir tutku gerekir ona. Senin matbaan var. Onun da avlanmaya ihtiyacı var."

François'nın yüzünde acı bir gülümseme belirdi.

"Avlanmak ha! Gollheimlerin kanında, rasgele ortaya çıkan, acayip bir kalıtımsal ruh mu var acaba? Ya da..."

Kaygıyla baktı annesine.

"François-Eckart, Sophie-Marguerite'in bir geyik tarafından korkutulmuş olduğu, senin bana anlattığın o tuhaf olaydan dokuz ay sonra doğdu. O geyikle karşılaşma ve bu oğlanın şaşırtıcı yapısı arasında bir ilişki olup olmadığını soruyorum kendi kendime. Onu korkutanın gerçekten bir geyik olduğunu farz edersek tabii. Ki bana öyle gelmiyor..."

"Ama seviyorsun onu, öyle değil mi?" diye sordu Jeanne.

"Daha neler, anne, elbette seviyorum! Oğlum değil mi?"

"Önemli olan da bu."

Genelde Franz-Eckart diye anılan François-Eckart'ın, Angers ressamının ünlü dilsizi Joachim'in oğlu olduğuna hemen hemen hiç kuşku bulunmadığını François'ya açıklamak hiçbir şeye yaramazdı, diye düşündü Jeanne. Sophie-Marguerite, genç adamın

sessiz yabaniliğiyle onu tahrik etmesine izin vermiş ve bu gerçek ancak Jeanne'ın kurnazlığı sayesinde maskelenmişti. Şayet François, oğlunun, karısının geçici bir hevesinin meyvesi olduğunu öğrenseydi, evliliğinin mahvolması riski vardı. Yaralanmış bir özsaygı, lafın gelişi söylendiği gibi "temiz" olmamasından daha tehlikeliydi.

Joseph, Déodat ve Jacques-Adalbert'in gelişiyle konuşmaları bölündü. Her üçü de pek keyifli görünüyordu.

Ertesi sabah, Franz-Eckart'ın kulübesine gitti Jeanne.

Kararsız bir hava vardı. Bulut sürüleri, yağmura dönüşmekle tehdit ederek, ormanın üzerinde dolaşıyorlar, sonra güneş, görünüşü serserileri dağıtan bir okçu gibi, aniden parlıyordu.

Jeanne kapıya vurdu. Kimse cevap vermedi. Yirmi adım uzaktan, bir tilki geçti ve merakla ona baktı.

"Jeanne!"

Jeanne geri döndü; oydu. Önadıyla hitap ederdi kendisine. Genç adamın yüzüyle tilki arasındaki benzerliğe çok şaşırdı. Ama Joachim'in hatları da seçiliyordu yüzünde, kesinlikle annesininkine benzemeyen etli ağzı ve hareketli delikleri olan o güçlü burnu. Gülümseyerek yanına geldi ve çekik kaşlarının kediyi andıran bir görünüş verdiği ince, uzun gözleri kısıldılar. Tıpkı siyah bir yeleye benzeyen gür ve koyu renk saçları titreştiler. Sıcaklık ve neşeyle sarılıp öptü büyükannesini, kapıyı açıp içeri davet etti. Gezintiden geldiğini söyledi.

Olağanüstü karışık kağıt ve parşömen yığını hiç de azalmamıştı bir yıldan beri. Gökyüzüne çevrilmiş bakır teleskop penceredeydi hâlâ. Franz-Eckart bir koltuk çekip, Jeanne'ı buyur etti, paltosunu çıkardı ve bir sandığın üzerine oturdu.

"Dünkü yemekte gözlerimiz seni aradı," dedi Jeanne.

Önce, gözlerini alaylı bir şekilde kırpıştırarak, cevap vermeden baktı ona Franz-Eckart.

"Jeanne," dedi sonunda, "bu toplantıların nasıl olduklarını iyi bilirsin. İnsanlar kendilerini göstermek için konuşurlar. Hem sonra, hep aynı sorulardan kurtulamıyorum: Mesleğim ne? Evli miyim? Yakında evlenecek miyim? Duyan da, insan olmanın tek amacının para kazanmak ve evli olmak olduğunu sanacak."

"Ya ben sorsaydım sana bu soruları?"

"O başka olurdu, çünkü bana duyduğun sevgiyi biliyorum."

"İyi ama, ne cevap verirdin?"

Cevap vermek için gerekli sözcükleri arayarak, gözlerini kaldırdı Franz-Eckart.

"Benim mesleğim bilginin araştırılması. Papazlık gibi bir şey. Yüce bir zevk. Ama bir aileye yer bırakmıyor pek."

"Ya kalbin?"

"Jeanne, ikimiz de biliyoruz ki, kalp insanın böğründedir!"

Ve kahkahalarla gülmeye başladı. Jeanne da güldü, şaşırıp kalmıştı.

"Âşık olunuyor," diye devam etti. "Bağlanılıyor. Bir çocuk oluşuyor. Aile kuruluyor. Para kazanmak gerekiyor..."

Tüm bunların hiç ilgisini çekmediğini ifade eden bir el hareketi yaptı. François'nın da, bizzat kendisinin esprili bir şekilde anlatmış olduğu gibi, Sophie-Marguerite onu ayartana kadar, kadınlara karşı kayıtsız olduğunu düşündü Jeanne. Ama bu oğlan kalp meselelerini ve çapkınlıkları tamamen bir kenara atmışa benziyordu.

"François kaygılanıyor," dedi Jeanne.

"Şayet kendimi, her çarpışmada parça parça doğranma riski taşıyacağım askerlik mesleğine adamış olsaydım, bundan gurur duyardı kuşkusuz. Ticarete atılmış olsaydım, dolandırıcılar tara-

fından kazıklanmak riskine girdiğim için memnun olurdu, çünkü para kazanacak olurdum. Ama paraya niye bu kadar çok ihtiyacımız var ki, tanrı aşkına! Bir şato daha mı satın almak gerekiyor? Topraklar mı? Başka atlar mı? İki defa üst üste mi yemek yiyeceğim? Bu ne iktidar düşkünlüğüdür! Ve ne biçim bir sivrilme isteği! Babam, ileride benim ve kardeşimin onun yerine geçmemiz için, matbaa işine girmemi isterdi. Ama basacak metin olmadıktan sonra, matbaa ne işe yarar?"

Bir daha güldü, rahatsız edici bir gülüşle, zira gençliği, söylediklerindeki hayal kırıklığı taşıyan olgunlukla utanç verici bir şekilde ters düşüyordu.

"Peki biliminle ne yapıyorsun?" diye sordu Jeanne. "Kendini Tanrıya mı adıyorsun?"

Delikanlı, pek şaşırmış gibi, sorgulayıcı bir bakış attı ona.

"Babam gibi konuşuyorsun. Biz, kendimizi bile anlamaktan aciz, zavallı insanlar, Tanrı gibi sonsuz büyüklükteki bir varlığı nasıl kavrayabiliriz ki?"

Jeanne apışıp kaldı. Tanrıya inanmıyor muydu bu oğlan? Kavranılmayan bir şeye inanılabilir miydi? Sorular birbirine karıştı kafasının içinde.

"Yani?" diye mırıldandı.

"Onun yasalarını tanımaya çalışıyorum. Böylece, boş dualarla olduğundan daha çok yaklaşabilirim, onun bilgisine."

"Boş dualar mı?"

"Benim neye ihtiyacım olduğunu o benden daha iyi bildiğine göre, ne isteyebilirim ki ondan?" diye cevap verdi, insanın içine işleyen aynı gülümsemeyle.

"Yasalarını nasıl tanıyacaksın peki?"

"Onun yarattığı ve bizim hayatlarımızı yöneten yıldızların etkilerinin şifresini çözerek."

Şimdi anlamaya başlıyordu Jeanne: astrologdu demek ki. Hayatında karşılaştığı ikinci astrolog oluyordu, birincisi, Angers ressamı ve Franz-Eckart'ın öz babasının işvereni olan Jouffroy Mestral'dı. Çarpıcı bir rastlantıydı bu.

"Bu yolla buldukların hakkında genel bir özet geçer misin bana?" diye sordu Jeanne, sevimli bir gülümsemeyle.

Franz-Eckart ayağa kalktı ve kulübesinin ana salonu olan çalışma odasında birkaç adım attı, sonra Jeanne'ın önünde durdu.

"Kendi doğumumdaki gökyüzünü inceledim elbette. Sonra da annemin doğumundakini. Babamın da keza. Benim ana rahmine düştüğüm gün, annemin başına bir kaza gelmiş. Mars Boğa burcundaymış. Ve onun için, sekizinci göksel hanedeymiş."

Jeanne hiçbir şey anlamıyordu.

"Bu demektir ki," dedi delikanlı, hoyrat bir şekilde, "annem tecavüze uğramış muhtemelen."

Jeanne kalbinin çarptığını hissetti.

"Babamın bunu yapacak yapıda olduğuna inanmıyorum. Bir ağabeyim olduğuna göre, ihtiyacı da yoktu buna. Gerçek babamı tanıyor musun sen?"

Jeanne yutkundu.

"Hayır," diye cevap verdi. "Demek istediğim... Senin François'nın oğlu olmadığına inanmam için hiçbir neden yok..."

Jeanne bir aptallık yapmış olduğunu fark etti ve oğlanın gülümsediğini görünce, bunu daha açıkça anladı.

"Benim dördüncü göksel hanemin incelenmesi, babamın pek sıradan olmayan bazı güçlerle donanmış olduğunu belirtiyor, bu da benim hayvanlarla olan dostluğumu açıklıyor."

Jeanne az önce geçmiş olan tilkiyi anımsadı. Sonra gözünün önüne, o unutulmaz akşamüstü, Angers evinin arkasındaki ormanın kıyısında, alacakaranlığın mavisi içinde bembeyaz beliren

yeniyetme Joachim'in çıplak vücudu geldi. Muhteşem ve ürkütücü bir pagan tanrısına benziyordu.

"Bunlar François de Beauvois'nın portresine hiç uymuyor," dedi delikanlı.

Jeanne soğukkanlılığını korumaya zorluyordu kendini.

"Bu anlamsız kuşkularından annene bahsettin mi?" diye sordu.

"Annem!" diye mırıldandı Franz-Eckart, omuz silkerek. "Kısa yaşamı fazla bir şey öğretmeyecektir ona."

Kısa yaşamı. Sözcükler tatsızca çarptılar Jeanne'a.

"Daha fazla bunaltmayacağım seni," dedi oğlan. "Ne olursa olsun, o gelecek zaten."

"Kim gelecek?" diye sordu Jeanne telaşla.

"Gerçek babam."

"Nereden biliyorsun bunu?"

Sorunun kendisi bile bir itiraftı, bunu çok geç fark etti Jeanne. Ve tüm bunlar o kadar kendinden emin bir tarzda söylenmişti ki!

"Kendi yıldız falımda okudum."

"Kendi yıldız falını okumaktan başka bir şey yapmıyorsun yani, öyle mi?" diye sordu Jeanne, biraz sabırsızca.

"Hayır, başkalarınınkilere de bakıyorum bazen."

Joachim'in Gollheim'e gelip, François'nın ailesinde huzursuzluk yaratması ihtimalinden ötürü kaygılı ve gergin olan Jeanne bakışlarıyla sorguladı onu.

"Hangi başkaları?"

Delikanlı cevap vermedi, yüz hatlarında o gülümseme gölgesi dalgalanıyordu hâlâ.

"Benimki mi?" diye sordu Jeanne.

Franz-Eckart başıyla onayladı.

"Nasıl bakıyorsun?"

"Senin Noel'den önceki küçük perhiz sırasında doğduğunu biliyorum. 1435 yılında, çünkü Formigny çarpışması olduğunda on beş yaşındaymışsın. François söyledi bana."

"Yani? Ne buldun?"

"Senin zaten bilmediğin bir şey bulmadım," dedi Franz-Eckart, konuşmayı sürdürme isteği uyandırmayan bir ses tonuyla.

Gözlerini yere çevirdi.

"Ya başka? Çılgınlıklar buldun belki de? Yıldızları sorgulaya sorgulaya..."

"Niye bu kadar telaşlandığını bilmiyorum," dedi oğlan uzak bir tonda. "Yıldızlar hiçbir şey uydurmaz."

Aniden Jeanne'a döndü, ateşli bir bakışla.

"Senin kendini, kendi kanından biriyle şiddetli bir çatışma içinde bulduğunu uydurmazlar. Ve muhtemelen onu öldürdüğünü."

"Kan" sözcüğünü duyan Jeanne, yüzündeki kanın çekildiğini hissetti. Sanki Son Yargılamanın habercisi olan bir başmeleğin huzurunda bulunuyormuş gibi, şaşkınlıkla karışık bir çekinme duygusuyla, uzun uzun ve dikkatle baktı Franz-Eckart'ın yüzüne. Hayatında ilk kez, ölümden sonra ruhunun başına gelecekle bu kadar katı bir şekilde karşı karşıya kalıyordu. Hiçbir rahip hiçbir zaman son anlarına, sorumluluğuna, iyilik ve Kötülüğe dair bu türden düşünceler uyandırmamıştı onda.

Heyecanının kendisine sözcüklerden daha fazla ihanet ettiğini anladı: bir itiraftı bu.

"Yıldızlarda mı gördün bunu?" diye sordu sonunda, alçak, neredeyse boğuk bir ses tonuyla.

Mestral'dan bakmasını istemiş olduğu ve gerçekliğinden çok etkilendiği, kardeşi Denis'nin yıldız falını unutmuştu Jeanne.

"Jeanne, insanların özsaygılarını zedelememek için toplum içinde yalan söylenebilir, ama gerçekten kaçılamayan bir alan vardır. Yıldızların altında yalnızken, bu alanda bulunuruz işte."

Bunalmış bir halde, başını öne eğdi Jeanne. Aynı zamanda hem küçük, suçlu bir kız, hem de yaşlı bir kadın gibi hissediyordu kendini.

"Başka ne gördün?"

"On altı yaş civarlarında, annemle aynı kadere maruz kaldığını: sen de tecavüze uğramışsın. Tarih oğlun François'nın doğumuna uygun düşüyor."

Oğlun François; inancı tamdı demek; François'yı babası olarak görmüyordu. Fırtınalar doğuyordu içine Jeanne'ın.

"François ve ben aynı kaderi paylaşıyoruz: dünyaya, şiddetli hediyeler gibi geldik biz. Gökyüzünün kendi tasarıları vardı. François, onun sayesinde bilimin dünyaya yayıldığı matbaanın en büyük yayıcılarından biri oldu. Bana gelince..."

"Sana gelince?"

"Bana hangi misyonun verildiğini bilmiyorum."

Franz-Eckart içini çekti.

"İnziva hayatında yaptığın şey bu mu yani? Karanlık sırların peşinde yıldızları araştırmak mı?" diye sordu Jeanne.

Kısaca güldü oğlan.

"Karanlık sırlardan başka bir şey bulmuyor değilim, Jeanne. Heyecan verici olanlar da var. Mesela, o adam yok olduktan sonra bile, senin hayatına hükmeden büyük bir aşk gibi.

Jacques, diye düşündü Jeanne. Evet, Jacques'ın aşkı hayatına hükmetmişti. Onu, fildişi âşığı, kendi insanlarından ve Isaac Stern'den koparmış ve Jacques de l'Estoille yapmıştı. Hayatında yaptığı en soylu şeydi bu. Gözyaşlarını tuttu.

"Başka şeyler de görüyorum, çok daha önemli şeyler. Bu yıl,

eski dünya, kendisi kadar geniş olan, başka bir dünya keşfedecek."

"Başka bir dünya mı?" diye sordu Jeanne şaşkınlıkla.

"Evet, başka bir dünya. Yeryüzü çok daha büyük görünecek."

"Ama nasıl?"

"Bilmiyorum, ama bundan eminim. Yıldızlar yanılmaz. Ve pek yakında olacak. Önce ilgi gösterilmeyecek buna, oysa her şeyi değiştirecek."

Birden fena halde yorgun hissetti kendini, Jeanne. Franz-Eckart'la yaptığı bu görüşme, acı verici bir sınav olmuştu onun için. Ayağa kalkıp, elini genç adama uzattı.

"Bu akşam yemeğe gel yine de. Ben istiyorum bunu senden," dedi, avucunun içindeki sıcak ve sinirli ele bastırarak.

Oğlan başını salladı. Jeanne çayırı geçti ve altüst olmuş bir halde, şatoya döndü.

Bir hayat, özellikle de uzun olduğunda, göze kısa görünür. Gençlik, yolun sonunu düşünmez hiç, ama tepenin zirvesine ulaşıldığı ve gözler manzarayı kucakladığı zaman, şaşkınlıkla, pek yakında menzile varacak olduğumuzu söyleriz kendimize.

Artık yaşamayanların siluetleriyle aşılanmış bu melankolik perspektife, yapmak isteyip de yapamadıklarımızın hayali eklenir.

Dul bayan Baron de Beauvois, dul bayan Baron de l'Estoille ve başka bir De l'Estoille'ın karısı olan Jeanne Parrish 1492'de elli yedi yaşındaydı. Iki âşığı –çekici bir serseri ve yine serseri ama daha az çekici bir şair– saymazsak iki koca gömmüştü kuşkusuz, ama içten içe çekilen derin acıların ya da yaşamın vücudun neresinden çıkacağının ipucunu veren rahatsızlıkların hiçbirinden muzdarip değildi. Merdiven inerken sol dizde hissedilen bir katılık ya da şarap ve yatak zevklerine duyulan içgüdüsel isteğin

artık azalması, son uykusunu nerede uyuyacağına bakmak için aile mezarlığına koşulmasını gerektirmiyordu.

Çektiği acı, onun konumundaki tüm kadınlarınkiyle aynıydı: yaşamını ve vücudunu, kendi klanını yaratmaya ve desteklemeye adamıştı. Zira tüm engellere karşın bir klan kurmuştu sonunda.

Yırtılmış ve çamurlu bir aşktan doğmuş olan, ama saygın bir ad vermiş olduğu ilk oğlu François de Beauvois.

Mümkün olan en büyük aşkla sevilmiş, ama korsanlar tarafından kaçırılıp, ancak ölümünden kısa bir süre önce karısının şefkatine geri verilmiş bir adam olan Jacques'tan doğurduğu ikinci oğlu Déodat de l'Estoille.

Eskiden kayınbiraderi, şimdiyse kocası olan Joseph'in kızı, en küçük çocuğu Aube de l'Estoille.

Onlar için her şeyini feda etmiş, eskiden sevgili kardeşi olan kişiyi, Denis'yi kurtlara parçalattırmaya kadar gitmişti, çünkü Denis, François'yı kaçırıp öldürmekle tehdit etmişti onu. Isaac Stern'i ölümden kurtarmış, sonra da Jacques de l'Estoille haline gelmesi için, din değiştirmeye itmişti, çünkü o adamın, kendisinin gerçek besleyicisi olacağını biliyordu. Bir matbaa projesini mahvetme tehdidi savuran iki adamı suya atmıştı, çünkü matbaanın bir aile hazinesi halini alacağını seziyordu. İki adam, bir şair ve yoldan çıkmış bir kardeş hariç, ki onlar sadakatsizdiler zaten, kendisine sadık olan herkese servet kazandırmıştı. Eğer intihar etmemiş olsaydı, zavallı Matthieu de zengin olmuş olurdu, ama Guillaumet, Ciboulet ve Ythier uzun zaman önce kendi işlerini kurmuşlardı. Ythier, o çevreden küçük çapta bir soyluyla evlenecek olan kızının düğünü için davetiye yollamıştı geçenlerde. Cornélie'nin mi, yoksa soylunun mu bu işten kârlı çıktığı kolay kestirilebiliyordu.

Sonradan soylu olmuş olsa da, küçük köylü kızı çoban olarak kalmıştı.

Daha fazlasını isterdi. Ama ne? En güçlü arzu, nesnesi bilinmeyendir. Hele bu durumda olduğu gibi sizi aşıyorsa.

Klanı kurulmuştu, ama Jeanne sık sık yalnız kalıyordu. Joseph, kışlar dışında sürekli seyahatte oluyor, genellikle Déodat'nın eşliğinde, ipek, kadife, fildişi, mercan, inciler, tüyler ve Tanrı bilir daha neler alıp satıyordu.

Belli bir yaşa gelmiş kadınların tutkuları ailenin malı mülkü ve her şeyden önce evleri üzerinde yoğunlaşır. Ama Jeanne, Fransa'daki bütün evleri içinden sadece Angers'dekini elde tutmuştu, zira Paris'e hemen hemen hiç gitmiyordu artık. Galande sokağındaki dairede Sidonie ve kocası, Bücherie sokağındaki evde de Guillaumet kalıyordu. Dumoncelin konağı, işleri onları başkente çağırdığında, Joseph'e, François'ya, Jacques-Adalbert'e, Déodat ve Ferrando'ya başlarını sokacak bir yer işlevi görüyordu. La Doulsade'ı kahya ve yarıcı Ythier satın almıştı. Milano'da kaldığı zamanlar, Jeanne, palazzo Sassoferrato'da ve özellikle de Ferrando ve Angèle'in Maggiore Gölü kıyısında satın almış oldukları, Barromées Adaları'na bakan villada misafir ediliyordu. Le Palatinat'da da, sabahki ayakyolu ziyaretlerinin gerçekten güçlülük gerektirdiği zahmetli bir konut olan Gollheim şatosunda kalıyordu. Alayla *Vierwindhof* diye anılan ayakyoluna egemen olan efendiler, dört bir yandan esen rüzgarlardı aslında!

Hayır, Paris onu hiç çekmiyordu artık: veliaht ya da başka bir taht varisinin yönetimindeki prenslerin kraliyet iktidarıyla yaşadıkları ezeli ve ebedi kavga usandırıcı bir hal alıyordu: Veliaht Louis'den ve kralın kardeşi Dük De Berry'den sonra komployu yöneten, hükümdarın amcası Louis d'Orléans olmuş ve bu çatışma, üç yıl süren "Çılgın Savaş"tan sonra, 1487'de içler acısı bir

şekilde son bulmuştu.

Hem sonra, prenslerin yakını tehlikeliydi, çünkü ruh halleri silahların başarısına göre değişiyordu.

Kör bir Talih tarafından tutulan, iki tarafı keskin bir kılıç!

Franz-Eckart akşam yemeğine geldi sonuçta. Kont Gollheim, kendi sağında bulunan Jeanne'ın yanına oturttu onu.

"Onu yıldızlardan koparmayı başardın demek," diye bağırdı François.

Genç adam cevap vermeden gülümsedi.

Tahmin edilebilir sorular soruldu. O da kaçamak cevaplar verdi. Ondaki huzursuzluk ya da duruma göre sıkıntıyı sezinleyen Jeanne, varlığıyla kendisini mutlu etmesi için ısrar ettiğine pişman oldu.

"Yıldızlar ne diyor bakalım?" diye şakayla karışık sordu, Kont Gollheim'in bir av arkadaşı olan Aloysius von Breckendorff.

"Büyük değişimlerin yolda olduğunu, efendim."

"Ne gibi?"

"Gökyüzü bir almanak değildir, efendim, zira onun zaman dilimleri bizim zavallı günlerimizden daha geniştir."

"Peki başka?"

"Bu yıl, bir papa seçilecek, ama onun oğlu papalık iktidarına en büyük zararı verecek."

"Oğlu olan bir papa mı?" diye bağırdı Kont Gollheim, yarı kızgın bir halde.

"Evet, öyle dedim, büyükbaba."

Breckendorff ve birçok hanım bıyık altından güldüler. Güzel yemeğin, yüksek papazları, olmaları gerektiğinden biraz daha fazla insanlaştırdığını herkes biliyordu.

"Ama Aziz Pederimiz VIII. Innocent demir gibi sağlam!" diye

bağırdı Breckendorff alayla "Uzun zaman için değil," diye karşılık verdi Franz-Eckart.

"Daha başka?" diye sordu Kont Gollheim.

"Yeni bir dünya keşfedilecek ve eskisinin kaderini değiştirecek."

Aube yoğun bakışlarla sarıyordu genç adamı.

"İyi de hangi yeni dünya?" diye sordu François. "Yeryüzünü, atalarımızın üzerinde yaşadığı onca yüzyıldan beri tanıyoruz! Herkül Sütunları[1]'nın ötesinde hiçbir şey yok, keza, Asya hakkında bilinecek her şeyi de biliyoruz."

"Soylu babacığım, size karşı çıkmak beni her şeyden çok rahatsız edecektir," diye cevap verdi Franz-Eckart, ama Ferrando amcamla birlikte Cenova'da sahip olduğunuz matbaanın karton kutuları içinde, bunun tersini gösteren bir harita bulunuyor.

François, sıkıntılı görünen Jacques-Adalbert'e doğru döndü.

"Cenova'da bir harita bastık mı biz?"

"Hayır, babacığım, henüz basmadık. Bizden onun kalıbını oymamızı isteyip, sonra fikir değiştiren, Paolo Toscanelli diye biri tarafından emanet edilmişti. Ama ben bu arada onu oydurmuştum, tahta kalıbı ve prova baskısını muhafaza ettim. Toscanelli de orijinalini geri aldı."

"İnceledin mi onu?"

"Evet, gerçekten de, Herkül Sütunları'nın ötesinde topraklar olduğunu gösteriyor."

Franz-Eckart, Cenova'ya yaptığı bir seyahatte François'ya eşlik etmiş ve basılan her şeyi merak edip her tarafı kurcaladığı için, bu haritayı arşivden bulup çıkarmıştı.

François şaşırmış görünüyordu.

"Ve yıldızlar, bu toprakların keşfedileceğini mi belirtiyor?"

1) Cebelitarık Boğazı.

diye sordu Franz-Eckart'a.

Yıldızlar ve coğrafya üzerine çekilen söylevler çok insanı ilgilendirmediğinden, Jeanne ve Aube hariç hiç kimse konuşmayı dinlemiyordu artık.

"Bu yıl zarfında," diye cevap verdi Franz-Eckart.

Sabrının sınırındaydı. Jeanne elini onun koluna koydu.

Aziz Jean akşamıydı.

Yemekten sonra, davetliler, yılın en kısa gecesini kutlamak için yakılan çalı çırpı demetlerinin ateşlerini yüksek yerlerden seyretmek üzere dışarı çıktılar.

Jeanne, Joseph, François, Jacques-Adalbert, Aube ve Franz-Eckart, gecenin içindeki bu ışıkları izlemek için, bir tepeye tırmandılar. Genç kız ve oğlanlar, şarkı söyleyerek, bir ateşin çevresinde yalınayak dans ediyorlardı.

Minicik akkor parçaları havaya yükselerek yıldız halini alıyorlardı. Gökyüzü, altın ve gümüş işlemeli, kadife bir mantoydu adeta.

İnsanlar, bundan böyle azalacak olan güneşi selamlıyorlardı. Ona kendi simgesi olan ateşi sunarak, hayata şükrediyorlardı.

Kont da, şatosunun önünde, hizmetkar ve çiftçilerin gelip etrafında dans ettikleri bir ateş yaktırmıştı. Jeanne tepenin üzerinden onları inceledi. Dünyanın tarihi içinde, kayan bir yıldızdan başka bir şey olmadığının bilincine vardı. Gözleri yaşardı. Joseph kollarının arasında sıktı onu. Ateşin yansımalan gözlerinde panldadı.

"Çok eski bir kutlamadır bu," dedi Joseph. "Bir pagan bayramı."

"Tanrıların isimlerinin ne önemi var," diye mırıldandı Franz-Eckart.

Merakla ona döndü Jeanne. Ama o, göğe bakıyordu.

* * *

Üç hafta sonra, VIII. Innocent aniden hastalandı. Üç gün sonra da, Roma'dan gelen bir ulak, Kontes Gollheim ile kardeş çocuğu olan Heidelberg piskoposuna haber getirdi. Şatoysa, birkaç gün sonra, 25 Temmuz 1492'de, yani Hıristiyanların hem zamanla kayıtlı olan hem de olmayan kralı Yaratıcısının karşısına çıktığı sırada geldi bilgi.

Haber, onun eskimiş kanını daha sonra kan kaybından ölecek olan üç gencin kanıyla değiştirerek hastayı kurtarmayı denemiş Yahudi bir doktor hakkındaki korkunç hikayelerle çeşitlendi. Böylece, bir yerine dört ölü olmuştu.

Herkes Franz-Eckart'ın kehanetini anımsadı.

François, altüst olmuş bir halde ziyaretine gitti onun. Öğlen vaktiydi ve bölgede bir fırtına sıcağı hüküm sürüyordu.

"Sizi heyecanlandıran ne, babacığım?" diye sordu Franz-Eckart. "Bir papa ölür, bir diğeri gelir, ondan sonra da bir başkası, ve onun haleflerinin sonuncusunu görmezsiniz."

Telaş içindeki François dili tutulmuş gibi bakıyordu genç adama.

"Bunu yıldızlarda gördün mü?"

"Bundan ötürü bu kadar huzursuz olacağınızı tahmin etseydim, dilimi tutardım, babacığım. Ölçüsüzlüğümü bağışlamanızı rica ederim."

"Söz konusu olan, benim huzursuzluğum ya da senin kuşku götürür ölçüsüzlüğün değil, gökyüzündeki şifresini çözdüğün şeyler. Tanrının sırrına vakıf mısın yani sen?"

"Yüce iyiliğiyle, sonsuz bilgisinden küçük bir parçanın bana verilmesine müsaade ediyordur kuşkusuz."

"Büyücülükle suçlanmak tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu biliyor musun?"

"Tanrının buna izin vermeyeceğini ve insanların, benim araş-

tırmalanında hiçbir kötülüğün olmadığını anlayacaklarını ummak isterim."

François, onda kendini gitgide daha az bulduğu bu oğlanın serinkanlı maskesini çözmeye çalışarak, sessiz kaldı bir an.

"Elinde tuttuğun gücün ölçüsünü hesaplıyor musun?"

"Onu gayet mütevazı bir şekilde kullandığıma herkes katılacaktır," diye cevap verdi Franz-Eckart, gülümseyip, eliyle kulübesinin dekorunu göstererek.

"Başka ne gördün?"

"Bu yılkileri söyledim dün. Papalığın, müstakbel papanın oğlunun aşırılıklarından çok çekeceğini. Ve Herkül Sütunları'nın ötesinde topraklar keşfedileceğini.Yakın gelecekteyse, aldatıcı bir başarıdan sonra, Fransa tahtı pek üzücü bir duruma düşecek. Fethettiği yerleri kaybedecek."

"Hangi fetihlerden bahsediyorsun?"

"Apenin dağlarının ötesinde yapmayı düşündükleri."

"Emin misin?"

Genç adam yeniden gülümsedi.

"Saygıdeğer babacığım, ben gördüğümü söylüyorum, ya da gördüğümü sandığımı."

François'nın aklına, Lyon bankerleri tarafından Joseph ve Ferrando'ya yöneltilen ısrarlı ricalar geldi hemen: VIII. Charles René d'Anjou'nun kaybedilmiş mülkü olan Napoli Krallığını tekrar fethedebilsin diye, önemli miktarlarda para topluyorlardı; oysa bu bankerler, Normandiya ve Brötanya'dan uzak durması için İngiltere Kralı Sekizinci Henry'ye söz verilmiş olan kırk beş bin altın eküyü de toparlamış olmalıydılar zaten. Franz-Eckart'ın öngörüleri pratik sonuçlara yol açıyordu. Hiç kimse, parasını sonu yıkım olacak bir girişimle riske atacak kadar zengin değildi.

"Derhal gidip Joseph'i uyaracağım," diye bildirdi François, kulübeden ayrılırken.

Franz-Eckart'ın kehanetlerinin doğruluğuna Joseph'i razı etmenin uzun sürmemesi François'yı şaşırttı; eskiden Isaac Stern olan ağabeyi Jacques de l'Estoille, bu esrarengiz alanlara ve Büyük Dokumanın örgüsü içinde bazı insanların sahip olabildikleri ışıklara alıştırmıştı Joseph'i. İki adam, görünüşe karşın, sağduyunun, Fransa tahtının İtalya'daki askeri teşebbüslerine borç vermekten kaçınmayı gerektirdiğini açıklamak için, Ferrando'ya bir mektup yollamaya karar verdiler, görüşmelerinin sonunda. Ferrando'nun çok şaşıracağını ve zor durumda kalacağını biliyorlardı: Sassoferratolar Sforzalara bağımlıydılar ve Ludovic le More Sforza da Fransa Kralının müttefikiydi. Ama şaşırmak ve zor durumda kalmak, geri ödenmeyen alacaklara sahip olmaktan iyiydi.

Tan ağarırken, Franz-Eckart'ın kulübesine gitti Aube. Evliliklerdeki tesadüfler, halayla yeğenin aynı yaşta olmasına yol açmıştı; yine de birbirlerini çok az tanıyorlardı. Aube oğlanı yakışıklı buluyor; Franz-Eckart da ona karşı ilgili görünüyordu.

Aube bir kavanoz meyve reçeli götürmüştü. Franz-Eckart'ı kulübesinde bulamayınca, hayal kırıklığına uğrayarak, yavaş adımlarla geri döndü. Bakışları etrafta dolaşıyordu. Franz-Eckart gezintiye çıkmıştı belki de; ama Gollheim şatosuna giden yollarda görmedi onu. İnatçı gaklamalar başını yukarı kaldırmasına yol açtı. Kargalar kavga ediyorlardı. Bakışı, aşağı doğru inerken, komşu tepenin üzerindeki bir siluete takıldı. Ayrıntılı bir şekilde inceledi onu. Koyu renk saçları rüzgarda dalgalanıyordu; tepedeki adamın Franz-Eckart olduğundan hemen hemen emindi. Tepeye çıkmaya karar verdi. Kafası ayağını bastığı yerle meşgul halde, nefes nefese tırmanırken, ancak delikanlının bulun-

duğu yere yirmi metre kala kaldırdı gözlerini yukarı ve artık çok geçti. Genç adamın çıplak olduğunu gördü o zaman. O muydu acaba? Yoksa deli bir köylü mü?

Durdu.

İşin daha garibi, Franz-Eckart'ın önünde –gerçekten oydu zira– bir hayvan olduğunu gördü. Hâlâ şaşkınlığın bulanıklığını taşıyan ilk bakışta, bir köpek olduğunu sandı onun. Ama tilkiydi.

Franz-Eckart kendini sıkıntıya sokmadan ayağa kalktı ve o zaman, yanılmadığını doğrulayabildi Aube; gerçekten de çırılçıplaktı. Poturunu giymek için kalkmıştı ayağa.

Aube'u görmüştü ve asgari ölçüde giyinmesi onun içindi. Aube yola devam etti, ama kararsız ve utangaç olduğu kadar meraklı adımlarla. Ve nihayet, ona doğru gitmeye karar verdi. Franz-Eckart aşağı doğru inmeye çekinmişti. Otlann içinde yalınayak, gülümseyerek Aube'u inceliyordu.

Tilki de, parlak burnu ve ıslak bakışını dikmiş, hiç mi hiç ürkmeden inceliyordu onu. Bu durum, soğukkanlılığını daha da yitirmesine yol açtı, genç kızın.

"Merhaba Aube," dedi Franz-Eckart, hiç de kılığından utanır bir hali olmadan. "Bana eşlik etmeye mi geldin?"

Aube, kendinden fazla emin olmayan bir ses tonuyla, elinde tuttuğu reçel kavanozunu ona götürmek için kulübeye gitmiş olduğunu açıkladı. Franz-Eckart kavanozu alıp, yere oturdu ve Aube'u yanına oturmaya çağırdı.

Tilki hâlâ oradaydı; o da oturdu. Aube kendini fazla hissetti.

"Rahatsız ettim seni," diye mırıldandı.

"Hiç de değil."

O çıplak ve beyaz gövdeyi, otların içindeki çıplak ayakları süzdü Aube. Sonunda, oturmaya karar verdi.

"Işinden böyle mi uzaklaşıyorsun?" diye sordu Aube.

"Aksine, uzaklaşmak istemiyorum," diye cevap verdi Franz-Eckart. "Burada çalışıyorum."

Aube, etrafta bir kitap ya da bir tüy arandı ve bulamadı. Bu oğlan gerçekten tuhaftı.

"Hakkında duyduklarımdan sonra, senin işinin bıktırıcı olup olmadığını merak ediyordum."

Franz-Eckart gülümsedi.

"Bir iş bıktırıcı olduğu vakit, bunun nedeni iş değil, çalışan kişidir. Ve benim şansım var. Yıldızlardan bıkmak için pek zavallı biri olmak gerekir."

"Ama gündüz görünmüyorlar ki!?..."

Franz-Eckart gülmeye başladı.

"Hayır, bu doğru, gerçekte böyle oluyor. Sadece karanlıklar içinde görüyoruz onları."

"O halde, şimdi ne çalışıyorsun?"

"Kafanın içinde çalışılır, Aube."

Bu kadarı da fazlaydı. Niye Franz-Eckart'ı görme ihtiyacı hissetmişti ki sanki?

"Bu tilki de pek tanıdık duruyor," diye belirtti Aube, değişiklik olsun diye.

"Neden olmasın? O bir dost. Öyle değil mi, Tilki, dost değil misin?" dedi hayvana.

Tilki başını kaldırdı. Franz-Eckart elini uzattı; hayvan yaklaştı; Franz-Eckart onun sırtını okşadı. Hayvan başını uzattı ve kendisini seven elin verdiği mutluluğun zevkini çıkararak, gözlerini kapadı. Oğlan işaret parmağını hayvana uzattı; hayvansa, oyun oynar gibi yaparak, özenle ısırdı onu. Sonra sırt üstü yatıp, ayakları havada, yerde kıvrılmaya koyuldu. Franz-Eckart da karnını okşadı onun.

Aube şaşkınlıktan donakalmıştı. Bu çıplak oğlan, dağın tepesinde bir tilki okşuyordu! Yeğeni! Onu hiç tanımadığı hissine kapıldı birden.

"Yalnızlık ağır gelmiyor mu peki?" diye sordu, sözcüklerinin sakarlığının bilincinde olarak.

"Beni hafifletiyor," diye cevap verdi Franz-Eckart gülerek. "Kulübemin kapısına, benzerlerimin olağan ihtiyaçlarını hiç duymadığımı belirten bir levha asmalıyım belki de. Yalnızlıktan ve çalışmaktan zevk alıyorum."

Şayet onun halası olmasaydı, Franz-Eckart'ın kendisini terslediğini düşünürdü.

"Benimle yalnızlığım hakkında konuşmaya mı geldin?" diye sordu pek anlaşılmayan bir alayla.

"Hayır. Gollheim şatosunu bu denli meraka sürükleyen Franz-Eckart de Beauvois'yı daha iyi tanımak için geldim."

"Ya sen? Seni de mi meraklandırıyorum?"

"Evet, beni de," diye kabul etti Aube. "Seni baştan çıkarmak için gelmedim, Franz," dedi. "Aksi gerçek olsa bile, iki insanın, bunu kanıtlamak için yatağa girmeden, birbirlerine şefkat duyabileceklerini biliyorum. Ben senin halanın ve bir adamla sözlüyüm."

"Karl von Dietrichstein," dedi Franz-Eckart.

Sınır valisi De Brandebourg'un yeğeni, süvari ve şövalye olan, yapılı ve genç bir adamdı bu ve hiç kuşku yok ki, atların arasında, insanlarla olduğundan daha çok zaman geçirmişti. Kadınlara gelince... Franz-Eckart, lafın gelişi, kur yapmak için şatoya geldiği zaman, şöyle bir görmüştü onu. Evlenecek yaştaydı gerçekten de.

"Sendeki ışıklardan birazını ödünç almak içim geldim, seni görmeye," diye devam etti Aube.

Delikanlı kavanozu açtı ve ziyaretçisine ikram ettikten sonra, içinden bir meyve parçası alıp tattı. Aube'a cevap vermeden, bir parça kayısı da tilkiye attı. Hayvan onu havada kapıp, gözleri zevkten yarı kapalı halde, çiğnemeye koyuldu.

"Düşünmek," diye cevap verdi nihayet Franz-Eckart, "araya mesafe koymaktır. Aynı zamanda da, benzerlerimi heyecanlandıran şeylerden kopup kurtulmaktır. Bu benim en temel faaliyetim. Dolayısıyla, onlarla kendi arasına mesafe koymaktan ziyade, hayatın zevklerini tatmaya can atan, senin gibi çekici bir genç kıza hoş görünmeyi bilemem."

Aube'un keyfi kaçmıştı, bir kez daha.

"Şövalyeler," diye belirtti, "kadınları hayatın süsü olarak görürler, ama savaş gibi ciddi işlere karışmayı beceremeyeceklerini düşünürler. Bilginlerse, kendi düşüncelerine katılabilecek kadar derin kafa yapısına sahip olmadıklarını... Bana düşünmemek önerildiği için, sadece rahipler, hizmetkarlar ve çocuklarla baş başa kalıyorum."

"Yıldızları incelemek mi isterdin? Ya da filozofları araştırmak?" diye sordu Franz Eckart, kışkırtıcı bir şekilde. "Evlendiğin zaman, kocanın canını sıkacaktır bunlar. Kıçı iyi silinmemiş çocuklar, olmayan yemekler ve tavanlarda örümcek ağları."

İkisi birlikte güldüler.

"Madem ki o kadar bilgilisin, söyle bakalım, ne yapmalıyım?"

"Ananın kızı değil misin?! Bilginleri unut ve bankerlerle, aygırlarla ve savaşçılarla ilgilen."

Bu cevap Aube'u tatmin etmiş gibi görünmüyordu.

"Gelecek haziranda, çekici, genç, yakışıklı, zengin ve şayet silahlar yüzüne gülerse, başarılı olmaya aday bir adamla evlenmiş olacağım. Sıkılacağım ve bir âşığım olacak belki."

"Ve buna ben neden olacağım," diye karşılık verdi Franz-Ec-

kart, gülümseyerek. "Ona düşünmeyi öğretmediğim için, sadakatsiz bir eş yaratmış olacağım!"

Yeniden güldüler. Belli bir süre geçti. Aube, gündüzleri vahşi hayvanları ehlileştiren, geceleriyse yıldızları inceleyen bu oğlanı süzdü, göz ucuyla. Cennetteki yalnız Adem'i...

"Bir tepenin üzerinde çırılçıplak ne yapıyorsun peki?" diye sordu.

"Var oluyorum."

"Çıplak mı?"

"Elbiseler!" dedi Franz-Eckart, omuz silkerek. "Bizi soğuk ve yağmurdan korumalarına bir diyeceğim yok, ama hava güzel olduğunda, şayet kendi öz doğamızdan ve bizi çevreleyen tabiattan değilse, neden koruyorlar ki bizi? Burada, ayağımın altında toprağı ve tenimin tamamında güneşi hissediyorum. Yolun sonunda elbise olarak hepi topu bir kefenle kavuşacağım birleştiğim doğaya. Hayvanlar bir bostan korkuluğu yerine koymuyorlar beni. Öyle değil mi, Tilki?"

Adını tanıyan hayvan kulaklarını dikti.

"Birazdan, dişisi ve yavrularıyla birlikte kulübeye gelecek, akşam yemeğinden kalan artıkları atacağım onlara. Ve eğer yeterli gelmezse, bıldırcın ve tarla sıçanlarının hakkından gelmeye gidecek."

Aube, konuşma uzadıkça, kendini daha da yabancı hissediyordu yeğenine. Nedenini kendisinin de açıklayamadığı bir üzüntüye kapılarak, ayağa kalktı.

2
ZORLU PASKALYA
*

Gollheim'de geçirdiği günler, François'nın ailesinin güç durumda olduğuna inandırdı Jeanne'ı. O da Joseph'i, kendisinin Strasbourg'da bulunmasının, belki evliliklerinde armoniyi yeniden kurmasını ve Sophie-Marguerite'i olağan edep kurallarına daha uygun davranmaya razı etmesini sağlayacağına inandırdı. Aslında çoğunlukla Strasbourg'da oturuyordu çift, çünkü oradaki matbaa, Nuremberg, Lyon, Cenova, Milano ve Venedik'e dağılmış olan diğerlerinin merkezi ve oğlunu en çok meşgul edeniydi.

"Bu beni rahatsız etmez, çünkü sık sık Nuremberg, Frankfurt ve Cenevre arasında yolculuk ediyorum," diye cevap verdi Joseph. "Ama sen kaynana rolü oynamak zorunda kalacaksın," dedi Jeanne'a. "Bundan hoşlanacağına emin misin?"

"François'nın acı çektiğini görmekten daha az mutsuz olurum."

"Strasbourg'un kışları Angers'den çok daha sert geçer," diye belirtti Joseph.

"Yürek soğukluğu daha serttir."

Yirmi bin kadar nüfusu olan, serbest İmparatorluk şehri Strasbourg, Angers'den daha az yumuşaklık ama daha çok sıcaklık yayıyordu kuşkusuz. Sanki soğuk, kalplerde merhameti tutuşturuyormuş gibi.

Rhin'i aştılar böylece. Aube, sınır valisi De Brandebourg'un yeğeni ve İmparator Maximilien'in hizmetinde olan nişanlısı Karl von Dietrichstein'ın, işleri zaman bıraktıkça ona kur yapmak için kısa ziyaretlerde bulunduğu Gollheim'de kaldı. Jacques-Adalbert ve Déodat anababalarını izlediler.

Jeanne, SanktJohanngass'ta bir ev buldu, yemek ve çamaşır hizmetleri, zemin katta bir hamam ve oğlunun bu evden iki adım ötede, Magistrats sokağındaki konutunda eksikliği korkunç derecede çekilen başka evle ilgili rahatlıklarla birlikte gerçek bir yuva kurdu.

Zira ev hanımlığı görevleri Sophie-Marguerite'in urnurunda bile değildi. François sık sık acınacak haldeki elbiseler giyiyor, üç aydır yıkanmamış çarşaflarda uyuyor ve karısı sofrayla hiç mi hiç ilgilenmediği, akşam yemeğinde bir dilim börek ve bir parça peynir kesmekle yetindiği için kendisi de ayak üstü atıştırıyordu.

Jeanne'ın işe almış olduğu baş hizmetçi Frederica, kolayca kandırılamayan o yaşlı ve saygın kadınlardan biriydi. Bir sabah, Jeanne'ın karşısına asık bir suratla çıktı. Jeanne bunun nedenini sordu.

"Hanımefendi, sizin kim olduğunuzu gayet iyi görüyorum ve herkesin sizin kadar iyi olmasını isterdim."

Alsace şivesi keskin olduğundan, bu kadar düzgün bir dille söylenmemişti bunlar. Frederica'ya kimi kastettiğini sormaktan kaçındı Jeanne; bıraktı, kadın konuşmayı sürdürsün.

"Hanımefendinin gelecek Pentecôte yortusunda zor durumda kalmasını istemem."

"Niye Pentecôte?" diye sordu Jeanne merakla.

"Çünkü Rohraff Pentecôte'ta konuşur!"

Bu lafların anlamını çözdü Jeanne; Rohraff ya da Tüyoların

Maymununu tanıyordu: sakallı köylü görünümündeki gülünç bir otomat. Büyük alevlerin Havarilerin üzerine indiği varsayılan gün, katedralin orgları altına kurulup, ağzına gelen edepsizliği anlatıyordu. Strasbourg'a has bir çeşit hay huy. Onun yerine konuşan, orgun arkasına saklanmış bir münasebetsizdi elbette.

"Geçtiğimiz Pentecôte'ta, kimilerinin etekleri altına giren alevlerin adlarını verdi Rohraff!" diye devam etti Frederica.

Anlamlı bir anıydı bu. Demek ki herkes Sophie-Marguerite'in çapkınlık yaptığını ve âşıklarının adını biliyordu.

"Alevlerin, bu kadınların kocalarının boynuzlarına dönüşeceğini de söyledi, aynı zamanda."

Jeanne'ın yüzü kızardı. Kendisinin anlaşılmış olduğunu anladı Frederica.

Biraz gözetim ve başka birkaç dedikodu, François'nın matbaada canı çıkarken, Sophie Marguerite'in görüştüğü üç âşığı olduğunu öğrenmesini sağladı Jeanne'ın. François'nın dediği gibiydi gerçekten: bir orospu.

Bu arada, annesinin evinde bulduğu konfor, François'nın hemen hemen oraya yerleşmesine yol açtı. Joseph'in yumuşaklık ve inceliğine ve kendi gülümsemesine yeniden kavuştu orada. Sophie-Marguerite yemek yemek için kaynanasının evine gitmeye çekiniyordu, çünkü kocasını orada buluyordu ve yemek de iyiydi.

İneği boynuzlarından yakalamaya karar verdi Jeanne. Gelinini çağırttı ve azarladı.

"Oğlum iğdiş edilmiş bir horoz mudur ki, gün boyu, eksikliği doldurmanız gerekiyor?"

Âşıklarının adlarını saydı ona: baca temizleyicisi Johann Wohlrell, kasap Benedikt Golsch, marangoz Bartholomaeus Monsanct.

"Mahallenin alay konususunuz!" diye bağırdı Jeanne. "İyi bir adam olan oğlumun şerefini lekeliyorsunuz! Rohraff'ın önüne gelene anlattığı şeylerden haberim var! Utanmıyor musunuz?"

Sophie-Marguerite gözyaşlarına boğuldu, sonra da bayıldı. Jeanne onu tokatlayınca, hıçkırarak kendine geldi.

Bu berbat olay sırasında, bazı hakların kaybedilmiş olduğunu, gelini duygularına hâkim olmayı öğrensin diye orada kalışını yeterince uzatırsa, evliliklerinin yıkılmasına engel olabileceğini düşündü Jeanne. Sonbaharı orada geçirdi ve bu arada, kış kendini gösterdi.

Hem Jeanne'ın Kont Gollheim'le iyi ilişkiler içinde olduğunu ve manevi otoritesini bilen, hem de kaynanasının, kendisini manastıra kapattıracak bir rezalet çıkarmasından korkan Sophie-Marguerite sonunda uslandı, ya da en azından öyle göründü. Gelinini gözetleten Jeanne, onun artık Monsanct'tan başka birini görmediğini öğrendi; haftada iki kez onun evine gidiyordu gizlice.

Bu kadarı yeterliydi; yaban domuzu evcilleştirilemezdi. Önemli olan, rezaletin son bulmasıydı.

Jeanne, ailesinin bir kısmı harcanmış olan imajının onarımını tamamlamak için, Niedermorschwihr'deki Üç Başak kilisesi inşaatına on beş ekülük cömert bir bağışta bulundu. Bir önceki yıl, orman yolundan pazara giden demirci Dietrich Schoere, kilisenin yapıldığı yerdeki Ölü Adam Meşesinin önünden geçmişti; ağaca bu isim verilmişti, çünkü uzun yıllar önce bir köylü ölecek derecede yaralanmıştı orada. Ağaca dini bir resim çakılmıştı ve Schoere, âdet olduğu gibi, zavallının ruhunun huzuru için bir dua okumak üzere durmuştu. Yeniden yola koyulmaya hazırlanırken, ormanın aydınlandığını görmüştü. Kutsal Bakireden başka biri olmayan, beyazlar giymiş bir hanım, sağ elinde üç ta-

ne başak, solundaysa bir buz parçası tutarak, ona doğru ilerlemişti. Buz, o bölgenin dinsizleri üzerine çökecek olan felaketleri temsil ediyordu, diye açıklamıştı Schoere, üç başaksa dindar ve hayırsever ruhları ödüllendirecek iyilikleri. Son olarak, demirciyi, uyarıyı kasabaya yaymakla görevlendirmişti Bakire.

Ama Schoere kasabalıların alay konusu olmaktan korktu. Buğday çuvalını almak üzere eğildiğinde, yere sabitlenmiş halde buldu onu. O zaman, gördüğü hayali anlatmak için pazara gitmeye karar verdi.

Ve oraya bir kilise yapma kararı alınmıştı. Bölgedeki dört tarikattan biri olan Kurtadamlar üstlenmişlerdi bu işi.

25 Martta, yani 1492 yılının sonundan altı gün önce[1], tuhaf bir olay François'yı şaşırttı.

İyi giyimli iki Portekizli adam atölyeye gelmiş ve François'ya, elinde, Paolo del Pozzo Toscanelli adlı bir İtalyan tarafından, kalıbını oydurmak üzere verilmiş büyük bir dünya haritasının bulunup bulunmadığını sormuştu. İrticalen, hayır diye cevap vermişti François ve adamlar hem kuşkucu, hem de hayal kırıklığına uğramış gibi görünmüşlerdi. Beceriksiz bir Fransızcayla, o harita için büyük bir fiyat ödemeye hazır olduklarını bildirdiler. O zaman, Toscanelli adını bildiğini, Gollheim şatosunda, Herkül Sütunları'nın ötesindeki bilinmeyen topraklar hakkındaki bir konuşma sırasında, kendi oğlu Jacques-Adalbert'in ağzından duymuş olduğunu anırnsadı François; ama merakı uyanmış olduğu için, hemen açığa vurmadı.

"Niye Toscanelli'nin kendisine sormuyorsunuz onu?" diye cevap verdi.

Ziyaretçiler, François'nın anlamını çözmeyi başaramadığı bir bakış yönelttiler ona; alaycı bir bakış mıydı bu? Yoksa aşağılayı-

1) O dönemde, yıl 1 Nisanda başlıyordu.

cı mı? Her ne olursa olsun, bu iki yabancı ısrarla tarıyorlardı onu, gözleriyle. Bu tür şeylere hiç alışık olmayan François sabırsızlandı.

"Öldü o," diye cevap verdi nihayet adamlardan biri.

"O haritayı bana emanet etmiş olduğunu nereden biliyorsunuz öyleyse?"

"Oğlu, kalıbını oymanız ve basmanız için, onu size vermiş olduğunu söyledi bize."

Aynı inceleyici bakışı üzerinde tutmayı sürdürüyorlardı.

"Doğru, ama Cenova'da olmuştu bu. Sonra da, fikir değiştirerek geri almıştı onu," diye açıkladı François "ve onu hiç basmadık."

Portekizlilerden biri kurnaz bir eda takındı.

"Söylediklerinizhem doğru, hem de yanlış, efendim," diye karşılık verdi. "O haritayı hiç basmadığınız bir gerçek, ama Toscanelli fikir değiştirmeden önce, ustalarınızdan biri onun kalıbını oymuş. Demek ki, tahta bir kalıp var ve sizin elinizde. Onun için size iki bin düka vermeye hazırız."

"Efendiler, şayet böyle bir tahta varsa da, Strasbourg'ta olmadığı kesin, olsa olsa Cenova'dadır. Oraya gitmeniz gerekir."

"Oradan geliyoruz. Tahta kaybolmuş."

Bu son cevap üzerine, gerçekten ne diyeceğini bilemedi François. Ve Franz-Eckart'ın kehanetini anımsayınca, şaşkınlığı daha da arttı. Ziyaretçileri ilgilendiren haritanın Herkül Sütunları'nın ötesindeki toprakları gösteren harita olması gerektiğine inanıyordu, sezgisel olarak. Tüm bu hikayenin altında neler saklıydı ki?

Bu sırada, Jacques-Adalbert iki adım ötede uğraşıp didiniyordu.

"Bunu bilmiyor muydunuz?" diye sordu öbür Portekizli.

"Hiç haberim yoktu."

İki Portekizli razı olmuş gibi görünmüyorlardı.

"Alt tarafı bir harita, ama fazlasıyla baş ağrıtıyor!" diye bağırdı François.

Ve görüşmenin bittiğini belirtmek için, ayağa kalktı.

"Fikir değiştirmeniz ihtimaline karşılık, üç gün için Altın At hanındayız," dedi Portekizlilerden biri. "Adımı tekrarlayayım: Manoel de Esteves."

Hakkında hiçbir şey bilmediği bir konuda nasıl fikir değiştirebilirdi ki? Yalan söylemekle mi suçluyorlardı kendisini? Hoşnutsuz bir edayla, kaşlarını çattı. İki yabancı, ona karanlık bir bakış attıktan sonra, çekip gittiler.

Onlar gittikten sonra:

"Konuşmaya müdahale etmek istemedim ama, o tahta bende," dedi Jacques-Adalbert babasına.

Cenova'dan yeni gelmişti. François donakaldı.

"O sende mi?"

Jacques-Adalbert başıyla onayladı.

"O iki herif güven vermedi bana," dedi.

"Bana da."

"Hele birkaç gün önce, Cenova'daki atölyemiz soyulduktan sonra... Bu kesinlikle bir rastlantı değil. Bildiğin gibi, atölye şefi üst katta uyuyor. Bir gece, aşağıda kalan köpeğinin kudurmuş gibi havlamasıyla uyanmış. Aşağıya indiğinde, atölyeyi arayıp tarayan bir adamla karşılaşmış. Bıçakla kavga etmişler. Neyse ki ustabaşının oğlu yardıma gelmiş ve hırsızı tutmuşlar. O da Portekizliymiş. Ama sıradan bir serseri değil; okumuş ve hali vakti yerinde birine benziyor. Şimdi hapiste, ama atölyede ne aradığını açıklamayı reddediyor."

"Peki sen bunu nasıl tahmin ettin?"

Jacques-Adalbert, cevap vermeden önce tereddüt etti bir an:

"Kardeşimin söyledikleri geldi aklıma. O haritadan söz etmişti."

François'nın yüzü asıldı.

"Franz-Eckart onun varlığını başkalarına da açıklamış mıdır sence?"

Jacques-Adalbert enerjik bir şekilde başını salladı.

"Hiç sanmıyorum! Onun bahsetmiş olduğu topraklar gerçekten keşfedilmişler."

"Nasıl?" diye bağırdı François.

"Cenova'da öğrendik bunu, ama hiçbir yerde bilinmiyor gibi gözüküyor. Christophe Colomb adında bir İspanyol denizci Herkül Sütunları'ndan çok öteye, batıya doğru gitmiş ve insanların yaşadığı adalar keşfederek, İspanya Kralı Ferdinand ve Kraliçe Isabelle adına ele geçirmiş."

François, şaşkınlığı içinde, Herkül Sütunları'nın ötesinde bulunan meskûn adalar haberinin ve Franz-Eckart'ın geleceği önceden bilmeye ilişkin acayip özelliğinin değerini kestiremiyordu. Biraz kafasını toparlayınca:

"Ama harita, az önce giden ziyaretçileri neden ilgilendirsin ki?" diye sordu. "Topraklar keşfedilmiş..."

"Duyduğuma göre, mesele çok daha karmaşık," diye açıkladı oğlu. "Denizlerin ötesinde sadece adaların değil, koskoca bir kıtanın bulunduğu iddia ediliyor. Ve bu kıtanın altın, inci, değerli taşlar ve her çeşit zenginlikle dolup taştığı... Bu durumda Colomb, batıdan Hindistan'a giden çok daha kısa bir yol keşfetmiş oluyor. Bu da, Portekiz izlediği, Afrika'nın etrafını dolaşan yolla tekelini yitirirken, yeni yol İspanya'ya kayda değer bir servet sağlayacak demektir. Bence, seni görmeye gelenler Portekizli tüccarlar ya da tüccarların yolladığı görevlilerdi. Hindistan'a gi-

den bu yeni yolu İspanyolların elinden almak istiyorlar."

İşgünü bitiyordu; iki adam, yağlı mürekkebin bıraktığı yapışkan izleri çıkarmak için, ellerini sabun ve kumla yıkamaya gittiler. Konuşma, eve giden yolda devam etti.

"Şimdi nerede peki, o harita?" diye sordu François.

"Tahta, demek istiyorsun. Evde, güvende. Onlara satmak mı istiyorsun onu?"

"Hayır," diye cevap verdi François. "Yaramaz adamlar gibi göründüler gözüme. Üstelik, bir soyguna karışmış olabileceklerini söylüyorsun. Ya Franz-Eckart'ın görmüş olduğu prova baskısı?"

"O da evde."

Jacques-Adalbert'in getirmiş olduğu haber tüm akşam yemeğini meşgul etti. Jeanne, bunun Franz-Eckart'ın gerçekleşen ikinci kehaneti olduğunu düşünüyordu sürekli. Joseph, Toscanelli'nin haritası ve onun gündeme getirdiği meseleler hakkında yüksek sesle sorular soruyordu kendi kendine. Hindistan'a giden yeni bir yolu yalnızca Toscanelli'nin bilmesi normal miydi? Ve neye dayanıyordu? O sırada, birkaç yıl önce Nuremberg'de, o şehrin tüccarlarından birinin oğlu olan Martin Behaim diye biriyle karşılaşmış olduğunu anımsadı. Geometri bilgini, matematikçi ve ilk yerküreyi yapan kişi olan bu şahıs, gizli tutulması koşuluyla, batıdan Hindistan'a ulaşılmasının mümkün olduğu konusunda daha o zaman güvence vermişti ona. Ama Martin Behaim'in kendisi nereden biliyordu ki bunu?

Jeanne konuşmaları dinliyordu.

"İşin içinde çok büyük çıkarlar var gibi görünüyor," dedi: "iki imparatorluğunkiler, İspanyol ve Portekiz çıkarları. Bu meseleden konuşulduğunu daha çok duyacağız."

Sophie-Marguerite'se ölesiye sıkılıyordu. Jeanne'ın Strasbo-

urg'a gelişinden beri baş eğmek zorunda kaldığı evlilik iffetinden sıkılarak, sararıp soluyordu aslında. Ve bu harita, imparatorluk ve Hindistan yolu işlerinden, gerçekten hiçbir şey anlamıyordu.

Onun istediği bir baloydu. Ama Strasbourg'da hiç balo yoktu. Hele Paskalya yakınlarında...

Üç gün sonra, Kutsal Perşembe günü, pazardan önceki bu ada layık son yemeği hazırlattırdı Jeanne. François, her zamanki gibi akşamüzeri yedinci saatte, Jacques-Adalbert eşliğinde geldi. Bir süre sonra Joseph'le birlikte Cenevre'ye gitmesi gerektiği için, Déodat da oradaydı. Sophie-Marguerite bekleniyordu, gecikmişti. İstisnai bir durumdu bu, zira Jeanne inanılmaz bir korku uyandırıyordu onda.

François, üç adım ötedeki eve gidip, onu aramaya karar verdi. Altüst olmuş bir halde geri geldi. Karısı evde yoktu. Hizmetkarlar, onun saat altı civarında dışarı çıktığını görmüşler ve âdet olduğu üzere kaynanasının evine gittiğini sanmışlardı. Saat yedi buçuktu.

Kapris yapacağı mı tutmuştu acaba? Bu pek olası değildi, çünkü her zaman kaynanasına gittiği saatte çıkmıştı evinden. Bir serserinin kurbanı mı olmuştu yoksa? Ama iki ev arasındaki mesafe çok kısaydı, kaçamaması ya da imdat çağıramaması söz konusu olamazdı.

Erkekler odayı arşınlıyorlardı, Jeanne oturmuştu, hizmetkarlar üzgündü.

Saat sekizden biraz sonra, aşağı kapıdaki çan çaldı. Herkes koştu. Eşikte bir not vardı sadece:

François de Beauvois, eğer karını tekrar canlı görmek istiyor-

san, gece yarısı Toscanelli'nin haritasını bu notu bulduğun yere bırak. Hiçbir kurnazlık yapma, aksi halde, sen kararlılığımızı anlayana kadar, ailenden başka birini kaçıracağız.

"Portekizliler!" diye bağırdı François. "Altın At hanına gidiyoruz!"

Gece olmuştu.

"Önce muhafız karargahına haber verin," diye öneride bulundu Joseph.

"Bu saatte!" diye bağırdı François.

Üç adam gecenin içine atıldılar, François, Déodat ve Jacques-Adalbert.

Karşılarındakilerden çekinmiyor değillerdi, kemerlerine kısa kılıçlarını soktuklarını görmüştü Jeanne. Joseph'le birlikte oturup, ısınmak için bir parça ekmek ve bir tas çorba atıştırdılar.

Üç adam, bir saat sonra, sıkkın bir halde geri döndü. Portekizliler sabah gitmişlerdi.

"Haydutların oyuncağı durumuna düşürülmeye müsaade mi edeceğiz?" dedi Jacques-Adalbert. "Haydut bunlar zira!"

"Ne yapmak istiyorsun?" diye sordu Jeanne.

"Gece yarısı, onların istediği haritaya benzer bir rulo bırakacağız kapıya. Işık olmadığı için, hiçbir şey anlamayacaklardır. Karanlığa saklanırız ve haritayı almaya geldiklerinde, annemle birlikte üzerlerine çullanırız."

"Şüphesiz onlar da silahlıdırlar," diye belirtti Jeanne.

"Gidip Aloysius ve oğlunu bulacağım," dedi François. "Beş erkek kolayca hakkından gelecektir bu serserilerin."

Jeanne hayatındaki en kötü anlardan bazılarının hepsini birden yeniden yaşadı kafasında. Kendisini ve ilk kocası Barthélemy de Beauvois'yı Beauté-sur-Marne'a götüren arabaya yapılan

saldırıyı. İkinci kocası Jacques de l'Estoille'a karşı yapılanı. Ve başka birçok korkunç olayı...

Yataklarından çıkarılan Aloysius ve oğlu, bundan yakınmadan, hatta onları boğazlamak için sabırsızlanarak geldiler. On birinci saatte, tüm erkekler dışarı çıktı. Jeanne tek başına bekledi evde.

Bir saatlik kaygılı bekleyişin ardından, gece yarısının on iki vuruşu siyah göğü çiviledi. Biraz sonra, haykırışlar çınladı. İniltiler, boğuk gürültüler, küfürler, çarpma sesleri. Özellikle de bir çarpma, atılan bir vücudun kapıya çarpışı.

Jeanne, elinde bir şamdanla gidip, dikiz deliğinden baktı, ama hiçbir şey görmedi. Sonunda, kendine engel olamayıp, kapıyı açtı. Tam da o anda, François anahtarı kilide sokuyordu.

Gözleriyle, önündeki insanları saydı Jeanne: tanıdığı beş erkekten başka, François'nın hoyratça ittiği, sağlam bir şekilde tutulan iki adam daha vardı. Ama Sophie-Marguerite orada yoktu.

İki yabancı Portekizliler değillerdi. Adalbert'in mutfaktaki sandalyelere sımsıkı bağlamakta acele ettiği soluk benizli, sıradan serserilerdi. Uyanmış olan hizmetkarlar, gecelikleriyle yalınayak koşup gelmişlerdi.

Esirler sorguya çekildi.

İki yabancı adam, evin kapısına gidip, bir belgeyi almalarını ve kendilerine getirmelerini rica etmişlerdi onlardan. Daha sonra da bir kadın götüreceklerdi aynı kapıya. Öfkelenerek tepki gösterdiler: hiçbir kötülük yapmış değillerdi!

Haklıydılar üstelik.

"O belgeyi nereye götürmen gerekiyordu?" diye sordu François.

"Katedralin önüne. Beni orada bekliyorlardı."

Ne yazık ki, artık onu beklemiyorlardı orada.

Taşaklı muhafızları çağırmaya gitmeden önce, tan ağarıncaya kadar Sankt Johanngass'ta beklediler sabırla. Muhafızlar çabuk geldiler. Yüzbaşıları serserileri tanıyordu zaten. Olay ona anlatıldı. Etkili birinin, Üç Anahtar matbaasının başı Baron de Beauvois'nın eşinin kaçırılması önemsiz bir olay değildi. Şehirde arama tarama yapmaya söz verdi. İki Portekizli ve bir kadın tutsak gözden kaçmazdı, nasıl olsa!

Oysa saatler geçti, ama kolluk kuvvetleri ne bir şey, ne de birini bulabildi.

Saat altıda, matbaanın penceresine bir taş çarptı. Bir pusula bağlıydı taşa.

François de Beauvois, sen bir hainsin. Bizse çok güçlüyüz. Sert davranacağız. Karın hâlâ elimizde. İstediğimizi elde edene kadar, teker teker kaçıracağız seninkileri. Gece yarısından sonra bize bir not bırak ve kaç para istediğini bildir.

Jacques-Adalbert gidip baktığında, sokakta hiç kimse yoktu elbette. François adamlarına asla yalnız gezmemelerini, iki ya da üç kişi dolaşmalarını ve kılıç taşımalarını emretti; muhafız karargahına gerekli açıklamayı yapacaktı. Kendisi de, Jacques-Adalbert ve Déodat yanında olmadan dışarı çıkmadı.

Eve döndüğünde, pusulayı Jeanne'a gösterdi.

Bir gün önceden kalan yemekleri yediler. Masanın çevresindeki erkeklerin yüzleri haydut suratlarına benziyordu.

Gece için barikat kuruldu. Başka hiçbir pusula gelmedi. Kapının eşiğine bırakılan da olmadı.

Joseph'in en nihayet uyuduğu yatağın içinde, kara ve kızıl düşüncelerin beşiğini salladı Jeanne.

Erkekler atölyeye gittiler. Joseph ve Déodat Cenevre seyahat-

lerini Sophie-Marguerite bulununcaya kadar erteleldiler.

Jeanne belgeyi dikkatle inceledi, Jacques-Adalbert ona bu belgenin saklandığı yeri göstermişti. Parça parça katman kesitleri, esrarengiz dik çizgilerden oluşan bir ağ, küçük gemiler, her tarafta rakamlar; bunlardan hiçbir şey anlamayacağına kanaat getirdi. Ne var ki, Herkül Sütunları'ndan çok ötede, önünde bir sürü küçük adacığın bulunduğu koskocaman bir ada çizilmişti gerçekten de.

Denizcileri ilgilendirirdi bu. Ve tüccarları. Para meselesiydi tüm bunlar.

Franz-Eckart'ın parayı horgörüşü geldi aklına birden.

Ve Denis'nin açgözlülüğü...

Ama vakit felsefe vakti değildi. Haritayı gizli yerine geri koydu ve mutfağa indi. Büyük karabiber kavanozunu alıp, aşçının şaşkın bakışları altında, kaba kağıttan bir külahın içine bol miktarda döktü ve külahın ağzını şeker satıcılarının yaptığı gibi kapadı.

Sonra tekrar odasına çıktı, sandığının içini aradı ve eskiden Jacques de l'Estoille'a ait olan ve Jacques'ın her zaman seyahatlerde taktığı kabaralı deri kemerinin kınında duran, mavi akik saplı, uzun kılıcı çıkardı. Dizlerine kadar inen ceketinin altına, ihtiyaç halinde kılıcı anında çekebileceği tarzda bağladı kemeri. Karabiber külahını pelerininin cebine sokup, dışarı çıktı.

Tanrının cezası Portekizliler başka bir rehine istiyorlardı. Klanın şefi kendisiydi. Ve kaçırmayı deneyecekleri kişi de o olacaktı.

Onların hesabına çalışan muhbirler ev halkının gidiş gelişlerini gözlüyorlardı kuşkusuz. Ama o iki serserinin başına gelen aksilikten sonra, dayak yemeğe ve üstüne üstlük bir de hapse girmeye razı olacak başkalarını bulabilecekler miydi uğursuz

Portekizliler? Zira tüm şehir bu olayla çalkalanıyordu. Her ne olursa olsun, kapının eşiğine bir cevap bırakılmasını istemeleri uzakta olmadıklarını gösteriyordu. Yalnız olduğunu açıkça belli ederek, tavuk seçmeye gitti Jeanne. Başına hiçbir şey gelmeden eve geri döndü.

Biraz kızmıştı buna. Joseph, ihtiyatsız davrandığını belirtti. Jeanne omuz silkti.

Akşam, yemekte, güç olan, muhafızların hiçbir şey bulmamış olduklarını kabullenmekti. Yer yarılmış, Portekizliler içine girmişlerdi.

Ertesi gün, yine dışarı çıktı Jeanne. Sokak ıssızdı. Arkasında ayak sesleri duydu. Tam geriye döndüğü sırada, bir pelerin atıldı üzerine. Bu numarayı biliyordu. Kılıcını çekip, bir elmayı ikiye kesmek için gereken zamandan daha az bir sürede, pelerini yardı. Şaşkınlıkları açıkça belli olan saldırganlar çığlık attılar. Başını kurtarmıştı ve kendisini belinden yakalayan bir adamla karşı karşıyaydı. Şiddetli bir darbeyle, siperine kadar soktu kılıcı midesine. Adam uluyarak yere yıkıldı. Diğeri Jeanne'nın ağzını tıkamaya ve kolunu hareketsizleştirmeye çalıştı. Jeanne boş elinde karabiber külahını tutuyordu zaten. İçindekini adamın suratına savurdu. Adam bağırdı ve Jeanne'ı bıraktı. Karaciğerine bir yumruk patlattı Jeanne. Sonra da hayalarına bir diz attı. Karaciğeri ve kasığı acıyan, kör olmuş adam daha da geriledi. Onu öldürmek istemiyordu Jeanne, zira bu, Sophie-Marguerite'i bulma şansını tamamen yitirmek olurdu. Gözleri görmeyen, şaşkın adamı duvara yapıştırdı. Hâlâ aralarında sürünen yarım pelerinlerden birini yerden aldı ve adamın kafasına kukuleta gibi geçirip, sıktı. Boğuk çığlıklar geldi içinden. Daha da şiddetli bir darbe yapıştırdı yine hayalarına.

Öteki saldırgan kaldırımda can çekişiyordu, kendi kanının

içinde.

Kukuletalı adam başındakini çıkarmaya çalışarak, duvarın önünde sendeliyordu.

Elinde kılıçla, yaklaştı ona Jeanne:

"Bir hareket daha yaparsan, kılıcı kalbine batırırım!" diye bağırdı Jeanne. "Kımıldama! Yoksa şuracıkta öldürürüm seni! Diğeri gibi!"

Adam anladı.

Evden elli adım uzaktaydılar.

Kılıcı adamın sırtına dayadı Jeanne.

"Yürü!"

Saldırgan, sendeleyerek, birkaç adım attı.

"Yürü!" diye emretti Jeanne, elinin kenarıyla ensesine sert bir darbe indirerek.

Bir inilti çıktı kukuletadan.

Kılıcın ucunu sırtına batırdı. Adam öne eğildi ve bu kadın sesinin şaka yapmadığını bilerek, kıvrana kıvrana ilerledi.

"İlerle!"

Eve ulaştılar. Jeanne kapıyı açıp, adamı itti.

Hizmetkarları çağırdı. Koşup geldiler, şaşkın bir halde.

"Sıkı sıkı bağlayın bu adamı!"

Emri yerine getirdiler. Jeanne, kılıcının ucuyla kukuletayı çözmeden önce, zorla bir sandalyeye oturttu saldırganı.

Sakallı bir yüz çıktı ortaya. Bir kentsoylu. Belki de bir şövalye. Umutsuzca gözlerini kırpıştırıyordu. Kukuleta karabiberi içinde muhafaza etmişti. Öksürüyordu adam. Burnunu çekiyor ve ağzından hava alıyordu.

"Kadınlara çatan şu soylu tüccara da bakın! İşte size cesur bir erkek!"

Delice bir şiddetle, bir tokat patlattı ona.

Adam inledi.

"Kaçırdığın kadın nerede, köpek?"

Jeanne'a baktı korkuyla. Kadının solgun maskesinde, kusursuz bir kin ifadesi vardı.

"Cevap ver!"

Kılıçla adamın yanağını kesti Jeanne. Kam damlacıkları belirdi ve beyaz yakasının üzerine aktı.

Üç hizmetkar, dehşete kapılmış vaziyette bu sahneyi seyrediyorlardı.

"Polisleri çağıralım, hanımefendi."

"Cevap vermeden önce olmaz! Nerede o kadın?"

Déodat'yla birlikte ikinci katta bulunan ve kuşkusuz hiçbir şey duymamış olan Joseph'e haber vermemişti bile. Bu sahneden uzak tutmak istiyordu onları.

Adam yutkundu, ama cevap vermedi.

"Pekala," dedi Jeanne.

Yine kılıcın ucuyla tozluklarını kesti. Sonra da poturunu. Adamın cinsel organı ortaya çıkmıştı.

"Dinle, it oğlu it, kararlı olduğumu gördün. Yemin ederim, burada, hizmetkarlarının gözü önünde hadım ederim seni!"

Kılıcın ucunu cinsel organına dayadı.

"Hanımefendi...," diye müdahale etti Frederica, bir adamın hadım edilmesinde hazır bulunma düşüncesinden dehşete kapılarak.

"Kendine insan diyen bu yaratık gelinimi kaçırdı, savunmasız bir kadını. Bu durumda, ben de onu iğdiş edilmiş bir horoz haline getireceğim..."

Adam ulumaya başladı. Çırpındı. Sonra gözyaşlarına boğuldu.

"O... öldü..."

Adamın iniltileriyle kesilen, karanlık bir sessizlik çöktü odanın içine.

Şahit oldukları sahnenin şiddetiyle zaten sarsılmış olan hizmetkarlar bu haberle yıkıldılar.

"Öldü mü?" diye tekrarladı Jeanne, alçak sesle.

Adam başıyla onayladı onu.

"Nasıl öldü?"

"Kaçmak istedi... Boynuna geçirmiş olduğumuz iple boğuldu..."

"Polisleri çağırın," dedi Jeanne. "Ve atölyeden, efendi François'yı. Bu arada, su verin şu caniye."

Zemin kattaki büyük salona gidip, oturdu Jeanne.

Klanını savunamamıştı. Oğlunu korumak istemişti. Bir bozgun... Yukarı çıktı ve Joseph'i çağırdı.

"Tuzağa düşürdün onu, öyle değil mi?" diye sordu Joseph, yumuşak bir ses tonuyla.

Elini Jeanne'ın omzuna koydu. Onu tanıyordu.

Kabus gibi bir akşam oldu, çünkü gözyaşları engellendi. Dehşet, intikam içgüdüsünü söndürdüğü gibi, gözleri de kuruttu.

François, iki ziyaretçisinden birini kaldırımda can çekişirken görüp tanıyınca, deli gibi koşmuştu eve. Öteki ziyaretçiyi bağlı ve kötü bir durumda, annesini de canlı halde bulunca, yüzü aydınlandı, ama Jeanne'ın bunalmış yüz ifadesi rahatlamasına engel oldu.

"Ne oldu?"

Jeanne başını salladı ve üzüntüsünü, oğlununkini düşünerek anımsadı ancak.

"Sophie-Marguerite'e bir şey mi oldu?" diye sordu François.

Jacques-Adalbert büyükannesinin afallamış yüz ifadesinden

her şeyi anlamıştı.

"Ölmüş," diye cevap verdi Jeanne.

Polisler geldi. Yüzbaşıları Jeanne'ı dinledi. Gözleri faltaşı gibi açıldı.

"Öbür adamı siz mi öldürdünüz? Ve bunu yakaladınız?"

Jeanne başıyla onayladı onu. Erkeklerin, kendini savunmayı bilen bir kadın önündeki bu şaşkınlığını önceden biliyordu. Polisler Jeanne'a hayranlık dolu gözlerle bakıyorlar ve buna inanmakta zorlanarak, kafalarını sallıyorlardı.

"Bu kadın, şeytanın ta kendisi!" diye bağırdı tutsak, polisler cesedi bir arabaya yüklerlerken.

Buna alışkındılar: Avrupa'nın tüm şehirlerinde, saate ve hava durumuna göre, az ya da çok soğumuş cesetler bulunuyordu her sabah; Paris'te ortalama on beşti; Strasbourg'ta altı. Görünüşe göre, rekor Milano'daydı: yirmi!

"Şeytan sizsiniz!" diye karşılık verdi yüzbaşı. "Sonunuz darağacı olacak."

Öteki adam Alsace şivesini anlamıyordu, ama yüzbaşının ses tonu söylediklerinin sevimliliği hakkında kuşkuya yer bırakmıyordu yine de.

"Zavallı Sophie-Marguerite'in bedeninin nerede olduğunu söylesin önce," diye bağırdı Jeanne öfkeyle.

Şehrin öbür ucunda, Marlenheim yolu üzerinde bulunan bir ambardaydı. Hizmetkarlar ve atölyedeki işçiler de dahil, hep birlikte gittiler oraya; iki taşaklı muhafız, ellerinde meşalelerle, onlara yol gösteriyordu. Bahtsız bayan Baron de Beauvois'nın bedenini, ilkin bu meşaleli kortejden ürken, sonra da onların acılarını paylaşan köylülerden ödünç aldıkları bir arabanın üzerinde geri getirdiler. Köylüler, evi kiralayan iki yabancının haydut olduklarını düşünmemişlerdi hiç.

Baron de l'Estoille'ın dul eşi kendi hayatını savunmaktan başka bir şey yapmamıştı. Polislerin yüzbaşısı, bir adamı ölüme göndermiş ve kılıç taşımış olduğu için ona kızmayı düşünmedi elbette. Aslında, serbest Strasbourg şehri sakinlerinin kılıç taşımalarına izin verilmiyordu, ilke olarak.

Sophie-Marguerite'in bedeni SanktJohanngass'a götürüldü. Tüm ev halkı geceyi onun yanında geçirdi. Tan ağarırken, Jacques-Adalbert, annesinin cesedi başında dua okuması için, Saint-Wandrille papazını çağırmaya gitti. Geçmişte karısı olmuş olan kişinin başucundan ayrılması için, François'ya ısrar edilmesi gerekti. Karısına ilişkin tüm şikayetleri cenaze mumlarının alevi içinde yanıp gitmişti.

Jeanne, tali diye nitelenebilecek, ama daha az gerçek olmayan bir üzüntü daha duydu bundan. Hiçbir insan, Sophie-Marguerite'in içler acısı ölümünü hak etmiyordu. Beyinsiz ve orospu olduğuna kuşku yoktu, ama bu, temeldeki bir kötülük eğiliminin değil, olgunlaşmamışlığının bir sonucuydu. Sophie-Marguerite klanın bir parçasıydı; dolayısıyla, saygı duyulması gerekiyordu, ona.

François, merhumenin anababası, Jacques-Adalbert ve acilen haber ulaştırılıp, hemen gelen Franz-Eckart'la birlikte, katedrale kadar konvoyun başında gitti Jeanne.

Kürsüdeki rahibin verdiği merhumeye övgü söylevini dinlerken, bir anı canlandı gözünde aniden. Gollheim'de annesinden söz ederken: *onun kısa yaşamı*, demişti Franz-Eckart. Vakitsiz olduğu kadar korkunç da olan bu sonu önceden görmüş müydü yani?

Mezarlıkta, mezar çukurunun üzerinden, Franz-Eckart'ı inceledi Jeanne.

Gözyaşları sessizce akıyordu genç adamın yüzünde. Annesi-

nin ölümünü önceden görmüş olsa bile, duygularını değiştirmiyordu bu.

İnsanlar, yalnızca prenslerin değil, gökteki efendilerin de kurbanlarıydılar.

Sonra, muhafız karargahının raporunun dinlenmesi gerekti.

Hayatta kalan Portekizlinin sorgusunun kanıtladığı gibi, iki ziyaretçi, hiç de meslekten haydutlar değil, Kral II. Jean'a hediye etmek istedikleri, Hindistan'a giden yeni yolun haritasını ele geçirmek için her şeyi yapmaya hazır, hırslı kentsoylulardı. Portekizli Manoel de Esteves kendi ülkesinde armatördü. Hiç kuşku yok ki, o ve arkadaşı, İspanyolların pabucunu dama atacak ve kendi söylediğine göre bir fırtına engel olduğu için Christophe Colomb'un ayak basamadığı hazinelerle dolu büyük adanın keşfiyle sonuçlanacak bir sefer görevi almayı umut etmişlerdi.

Muhafız karargahındaki zabıt katibinin manasını anlamadığı, ama yine de rapora yazdığı bazı laflar etmişti armatör. Örneğin, kararlılığına, katibin daha önce hiç duymamış olduğu Christophe Colomb adlı bir denizcinin davranışının neden olması gibi... Bu davranış ihanetle damgalanmıştı, zira keşif yolculuğundan dönerken, doğrudan İspanya'ya gitmek yerine, Lizbon'da mola vermişti. Kral II. Jean'ın huzuruna kabul edilmiş, keşfetmiş olduğu harikaları ona cilalayarak anlatmış, ama daha fazlasını söylemeyi reddetmişti. Bu da kralı çileden çıkarmıştı.[1]

Zabıt katibi, Christophe Colomb'un kim olduğunu elbette bilmiyor, bir İspanyol denizcisiyle Strasbourg'taki soylu bir ha-

1) Christophe Colomb'un Antilles Adaları'nı keşfinden dönüşte Lizbon'da mola vermesi ve anlatacaklarını ilk dinleyen kişi olma ayrıcalığını tanıdığı Portekiz Kralı II. Jean'la görüşmesi, hâlâ tartışılan bir tarih konusudur. Oysa II. Jean, seferi finanse etmiş olan ve bu ayrıcalığı hak etmesi gereken Ferdinand d'Aragon'un rakibiydi. Colomb'un bu boşboğazlığı, özellikle de denizcinin anlaşılmaz kişiliği bakımından, kuşkulu değilse de, gizemli kalmaktadır.

nımın kaçırılması ve ölümü arasında hiçbir alaka görmüyordu ve karmakarışık gördüğü bu işlerden hiçbir şey anlamamıştı.

Bununla birlikte, Jeanne, Portekizlinin ifadesini dikkatle okudu ve mantıklı bir gelişim buldu orada.

Colomb'un, François de Beauvois ve marki Ferrando Sassoferrato'nın Cenova'daki atölyelerinin basmakla görevlendirilmiş olduğu bir haritadan faydalandığını Cenovalı tüccarlardan öğrenmiş olan Portekizliler, bu paha biçilmez belgeyi ele geçirmeyi kafalarına koymuşlardı. İlkin Cenova'ya giderek, haritayı satın almak istemişlerdi. Bu girişimlerinde başarısız olup, değerli belgenin atölyede bulunduğuna inanınca da, onu zorla, daha doğrusu kapıyı kırarak elde etmek istemişlerdi. Ama onları, artık hapiste olan sekreterlerini kaybedecekleri yeni bir başarısızlık bekliyordu. Bu durumda, haritanın Strasbourg'taki atölyede olması gerektiğini düşünmüşlerdi. Ama yöntemleri öncekinden daha verimli olmamıştı. O zaman, Bay de Beauvois'nın belgenin değerini bildiğine ve çok büyük paralar istediğine ya da o yolu bizzat kendisi araştırmak için Fransızlar, İspanyollar, Cenovalılar, Venedikliler ya da başkalarıyla işbirliği yaptığına kanaat getirdiler. İşler ters gitmişti. Her ne kadar doğuştan soylu olduğunu iddia etse de, hayatta kalmış olan Portekizlinin asılmasına karar verdi mahkeme. Fidye karşılığı adam kaçırmanın kendisi suçtu zaten; bunun rehinenin ölümüyle sonuçlanması suçu ağırlaştırmaktan başka bir rol oynamıyordu.

Bu yüzden, Sophie-Marguerite, haklarında en ufak bir fikir taşımadığı armatörler ve hükümdarların ortak hırslarının kurbanı olmuştu.

François deliye döndü.

Annesinin de kudurduğundan haberi yoktu. Kendi anababasının da, hiç alakalarının olmadığı bir savaşta boğazlanmış ol-

duklarını düşünüyordu Jeanne.

Her iktidar katildi, yaşadıklarından öğrenmişti bunu. Mesela, veliahdın kendi öz babası VII. Charles'a karşı yürüttüğü acımasız mücadele sırasında kaçırıldığı ve öldürülmekten zor kurtulduğu zaman...

Şehrin belediye başkanı, Anne de Beaujeu'nün, özel iltimasla, sorgulamak üzere mahkumun kendisine teslim edilmesini istemiş olduğunu François'ya bildirdiği zaman, olay daha şaşırtıcı bir gidişat aldı.

Portekizli cezadan kurtulacak mıydı yani?

Eski krallık naibinin, Strasbourg adaletinin kararlarına saygı göstermeye söz verdiğini belirtti belediye başkanı.

Anne de Beaujeu'nün bu yolunu şaşırmış armatöre gösterdiği ilginin nedenini bulmak için kafa patlatıldı. Ama neden bulunamadı. Onun, üç yıl önce, Hindistan'a batıdan giden yolu araştırma projesini müdafaa etmeye gelmiş olan, Christophe Colomb'un öz kardeşi Bartolomeo'yu huzuruna kabul etmiş olduğu bilinmiyordu. Söz konusu proje, ilk önce, onu deli saçması olarak gören İngiltere Kralı VII. Henry tarafından reddedilmişti.

Jeanne'a göre, bu gelişmeler halihazırdaki durumda hiçbir şey değiştirmiyordu: François dul kalmıştı. Kırk iki yaşında, yalnızlığa razı olmak için fazla gençti. Bir erkek, kötü hava koşullarına maruz kalan ahşap gibidir: sertleşir ve çatlar. Yeni bir eş aramalıydı ona.

Ve Tanrının bilgeliği, şayet bir efsane değilse, pek acımasızdı: öldürücü bir darbeyle, devam etmiş olsa, bir adamı acıya ve bir kadını düşkünlüğe sürükleyecek olan bir evliliği kesip atmıştı.

3
EKZOTİK HAYALETLER

*

François, Joseph, Jacques-Adalbert, Déodat ve daha sonra Milano'dan gelen Ferrando, günler ve haftalar boyu, haritanın esrarını tartıştılar. Jeanne, Gollheim'deki kulübesine dönmüş olan Franz-Eckart'ın bu tartışmalarda bulunmamasına yerindi.

Hiçbir şey anlamıyorlardı bu işten. Portekizlilerin ele geçirmeye can attıkları belge, Toscanelli'nin Cenova'da bastırmış olduğu ve bir örneği Joseph'te bulunan harita değildi kesinlikle. Batıdaki, bir dizi adacıkla çevrili büyük adanın kesiti, Toscanelli'nin çizmiş olduğundan çok farklıydı. O, Antilia Adası'nı Kanarya Adaları'nın hemen yakınında resmetmiş; kimliği bilinmeyen coğrafyacıysa çok daha uzağa yerleştirmişti. Toscanelli, batıdaki büyük adanın önüne, Cipangu adında büyük bir ada çizmişti; ama bu ada, meçhul coğrafyacının haritasında yoktu.

Bir veba salgını tehdidi, Rhin'in öbür yakasından, onların yardımına geldi adeta.

Joseph, Nuremberg'ten kaçan şehir sakinleri arasında, uzun zaman önceden beri tanıdığı Martin Behaim'in bulunduğunu öğrendi; mülteci, Altın At hanında mola vermişti. Akşam yemeğine davet etti onu.

Behaim'in yanında karısı bulunuyordu, kocaman, gülümseyen gözleri olan bir Flaman. Büyük matematikçi Regiomontanus'ün öğrencisi Behaim'in, bilginin genellikle iktidarı ve oradan

yola çıkarak zenginliği temsil ettiğinin bilincinde olan tüm Avrupa okullarında, gurur okşayıcı bir ünü vardı. Sürekli olarak bulunmaz bir nesnenin arayışındaymış gibi görünen bir bakışın kıpırdayıp durduğu, ince ve solgun yüzlü, şişman bir adamdı.

Joseph, Ferrando ve François, çizeri meçhul harita muammasını ona açtılar. Jacques-Adalbert görüşmeyi dikkatli bir gözle izliyordu.

Behaim aniden canlandı. Sanki bir terslikle karşı karşıya kalmış gibi görünüyordu. Sözcüklerini bulması için belli bir süre geçmesi gerekti.

"Batıdan yol var!" diye bağırdı. "Portekizli Jean'ı razı etmeyi denedim, bu konuda!"

Ama o, Afrika'nın etrafından dolaştığı ve tehlikeli olduğu için on altı ay süren doğu yoluyla yetindi!

Karanlık bakışı tavanda dolaştı. Ev sahipleri, sözünü kesmekten çekinerek, sessizce inceliyorlardı onu. Sophie-Marguerite'in hayatıyla ödemiş olduğu muammanın anahtarı ondaydı belki de.

"Evet," diye devam etti Behaim, "batı yolu var. Ama Hindistan'a gittiğinden emin değilim."

"Nereye gidiyor öyleyse?" diye sordu Joseph.

"Bilmiyorum."

Esrarengiz haritayı sordular ona. Huzursuzluğu arttı.

"Çizerini tanımıyorum!" dedi. "Ama ayrıcalıklı bilgilere sahip! Hakkı var! Hakkı var! Batıda, tanımadığımız başka topraklar var, muhtemelen."

Jeanne, Franz-Eckart'ın kehanetini düşündü bir kez daha.

"Toscanelli niye hesaba katmadı bunu?" diye sordu François.

"Onun çizdiği ve sizin bildiğiniz harita eski. Doğruluğundan emin değildi, şayet onu gördüyse tabii."

"Şayet onu gördüyse de ne demek?" diye neredeyse aynı anda sordu François ve Ferrando. Onu kendisi getirdi bize."

"Kendisi mi getirdi? Ne kadar zaman önce?"

"Aşağı yukarı on ay," diye cevap verdi Ferrando.

Alaycı bir gözle baktı onlara Behaim.

"Toscanelli öleli sekiz yıl oluyor," dedi.

Şaşırma sırası onlara gelmişti. Ferrando bacaklarına vurdu.

"Oğlu, öyleyse?"

"On iki ya da on üç yaşlarında olmalı."

Şaşkınlık orada hazır bulunanları buz gibi bir sessizliğe daldırdı.

"Kimin elinde bulunabilirdi o harita? Ve kim ondan birçok nüsha bastırmak isterdi?" diye sordu Jeanne.

"Bunu bilmiyorum," diye cevap verdi Behaim. "Onu getiren adam nasıldı?"

"İri, kendine güvenle dolu ve az konuşan biriydi," diye cevap verdi Ferrando.

"Bizzat Christophe Colomb'la işiniz olmuş."

Afallamış bir halde birbirlerine baktılar.

"Ama niye oynamış olabilir ki bu komediyi?" diye sordu François.

"Colomb'la tanıştım ben. Hatta, dostane olduğunu sandığım ilişkilerimiz bile oldu. Ama hırs birçok maske veriyor bu adama. Sıkıntılı ve maceracı bir iki yüzlüdür o."

"Peki, fikrini niye değiştirmiş olabilir?"

"O haritanın sırrını sadece kendine saklamak içindir, kuşkusuz," dedi Behaim.

"Ya karımı kaçıran Portekizliler nasıl öğrendiler bu haritayı?"

Behaim bir süre cevap vermeden durdu.

"Bilmem," dedi sonunda. "Kuşkusuz, bir ispiyon sayesinde.

Colomb herkes tarafından gözetlenir. Bir Cenovalı olarak, İspanyolların güvenine sahip değildir zaten. Ve Portekiz Kralıyla oynadığı ikili oyun, o ülkede de iyi gözle görülmesini sağlamış olamaz. Birisi, sizin yolculuğunuzdan önce, bir harita kopyalatmak için onun Cenova'daki matbaanıza gitmiş olduğunu öğrenmiş olmalı."

Elini salladı.

"Dinleyin," dedi, "öyle olağanüstü bir macera anlatılıyor ki, pek az insan inanıyor buna." Yarım asra yakın bir zaman önce, Afrika kıyıları boyunca ilerleyen bir Portekiz gemisi şiddetli bir fırtınaya yakalanarak, batıya doğru sürüklenmiş. Dört gün sonra da, büyük bir kara parçasına, üzerinde çıplak insanların olağanüstü bir bitki örtüsü, hiç kimsenin asla görmemiş olduğu kuşlar ve bütün bir koyunu yutabilen yılanların arasında yaşadığı bir kıtaya varmış. Hindistan değilmiş burası, çünkü denizcilerin betimlemeleri uzun zamandan beri tanınan Hindistan'a uymuyormuş. Bu vahşiler bizim denizcileri insanüstü varlıklar gibi karşılamışlar. Onları beslemiş ve gemilerini tamir etmelerine yardımcı olmuşlar. Ama bu denizciler Lizbon'a geri döndükleri zaman, hiç kimse inanmak istememiş onlara ve anlattıkları fazla çılgınca göründüğü için deli ilan edilmişler."

Dinleyiciler kendi düşüncelerine dalmış olarak kaldılar bir süre.

"Bu haritayı onlar çizmiş olabilirler mi yani?" diye sordu nihayet, François.

"Hayır," diye cevap verdi Behaim. "Bakın: çizilmiş kıyılar yüzlerce, hatta binlerce, sayısız adayı temsil ediyor. O denizcilerin tüm bu toprakları tanıyacak kadar çok zamanları olmuş olamaz. Bu harita, benim de bizzat gördüğüm Çin belgelerine dayanarak çizilmiş."

"Çin mi?" diye şaşırdı Jacques-Adalbert.

"Evet. Çinliler büyük denizcilerdir. Afrika'nın güneyine kadar gittiler, yani Büyük Denizde, Herkül Sütunları'nın çok ötesine. Ve hep batıya doğru seyrederek, o kıtaya yaklaştılar."

"Ne gibi bir fayda sağlayabilir ki, bu kıta?" diye sordu Jacques-Adalbert.

"Altınla dolup taşıyor!" diye cevap verdi Behaim. "Tüm Avrupa'da olduğundan daha fazla altın barındıran yedi muhteşem kentten söz ediliyor."

Jeanne, giderek daha da çok düşünceye dalarak, dinliyordu. Mumların çevresinde dans eden küçük sinekler, altın seraplarının etrafında çırpınan insanları çağrıştırıyordu ona.

"Parti artık kaybedilmiştir gibi geliyor bana!" diye yakındı Behaim. "İspanyollar, Hindistan yolunun hâkimi oldular! Bundan geberene kadar zenginleşecekler. Portekizli Jean, hatasını, onların kazandığı serveti gördüğü zaman anlayacak ancak."

Acılı gibi görünüyordu. Maşrapasındaki şarabı bitirdi. François da acılıydı. Ziyaretine gelmiş olan iki Portekizli, açgözlü hayalperestlerden ve istemdışı katillerden başka bir şey değillerdi.

"Ne yapacaksınız bu haritayı?" diye sordu Behaim.

Kimse verecek cevap bulamadı.

"Onu iyi saklayın," dedi, "ama pek yakında, sadece tarihi değeri olacak. İspanyollar çok daha kesin haritalar yapacaklardır."

Gece ilerlemişti. Behaim ve karısı ertesi gün Napoli'ye doğru yola çıkıyorlardı. Misafirperverlikleri için sıcak bir şekilde teşekkür ettikten sonra, ev sahiplerinden izin istediler.

Uzaklara yapılan o yolculukların ve o esrarengiz kıtanın hayali, ekzotik hayaletlerden oluşmuş bir kortej gibi, rengarenk kuşlarla çevrili çıplak insan gölgeleri bıraktı, Cigogne sokağındaki evde. Baharatların damak tadına yaptığı gibi, bunlar da hayal gücünü coşturuyordu.

4
KUŞBEYİNLİ KRAL

*

Jacques-Adalbert, Fransa Kralı VIII. Charles'ı, Hindistan yolunu İspanyolların elinden almaya razı etmeyi kafasına koymuştu. Jeanne'a ateşli söylevler çekti. Bir gün önce, Manoel de Esteves'in, Anne de Beaujeu tarafından, kendi muhafızlarının koruması altında Strasbourg'a geri yollanmış olduğundan haberi yoktu. Anne de Beaujeu suçluyu sorgulamış, söylediklerini tutarsız ve delice bulmuş ve kardeşi olan kralı, bir cinayete yol açmış olan bu ipe sapa gelmez laflarla rahatsız etmemeye karar vermişti.

Oysa Esteves, tıpkı Bartolomeo Colombo gibi, Hindistan'a sekiz ay yerine bir haftada varılmasını sağlayacak bir deniz yolunun olduğu tezini savunmuştu. Gerçek şuydu: eski naip, her şeyi hesapladıktan sonra, bu projeyi fazla pahalı bulmuştu. Christophe Colomb'un, üzerinde paganların yaşadığı ve birkaç ons altın barındıran, Atlantik'te kaybolmuş bazı adalar bulduğuna kuşku yoktu, ama çekilecek onca zahmete değmezdi bunlar.

Fransa tahtına yeni bir kıta sunuluyordu yani, ama o, İtalya krallığını tercih etti.

Armatör Manoel de Esteves asıldı.

Jacques-Adalbert, İtalya seferlerini finanse eden bankerlerden biri aracılığıyla VIII. Charles'a yönelik bir girişimde bulun-

masını rica etti, Joseph'ten.

Joseph, büyük bir coşku göstermeden, razı oldu buna. Bununla beraber, güven gerektiren bu misyon için seçilen banker, Lyonlu Guilbert Courtemont, daha da ilgiyle kabul etti görevi. Hindistan yolunun Amiral Christophe Colomb tarafından keşfi Avrupa başkentlerinde bilinmeye başlamıştı. Ama Cenovalı denizcinin ne keşfetmiş olduğu merak ediliyordu.

Jacques-Adalbert de Beauvois, genç amcası Déodat de l'Estoille ve bizzat Joseph'in eşliğinde Paris'e gitti. Bir yıldan fazladır Paris'e ayak basmamış olan Jeanne da öyle. François bu yolculuğu gereksiz bulmuştu. Herkes Dumoncelin konağına yerleşti. Ertesi gün Courtemont, yanında Jacques-Adalbert'le birlikte, hükümdarlar kendilerine pek soğuk görünen Louvre'dan hoşlanmadıkları için hâlâ olağan kraliyet ikametgahı olan Tournelles sarayına giderek, görüşme talep etti. Krala borç verdiği için, ertesi gün ya da bir sonraki haftaya sallanmak yerine, bir süre bekletildi. Dokuzuncu saatte gelmişlerdi; onbirincide huzura kabul edildiler; bu bile bir ayrıcalıktı.

Jacques-Adalbert daha önce kralı hiç görmemişti; tartışma götürür bir başlangıç oldu. İlkin, obur bir ağzın üzerinde, uzun bir burun ve hüzünlü gözler gördü. Burnun kemikli mahmuzu hariç her şey, fazla yumuşak kurabiye hamurundan biçimlendirilmiş gibiydi. Hükümdar, üzgün bir edayla Courtemont'un sunuşunu dinlerken, bir yandan da, işlemeli beyaz satenden ceketi ve sincap kürklü, mavi peleriniyle gayet yakışıklı görünen Jacques-Adalbert'e bakıyordu.

Kralın arkasında üç kişi dikkatle ayakta bekliyordu. Bir lütuf için mi gelmişlerdi?

Jacques-Adalbert'e konuşma izni verildi. Büyükannesinin önermiş olduğu gibi, net bir ses ve az sözcükle yaptı bunu: Ce-

novalı amiral Christophe Colomb Herkül Sütunları'nın ötesinde toprakların var olduğunu kanıtlamıştı. Colomb oranın Hindistan olduğunu düşünüyordu; ama bazı açık gerçekler, ki bunlardan biri de kendi elinde bulunan bir coğrafi haritaydı, ona, yani Jacques-Adalbert de Beuavois'ya bunun tersini belirtiyordu. Colomb tarafından keşfedilmiş olan adaların ötesinde bir kıta bulunuyordu muhtemelen. Bu topraklar altın ve değerli maddelerle dolup taşıyordu. Fransa tahtı, bu yeni zenginlik kaynağına girmesini sağlayacak bir seyahat organize ederek zenginleşebilirdi.

Sakallı bir danışmana doğru döndü kral; bir süre kısık sesle konuştular, sonra tekrar ziyaretçilerine döndü. İspanyolların, ayrıcalıklarına pek düşkün ve kıskanç oldukları cevabını verdi. Ve şayet keşfedilen topraklar Bay de Beauvois'nın söylediği kadar zenginse, ayrıcalıklarını korumaya yönelik kıskançlıkları daha da şiddetlenirdi. Yeni Hindistan yolunu ellerinden almak, denizde onlarla savaşmaya malolurdu. Bu da uygun değildi. Zenginliklere gelince, eğer o kadar çok varsa, Fransız tüccarları bundan yarar sağlamanın elbet bir yolunu bulurlardı.

İşte bu kadar.

Jacques-Adalbert eğildi, Courtemont da öyle. Kapıda başka ziyaretçiler bekliyordu.

Dışarı çıkınca, genç adam şöyle dedi bankere:

"Ayda yaşayan biriyle konuştuğum hissine kapıldım."

"İtalya'dan başka bir şey düşündüğü yok," diye cevap verdi Courtemont. "Napoli Krallığını istiyor."

Tehlikeli bir kapristi bu: Napoli Krallığı çok uzun zamandan beri Aragonların elindeydi. İşin kötüsü, Napoli Kralı, Yüce Alphonse'un piç oğlu Ferdinand, Sicilya'ya, Sardunya'ya ve Aragon'a bağlıydı, çünkü bu topraklar kardeşi Jean'a aitti. Napo-

li'ye saldırmak İspanya'yı düşman edinmek anlamına gelirdi ve Ferdinand'ı Napoli'nin elinden alınmasına müsaade etmeye kandıracak olan şey, Fransa Kralının İspanyollara hediye etmiş olduğu Roussillon ve Cerdagne değildi. Yedi yaşındaki bir çocuk bile bunu anlardı, ama VIII. Charles'da altı yaşındaki bir çocuğun beyni vardı.

Yani, taçlı kuşbeyinli VIII. Charles, İspanyollara, şansının çok daha fazla olduğu ve Napoli Krallığından çok daha önemli şeyler kazanabileceği denizde değil, ama karada saldırmayı tasarlıyordu.

Jacques-Adalbert ve Courtemont, incinmiş bir halde, Dumoncelin konağına döndüler. Başarısızlık haberi Joseph'i hiç şaşırtmadı. Çok daha sonra eve gelen Jeanne'ı da... Déodat'yla birlikte Saint-Séverin mezarlığına giderek, Barthélemy de Beauvois'nın mezarını ziyaret etmişti Jeanne, sonra da kendisini hâlâ yüreğini ısıtan bir sevinçle karşılamış olan Guillaumet'ye uğramıştı. Tıpkı kız kardeşine yaptığı gibi, bir servet kazandırmış olduğu tavukçunun oğlu, karısını ve en büyüğü on beş yaşında olan üç çocuğunu tanıştırdı ona. Cevizli çörekler ve bir bardak şarap ikram etti ziyaretçilerine.

Geçmişi geldi birden gözünün önüne. Montagne-Sainte-Geneviève sokağındaki, Cornouailles kolejinin önündeki tezgah, Matthieu. Villon. Agnès Sorel... Gözleri yaşardı.

"Eskiden burada oturuyordum," dedi Déodat'ya.

Déodat eve baktı, o da duygulanmıştı.

Jeanne'ın kafasında, "eskiden" sözcüğünün ekosu çınlıyordu hâlâ.

Guillaumet, Donky'nin sıpasını gösterdi Jeanne'a. Onun adı da Donky'ydi, zira sadık dost, Jeanne'ın arzu etmiş olduğu gibi kırsalda, daha doğrusu La Doulsade'da, Ythier'nin evinde öl-

müştü. Adın mirasçısını okşadı Jeanne ve gözlerinden yaşlar fışkırdı.

"Ne çok anı var, öyle değil mi?" diye fısıldadı Guillaumet.

Jeanne başını salladı.

"Size sarılabilir miyim?" diye sordu Guillaumet.

Jeanne kollarını açtı. Bir işçinin sarılışında teselli bulacak kadar çok mu ızdırap çektim? diye sordu kendi kendine.

Melankolik ruh halini, Jacques-Adalbert'in düş kırıklığı dağıttı. Kralın, torununu başından savmış oluşuna seviniyordu aslında. Bir denizcinin, zavallı Matthew Parrish'in kızı olarak, babasının o "mavi cadaloza" ettiği küfürleri her zaman anımsayacaktı. Jacques-Adalbert sadece Cenova'da, üstelik de karadan görmüştü denizi. Bu durumda, onun Herkül Sütunları'nın ötesine yapılacak bir sefere katıldığını düşünmek bile istemiyordu Jeanne. Ama küskünlüğün genç adama söylettiği bir cümleden telaşa kapıldı:

"İspanyolların hizmetine girmekten ve şu Colomb'un gelecek yolculuğuna katılmaktan başka yapacak bir şey kalmıyor bana."

Jeanne ve Joseph köpürdüler. Denizci değildi, İspanyolca da konuşmuyordu ve İspanyolların ona sıcak bir karşılama hazırlamayacakları kesindi.

"Bir şey yapmadan, hiçbir şey elde edilmez," diye karşılık verdi Jacques-Adalbert. "İspanyollar, cesaret ettikleri için başardılar."

Déodat, ışıldayan gözlerle bakıyordu ona. Aralarında sadece birkaç yaş fark bulunan amca ve yeğenin, Herkül Sütunları'nın ötesine gitmek için, karşılarına çıkacak ilk mavnaya atlayacakları açıkça belli oluyordu.

"Ama Dimyata pirince gideyim derken evdeki bulgurdan olmamalı yine de," diye belirtti Joseph.

* * *

Strasbourg'a dönüşte, kendini François'ya vakfetmeye karar verdi Jeanne.

Ve kırk üç yıldır tanımasına karşın, hayatında ilk kez inceledi onu. Bunu, artık bir anne gibi değil, bir kadın gibi yaptığını sanıyordu, ama enayileşmeden, zira tüm annelerin kadın olduğunu ve tersini biliyordu. François az konuşuyor ve kendi kendine yetiyordu. Böbürlenmeler, acı alaylar ve sitemlerle dolup taşan şairin oğlu, basılı sözcüklerden başka bir şeyden zevk almıyor gibi görünüyordu: ruhu kitapların imalatına geçiyordu; bir tanesini basmayı bitirdiği zaman, onu seviyor, her sayfasını inceliyor, okuyor, büyüteçle bazı ayrıntılara bakıyor, sonra sırtını ve yüzünü şehvetle okşuyordu.

Kadınları da böyle mi okşuyordu acaba? Lafın gelişiydi bu, zira Jeanne tek bir kadından başkasını görmemişti oğlunun yanında, o da karısıydı. Zavallı Sophie-Marguerite'in sadakatsiz taşkınlıkları göz önüne alınırsa, pek aşırı bir cinsel hayatı olmasa gerekti.

Sofrada inceledi onu. İyi şaraplar aramasının ve bir elbise, çiçek demetindeki bir ayrıntı ya da bir şarabın ağızda bıraktığı lezzet hakkında şurda burda yaptığı bazı yorumların tanıklık ettiği gibi, ince bir damak tadı olduğu muhakkaktı; ama az yiyor ve az içiyordu; ikinci tabağı aldığını hiç görmemişti ve akşam yemeğinde, iki kadeh şarap içerdi her zaman; asla ve asla alkolün sarhoşluğuna kapıldığını görmemişti. Tensel zevklere düşkün olmasa da, üç gün aynı tavukla beslenen ve sonunda filozofça kemikleri emen Franz-Eckart gibi yemek zevkinden kopuk değildi yani. Sadece ılımlıydı ve bu da nadir bulunan bir özellikti. Yalnızca iki ılımlı tanımıştı Jeanne: Isaac ve Joseph Stern. Onlar da yemek niyetine hepi topu biraz ekmek ve çor-

bayla yetinebilecek iki Yahudi mistiğiydi. Matthieu oburca yerdi. Philibert kendini şaraba kolayca verirdi, François Villon'unsa şarapta kendini yitirmemesi için özel güç sarf etmesi gerekirdi. Barthélemy yarım kiloluk sığır etini zorlanmadan yerdi. Ve nihayet, tıpkı Jacques ve Jeanne'ın çocukları Déodat gibi, Jacques-Adalbert de bir tas çorbayla yetinecek türden değildi.

Bedeni küçümsüyor muydu, öyleyse? Hayır; Dumoncelin konağı ve Angers'deki evde olduğu gibi Cigogne sokağında da bulunan hamamda, lif ve sabunla titiz bir şekilde temizleniyor ve kokulu suları hor görmüyordu. Oğlunun odasına girdiği bir gün, ayak parmaklarının tırnaklarını törpülemeye gösterdiği özene şaşırmıştı Jeanne.

Böyle kendine hâkim olan bir adam, düş kuruyordu demek ki... Ama ne düşü?

Ve hangi kadın gerçekten ona uygun olabilirdi?

Başka çare kalmayınca, François'nın doğum tarihini yazıp yollayarak, açık bir dille ve bilgece alegorilere başvurmadan, o tarihte doğmuş bir adamın karakterini yorumlamasını rica etti, Franz-Eckart'dan.

Durumun saçmalığını düşünerek gülümsedi: torununun öğüdünü soran bir büyükanne!

Cevap gecikmedi:

Sevgili Jeanne, benden yapmamı istediğin iş zaten yapılmıştı, çünkü söz konusu olan benim babam. Balık burcunda doğmuş olduğu için, mesafeli duran bir insan. İçini açmaya eğilimli değil ve dünyanın sürekli değiştiğini düşündüğünden, kısa bir süre sonra yalan durumuna düşebilecek laflar edilmesine karşı çıkıyor.

François'nın dulluğundan kaygılandığını tahmin ediyorum; gerçekten de, dostluk ihtiyacı kadar tutkularına da cevap verecek

birini bulmadığı taktirde, bu yeni bekârlık durumunun uzaması tehlikesi var. Zira bu adamın, bir Hıristiyan hizmetçiden ve yatak perdeleri ardındaki kıpırdanmalardan ziyade, dostluğa ve projelerinde desteğe ihtiyacı var.

Aslında, saygıdeğer bir ihtiras taşıyan tasarıları var ve kaderinin, yıldızların da belirttiği gibi, pek yakında prenslerin ve etkili insanlarınkiyle kesişeceğinden kuşku duymuyorum.

Senin kendi kendine sorduğun soruları kestirebiliyorum: insan mı kaderinin efendisidir, yoksa bunun tersi mi doğrudur?Bu soruyu daha önce ben de sormuştum kendime ve benim kanaatime göre, insan tıpkı bir süvari gibidir: tanıdıkça, daha iyi sürer atını. Bir keresinde, sana doğruluğunu bizzat senin üzerinde kanıtlamadan önce, astrolojinin batıl bir inanç olduğunu söylemiştin bana. Ama batıl inançlar korkunun kızlarıdır ve benim yıldızları incelememdeki neden bu değil.

Göksel kehanetlerin doğruluğunu saptamışsındır, sanırım: yeni papamız Borgia'nın César adında bir oğlu var gerçekten de.

Seni her zaman, sevgiyle çok nadir yaptığımız konuşmaları da sık sık düşünüyorum.

Sadık hizmetkarın,
Franz-Eckart

1493 yılının 12 Temmuzu, Gollheim.

François değişmemiş demek ki, diye düşündü Jeanne. Eskiden, ancak Sophie-Marguerite tarafından neredeyse tecavüze uğradığı zaman, kendi erkeklik doğasının farkına varmıştı. Yeniden mi tecavüze uğraması gerekecekti? Ve kim tarafından, ulu Tanrım? Öte yandan, bu cesareti gösterebilecek bir kadının

ilk denemesi olmayacaktı bu kuşkusuz ve bir kez daha uçarı bir eş söz konusu olacaktı.

Dahası, o, Jeanne, klanının naibi değildi. Tevekkülle iç çekti.

Göz önündeki şeyleri görmek ne kadar zordu!

Göz önünde olmayanlarıysa, daha da zor.

5
SULARIN ÜZERİNDEKİ RUHLARIN ŞARKISI

*

Dolunay zaten korkunçtur. Batık şehirlerin çanlarını sallayarak, denizlerin seviyesini yükselttiği herkes tarafından bilinir. Karaların seviyesini de yükselttiği ve genç kızların kafalarında başka çanlar çaldırdığıysa daha az bilinir.

Ama üstüne üstlük, o temmuz ayındaki dolunaya büyük bir sıcaklık eşlik ediyordu. Ve Gollheim dolaylarındaki meşe ve kayın ağaçlarının tepelerini okşayan hüzünlü esinti, uykuya daha çok teşvik etmiyordu insanı.

Aube de l'Estoille yatağında kımıldadı ve daha fazla hava gelmesi için, yatak perdelerini tamamen açtı. Bu sefer de, daha çok ışık oldu. Gollheim kontları ne zengin ne de müsrif olduklarından, yalnızca zemin kat pencereleri camlarla süslenmişti; katlardakiler yağlı kağıtla yetiniyorlardı. Ay ışığıyla aydınlanan bu camlar, dışarıda şenlik varmış gibi bir yanılsamaya yol açıyordu.

Aube, cüce yarasaların içeri girmesi kaygısıyla geceleri kapalı tuttuğu pencereyi açmaya gitti, ılık ve nemli havayı içine çekti. Temiz hava, çarşafların her zaman mumların ve kapalı odalarınkini andıran kokusundan değişik ve iyi geldi.

Karşıda, Franz-Eckart'ın kulübesini gördü. Karanlıktı. Uyuyordu kuşkusuz. Yine çıplak halde, tepesinde değilse tabii.

Bu insan muamması, Aube'un tek ilgi alanıydı, bir süreden beri. Franz-Eckart adındaki bu değerli ve kapalı kutuya nazaran,

nişanlısı Karl, açık bir sandık gibi görünüyordu ona.

Ayaklarına terliklerini geçirip, üzerinde yalnızca bir gecelikle, karanlığın içine indi. Ev uyuyordu. Bir yerlerden, düzenli bir horlama gürültüsü geliyordu. Merdiven taştan yapılmıştı, dolayısıyla da sessizdi. Döşeme taşlarının üzerinde kedi adımlarıyla süzüldü ve diğerinden daha az ağır ve gıcırtılı olan servis kapısından dışarı çıktı. Kendini kilerin önündeki yabani çimenlerde buldu. Evin çevresini dolanarak, kulübeye yöneldi.

Suyeşili bir aydınlık içinde, büyük düzlüğü geçti. Kulübeye yaklaştıkça, yapının kara kütlesinde bir ışık seçmeye çalışarak, adımlarını yavaşlatıyordu. Ama hayır, her şey karanlıktı. Gerçekten uyuyordu belki de.

Eşiğe vardı. Tilki, bir bekçi köpeği gibi dertop olmuş yatıyordu; Aube'un yaklaşmasıyla, burnunu yukarı kaldırdı, şaşkın bir halde. Aube durdu ve üzerine eğilerek, fısıldadı:

"Ne yani, kendini köpek mi sanıyorsun?"

Ama tilki kımıldamadı. Aube onun üzerinden atlayıp, kapıyı itti ve içeri girdikten sonra tekrar kapattı.

Fildişinden yapılmış bir insan heykeli, ay ışığı ve çarşafların dağınıklığı içinde, çıplak ve hafifçe yan dönmüş bir halde uyuyordu. Uzun uzun seyretti onu, Aube. Ağır ve düzenli soluması, Franz-Eckart'ın derin bir uykuda olduğunu gösteriyordu.

Sonunda, varlığını belli edecek her türlü hışırtıdan kaçınmak için, yolunun üzerindeki hiçbir şeye değmemeye dikkat ederek, sessiz adımlarla yaklaştı. Ama yine de algıladı onu Franz-Eckart ya da Aube onun çevresindeki ince armoniyi bozdu. Gözlerini açmadan kımıldadı genç adam, akıcı ve hızlı bir hareketle, dizlerini karnına yapıştırdı. Böyle yapınca, önünde bir boşluk bırakmış oldu. Aube, önce eliyle yokladı yatağı; yüzey sertti. Çarşafı yalnızca bir battaniye ayırıyordu tahtadan. Orada uyuyan ki-

şinin bir ot döşeğin konforuna sırt çevirdiği açıktı. Genç kız oturdu ve genç adama yakından baktı. Neredeyse ürktü biraz: bakışın canlılığı olmayınca, koyu renk bir yeleyle taçlanmış olan bu pürüzsüz maske bilinmeyen bir hayvanı andırıyordu.

Kalbi şiddetli bir şekilde çarptı: Franz-Eckart yatakta dönmüştü ve şimdi, sırtı ona dönük vaziyette yatıyordu. Aube'un uzanacağı kadar yer vardı, uzandı.

Başka bir ani hareket ve solumasındaki bir kopukluk Franz-Eckart'ın uyanmış olduğunu belli etti. Delikanlı yeniden döndü ve genç kızın vücudunun üzerine bir el kondu. Sanki fazla sıcak bir demire değmiş gibi titredi Aube.

Franz-Eckart, kafasını kaldırıp gözlerini kocaman açarak, genç kıza baktı. Hiçbir şey söylemedi. Iyice ona doğru dönerek, uzun bir iç çekişle başını dayayıp, kolunu uzattı.

Kız titredi. Onunkine değen bu bedenin sıcaklığının kendisini yatıştıracağını umdu. Daha rahat bir pozisyon bulmak için, belli belirsiz kımıldadı. Kol onu sıktı. Franz-Eckart'a doğru döndü. Yüzleri öyle yakındı ki, nefesleri birbirine karışıyordu.

Genç adamın eli Aube'un yüzüne doğru çıktı. Onu çenesinden tuttu ve üzerine eğilerek, dudaklarını yapıştırdı. Genç kızın ağzından bir çığlık kaçtı. Şiddetli bir öpücük eşliğinde, genç adamın bedenine sarıldı. Ağzını onunkinden ayıramıyordu. Öpüşmenin hiç bitmemesi için, eliyle ensesinden çekerek, kendine bastırıyordu Franz-Eckart'ı.

Genç adam geceliğinin altından okşadı onu. Aube yeniden titremeye başladı. Memelerini elleyip, hafifçe gıdıklayınca, bağıracak gibi oldu genç kız. Elini uyluklarının arasına sokunca da, bayılacağını sandı. Franz-Eckart okşamaya devam etti. Aube onun cinsel organını tuttu ve kendininkine doğru yöneltti.

Sonra, gözlerini kapattı ve hiçbir şey görmez oldu artık.

Bir fırtınayla sarsıldı. Yenmiş, delinmiş, karışmıştı, omuza aşılanmış bir diz, kalbin yerinde bir cinsel organ, yüzde iki misli bir ağız...

Zaman parçalandı. Yıldızlar, yakıcı sıvılara dönüşmek üzere infilak ettiler. Meteorlarla delik deşik olan ay patladı ve gökten yok oldu.

Şaşkınlık içinde gözlerini açtı. Franz-Eckart'a sarılıp yapıştı. Franz-Eckart onu kucakladı.

Bir süre sonra, her şey yeniden başladı. Yaratıyordu onu, bu oğlan. Yeni bir ruh üfürmüştü içine.

Bu iki sessiz ayin süresince, tek kelime etmemişlerdi.

Ay ışığı çekildi.

Aube oturdu, sağlam toprağa çıkmış bir deniz kazazedesi gibiydi. Franz-Eckart'a baktı. Tuhaf bir hisse kapıldı: bir insana değil, uçsuz bucaksız bir dünyaya vermişti kendini.

Terliklerini giydi ve son bir bakış attıktan sonra, kapıyı açtı, tilkinin üzerinden atlayarak, dışarı çıktı.

Ertesi sabah, onu görmeye gitmedi.

Affedilmez bir hata yapmış olduğunun bilincindeydi: kendi kanından bir erkeğe vermişti kendini. Mahremle zina, böyle deniyordu bu yaptığına. Her hatanın bedeli ödeniyordu. Bunun bedeli ne olacaktı?

Ama öğleden sonra, kilerin önünden geçen sesini duydu onun. Ekmek ve peynir almak için gelmişti. Aube, yan odada şiir okumaya çabalıyordu, o sırada. Az daha yerinden sıçrıyordu, kendine hâkim oldu. Onu görmek umuduyla, kapıya gitti. Gerçekten de, kilerden çıkan Franz-Eckart etrafına bakındı ve bakışları karşılaştı. Delikanlı ona gülümsedi ve çıktı.

Kısa bir süre sonra, Aube dayanamadı ve kulübeye gitti.

Franz-Eckart yüzünü okşayarak karşıladı onu. Aube'un yüreği parçalandı. Franz-Eckart ahlaksız mıydı yani?

"Üzülmene gerek yok," dedi Franz-Eckart, sakince. "Aynı kandan değiliz biz."

Aube'un dili tutuldu. Delikanlı açıkladı:

"Ben François'nın oğlu değilim."

Bitkin bir halde oturdu Aube.

"Annemin Angers'de kendini vermiş olduğu bir büyücünün oğluyum."

Aube'un aklına, Franz-Eckart ve Jacques-Adalbert arasındaki, daha önce fark ettiği ama önem vermemiş olduğu farklılık geldi birden. Yutkundu.

"François biliyor mu bunu?" diye sordu sonunda.

"Sanırım kuşkulanıyor. Ama Jeanne bunu biliyor."

Aube'un durumu az çok kavraması belli bir zaman aldı.

"Bir büyücü mü?" diye sordu, biraz şaşkın bir halde.

"Babamı tanımlamak için hangi sözcüğü kullanmak gerektiğini bilmiyorum. Hayvanlara söz geçiriyor. İnsanların kalbini okuyor. Ruhların sesini duyuyor."

Korkutucu düşüncelerdi bunlar. Daha fazla şey öğrenmek istemedi Aube.

"Bildiklerini o mu öğretti sana?"

Franz-Eckart başını salladı.

"Elbette ki hayır, çünkü onun tarafından yetiştirilmedim. Üstelik, dilsiz o."

"Babanın o olduğunu ne zaman öğrendin?"

"Aşağı yukarı iki yıl önce, bir yıldız falına doğru dürüst bakmayı öğrendiğim zaman."

"Yıldızlarda okunuyor mu bunlar?"

"Okumasını bilirsen," diye cevap verdi Franz-Eckart, gülüm-

seyerek.

"Ya şu baba, hiç gördün mü onu?"

"Dün gördüm."

"Sadece dün mü?"

"Annemin ölümünü öğrenince, izimi buldu. Gece vakti, onun görüntüsü tarafından uyandırılmış."

Aube'un tüyleri diken diken oldu. Ne tuhaf bir aileydi bu.

"Buradan uzakta oturmayan bir arkadaşın evine yerleştirdim onu."

Onun arkadaşı olduğunu bilmiyordu, Aube.

"Münzevi bir keşiş," diye açıkladı Franz-Eckart, sanki Aube'un kendi kendine sorduğu soruyu tahmin etmiş gibi. Dieter Librator. Bu öğleden sonra, beni görmeye gelecek.

Aube'un arkasına geçip, ellerini sandalyesinin arkalığına dayadı. Aube geriye döndü, onun elini alıp, kendi yanağına bastırdı.

"Beni yarattın," dedi.

"Durmadan yaratıyoruz birbirimizi," diye cevap verdi Franz-Eckart.

"Aşk bu."

"Duygulara isim verme," dedi genç adam, "yoksa onların kanatlarını kesersin."

Bu itiraz, genç kızın düşünceli ve sıkkın bir hal almasına yol açtı.

"Aşkın adını koymak, kanatlarını kesmek midir?"

"Evet, çünkü o zaman, ondan başka bir şey olmaz artık, iki varlık arasındaki çekim."

"Sence nedir peki?"

"Çok daha fazlası," diye cevap verdi Franz-Eckart, yeniden gülümseyerek.

Genç adamın sedef gibi parlayan dişlerini fark etti Aube.

"Franz-Eckart!" diye bağırdı. "Söyle bana!"

"Ben insanlar aleminde yaşamıyorum, Aube. En azından, yalnızca onların aleminde..."

"Ya nerede yaşıyorsun?"

Muğlak bir el hareketi yaptı delikanlı. Aube onun kara gözlerinin içine baktı: siyah bir göğün altında bir su gördü.

Bununla birlikte, o gece, Aube'dan yıldızlar çıkarttı genç adam. Samanyolu'nu doğurmak için, gökyüzüne yükseldi Aube. Franz-Eckart gezegenleri ellerinde tutuyordu. İkisi birlikte, bulutların çok üzerinde fır dönüyorlardı.

Hiçbir şey söylemiyorlardı, ama sonsuz sesler katediyordu dünyayı. Aube, çıplak topuklarını otların okşayışlarına bırakarak, tek bir kelime etmeden gidiyordu.

Franz-Eckart onun hayatındaki ilk erkekti. Onunla birlikte var olabilirdi sadece. Nasıl olur da, kendini Karl von Dietrichstein'e verebilirdi?

Ağustos sonu, aybaşı kanamasını bekledi. Boşuna. Kimseye bir şey söylemedi. Annesi de Strasbourg'daydı! Zaten tasalı olduğu bir sabah:

"Bu gece seni görmeyeceğim," dedi Franz-Eckart.

"Niye?"

"Dieter ve babamla birlikte çalışacağım."

Çalışma mı? Gece mi?

Aube soru sormadı, içinde bir merak uyandı ve güneş alçaldıkça, bu merak daha da arttı. Delikanlı onun ilacıydı. Geceyi, Franz-Eckart'ın onu okşayışlarla giydiren elleri ve kalbine kadar soymak için genç adamın teninde gezinen kendi elleri olmadan düşünemiyordu bile.

Gece olunca, karanlık göğün altında, dışarı çıktı. Uzaktan

kulübeye baktı ve pencereyi kızıllaştıran küçük bir ışık gördü. O mum, hangi sırrı aydınlatıyordu acaba?

Gecelerdir gide gele, ayaklarının otların içinde açmış olduğu yola koyuldu. Kalbi, yerinden çıkacakmış gibi çarpıyordu. Kendini bu kadar meraklı göstererek, hata ediyordu. Ama yağlı kağıdın arkasındaki kızılımsı ışık dayanılmaz derecede çekiyordu onu. Ya başka bir kadınla görüşüyorduysa, Franz-Eckart?

Kulübeye yirmi adım kala durdu. Gece yumuşaktı, ama nefesi havada yoğunlaşıyor ve belirsiz şekillerde dans ediyor gibiydi yine de. Yoğunlaşma aşırı bir hal aldı birdenbire. Çevresine bakındı Aube. Yoğunlaşma değildi bu, sisti, şaşırtıcı derecede beyaz, ince bir sis.

Hayır, sis de değildi, zira bir yüzü vardı.

İçinden yükselen çığlığı boğdu Aube. Birincinin çevresinde, birçok yüz oluştu. Sıvı şekiller havada salındılar yavaşça. İçlerinden birçoğu kulübeye doğru yöneldi.

Aube şaşırmış, donakalmıştı. Kafasının içinde, Franz-Eckart'ın sözleri yankılandı: *Ben insanlar aleminde yaşamıyorum, Aube.*

Bir iblisle yatarak, günah mı işlemişti yoksa?

Bir şekil, kulübeye gitmek yerine, onun karşısında duruyordu. Korkutucu bir halde, ona bakıyordu yüz. Kendisine sessiz bir kınama yöneltiyormuş gibi geldi, Aube'a.

Bu kınamanın nedenini biliyordu o. Bir başkasıyla sözlü olduğu halde, gebe kalmıştı. Kaybolmuş, cehennemlik olmuştu.

Ağaçlara doğru kaçtı. Hortlak onu izliyor muydu acaba? Korku içinde, deli gibi koştu. Bir su birikintisi çıktı karşısına. Şaşkınlıktan titreyerek, kısa bir an seyretti onu. Kim yerleştirmişti bu gölcüğü buraya? Karanlıklardan gelen ve onu hayatına son vermeye çağıran bir güçten başka kim olabilirdi?

Kafası çığlıklarla dolu olarak, buz gibi suya attı kendini. Bu çığlıklara, ormandan gelen ve gölcüğün yüzeyinde kayan, Franz-Eckart'ın gözleri kadar karanlık başka çığlıklar cevap veriyordu.

Bilincini yitirdi.

Bir adam hava üfledi ona. Gözlerini açtı ve üzerine eğilmiş olan sakallı bir yüz gördü. Biri kucağında taşıyordu kendisini. O yüze sahip olan adam. Gökyüzü hâlâ karanlıktı. Gözlerini kapattı yeniden. Ölmemişti!

Belirsiz bir süre saçma sapan konuştu ve arada sırada, hortlağın yüzü tiz bir çığlık koparıyordu ondan.

Bununla birlikte, gayet canlı olan birkaç yüzü tanıyordu. Herkesten önce, Kontes Gollheim'i. Kontu. Hizmetçileri. Ama onları görünce, gözlerini kırpıştırıyordu, şaşırmış gibi.

Sonra, Franz-Eckart'ı. Franz-Eckart mı? O mu? Aube inledi.

Kontes, çok üzgün olan genç adama, genç kızın başucunda görünmemesini önerdi.

Sonunda Jeanne geldi. Kızıyla konuştu, ama kızı hiçbir şey anlamıyormuş gibi bakıyordu ona.

Dünya, hayalet gibi bembeyazdı sanki. Artık sayıklamıyordu ve kaynatılmış bitkilerden oluşan acı bir ilacın yol açtığı şiddetli terlemeler ateşini düşürmüştü, ama ağır bir suskunluk kaplamıştı onu. Arada bir, bir şeyler dinler gibi, yukarı kaldırıyordu başını. Suların üzerindeki ruhların şarkısını.

Jeanne, tek kelime etmeden baktı ona. Kızını Strasbourg'a götürdü.

Tüm belirtiler Aube'un aklını yitirdiğinden kaygılanılmasına yol açıyordu.

6
SIR ÇOCUĞU
*

Gerçek şuydu: Aube hamileydi.

Tuhaf ama, karnındaki çocuk, annesinin başına gelen felakete karşın canlı kalmıştı. Aube'un karnı haftadan haftaya büyüyordu. Artık mesele, gebeliğin doğumla sonuçlanıp sonuçlanmayacağı ve çocuğun normal olup olmayacağıydı.

Müstakbel anne, şöminenin önündeki koltuğa uzanarak, uzun ve sessiz günler geçiriyor, yalnızca ihtiyaç gidermek ve Frederica'nın özenli yardımıyla temizlenmek için ayağa kalkıyordu. Dalgın bir şekilde besleniyor, yiyeceklerin tadını tanıyor gibi görünmüyordu. Zaman zaman diğerleriyle, Joseph, François, Jacques-Adalbert ve orada olduğunda Déodat'yla birlikte yemek yemek için aşağıya iniyordu. Kendisiyle konuşulunca kafasını çeviriyordu, ama hepsi o kadar.

Hiç kuşku yoktu: sesini ve aklını yitirmişti.

Başından ne geçmiş olduğu bilinmediği gibi, hiçbir çare de bulunamıyordu, herkes üzgün ve ne yapacağını bilemez durumdaydı. Kontes Gollheim'in Jeanne'a anlattıklarının hepsi kısa bir özetten ibaretti: Gün ağarmadan önce, bir adam kucağında Aube'u getirmişti, şatonun kapısına. Adamı sorgulayamamışlardı, zira dilsizdi. Franz-Eckart, onun Gollheim'den geçen bir yolcu, keşiş Dieter'in bir arkadaşı olduğunu söylemişti. Aube'un niçin gündoğumundan önce gecelikle göl kenarında bulunduğunu ya

da o sözde yolcunun aynı saatte gölde ne aradığını bilen yoktu, ama ne olursa olsun, boğulmaktan kurtarmıştı onu adam. Sonra, sayıklayan ve titremelerle sarsılan Aube'un ateşi çok yükselmiş ve telaşa kapılan kontes Jeanne'ı çağırtmıştı acilen.

Olayın bazı bağlantılarını Jeanne kurabilirdi ancak. Dilsiz, hemen hemen kesinlikle Joachim'di, Franz-Eckart'ın babası.

Aube âşık olmuştu ve âşık olduğu kişinin Franz-Eckart olduğuna iddiaya girebilirdi rahatlıkla. Aube öyle bir kızdı ki, tutkusuz hiçbir adama vermezdi asla kendini. Ama Jeanne, kızını ölümden kurtarmakla, genç adamı sorgulamaya gidemeyecek kadar çok meşguldü. Delikanlının Aube için kontese bırakmış olduğu ve ateşi büyük ölçüde düşürmüş olan esrarengiz ilacı kabul etmişti yine de.

Aube'un kıyafeti bir gece gezintisi kılığına uygun düşmüyordu hiç. Genç kız, muhtemelen, bir randevuya gitmek için terk etmişti yatağını. Ama neden gölcüğe kadar gitme tehlikesine atılmıştı?

Ya Joachim ne yapıyordu orada? Hangi tanrısal içgüdü itmişti onu buna?

Aube kendinden geçmişlik halinden çıkmadığı ve dolayısıyla bu önemli soruları cevaplayamadığı için, Franz-Eckart'a yazmaya karar verdi Jeanne. Göksel adalet adına, neler geçmiş olduğunu ve Aube'un neden ötürü ses ve aklını yitirdiğini kendisine açıklamasını rica etti. Anlatacaklarını açığa vurmayacağına dair yemin etti.

Aşağıdaki cevabı aldı:

Sevgili Jeanne,

Aube bana vuruldu ve bir gece –ve daha nice geceler– yanıma,

yatağıma geldi. Ben de ona vuruldum. Çocuk benden olacak.

Beni yalnız bırakmasını rica etmiş olduğum bir gece, o yine de geldi. Sadakatsizliğimden kuşkulanıyordu belki de. Babam Joachim ve Dieter Librator'la, ruhları sorgulamak üzere benim evimde toplanmıştık. Ruhlar ormandan geldiler. Aube'un kulübe yakınlarında onları görmüş olmasından kuşkulanıyorum. Korkmuş ve aklı sallanmış olmalı. Bu karşılaşmalara dayanmak için, iyice çelikleşmiş olmak gerek, gerçekten de.

Kendini niye göle attığını bilmiyorum. Ama o gece, belli bir anda, Joachim bir kağıda: "Tehlikede bulunan bir ruh var" diye yazdı ve vakit yitirmeden kulübemden çıktı. Bu önsezilere alışıktır o. Sophie-Marguerite'in hayaleti düşünde ona göründüğü zaman da, beni görmeye gelmek için Angers'den ayrılmıştı. Ve böylece, Aube'u kurtarabildi.

Ne yazık ki, Aube'u içinde bulunduğu kendinden geçme halinden çekip çıkarmak için gerekli bilgiye sahip değilim. Bunu başarabilecek aşk iksiri de tanımıyorum. Beni tekrar görürse, ona fazla hoyratça yardımcı olacak bir şok geçirmesinden korkuyorum. Başucundaki mevcudiyetim bile iniltiler çıkarmasına neden oluyor. Joachim bir ilaç öğrenirse, kendiliğinden, onu sana vermeye gelecektir. O iyi bir adam.

Bu mektubu yaksan daha iyi olur.

Sadık Franz-Eckart'ın.

Jeanne mektubu ateşe attı ve dumanından bir hayaletin çıkıp çıkmayacağını merak ederek, yanıp kül oluşunu seyretti. Genç adam, ruhlarla ahbaplığından doğal bir şeymiş gibi bahsediyordu. O ve babası, ilişkiye girdikleri kadınlara uğursuz gelmişlerdi. Hayır, onun ya da babasının Aube'u tekrar görmesini istemiyordu.

Bununla birlikte, günlerce ve saatlerce, Joachim'in gelip, Aube'un bu durumuna son verecek bir aşk iksiri bırakmasını bekledi. Ama Joachim gelmedi.

Karl von Dietrichstein'le Aube'un nişanı, sözlü kızın büyük bir iç çöküntüsüne yakalanmış olması bahanesiyle bozuldu. Bir nokta kesindi: Aube bir daha asla Gollheim'e dönmeyecekti. Böylece Jeanne, Le Palatinat'daki konuttan da koptu. François olmasa, Aube'u Angers'ye götürmek için, Strasbourg'tan memnuniyetle ayrılırdı. Aube'un hastalığı François'nın keyfini fena halde kaçırmıştı ve bu koşullarda ona bekârlığından bahsetmek delilik olurdu.

1493 yılının sonundan tam bir ay önce, 1 Mart sabahında, tiz bir çığlık attı Aube. Jeanne ve Frederica yanına koştular. Aube koltuğunda kıvranıyordu. Jeanne ebeyi çağırttı ve Frederica'yla birlikte müstakbel anneyi yatağına taşıdılar.

Doğum beş saat sürdü. Aube'un ilk başta hiç kesilmeyen çığlıkları zayıfladılar sonunda.

Öğleden sonra dördüncü saatte, ebe çocuğu doğurttu, bir oğlandı.

Beşinci saatte, Aube ölmüştü.

Franz-Eckart'a kimse haber vermemişti; ama o, Saint-Pierre-le-Vieux'deki ayinde, sonra da mezarlıktaki cenaze töreninde hazır bulundu yine de. İşin iç yüzünü yalnızca Joseph biliyordu, Jeanne'dan duymuştu. Diğerleri, François, Jacques-Adalbert, Déodat ve Ferrando genç adamın merhametini dokunaklı buldular.

Çok perişan olan Jeanne ve Joseph delikanlı hakkında ne düşüneceklerini bilemiyorlardı. O da çok üzgün görünüyordu. Aube'un deliliğinde, sonra da ölümünde onun suçu yoktu elbette.

Gerçek daha acayipti kuşkusuz: dünyevi efendiler gibi, zarar görmeksizin içine sızılamayan, fazla güçlü ve tehlikelerle dolu bir dünyaya aitti o. Aube'un kendisine fazla yaklaşmasına müsaade etmemeliydi yine de, dedi Jeanne kendi kendine.

O sahneyi gözünün önüne getirmeyi denedi: evet, genç adamın esrarı dayanılmaz derecede çekmişti Aube'u, tıpkı babasınınkinin eskiden Sophie-Marguerite'i çekmiş olduğu gibi.

Sonra, kilisenin yan sahınında taşlaşmış gibi duran bir yabancı fark etti Jeanne. Mumların ışığında, yüzü zor seçiliyordu. Ne yapıyordu orada? Ve Franz-Eckart'la yabancı arasındaki bir bakışma aydınlattı onu birden: Joachim'di o, Aube'u gölden çekip çıkarmış olan adam. Eskinin solgun yeniyetmesi bu çalılarla kaplı ağaç halini almıştı.

Çıkışta, Franz-Eckart'a fısıldadı:

"Akşam yemeğine babanı da getir. Ama kim olduğunu söyleme."

Delikanlı başını salladı.

Uzun bir hayatın sakıncalarından biri, çok sevgili varlıkları mezarlığa götürmek ve üzerlerine ilk kürek toprağı atmaktır. Hayat acımasızdır zaten. Ama çocuğundan daha uzun yaşamak ve dahası, gençliğe yakıştırmaktan hoşlanılan tatlı bir tazelikle donanmış genç bir anne olmak en acı şeydir kuşkusuz. Joseph'in çektiği ızdıraptan telaşa kapıldı Jeanne; pek yakında aynı mezarlığa geri gelmek zorunda kalmaktan korktu. Aube, Joseph'ten olan tek çocuğuydu ve doğurgan yaşamının sonuncusu. Fiziki olarak güçlendirmeliydi kocasını; maneviyatı kendiliğinden düzelirdi daha sonra, bunu seziyordu.

Cenaze yemeği tuhaf geçti.

Ayini yönetmiş olan Peder Stengel'e ilham geldi. O boğum boğum adam, ayini kutsadıktan sonra, gayet sade sözcükler bul-

du: Şu anda, dedi, Cennetin melekleri, aşktan başka bir şey tanımamış ve dünyevi şenliklerden ziyade göksel mutluluklar için yaratılmış olan bir ruhu karşılamaktan sevinç duyuyorlar. O, Tanrının yanındaydı artık ve teselli olsunlar diye, terk etmiş olduklarına bir çocuk bırakmıştı. Bundan daha büyük bir lütuf beklenebilir miydi?

Alsace geleneklerine göre tüm hizmetkarlarla birlikte yemekte hazır bulunan Frederica ağladı.

Peder Stengel kadehini kaldırdı.

"Aşka içelim, çocuklarım. Zira sadece göksel aşk vardır. Gerisi saçmalıktır."

Masanın ucunda oturan Joachim'in gözleri ıslaktı. Birbirine karışan gülüşler, gözyaşları ve dualar içinde, yemek yendi ve içildi.

Joachim, çekilmeden önce, yeşil renkli, parlak ve yassı bir taş tutuşturdu, Jeanne'ın eline. Ağzı değil ama, gözleri gülümsüyordu.

"Bakırtaşı bu," diye açıkladı Franz-Eckart, "insana uzun ömür veren bir taş."

Sütanne isimsiz bebeğe meme verdi.

Jeanne'ın ayakları dolaşıyordu yorgunluktan. Uzun bir ömür mü? O zamana kadar üç tane yaşamıştı zaten. Gerçeklikten kopuyordu. Hayır, Aube ölmemişti, bir kabustu tüm bunlar.

Bu türden günlerin sonunda yatağa yatınca, ölümün gerçekten de söylendiği gibi olması gerektiği düşünülür: bir istirahat. Joseph de onun yanına, yatak perdelerinin ardına geldi. Gece geç vakte kadar, onun ağladığını duydu Jeanne, sonra bir çocuk gibi sarıldı karısına.

Fırtınanın kırıp geçirdiği tarlasını seyreden köylü dünya tari-

hinin bir parçasıdır. Anlaşılmaz ilahi öfkelerin sonuçlarıyla karşı karşıyadır. Bundan sakınmanın yollarını öğrenir yavaş yavaş. Milyonlarca yıllık varoluşla yüklü bir ihtiyarın bunakça kızgınlıklarının oyuncağı olmaktan kaçınmak isteyen her insan bir büyücü haline gelir böylece.

Öz kızının cenazesinin ertesi sabahı uyanan Jeanne, maruz kalmış olduğu yıkımların dökümünü yaptı. Başkalarının yorumlarıyla henüz bozulup zayıflamamış olan o sabah duygusuzluğuyla... Anababası. Kendisinin kaçırılışları. Denis'nin ölümüne yol açan şartlar. Matthieu. François, Barthélemy. Jacques. Sophie-Marguerite. Ve şimdi de, yuvadan düşmüş olan, zavallı yavru kuş, tatlı Aube.

Tanrıtanımaz olmak için, uzun yaşamak yeterli, dedi kendi kendine.

Bitkin olan Joseph, Jeanne'ın içini rahatlatan bir uykuya dalmış, uyuyordu. Bir gün önce, mezarlıkta, onun da ölümün kapısında olduğunu sanmıştı Jeanne. Ayakyoluna gitti, büyük bir bardak su içti ve kendisine süt ısıtmak için mutfağa indi. Franz-Eckart oradaydı ve süt zaten hazırdı. İkisinden başka kimse yoktu.

Kazazede bakışları kesişti.

"Sana kim haber verdi?" diye sordu Jeanne.

"Joachim."

"Baban mı?"

Franz-Eckart başıyla onayladı.

"O nasıl öğrenmiş?"

"Mektubumu okumadın mı? Tehlikede bulunan bir ruh olduğunda, bunu seziyor. Annemin öldüğünü bildiği gibi, Aube'un öldüğünü de bildi."

Dudaklarını süt kasesine daldırdı Jeanne. Açık gerçek bile onu razı edemiyordu.

"Bir kağıda: 'Aube öldü,' diye yazdı."

Yirminci kez tekrarlıyordu bunu kendine, Jeanne: Kimse Franz-Eckart'a haber vermemişti. Bu ne kadar şaşırtıcı olursa olsun, gerçeği söylüyordu demek ki.

"Seviştiğim ilk kadındı. Ben de onun hayatındaki ilk erkektim. Güven eksikliği çekti. O gece, kulübeye geldi. Onu kınadıklarını ya da sıkıştırdıklarını sandı belki de. Bilmiyorum. Kuşkusuz bu yüzden, yanılsamaya kapılarak, kendini göle attı. Ruhların, ona yöneltecek hiçbir kınamaları yoktu aslında. Yağmur suyu gibi berraktı Aube."

Jeanne o sahneyi gözünün önüne getirmeye çalıştı: Aniden hayaletlerle karşılaşan Aube. Böyle bir gösteriye dayanabilmek için, çelikleşmiş bir yürek gerekirdi; onda yoktu bu. Ya Franz-Eckart ne yapıyordu bu hortlaklarla? O korkunç arkadaşların arasında ne öğreniyordu? Bu soruyu ona başka bir zaman sormaya karar verdi.

"Aranızda kan bağı olmadığını biliyor muydu?" diye sordu Jeanne.

Belki de, yeğeniyle sevgili olduğu için, kendini suçlu hissetmişti.

"Söyledim bunu ona."

"Onu seviyor muydun peki?"

"Ben bu sözcükleri kullanmıyorum, Jeanne. Sizin dilinizde, evet, aşktı bu kuşkusuz. Ama çok daha fazlasıydı."

Sizin dilinizde...

"Siz, sefil bir tarzda seviyorsunuz birbirinizi, küçük, sahiplenmeci bir tarzda. Aube ve benim ilişkimiz, iki kainat parçasının birleşmesiydi."

Sesi öyle bir tutkuyla doluydu ki! Ve başkalarından, sanki vahşiler, hatta hayvanlar söz konusuymuş gibi bahsediyordu hâlâ.

Jeanne bir parça ekmeği sıcak süte batırdı.

"Sevdiğimiz insanlardan asla ayrılmayız, Jeanne."

Bu doğruydu, Jacques'tan hiç ayrılmamıştı Jeanne. Barthélemy'den de. Hatta François Villon'dan bile.

"Ölünür; ama bağ sürer."

Şafak gecenin mürekkebini sulandırıyordu.

"Ben Aube'la birlikte yaşıyorum ve yaşayacağım."

Hâlâ uyku mahmuru olan Frederica geldi. Birkaç cana yakın sözcük mırıldandıktan sonra, fırını tutuşturdu. Konuşma sona erdi. Her şey söylenmişti.

Jacques-Adalbert de indi süt ısıtmaya. Yatağını Franz-Eckart'la paylaşmış olmalıydı, zira ev bu kadar çok insanı ağırlayabilecek kadar büyük değildi. İyi uyuyamadığını söyledi, çünkü odada kendisi ve kardeşinden başkalarının da olduğu hissine kapılmıştı.

Geriye babalık, isim ve çocuğun geleceği meseleleri kalmıştı.

Peder Stengel koşullara yakışır bir insanlık gösterdi.

"O sizin torununuz, hanımefendi ve babanın kim olduğunu bilmediğimize göre, onu Hıristiyanca yetiştirmek size düşüyor. Diğer iki çocuğunuzdan biri evlenir ve onu evlat edinmek isterse, o başka."

Jeanne'ın elini tuttu.

"Sizin iyi bir anne olacağınızı biliyorum."

"Joseph adını veririz ona," dedi Jeanne kocasına, yemekte bir araya geldikleri zaman.

Joseph'in gözleri buğulandı.

"O bizim torunumuz. Bir çocuğumuz daha var artık."

Bu haber sayesinde, Aube'un son aylardaki yaşamının acımasızca dağıtmış olduğu yaşama sevincinin birazına yeniden ka-

vuşmuş gibi görünüyordu. Adı ve Jeanne'ınkine karışmış olan kanı yaşamaya devam edecekti.

Geriye Franz-Eckart'a haber vermek kalıyordu.

"Ne bir ailen var, ne de çocuğu yetiştirmek için gerekli imkanlara sahipsin," dedi ona Jeanne. "Bir ad bile veremezsin ona. Joachim'in bir soyadı var mı?"

Franz-Eckart başını salladı. Hayır, Joachim'in soyadı olmadığı açıktı ve dolayısıyla, Franz-Eckart'ın da yoktu. Kimlik olarak bir yüz ve bir önadla yetinen büyülü bir soydan doğmuşlardı tesadüfen.

"Çocuğu biz evlat ediniyoruz öyleyse. Joseph ve ben. Ve Joseph adını koyacağız ona."

Jeanne'ın ses tonu tartışmaya açık değildi. Genç adam başıyla onayladı. Belki de, kendi soyuyla ilgili bir sır biliyordu: oğulları babalar yetiştirmiyordu.

Vaftiz töreni Aube'un cenazesinden on gün sonra yapıldı. Saint-Pierre-le-Vieux'de, çocuğu vaftiz kurnasının üzerinde tutan Joseph oldu. Franz-Eckart gözlerini çocuktan ayıramıyordu. Zaten günlerinin büyük bölümünü, sütannenin odasında geçiriyordu, sütanne de buna şaşırmaya başlamıştı.

François sır çocuğunu kucağına aldı, yeğenini. Gaz çıkaran küçük meleği inceledi ve ansızın karanlık bir kaygı içini kemiriyor gibi göründü.

"Kara gözleri var," dedi. "Franz-Eckart gibi."

Sekiz gün sonra, Franz-Eckart tekrar Le Palatinat yoluna düştü. Onun gittiğini gören Joseph'in içi rahatladı.

Bu arada, onun kehanetlerinden biri gerçekleşiyordu: César Borgia papalık itibarının lal rengi kumaşları ve altınlarını paramparça ediyordu. O zamanlar daha kardinal olan babasının marifetlerinin ürünü olan ve artık kendisi de kardinalliğe atanmış

bulunan César hiç de Hıristiyanca erdemleriyle ünlenmemişti: o bir savaş adamı, hatta acımasızlığı dillere destan bir paralı askerdi. Dahası, öz kız kardeşi Lucrèce'le bir ilişkisi olduğu söyleniyordu.

Bu söylentilerin François'yı rahatsız ettiği belli oluyordu.

7
ÇUHA VE İPEK
*

Milanais'den[1] dönen Jacques-Adalbert de l'Estoille, 1494 Haziranında, Mağripli diye anılan banker Ludovic Sforza'nın on yedi yaşındaki kızı Simonetta Rocca degli Orsi'yle evlendi. Jeanne'ı hiçbir şey, Simonetta'nın kızıl güzelliği ve hülyalı yumuşaklığıyla onu fethetmesinden daha mutlu kılamazdı. Genç adamın bu evliliğe karar verişindeki sürat düşündürücüydü, ama kim şikayetçiydi ki bundan? Zaten çok uzun zamandır, keyfince düğün çanları duymamıştı Jeanne. Bu düğünü François'nınkine denk bir şenlik haline getirmek için elinden geleni yaptı.

Hayat yeniden başlıyordu demek ki. Bir önceki yılı karartan bulutların yaşamının sonuna kadar süreceğini düşündürecek hiçbir şey yoktu.

Bu sırada, küçük Joseph de l'Estoille, aynı adı taşıyan büyükbabasının yardımıyla, sütannenin duygulu bakışları altında yürümeyi öğreniyordu.

"İçinde çocuklar ve sütanneler olan bir ev istiyorum!" diye bağırdı Jeanne. "Asla yeterince çocuk olmaz.!"

François'nın İtalya'dan getirdiği genç kadınsa daha az büyüleyiciydi: Napoli'den satın alınmış Mağripli bir köle. Onu görünce, düşünceye daldı Jeanne. Bir yıl önce yakalanmış olan on beş yaşındaki Leyla akışkan ve zayıf bir kızdı, uzun ve solgun yüzü-

1) Başkenti Milano olan, İtalya'nın kuzeyindeki bir bölge.

nü kara badem gözler süslüyordu. François, Milanais köylüsü gibi giydirmişti onu. Makul bir görüntüsü vardı. Ama bir ayrıntı işi bozuyordu, biraz İtalyancadan başka dil bilmiyordu Leyla.

François niye satın almıştı ki onu?

"Ben almasam, sonunun daha kötü olabileceğini düşündüm," dedi François, açıklama olarak.

Pekala. Başka?

Ve sanki annesinin kendi kendine sorabileceği soruları dağıtmak ister gibi ekledi:

"O, bakire."

Pekala. Ama ona sosisli ve karanfilli tavuk dolması yapacak olan, bu kız değildi herhalde.

Bununla birlikte, François'nın Magistrats sokağındaki evi yeniden canlandı. Kafası düğün hazırlıklarıyla meşgul olan Jeanne'ın bu konu üzerinde duracak zamanı olmadı. Ne olursa olsun, Sophie-Marguerite'in ölümünden beri François'nınkinin olduğu gibi ıssız evleri sevmezdi zaten.

Ferrando, karısı Angèle ve çocuklarıyla birlikte Strasbourg'a geldi. Çocuklar öyle büyümüşlerdi ki, Jeanne onları zor tanıdı. Gelinin anababası da, Simonetta'nın ikisi kız, biri erkek olan kardeşleriyle beraber geldiler. Sonra da aile dostları. Ve hizmetkarlar. SanktJohanngass ve Magistrats sokağındaki iki ev ağzına kadar doldu birdenbire. Strasbourg'un iki hanı da keza. Yeni hizmetçiler tutmak gerekti. Yeni evliler François'ın evinin birinci katına yerleştiler.

Franz-Eckart da geldi. Jacques-Adalbert kanunen onun ağabeyiydi, ne de olsa.

Katedralin çanları yeri göğü sarstılar. Altın yaldızlı orglar uzayı doldurdular. Meydanda, tapınağın önünde büyük bir kalabalık toplandı.

Şenlik üç gün sürdü. İlk akşam, korkunç bir sıcak vardı ve Jeanne, masaların sokağa kurulmasına karar verdi. Bir duvarcı ustası duvarlara demirden yuvalar hazırladı, bunların içlerine meşaleler yerleştirildi. Komşular pencerelerinden yemeğe katıldılar. Hiç kimse duvarlara ve bütün gün güneşte ısınmış taşların sürdürdüğü kavurucu sıcağa katlanmak istemiyordu artık. Her akşam şarkılar söylendi. Çalgıcılar da gelip serenatlarını yaptılar. Dansçılar taklalar attı, hokkabazlar havada ateş topları çevirdi. Sonunda komşular da aşağı inip, şenliğe katıldılar. Sokakta danslar edildi. Jeanne da, Joseph'le, François'yla, gelinin babasıyla ve hiç yoktan cinsel iştahları kabaran komşularla dans etti. Sabah, yol kenarındaki kanallar çiçek ve şişelerle doluydu. Ama akşam, her şey yeniden başlayacaktı.

Gülmesini bilince, yaşam ne tatlıydı!

Bu şenlikler sırasında, kendini bayram havasına kaptıran Leyla'nın kahkahalarla güldüğünü gördü Jeanne. Duygulandı. François hariç herkes ona hizmetçi ve köle muamelesi yapıyor, ama o buna gücenmiyordu. Jeanne'ın ona karşı tavrı değişti. Benimsedi onu.

Mağripli kızı süzen Franz-Eckart'ı azarlamakla başladı.

"François'nın kölesine dokunma, yoksa öldürürüm seni!"

Franz-Eckart gülmekten katıldı ve Jeanne'ı kollarının arasına aldı, sonra, başını onun omzuna koyarak:

"Jeanne, benim Aube'la evli olduğumu unutuyorsun."

Jeanne onu uzaklaştırdı ve kollarının ucunda tuttu:

"Aube öldü."

Delikanlı başını salladı.

"Sana söylediklerimi unutmuşsun. Ben Aube'la birlikte yaşıyorum ve yaşayacağım."

Jeanne afallamıştı.

"Genç ve yakışıklısın. Ben de Jacques'ı sevdim. Genç ve yakışıklıydı. Ama kardeşiyle evlendim. Et ve kandan yapılmış varlıklarız biz. Yaşamın boyunca bu delice dulluğu mu yaşayacaksın?"

Oradan on adım ileride, iki dansçı uygunsuz bir pantomim yapmaya giriştiler.

Franz-Eckart güldü.

"Bak işte, benim yerime onlar cevap verdi sana," dedi.

"Ya benim yaşamım, senin gözünde, bu pantomimden mi ibaret?"

"Hayır, Jeanne, çünkü sen bedenin ve ruhunla yaşadın bunları."

Jeanne içini çekti.

"Canlılar arasında, Aube'la yaptıklarımı yapabileceğim tek bir kişi var, o da sensin, Jeanne."

Jeanne'ın dili tutuldu.

"Git dans et," dedi ona. "Git dans et. Hayaletlerini unut ve dans et!"

Bir sonraki ay, VIII. Charles Fransız şövalyelerini İtalya'ya saldırttı. Napoli'yi istiyordu, alacaktı orayı.

Aldı da üstelik. İtalyan devletleri başka bir haldeydiler: uyukluyorlardı. Floransa'nın Milano'yla arası açıktı, Roma'nın Floransa'yla. Napoli de Milano'yla sürtüşmedeydi. Ve hepsi Venedik'in gizli işler çevirmesinden korkuyorlardı. Ve dahası, iç karışıklıklar vardı hepsinde. Birbirleriyle yarışırcasına entrikalar çeviriyorlardı. İngiltere'yle, İspanya'yla, Avusturyalı Maximilien'le ve şeytan bile bunca dümene vermeye yetecek kadar çok kafaya sahip olamazdı.

Keşişlerin dış dünyanın göksel Kudüs olmadığını fark ettikleri andan itibaren genellikle oldukları gibi ateşli bir keşiş, Giro-

lamo Savonarola, bir Fransız kralın Floransa'yı işgal edeceği kehanetinde bulunmuştu. Kehanet gerçekleşmişti! Tanrı geleceği görme yeteneği vermişti hizmetkarına! Fransız şehri işgal edince, Floransalılar köpürüp kaynamaya başladılar. O sıralar Floransa diktatörü olan Savonarola, vaazlarında, suçlarını ayrıntılarıyla ve tek tek anlattığı ünlü VI. Alexandre'a saldırmaktan çekinmiyordu ve Tanrı biliyordu ya, o papa da zamanını boş geçirmemişti! Borgia, bir kardinal şapkasını çocuğa gösterilen bir oyuncak gibi sallayarak, kurnazlıkla Roma'ya çekmek istedi onu, ama boşuna zahmet etti. Fransa Kralının himayesine girdi Savonarola. Floransalılar Hıristiyanlığın başındaki kişi, oğlu ve kızı hakkında duyulmamış küfürler içeren afişler astılar duvarlara. Üç kanlı kahpe. Ki en az birinin, César'ın yüzü frengiden bozulmuştu.

Şövalyeler Floransa'ya girdiler. Sonra da Roma'ya. Girişleri muhteşem oldu. Papa kaçtı. Fransızların arasında onu görevden alma eğilimi güçlüydü.

Sonunda, Napoli'yi işgal etti Fransızlar.

"Lyonlu bankerlere katılmamakla hata edip etmediğimizi soruyorum kendime," diye mırıldandı Joseph.

"Unutma ki, Franz-Eckart'ın kehanetleri gerçekleşti bugüne kadar," dedi Jeanne. "Mesele bitmiş değil henüz: Fransa Kralı İtalya'dan kovulacak."

Şüpheci bir bakış attı ona Joseph; işler, Aube'un üzerinde bu kadar yıkıcı bir etki yaratmış olan bir büyücünün kehanetlerine göre mi ayarlanacaktı?

Jeanne karşılık vermedi ve Joseph, İtalya seferini büyük ölçüde finanse etmiş olan Lyonlu bankerler koalisyonunda bulunmamaktan yakınmaya başladı; ama birkaç gün sonra Ferrando'dan gelen bir mektup, istemeyerek de olsa, fikrini değiştir-

mesine yol açtı. Kuzeydeki İtalyan devletleri, İspanya ve Habsbourgların kışkırtmasıyla bir birlik oluşturmuşlardı ve Fransız'ı yarımadadan atmaya hazırlanıyorlardı.

Başlangıç olarak, onu yakalamayı denediler: 1494 Temmuzunda, kraliyet ordusu Fransa yoluna koyulduğu sırada, Venedik birliği kuvvetleri Apenin dağlarındaki geçidi tutmaya karar verdiler. Fornoue'da umutsuz bir savaş yaşandı ve VIII. Charles 6 Temmuzda zar zor ülkesine geri dönebildi.

Hindistan yolundan söz edilmesi gereken kişi o olmayacaktı kuşkusuz.

O sırada, küçük Joseph iki yaşındaydı. Napoli'deki son Fransız garnizonları teslim olmak zorunda kaldıklarındaysa, beş yaşında olacaktı. Ama henüz hiç kimse bilmiyordu bunu.

Bu arada Ythier, işlerin durumuyla ilgili olarak Jeanne'a hesap vermeye, Strasbourg'a geldi: yedi çiftlik urnulanın da ötesinde gönençliydi ve sadece Paris'teki pastanelerin ihtiyacını fazlasıyla karşılamakla kalmıyor, aynı zamanda Jeanne'ın Hal bölgesindeki en önemli tahıl tüccarları arasında bulunmasını sağlıyorlardı. Üç çiftliğin üzüm bağları o kadar iyileşmişlerdi ki, Montluçon, Châteauroux, hatta Poitiers'nin büyük tüccarları düzenli olarak şarap satın alıyorlardı oralardan. Jeanne, noter huzurunda imzalanan bir sözleşmeyle, kârın yedide birini Ythier'ye ayırmıştı; o iyi bir adamdı, Jeanne da zengin.

Bir zamanlar çok zengin olmuştu; ama eskiden bir sol[1] ödenen pilice, bugün beş sol veriliyordu.

"On beş yıl önceki değeri bir lira olan bir şeyi bugün satın almak için, beş lira gerekiyor," diyordu Joseph, gözlerini kırpıştı-

1) Eskiden içinde biraz gümüş ve nikel bulunan bakır para. Eski frankın yirmide biri ya da beş santim. (Ç.N.)

ran François ve Jacques-Adalbert'e.

Kral, girişimleri için para bastırıyordu. Ve bundan vazgeçmeye niyeti yoktu!

Jeanne'sa, Cornouailles kolejinin önünde çörek yaptığı zamanlarda edindiği tutumluluk alışkanlığı sayesinde, genel devalüasyona karşı kendini korumuştu. Bayan Baron de Beauvois ya da de l'Estoille olmak da vız geliyordu ona, bir metelik bir metelikti ve Grand-Rue'deki kendisininkinden altı kat büyük evlere yerleşen ve sahip olmadıkları paraları saçıp savurarak parladıklarını sanan o büyük beyler gibi yapacak değildi elbette. Bu tür evlerden birinde hizmet etmiş olan Frederica bunu gayet iyi bilir ve anlatırdı: "tutumluluk" sözcüğü bile iğrendiriyordu bu insanları.

Alsace ve Lorraine, tıpkı krallığın geri kalanı gibi, Haçlı Seferlerinden VII. Charles'ın saltanatına kadar şu ya da bu savaşta şan ve şöhreti yakalamış, alt düzeyden soylu ailelerle dolup taşıyordu. Kurucularına, hizmetlerinin karşılığında, üzerinde çalışan serflerle birlikte birkaç bin dönüm arazi verilmişti, orada burada. Topraklarında, aileleri, muhafızları ve atlarıyla beraber yaşadıkları kaleler inşa ettirmişlerdi. Oradan, şu kadar kaz, bu kadar piliç, tereyağı ve tahıl ve kesilmiş odun sipariş ediyor, ve para için, asaleten kendilerine ait olan tarla ve ormanların imtiyazı karşılığında yarıcılarını vergilendiriyorlardı. Büyük çocuklara soyluluk unvanı ve beylik arazi miras kalıyor, küçüklerse kiliseye katılıp, kralın lütfuyla, kendilerine papazlık ödentisi sağlayacak bir manastır ya da piskoposluk elde etmeye çalışıyorlardı.

Jeanne'ın ikinci kocası Jacques de l'Estoille böylelikle yedi tane çiftlik ve baronluk unvanı kazanmıştı, çiftlikler Jeanne'ın VII. Charles'a ettiği hizmetlere teşekkür mahiyetinde, baronluksa Jacques'ın kral için ayarladığı ödünç paraya karşılıktı. Jeanne'ın

kendisi de, La Doulsade konağını onararak, birkaç aylığına derebeyliğin çekiciliğine kapılmış, ama Tanrı, Paris'teki ticari faaliyetlerinin ve kardeşi Denis'nin ölümünün onu bu alandan koparmasını istemişti.

Ama derebeyleri için zaman değişmişti. Her şeyden önce, krallığın gitgide artan birliği onların tüm yararlılıklarını ellerinden almıştı. Brötanya ve Burgonya gibi birkaç büyük dukalık dışında, bu küçük soylular hiçbir iktidar oluşturmuyorlardı artık. Jeanne'ın tesadüfen öğrendiğine göre: Barthélemy'yle evlendiğinde ona yukarıdan bakmış olan Beauvoislar geçim sıkıntısı çekiyorlardı şimdi. Karşılık beklemeden, Joseph aracılığıyla, kendini beğenmiş görümcesine para yardımı yapmıştı.

Sonra, on beş adamlık bir ordu toplayamazlardı: imkanları buna elvermiyor ve adam eksikliği çekiyorlardı.

Son olarak da, savaşlar topraklarını kırıp geçirmişti. İşçi yetersizliğinden, çiftlikleri yıkıma gidiyor, artık hiçbir şey kazandırmıyorlardı. O ve Barthélemy'yi Beauté-sur-Marne'a götürmüş olan seyahatin sonunda, küçük köylü-pastacı kızın krala anlattıkları bunlardı işte. Doğruyu söylemek gerekirse, ki Charles bunu herkesten iyi biliyordu, hesaplı bir cömertlikle hediye etmiş olduğu çiftlikler, nadasa terk edilmiş tarlalarda yüzüstü bırakılmış harabelerden başka bir şey değillerdi. Jeanne, kendisi ve muhafızları Ythier ve Matthias'ın o çiftliklerden birinde bir kurt sürüsü tarafından kuşatıldıkları geceyi titreyerek hatırlıyordu, zaman zaman.

Kısacası, feodal toplum kendi bindiği dalı kesmişti: geçimini sağladığı toprakları bizzat kendisi harap etmişti.

Kalelerinin burçlarında sıkıntı ve soğuktan ölme tehdidi altında, romatizmadan ötürü her mevsim yerinden kıpırdayamaz durumda yaşayan, her yere sıçmaktan bıkıp usanmış ve mahvol-

muş yüce derebeyleri, son çiftlik ve ahırlarını yarıcılarından paraya çevirdikten sonra, gidip şehirlere sığınmışlardı. Orada, Joseph de l'Estoille gibi bankerlerden kibirle ödünç para dileneceklerdi. Genellikle de boşuna, zira Joseph, ihtiyatla, borcun teminatını araştırıyordu her zaman. Ve "Bilmemkim'in sözü" ileri sürüldüğünde, bir kuzen ya da evlilik yoluyla edinilmiş bir akrabadan, yani çiftlik kiralarını daha eline geçmeden har vurup harman savurmuş aynı türden bir züğürtten başkası olmayan Bilmemkim'in malı mülkü hakkında bilgi topluyordu gizlice.

Bunun üzerine, borç vermeyi reddedince, Yahudilikle suçlanıyor ve bu da onun kahkaha krizlerine girmesine yol açıyordu.

O ve Jeanne'ın, İtalyan tarzı kibarlık iddiasındaki yeni kardinal-başpiskoposun verdiği zarif akşam yemeklerine davet edilmemelerinin sebebi de buydu zaten: Jeanne sadece kentsoylu bir kadın –küçültücü bir terimdi bu–, hatta sonradan görme bir çiftçi –bazı dedikoduların yankılarından duyuyordu bunları yeterince– ve eski bir sokak pastacısıydı. Bu yüzden de, İtalya'dan ithal edilmiş olan "teorb"[1] ve "klavikord"[2] gibi müzik aletlerinin ezgilerinden mahrum bırakılıyordu

Ne korkunç bir mahrumiyet! Neyse ki bir orospu yapmamışlardı onu henüz.

Bay ve bayan de l'Estoille ve François de Beauvois, yeni düşkünlerle birlikte başpiskoposluğa çağrıldıkları ilk ve tek kez dehşete kapılmışlardı: çoğu okuma yazma bilmeyen ve bazılarının iç çamaşırı bile olmayan bu insanlar, uçları kararmış tırnaklarıyla her taraflarını kaşıyor, iğrenç bir şekilde tıkınıyor ve parmaklarını çalkalamaları için önlerine konmuş olan su ve şarap ispirtosu dolu tasa aldırmadan, burunlarının ucunu sosa bulu-

1) İki kollu bir tür lavta ama sesi ondan daha kalın bir müzik aleti. (Ç.N.)
2) Klavyeli bir müzik aleti, piyano –fortenin (18. y.y.) atası. (Ç.N.)

yorlardı. Birkaç hanım, yemeğin ortasında, uşaklarına lazımlıklarını getirttiler ve sofradan üç adım ötede, davetlilerin görüş ve işitim alanı dahilinde rahatladılar. Konuşmalara gelince, onlar ünlü isimler, av anıları ve evlilik projelerinden ibarettiler sadece.

Yemeğin sonunda, yemek salonunun zemini bir domuz ahırını andırıyordu.

Ama Paris'teki ortamın hiç de daha iyi olduğu söylenemezdi doğrusu.

Serbest İmparatorluk şehri olan ve bu niteliğinden ötürü oldukça karmaşık bir anayasası bulunan Strasbourg da parlaklığını yitirmiş derebeylerden payına düşeni almıştı aslında. Ve haklı nedenlerle, bir sığınak ve bir gözlemeviydi: coğrafi olarak krallıkla Rhin ötesi prensliklerin, özellikle de Fransa Kralını pek kaygılandıran Habsbourgların arasındaki yolun yarısında bulunan Strasbourg, yitirilmiş iktidardan bir kırıntı çöplenmek umuduyla politik oyunları takip etmelerine olanak sağlıyordu.

Gerçeği söylemek gerekirse, bu armalılar, yemek için bir at ya da yolcu iskeleti peşinde, hırçın gözlerle etrafı inceleyen, Fleckenstein'ın üzerine tünemiş akbabaları çağrıştırıyorlardı.

Şehrin gerçeğiyse bu gölge tiyatrosundan çok farklıydı.

Bir ticaret ve iş bölgesiydi orası. Bağcılar, sepiciler, taş yontucuları, demir eşya, kumaş ve kağıt imalatçıları, tüccarlar vardı. Ve matbaacılar. Üç Anahtar matbaası Avrupa'nın en eski ve en zengin matbaalarından biriydi. Bütün şehir onunla gurur duyuyordu. Bunun en önemli nedeni de, Beauvoislar ve L'Estoilleler klanının, tüm servetine karşın, götü kalkık *die Hocharschen*, yani "büyükler" yanında değil, *die Leute*, yani "insanlar" tarafında yer almasıydı. Dürüst ama ağırbaşlı bir mahalle olan Sankt Johanngass'ın tercih edilmiş olması ve klan üyelerinin yalnızca hırçın Paris Fransızcasını değil, Alsace lehçesini de konuşması

buradan ileri geliyordu.

"Bütün şehir, tavşan ezmesini kendi ellerinizle yaptığınızı biliyor," dedi bir gün Jeanne'a Frederica, gülerek.

Bu kadar sadelik ve tutumluluk belirtisine karşılık, kentsoylular, Beauvoislar ve L'Estoillelerin delice hamam kaprislerini, Cenova ve Venedik sabunlarına yaptıkları masrafları hoş görüyorlardı. Hayatlarında tek bir sabun satın almamış olan ve yılda bir kere belediye banyosuna giden insanlar için, bunların olağanüstü şeyler olduğu açıktı.

Bu saygıyı herkes göstermediği gibi, bütünüyle karşılıksız da değildi: aslında kentsoylular Jeanne'a olağanüstü bir servet yakıştırıyor ve Joseph'in bir tefeci olduğunu fısıldıyorlardı. Köy asillerine gelince, para babaları olan bu duygusuz ve cimri L'Estoillelerin, ipek tozluklu şövalyelerin doyasıya yiyip içecekleri bir şölen vermek için birkaç yüz lirayı heder etmeleri isteğiyle yanıp tutuşuyorlardı onlar.

Çıkarının nerede bulunduğunu bilen papaz sınıfı da enayi değildi. Gayet iyi görüyordu ki, kuşakta asılı duran büyük keseye düşen para, ipekler giyinmiş ilk sıralardan ziyade, çuha elbiseli Strasbourglulardan –ve Beauvoislardan– geliyordu genellikle. Bu da daha sonra kime önem verileceğinin unutulmamasını sağlıyordu.

François, Jacques-Adalbert ve Déodat bu maskaralıklar hakkında özenle bilgilendirilmişlerdi. Gösteriş hiçbir şeydi. Sosyal eğlenceler ailenin ve yakın dostların düğün ve doğumlarına mahsustu. Servetlerini Jeanne'ın tutumluluğuna borçlu olduklarının bilincinde olarak, tembihlerine surat asmadan uyuyorlardı.

Jeanne ve Ythier uzun zamandan beri çok iyi anlaşıyorlardı, biri leb demeden, diğeri leblebiyi anlıyordu. Ythier Strasbourg'a geldiğinde, Jeanne'ın bunamadığını anlaması için, sokağa ve eve

bir göz atması yetti.

"La Doulsade'ın kuzeyinde iki tane çiftlik satın aldım," dedi Ythier. "Terk edilmişlerdi ve hiç kimse orada çalışmak istemiyordu artık, ama Beauvois adı işçileri çekti."

Jeanne gülmeye başladı: işlerini geliştirmek için, onun isminden yararlanmıştı Ythier.

Le Palatinat'dan bir mektup geldi; Kontes Gollheim'in imzasını taşıyordu: kocası kont ölmüştü. Bir kriz birkaç dakikada öldürmüştü onu. Cenazesi kaldırılmıştı bile. Joseph ve François birer başsağlığı mektubu gönderdiler kontese.

Jeanne, Franz-Eckart'dan haber alınır mı acaba diye merak etti, ama hiçbir haber gelmedi. Kulübesinde, tilkilerin ve hatta kurtların eşliğinde, ruh çağırma ve araştırmalarına devam ediyordu kuşkusuz.

8
TE ABSOLVEMUS ALİQUEM PECCATO...

*

François matbaadayken, Jeanne Leyla'yı eğitiyordu. Önceleri, kölenin hamile kalacağını ummuştu, çoktan kalmamışsa tabii. Sahip olduğu güzellikle, François'nın hayvani cinlerini uyandırmamış olamazdı. İlave bir piçin doğumuna razıydı yani, Jeanne. Ve fazladan bir çocuk olduğuna göre, bunun ne önemi vardı! Etrafında kendi kanından çocuklar görmeye can atıyordu, onun için, kutsanmış hasatlardı onlar.

Mağripli ya da Moldavyalı, Leyla işlenmemiş bir topraktı, ona göre. François'nın oraya ekim yapmaktan geri kalmayacağına emindi. Zira köle güzeldi.

Ama aylar geçiyor ve Leyla hâlâ ince kalıyordu; Jeanne bu işe çok şaştı. Oğlunu, sonra da Leyla'yı sorgulamak isteğiyle yanıp tutuşuyordu. Ama uzun uzun düşündükten sonra, dilini tutmayı ve Mağripliyi klanın içine katmayı daha uygun buldu.

Her şeyden önce eve bakmayı, süpürüp temizlemeyi, fare, sıçan, hamamböceği ve örümcek avı yapmayı, çamaşır ve pis kokularla ilgilenmeyi ve yemek yapmayı öğretti ona. Ezme yapmak için tavşanın derisinin nasıl yüzüldüğünü, av hayvanlarına has kötü kokunun pişirirken suyuna sirke ve defne yaprağı ilave ederek nasıl yok edildiğini ve üzümlü karabuğday ya da biberiye ve yaban havuçlu domuz kıyması gibi tavuğa tat veren çeşitli dolma içlerini gösterdi.

Sonra ona Fransızca öğretti ve Leyla Paris Fransızcasının ana hatlarına hâkim olduğu zaman –Alsace lehçesi krallık içinde hiç de fazla kapı açmıyordu– , eskiden François Villon'un ona yapmış olduğu gibi, okuma yazma öğretmeye koyuldu. Leyla'nın uysaldan daha iyi olduğunu, hatta öğrenmek için sabırsızlandığını görünce, önce şaşırdı, sonra da çok hoşnut oldu. Jeanne'ın dikkatli ve özenli gözetimi altında, Leyla kendinde başka birini keşfetti ve büyük bir mutluluk duydu bundan. Altı ayda, doğru düzgün okumayı öğrendi ve harfleri çizmeye başladı.

François, atölyeden döndüğü bir akşam, Mağripli köleyi mum ışığında bayramlardan ve köylü özdeyişlerinden söz eden bir almanak okurken bulunca, boylu boyunca yere düşüyordu az daha.

"Okumayı kim öğretti sana?"

"Jeanne."

Annesiyle bu konuyu görüşmeye gitti.

"Bu köleyi neden satın aldın?" diye sordu Jeanne.

"Senin işini hafifletmek için, merhametten dolayı ve çünkü hoş bir yüzü vardı."

"Yüzü hoş görünmüyor mu sana artık?"

Birbirlerine baktılar ve daha fazla söze gerek kalmadan anladılar birbirlerini. François, annesine göre çok nadir olan gülme krizlerinden birine kapıldı.

"Başka bir katta uyuyor o. Bir İmansızdan çocuk yapacak ve ailedeki piç sayısını artıracak değilim."

Jeanne oğlunun ettiği son kelimeleri daha sonra ele almayı uygun buldu.

"Pekala, ben bu köleyi yetenekli buluyorum ve vaftiz edilirse, mükemmel bir Hıristiyan olacağından kuşku duymuyorum," diye cevap verdi Jeanne. "Ayrıca, iyi eğitilince, ki bu yolda hızla

ilerliyor, birçok delikanlıyı hayran bırakacak bir gelin adayı haline gelecektir."

"Leyla'yı vaftiz etmek mi istiyorsun?"

"Peder Stengel buna çok memnun olacaktır."

François şaşırmış görünüyordu.

"Gelinin olmasını kabul eder miydin onun?"

"Ya sen, eşin olmasını istemez miydin?"

Rahatlamış bir halde, beceriksizce gülümsedi François.

"Aklımın ucundan bile geçmezdi..."

Annesine doğru dönünce, Jeanne Parrish'in güzel yüzüne bazen bir katılık veren o mavi bakışla karşı karşıya kaldı. Düşünceli bir halde, çekip gitti.

Jeanne'ın canını sıkan tam da buydu zaten: oğlunun böyle bir şeyi düşünmemiş olması. Bu derece abartılınca, nefsine egemen olmak bir kusur halini alıyordu!

Üç ay sonra, Leyla'da kaygılı bir hal sezdi Jeanne. Sakar hareketler yapıyordu ve yüzünde üzgün bir ifade vardı.

"Neyiniz var?" diye sordu ona. "Boş bir para kesesine benziyorsunuz, son günlerde."

"Hanımefendi... Hamile kalmış olmaktan korkuyorum," diye cevap verdi Leyla, gözleri dolarak.

Jeanne kollarının arasına aldı onu.

"Harika bir haber bu, Leyla!" diye bağırdı.

Leyla gözyaşlarına boğuldu.

"Beni kovmayacak mısınız?" diye kekeledi.

"Leyla, bizden biri olmak ister misiniz?" diye sordu ona Jeanne, omuzlarından tutarak.

Mağripli kız anlamadı.

"Hıristiyan olmak ister misiniz?" diye tekrarladı Jeanne.

"Peygambere sadık biriyim ben..."

"Kızım, bütün peygamberler Tanndan söz eder. Sizinkilerden uzaktasınız ve karnınızda taşıdığınız çocukla, bu topraklarda kök salıyorsunuz."

"Nasıl Hıristiyan olacağım?"

"Vaftiz olmayı isteyin."

"Vaftiz olmak mı?"

"Pelerininizi ve baş örtünüzü takıp, beni izleyin."

Dışarı çıktılar ve yağmurun altında, Grand-Rue evlerinin kaba sıvalı fon üzerinde siyah çizgiler bulunan cepheleri boyunca yürüdüler, kocaman bir müzik partisyonunun içinden geçiyorlardı sanki. Saint-Pierre-le-Vieux yönüne yöneldi Jeanne. Papaz evine girdiler ve Peder Stengel'i sırtı ateşe dönük vaziyette, elinde bir tavuk buduyla, bir kavanoz salatalık turşusunun önünde buldular. Ağzı açık kalan peder kaşlarını kaldırdı.

"Peder, bu genç kadını dinlemenizi istiyorum sizden."

"Vaftiz olmak istiyorum," diye heceledi Mağripli kız.

Rahip gitgide daha çok şaşınyordu.

"Şimdi mi?" diye sordu, yarım kalan yemeğine bakarak.

"Ne kadar çabuk olursa, o kadar iyi olur, peder," dedi Jeanne. "Sadaka kutunuz için de iyi olacaktır tabii."

Jeanne'ın cömertliğini biliyordu papaz. Parmaklarını bir peçeteye sildi.

"Benimle gelin," dedi ayağa kalkarken.

Bir mezar soğuğunun hüküm sürdüğü apsisin içinde, peşinden gittiler. Papaz takvime bakarak mırıldandı:

"Tanrının önsezileri öyle kuvvetli ki..."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Bugün Azize Odile günü, Alsace'ın koruyucusu. Kafanızda başka bir isim yoksa tabii. Gelin, günah çıkarın, kızım," dedi

Leyla'ya.

Leyla günah çıkarmanın ne demek olduğunu bilmiyordu.

"İşlediğiniz bütün kabahatleri anlatacaksınız. Peder size yardımcı olur," diye açıkladı Jeanne.

Bu İmansızlar günah çıkarmıyor muydular yani?

İtiraflar zahmetli oldu kuşkusuz, zira Jeanne apsiste uzun süre yalnız kaldı ve soğuktan dondu. Aba giysilere bürünmüş gürbüz bir bücür kiliseyi baştan başa geçip, çan kulesine yöneldi; birkaç dakika sonra da, on bir çan vuruşu duvarları titretti; bücür zangoçtu demek ki. Uzaktan, katedralin çanı da çaldı aynı anda, yankı yapıyordu sanki.

En nihayet, rahip geri geldi, Leyla da peşinden. Papaz, kuşkusuz acelenin nedenini anladığını belirten, kısa bir bakış attı Jeanne'a. Bir masanın üzerinde duran bir dizi benzer şişeden birini alıp, Leyla'yı vaftiz kurnasına doğru yöneltti.

"Başınızı üzerine eğin."

Leyla söyleneni yaptı. Rahip şişenin tıpasını çıkarttı ve içindekini Leyla'nın başına döktü yavaşça:

"In nomine patris et filii et spiritus sancti, te absolvemus aliquem peccato et accipimus te hic et nunc in nostra Santa Ecclesia Catholica sicut filia Soli Dei Creatoris et te nominamus Odile..."

Leyla, ensesine damlayan buz gibi suyun altında nefes nefeseydi. Hıristiyan camiasına girmenin yolu tuhaftı doğrusu. Genç kızın omzuna dokundu rahip.

"Doğrulun, Odile," dedi Jeanne.

Zangoç, davudi bir sesle, yemek yemeye gideceğini bildirip çıktı.

Mağripli kız ıslak kafasını kaldırıp, Jeanne'a, rahibe, sonra da olay sırasında orada bulunan zangoca baktı. Hepsi bu mu? der gibiydi.

"İşte bu kadar," dedi Peder Stengel, şişeyi masaya geri koyarken. "Şimdi, şahit olduğunuz bu vaftizi kütüğe kaydetmek gerek."

Raflı bir dolaptan, üzerinde demirden parçalar bulunan, pas rengi deriyle ciltlenmiş, büyük ve ağır bir defter alıp, masanın üzerine koydu. Sonra gidip, bir mürekkep hokkasıyla bir yazı tüyü getirdi. Sayfa şeridi yardımıyla, o günün sayfasını açtı. Mürekkep hokkasını kuvvetle salladı, eğildi, kapağını açtı ve tüyü içine batırdı. Hızla birkaç kelime yazıp, Leyla'ya doğru döndü:

"Adınız nedir, kızım?"

"Leyla," diye cevap verdi genç kız, baş örtüsüyle ensesini kurularken.

Dört bir yandan, öldürücü hava akımları esiyordu. Hapşırdı Leyla.

"Soyadınız?"

"Mansur Emad el Din."

Peder Stengel'in şaşkın bir hali vardı: bu bilinmeyen isim nasıl yazılıyordu?

"Durun," dedi Jeanne. "Leyla, bu ismin ne anlama geldiğini biliyor musun?"

Gülümseyerek, başıyla onayladı Leyla.

"Yücegönüllü, Dinin Temeldireği."

"Yazın, peder: Clément[1] Pilier[2]."

Rahip afallamış gibi görünüyordu.

"Evlilik kağıtları için," diye açıkladı Jeanne.

Birden anladı papaz. Yüksek sesle heceleyerek, kağıdın üzerine eğildi yeniden:

"... Odile, Clément Pilier kızı... Şahit, Jeanne, bayan Baron de l'Estoille. Şurayı imzalar mısınız, hanımefendi."

1) Yüce gönüllü. (Ç.N.)
2) Temel direk. (Ç.N.)

Odile alaylı bir edayla izlemişti sahneyi.

"Onun da imzalaması gerekiyor mu?"

"Eğer yazmayı biliyorsa..."

Yeni Odile defterin üzerine eğildi, tüyü eline aldı ve Peder Stengel'in kuşkulu bakışları altında, adını yazdı: Odile Pilier.

"Yazmayı kim öğretti ona?" diye sordu papaz.

"Ben," diye cevap verdi Jeanne.

Rahip başını sağa sola salladı. Iki kadının yemeğini bölmüş oldukları çalışma odasına geri döndüler. Jeanne kesesini açıp, beş lira çıkardı ve masanın üzerine bıraktı. Papazın gözleri açıldı; vaftiz için on sol ödeniyordu, ayinle birlikte, yirmi beş sol.

Yukarı aşağı salladı başını.

"Demek, bayan Baron de Beauvois olacak, öyle mi?" diye sordu, biraz dalgın bir halde.

Jeanne gülümsedi.

"Ben de öyle olmadım mı?" diye cevap verdi.

Rahibin gözlerinde muzip bir şimşek çaktı.

"Kızım," dedi Jeanne'a. "Yemeğimi her gün bölmenize izin veriyorum," diye bildirdi, iki kadını kilisenin kapısına kadar geçirirken.

Dolu kasırgası altında birbirlerinden ayrılırken, güldüler.

9
SEYAHATLER
*

Vekaleten yaşanan gebelikler vardır, en azından kafada.

François, oğlundan altı ay sonra, aralık soğuklarında evlenmişti. Bu ikinci evliliği olduğu için, nikah Saint-Pierre-le-Vieux'de, Jacques-Adalbert, karısı ve Déodat, artı atölyenin ustabaşısı, en kıdemli iki zanaatkar ve elbette ki Jeanne, Joseph, küçük Joseph ve Frederica'nın huzurunda, sessizce kıyıldı. Bu haberi Franz-Eckart'a mektupla bildirdi François ve onu düğüne davet etmemiş olmasına, Rhin'in her iki yakasını da kasıp kavuran kötü hava koşullarını bahane etti.

İleriki haftalarda açıklanan bazı sırlar, Jeanne'ın, Jacques-Adalbert'in evlenmekteki acelesine karşın, Simonetta'nın düğün zamanı gebe olmadığını, kendi değerlendirmesine göre, ancak ekim başında hamile kaldığını hesaplamasını sağladı.

Bu durumda, iki gelin hemen hemen aynı zamanda doğuracaklardı.

Jeanne sabırsızlıktan yerinde duramıyordu. Ateşin beslenmiş, aralıklardan sızan hava akımlarının tıkaçlarla engellenmiş ve yiyeceklerin sağlıklı olduğundan emin olmak için, Simonetta'dan Odile'e, Odile'den Simonetta'ya koşuyordu. Yemeklerde, kabızlık yapan baharat ve tüylü av hayvanlarını azaltmış, balık çorbası, beyaz et ve süt ürünlerini artırmıştı. Havayı temizlemek için, hoş kokulu otlar yaktırıyordu sürekli. Ve VII. Charles'ın

Beauté'nin Hanımefendisi'ni öldürmüş olan hastalığın gerçek nedenleri hakkındaki kuşkularını anımsayarak, salata ve meyveleri sirkeli suya batırtıyordu. Kaynatılmış çamaşırlar üst üste yığılmıştı.

" Gören de, doğum yapacak olanın siz olduğunuzu sanacak, hanımefendi!" diye belirtti Frederica.

Bir anlamda doğruydu bu. Nihayet yeni dalların çıktığını görmek için yanıp tutuşuyordu Jeanne.

20 Haziran 1495'te, akşam yemeğinden sonra, Odile ilk sancıları hissetti. François annesine haber yolladı. Meşaleyle yolu aydınlatan bir hizmetkarla birlikte koşup geldi Jeanne ve aynı hizmetkar eşliğinde ebeyi yatağından kaldırması için Frederica'yı çağırttı.

Gece yarısından sonra üçüncü saatte, ebe göbek bağını kesti ve düğümledi. Ve çılgına dönmüş olan François'ya gösterdi çocuğu: bir kızdı.

"Gök, aldığını geri veriyor," dedi Frederica.

Ter içinde kalmış olan Jeanne oğluna baktı; gülüyordu, çok uzun zamandır ilk kez. Gidip, ilk doğumunda bitkin düşmüş olan Odile'i alnından öptü ve anneyle çocuk silinip temizlendikten sonra, karısının başucuna oturdu François. Jeanne, gün doğmadan biraz önce, Frederica'yla beraber evine döndü.

O kadar heyecandan sonra Jeanne yeni yeni kendini toparlıyordu ki, altı gün sonra, sıra Simonetta'ya geldi; ilk kasılmaları gece yarısından sonra sekizinci saatte hissetti.

Aynı kargaşa yaşandı, bu kez meşaleler olmadan.

Simonetta bir oğlan dünyaya getirmişti.

François aynı hafta içinde hem baba, hem de büyükbaba olmuştu. Yüz ifadesi değişmişti.

Hep birlikte, iki çocuğun aynı gün vaftiz edilmelerine karar verdiler. Kıza Françoise adı verildi, oğlana da Jean.

Jeanne, Jacques-Adalbert'in düğününde olduğu gibi, bir ziyafet verdi sokakta.

Genellikle az konuşan biri olan François, yemek servisi yapılmadan önce ayağa kalktı ve tüm davetlilerin, inadı ve aşkıyla o şenliğin konusunun oluşmasını sağlamış olan Jeanne de l'Estoille için kadeh kaldırmasını istedi. Yaşasın diye bağırarak, alkışladı herkes. Komşular da burunlarını pencerelere dayayıp, el salladılar.

Joseph'in kollarında, sevinçten ağladı Jeanne.

Hiç kimse esrarengiz haritadan, Hindistan yolundan ya da Colomb'dan söz etmemişti bir daha. Sonra bir akşam, yemekte, Strasbourg'tan geçmekte olan ve Cenovalı meslektaşlarının dünyadan haberdar ettiği Ferrando konuyu açtı.

Colomb, 23 Eylül 1493'te, bu kez on yedi gemi ve bin beş yüz adamla, yeniden yola çıkmıştı. 30 Ocakta, İspanya'ya, birincisi gibi yine *Santa Maria* adını verdiği bir gemi yollamıştı. Gemi, Antonio de Torres tarafından kumanda ediliyordu ve Hispañola Adası'ndaki zavallı yerlilere ait olup el koydukları, otuz bin duka altını değerinde altın mücevherle yüklüydü.

Ama vaziyet göründüğü kadar iç açıcı değildi. Her şeyden önce, Colomb'un keşfedilmiş adalardaki otoritesine, yanında götürmüş olduğu, Kastilya, Aragon, Katalonya ve Cenova'dan gelen adamlar tarafından gitgide daha çok karşı çıkılır olmuştu.

Hem sonra, bir kıta değil, sadece adaları keşfetmişti amiral. Oysa söz konusu kıta gerçekten var gibi görünüyor ve İspanyollarla Portekizliler sabırsızlıkla onun keşfini bekliyorlar, hatta onun için kavga ediyorlardı.

Aslında İspanyollar, Asor Adaları'nın yüz milden daha batısında yer alan bütün toprakların, papa VI. Alexandre tarafından, gerçekten vaktinden önce kendilerine verilmesini sağlamışlardı. Hiç de coğrafi bilgilerinde fazlalık olduğu gibi bir kuşku uyandırmayan ve özellikle de İspanya'nın Çok Katolik Kralını hoşnut etmeye istekli olan papa, neyi paylaştırdığını bile bilmeden, elbette batıyı göstermeyen bir haritanın üzerinde, kuzeyden güneye inen dikey bir hat çizmişti böylece. Colomb'un keşfettiği yerin Asya olduğuna inanmak gerektiği takdirde, papanın yüce davranışı Aragon ve Kastilya'nın II. Ferdinand'ını Çin, Japonya ve Hindistan Kralı yapıyordu. Öfkeden kuduran Portekizli II. Jean buna karşı çıkmış ve Borgia hiçbir şey duymak istemediği için, doğrudan doğruya İspanyollarla görüşmeye karar vermişti. Böylece, Portekizliler ve İspanyollar Tordesillas'ta bir araya gelmişler ve II. Jean, ünlü paylaşım çizgisinin Asor Adaları'nın iki yüz elli mil batısına taşınmasını elde etmişti.

"Boş düşler!" dedi Ferrando. "Ne İspanyollar, ne Portekizliler, ne papa, ne de Colomb biliyor, Asor Adaları'nın yüz ya da bin mil uzağında hangi toprakların bulunduğunu. Ne olursa olsun, birileri ya da diğerlerinin anlaşmaya uymalarına pek şaşarım."

Jacques-Adalbert parmaklarını sildi ve Behaim'in Çinlilerden esinlenilmiş olduğunu söylediği ve herkesin kafasında gayet üzücü anılar canlandırdığı için o zamana kadar saklamış olduğu meşhur haritayı getirmeye gitti.

"Demek ki sen de," diye belirtti Joseph, "Colomb'un keşfettiği yerin Hindistan olmadığını ve hâlâ geriye, bulunacak bir kıta kaldığını düşünüyorsun, öyle mi?"

Cevap yerine, haritayı işaret etti Ferrando.

"Daha kuzeye yapılacak bir seferle, bu kıta bulunabilir mi

sence?" diye sordu Jacques-Adalbert.

"Bilmiyorum, ben denizci değilim ve şayet öyle olsaydım bile, rüzgarları tanımazdım. Benim tüm bilgim başkalarının anlattıklarına dayanıyor. Yolculuğun aşağı yukarı kırk gün sürdüğünü biliyorum. İkinci seferinde, 23 Eylülde yola çıkan Colomb, Dominique adını verdiği adaya 2 Kasımda yanaştı, demek ki yolculuğu otuz dokuz gün sürdü ve dönüşte, 30 Ocakta yola çıkan Tores, Cadix'e 11 Martta vardı, yani kırk gün sonra."

Dışarıda esen karayel deniz fırtınasını andırıyordu. Deniz serpintilerini hisseder ve köpüklü dalgaların üzerine doğru eğilen seren direklerini görür gibi oldular.

Jeanne, Simonetta ve Odile konuşmaları kaygıyla dinliyor ve erkeklerinden birinin, en kötü ihtimalin en uzaktaki olmadığı o deniz seferlerinden birine atılmasından korkuyorlardı.

"Ne keşfedilirse edilsin," diye belirtti Joseph, "maddi açıdan hiçbir işe yaramayacaktır, çünkü Katolik Krallar batıdaki toprakların mülkiyetini haksızca sahiplendiler."

Ferrando omuz silkti.

"Tordesillas antlaşması sadece iki ülke tarafından imzalandı," diye karşı çıktı. "Sadece onları bağlar. Ne Venedikliler, ne Flamanlar, ne de İngilizler bir şey imzaladı. İngiltere Kralının kendini papanın bir kararına bağlı hissetmesine çok şaşarım. Ayrıca, Alexandre Borgia sonsuza kadar var olamaz."

Jacques-Adalbert'in gözlerinde, sabit bir ışık parlıyordu. Déodat rüya görüyor gibiydi.

"Böyle bir sefer kaça malolur?" diye sordu Jacques-Adalbert.

"Onu da bilmiyorum," diye cevap verdi Ferrando. "Sefere katılan gemi sayısına göre değişeceği muhakkak. Ve para ödenmesi gerekecek adam sayısına göre."

"Sen de gider miydin?"

"O kadar çok sıkıcı seyahat yaptım ki, bana yeni bir dünyanın varlığını öğretecek bir tane yapmaktan pek hoşnut olurdum."

"Sana hiçbir şey kazandırmasa bile mi?" diye sordu Joseph.

"Bunu sen de gayet iyi bilirsin, Joseph, sadece kazanç için yaşanmaz."

"Eyvah, dul kalacağız!" diye bağırdı Jeanne.

Herkes kahkahalara boğuldu.

"Kırk gün için, tatlı Jeanne," diye cevap verdi Ferrando. "Birçok kadın, kocasının kırk günlüğüne çekip gittiğini görmekten mutlu olurdu."

"Ben olmam!" diye bağırdı Odile. "Kırk saat için bile olsa."

François uzun ve gülümseyen bir bakış attı ona.

"Henüz yola çıkmış değiliz," dedi Ferrando.

Aslında çıkmış olduklarını düşündü Jeanne.

Jean ve Françoise de Beauvois'nın neredeyse eşzamanlı doğumlarıyla uyanan neşeye, bir oğul ve bir torunun bilinmeyen bir kıtaya doğru yapacakları, ne zaman ve nasıl gerçekleşeceği bilinmeyen, delice bir seyahat düşüncesiyle, daha şimdiden gölge düşmüştü.

Joseph'in bozulmakta olan sağlığı, ortamı daha da tatsızlaştırdı. Jeanne'ın bir önceki kocası Jacques'ın altmış üç yaşındaki küçük kardeşinin kalbinden sorunları vardı. Zaman zaman kafasının boşaldığını söylüyordu. Oturmak zorunda kalıyor ve beti benzi atıyordu. Bu olaylar tekrarlanıyor ve kendini belli ediyordu.

"Bunun için affet beni, ama korkarım, ilk ben gitmek zorundayım, Jeanne," dedi bir gün, hemen hemen bilinç kaybıyla son bulmuş olan bir krizden sonra.

Jeanne cesaretini topladı.

Kocasına güven verdi, kendisini yorduğunu ileri sürdü ve dinlenmesini salık verdi.

"Her kum saati boşalır, Jeanne," dedi Joseph, gülümseyerek.

Gitmeye hazırlanan bir eş, kendi başına bir '*momento mori*[1]'dir. Çekilen acıya, kaçınılmaz olarak kendi hayatından vazgeçme eklenir.

"İşlerimi düzene koydum. Ferrando ve François, şu andaki alacaklar gibi, sürmekte olan yatırımların senin yararına devam etmesine ve gerçekleşebilecek kazancın sana verilmesine göz kulak olacaklar. Déodat'nın, onların gözetimi altında benim yerimi almaya yetecek kadar bilgi sahibi olmaya başladığına inanıyorum. Matbaalar Jacques-Adalbert'i fazlasıyla meşgul ediyor."

İsteksizliğine karşın, dinliyordu onu Jeanne, çünkü karıkocanın biriktirmiş oldukları servet sadece geçici olarak kendisinindi; onu François ve Déodat'ya aktarması gerekiyordu. Onlar da sırası gelince torunlarına aktaracaklardı. Joseph'e. François'ya. Jean'a. Üstelik, Joseph'in kişisel servetinin bir kısmının da, Ferrando'nun karısı olan kız kardeşi Angèle'e verilmesi gerekirdi.

Joseph'in yaşı ilerlemiş değildi; on ya da on beş yıl daha yaşamayı umabilirdi. Ama ağabeyinin, sonra da tek çocukları Aube'un ölümlerinin onu anlatılamayacak kadar çok üzdüğünü biliyordu Jeanne.

"Sana acı verdiğimi biliyorum," dedi Joseph, "ama ardımızda bırakacağımız kişileri düşünerek, ona meydan okumayı bilmek gerek."

Bu durumda, herkes uzun bir seyahate hazırlanıyordu.

Sonraki günlerde, hayat eskisi gibi devam etti. Jeanne, gün gibi ortada olana karşın, umutlandı.

Franz-Eckart'ın son kehanetinin gerçekleştiği ve Napoli'deki

1) Ölüm anı. (Ç.N.)

Fransız garnizonlarının Kuzey Birliğinin ordularına teslim olduğu hafta, Jeanne, her sabah olduğu gibi, kocasına bir tas sıcak süt götürmek üzere yukarı çıktı.

Joseph, ayak seslerini duyunca, yerinden doğrulurdu genellikle. Öyle yapmadı. Jeanne, süt kasesini bir kenara bırakıp, ona doğru eğildi. Son derece solgundu kocası.

"Joseph?" dedi.

Elini tuttu ve geri bıraktı. Bağırmadı. Oturdu ve uzun uzun ağladı.

Onun mutfağa geri dönmediğini gören ve kaygılanan Frederica, odasına çıktı. Yıkılmış bir halde, hâlâ kesik kesik ağlarken buldu Jeanne'ı.

10
KANIN SESİ
*

Herkes geldi ve geri döndü. Ama ilk gelen geri gitmedi. Franz-Eckart'dı bu. Jeanne, onun nasıl bu kadar çabuk haber almış olduğunu fazla sorgulayamayacak kadar çok gömülmüştü acısına. Hayaletleri sayesindeydi kuşkusuz. Bu tür sorular olağan aklın ötesinde yer alıyorlardı. Genç adamın mezarlıktaki görüntüsü gözünün önünden gitmiyordu. Pelerinleri su içinde bırakan fırtınanın altında, Abraham'ın Tanrısı huzurunda Stern ve artık Isa'nın Tanrısı huzurunda L'Estoille adını taşıyan Joseph'in sonsuz bir uykuya dalmak üzere ineceği çukurun önünde, siyahlar giymiş olarak, umursamaz bir edayla duruyordu. Joseph Tanrıca makbul biriydi: yağmurun gözyaşlarını yıkadığı insanlara verdiği teselli de buydu.

Yıldırım Peder Stengel'in Latincesini anlaşılmaz hale getirmişti. Tanrı Latinceden başka bir dil anlamıyor muydu yani?

Franz-Eckart, akşam yemeğinde, François'nın şaşkın bakışları altında yeniden ortaya çıkmıştı. Nerede kalıyordu ki? Handa, kuşkusuz.

Jeanne, yemek olarak bir tas çorba aldı sadece. Yüzünü davetlilere doğru kaldırdığı nadir anlardaki bakışı donuktu. Yanında oturan Franz-Eckart, bardağının yarısına kadar şarap doldurdu, üstüne su ilave etti ve ona uzattı:

"Vücudunda hiç su kalmadı. İç biraz."

Birkaç yudum içti Jeanne. Odasına çıkardı ama, bunun sözsüz bir acıyla tek başına karşı karşıya kalmaktan başka bir şeye yaramayacağını biliyordu. Zira yasın korkunç yanlarından biri de sözsüz olmasıdır. Orada oturmaya devam etti ve ağzını, üzgün duran küçük Joseph'e tabağındakileri bitirmemiş olduğunu söylemek için açtı sadece. Joseph'i herkes sevmişti ve kimsenin söyleyecek pek bir şeyi yoktu.

Nihayet, Jeanne kalktı, Frederica ve Odile de onu izledi.

Ertesi gün, François, Jacques-Adalbert ve Déodat işleriyle ilgilenmeye gittiklerinde, Franz-Eckart geri geldi. Jeanne'ı, birinci kattaki büyük salonda, ateşin önünde otururken buldu. Elini tuttu ve öptü. Genç adamın varlığı Jeanne için bir teselli oluyordu; yaşıtlarında pek rastlanmadığı kadar bilgiliydi ve her ne kadar bilgisi aşırılığa kaçmadan bilgelikle adlandırılamasa da, başvurulacak bir insandı.

"Fırtınadaki meşe ağaçlarını düşün," dedi Franz-Eckart.

Jeanne gülümser gibi oldu. Evet, meşeler de zor anlar geçirirlerdi.

"Kontun ölümünden beri, Gollheim'deki hayat nasıl?" diye sordu Jeanne.

"Kontes Nuremberg'de, kız kardeşinin evinde yaşamaya gitti. Oğlu Wolf, bir baykuş yuvası olarak gördüğü, artık kapalı duran şatodan söz edildiğini duymak bile istemiyor. Eğer arzu edersem, kulübede kalmayı sürdürebileceğimi söyledi. Ama kışın çorba yaptıracak yer bile bulamazdım orada."

Jeanne bu bilgileri kafasında evirip çevirdi. Yalnızca Fransa'da değil, tüm Avrupa'da, gitgide daha çok şato terk ediliyordu. Bu savaş yapılarını ısıtmak zordu ve çok pahalıya malolan bir hizmetkarlar ordusu gerektiriyordu. Yolculuk ederken, ünlü bir ad taşıyan bazı şövalyelerin çorba pişirmek ve ısınmak için

odun keserken canlarının çıktığını görmek az rastlanan bir şey değildi.

"Strasbourg'ta nerede kalıyorsun peki?"

"Bir ambarda."

"Ya nasıl besleniyorsun?"

"Fazla bir şeye ihtiyaç duymam, bilirsin. Senin evinde yediğim akşam yemeği yetiyor bana. Kontes, annemden kalan bazı küçük mücevherler verdi, yolculuğun ve birkaç giysinin parasını ödemek için, onları sattım."

Jeanne, Franz-Eckart'ın yaşamını sürdürecek geliri olmadığını ve François'nın parasına bağımlı olduğunu anımsadı birden. Ve kuşkusuz François kesenin ağzını oğlu için pek açmamıştı son zamanlarda. İçinden hemen kendi kesesine el atmak geldi, ama genç adamı güç duruma düşürmekten çekindi.

"Gollheim'i tamamen terk ettin demek?" dedi.

"Özellikle, orada edindiğim tek arkadaşımı terk ettim, keşişi. Ve kitaplarımı."

"Ve tilkini."

"Evet, tilkimi de," diye doğruladı Franz-Eckart, afacan gözlerle.

"Ne yapacaksın peki?"

"Yapma Jeanne," diye cevap verdi gülümseyerek, "aç kalacak halim yok. Şimdilik hava sıcak olduğuna göre, üşümeden yıkanır ve uyurum. Strasbourg'ta, oğlunun aritmetiğin temel kavramlarını, Latinceyi, astronomi ya da felsefe öğrenmesini isteyecek ve bana yaşayacak kadar para verecek birkaç kentsoylu vardır herhalde. Ben senden daha az yoksulluk çekiyorum."

"Ben yoksulluk mu çekiyorum?" diye karşılık verdi Jeanne, şaşırmış bir halde.

"Hatta yokluk çektiğini söyleyebilirim."

Genç adamın ne demek istediğini açıklamasını bekledi Jeanne.

"Joseph gitti. François ve Jacques-Adalbert'in matbaa işleri başlarını aşmış durumda ve akşamları kendilerine kalan boş zamanlar karılarının payına düşüyor. Déodat, eğer yanlış anlamadıysam, Joseph'in izinden gidiyor ve dolayısıyla, sık sık seyahate çıkacak. Sana, Frederica ve küçük Joseph'in arkadaşlığı kalıyor."

Küçük Joseph'ten bahsederken, oğlum demedi. İlk konuşmada, uygun düşmezdi. Ama Jeanne'ın bunu bildiğini biliyor olmalıydı.

"Ve melankolinin," diye ekledi.

Jeanne açıklamanın açıklığından etkilendi. Gerçekten de, klanının sürekliliği için o kadar uğraştıktan sonra, yalnız kalmıştı. Manevi anlamda yokluk çekiyordu gerçekten.

"Bunu düşünmemiştim," dedi. "Ve sen bana eşlik etmeye geldin, öyle mi?"

"Geldim, çünkü canım gelmek istedi," diye cevap verdi Franz-Eckart, ayağa kalkarken.

Odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürüdü ve Joachim'in hamisi Mestral'in bir zamanlar Angers'de yapmış olduğu, Aube ve Déodat'ya ait portrelerin önünde durdu. Resimler şatafatlı bir mobilyanın iki yanına asılmışlardı, önden ve üstten açılan, ayaklı bir İspanyol dolabıydı bu. Bir şey söylemeden inceledi portreleri.

"Franz-Eckart," dedi Jeanne, "bu ev büyük. Dört kattan oluşuyor. Ben bu katta uyuyorum, Joseph ve sütanne de yukarıda. İki kat kullanılmıyor. Burada boş yataklar varken, senin bir ambarda uyuman saçma."

Durumun acayipliğini hemen fark etti: baba ve oğulla aynı

çatı altında yaşayacaktı ve onların her ikisi de ödünç kimliklere bürünmüşlerdi. Ama başka türlü yapamazdı. Her şeyden önce insani nedenlerle, sonra da onurluluk gereği, zira resmen torunu olan bir oğlanın bir ambarda uyumasına izin vermek yakışık almazdı. Franz-Eckart her şeye karşın onun klanındandı. Son olarak üçüncü bir sebep daha vardı, ama o kadar belirsizdi ki, onu aydınlatmaya girişmedi şimdilik. Birinin varlığına duyulan ihtiyaçtı bu kuşkusuz, sonra da bizzat Franz-Eckart'ın varlığına.

"Sahip olduğun bilgilerin temel kavramlarını Joseph'e öğretebilirsin. Oğluna."

Bir süre süzdü onu Franz-Eckart.

"Teklifin beni mutlu etti," diye cevap verdi nihayet. "Ama hayırseverlik adına kendimi zorla kabul ettirmek istemem."

"Hayırseverlikle hiçbir ilgisi yok bunun," diye karşılık verdi Jeanne.

"François'nın buna memnun olacağından emin değilim."

Franz-Eckart, her zamanki inceliğiyle, babası geçinen kişinin, belirgin soğukluğunu değilse bile, sakınımlılığını fark etmişti. Aube'un ölümünden beri, ona kuşkuyla yaklaşıyordu François.

"Ben François'ya boyun eğmek zorunda değilim," diye cevap verdi Jeanne. "Gidip eşyalarını al ve buraya gel."

François çok geçmeden durumdan haberdar oldu. Aybaşı nedeniyle Odile rahatsız olduğu için, o akşam yemeği onun evinde yiyip yiyemeyeceğini sormuştu Jeanne'a.

Franz-Eckart'ı masada görünce, soğuk bir şekilde sordu:

"Gollheim'e geri dönmüyorsun demek?"

"Gollheim kapalı," diye cevap verdi Jeanne. "Franz-Eckart burada oturacak."

François'nın yüzünde bir hoşnutsuzluk belirdi hemen.

"Bu haber hoşuna gitmişe benzemiyor," dedi Franz-Eckart.

"Hayır, Aube'un başına gelenlerden sonra... Senin Aube'a yaptıklarından sonra... Benim bir enayi mi olduğumu sanıyorsun yani?"

"Ne yaptım ki ben, Aube'a?"

"Halanı baştan çıkarttın!" diye bağırdı François, öfkeyle. "Hiç mi utanman yok senin?"

Bir fırtına sessizliği çöktü salona.

"Franz-Eckart Aube'un yeğeni değildi," dedi Jeanne, sakin bir şekilde. "Aralarında hiçbir kan bağı yoktu."

Şaşkınlıktan dona kalan François kaşığını elinden bıraktı.

"Aube benim üvey kardeşimdi..." diye başladı.

"Ve Franz-Eckart senin oğlun değil," diye açıkladı Jeanne, sükunetini elden bırakmadan. "Evliliğinin yıkılmasını önlemek için, Sophie-Marguerite sağ olduğu sürece açıklamadım sana. Ve zaten, sen de sezmiştin bunu, bana kendin söylemiştin."

Allak bullak olan François arkasına yaslandı. Soğukkanlılığını koruyan Franz-Eckart'a baktı.

"Ama onu baştan çıkarttın yine de!" dedi suçlayıcı bir ses tonuyla, eliyle bıçağını sıkıp, boynunu genç adama doğru uzatarak.

"Baştan çıkartmanın ne demek olduğunu bilmiyorum," diye cevap verdi Franz-Eckart. "Şayet bu, derin bir uykudayken, gecelikli bir genç kadının yatağına gelip yanına yatmasından ibaretse, evet o halde, Aube'u baştan çıkarttım."

"Ne?"

"Hiçbir şey yapamayacağın bir olay için, yemekten mahrum etme kendini," dedi Jeanne oğluna.

Şaşkınlığın doruğunda, başını sağa sola salladı François.

"Neden tüm bunları açıklamadın bana?" diye sordu annesine.

"Çünkü göstereceğin tepkiyi kestirebiliyordum ve ne benim, ne de Joseph'in, acımızın ortasında öyle bir sahneye ihtiyacımız vardı."

"Aube beni seviyordu, ben de Aube'u seviyordum," dedi yavaşça Franz-Eckart, "ama baştan çıkarılan biri varsa, o bendim."

François ellerini saçlarından geçirdi.

"O gece ne oldu?" diye sordu.

"Bunu bilmiyorum. Ben Dieter'le çalışıyordum, hani şu, arkadaşım olan keşiş. Aube'un gelmesi kararlaştırılmış değildi. Odasından ve şatodan çıkmış yine de. Onu korkutan bir şeyler görmüş olmalı."

"Ve küçük Joseph senin oğlun öyleyse," dedi François, Franz-Eckart'a dönerek.

Genç adam başıyla onayladı.

"Ve bunun için geri geldin."

"Hayır," diye düzeltti Franz-Eckart. "Sadece bunun için değil. Jeanne'a olan sevgimden dolayı geldim. Ve o artık yalnız olduğu için. Zira o, sadece L'Estoille[1] adını taşımıyor, alnında da bir yıldız var aynı zamanda."

François'ya şarap doldurdu.

"Dünyada, gördüğümüzü sandıklarımızdan başka gerçekler de vardır," dedi. "Senin mahremle zina zannetmiş olduğun şey, bununla hiç alakası olmayan bir çekim olayıydı. Suçlu tek değildi, kurban da öyle."

"Ve bu tür kavgalarla geleceğini karartmamak gereken bir çocuk var," dedi Jeanne.

Uzun bir süre geçti. Bu açıklamalardan fazlasıyla bunalmış

1) Eski Fransızca'da: yıldız. (Ç.N.)

olan François bir şeyler atıştırdı biraz.

"Beauvois adını taşımayı sürdürmek istiyor musun?" diye sordu Franz-Eckart'a.

"Başka adım yok ve bu adı taşımaktan onur duyuyorum. Onu benden geri almak istemiyorsan tabii."

"Onu senden geri almak mı? Ben mi?" diye sordu François.

Sonsuz gibi görünen bir zaman geçti. Ateş çıtırdadı.

"Ya ben?" diye sordu François annesine. "Ben kimim?"

Jeanne'ın cevabı gecikti:

Senin adın François de Montcorbier olmalıydı, yani François Villon.

"François Villon mu?" diye bağırdı François. "Ne biçim bir hayat bu?"

"O gün Angers'de, uzun yıllar önce," dedi Jeanne, "bir serseri gelip evin önünde öldüğü zaman, niye öyle uzun uzun eğildin onun üzerine?"

François cevap vermedi. Kahverengi gözleri içeri bakıyordu.

"Bunu bildiğimi mi söylemek istiyorsun?" diye mırıldandı.

Bir süre sonra sordu Jeanne'a:

"Ama nasıl?..."

"Hayır," diye cevap verdi Jeanne. "Babana sadakatsizlik etmedim. Evlenmeden önce tecavüze uğramıştım. Senin baban evsiz barksız bir serseriydi, dahası hırsızdı ve birçok kez idama mahkum oldu. Iflah olmaz biriydi. Ve ortadan kayboldu. Karnımda taşıdığım çocuğa bir isim ve bir baba vermek zorunluluğuyla karşı karşıya kaldım."

"Barthélemy'ye hiçbir şey söylememiş miydin?"

"Hayır. Erkeklerin gururu onları kendi kanından olmayan bir çocuk için merhamet duymaya teşvik etmez pek. Sen de iyi bilirsin bunu, François," diye ilave etti Jeanne. "Barthélemy senin

kendi oğlu olduğunu sandı. Onu düş kırıklığına uğratmaya ne gerek vardı?"

Meşalelerin üzerinde bir sürü pervane türedi, ufacık, uçarı ve sevimli hayaletler gibiydiler.

"Ve sen tüm bunları biliyordun ve bilmek istemiyordun," dedi Franz-Eckart. "Hepimiz için aynı şey söz konusu. Küçük bir gayret göstererek, istediğimizden çok daha fazlasını bilebilirdik."

"Tanrım," dedi François, "ne gece!"

"Oysa duvar halısının tersini çevirip bakmaktan başka bir şey yapmış değiliz," dedi Franz-Eckart gülümseyerek. "Dost kalıyor muyuz, şimdi?"

İki adam ayağa kalktılar. François genç adamı kollarının arasına alıp sıktı, gözlerinde yaşlarla.

Jeanne şaşırıp kalmıştı. Şayet bir duvar halısı söz konusuysa, hayatında hiç görmediği kadar özgün bir şeydi bu. Işıkta mavi, gölgede kırmızı görünen, şu hareli ipekleri andırıyordu.

"Şimdi," dedi Jeanne, "Sophie-Marguerite'in mirasından Franz-Eckart'a düşen payı vermek istersin belki de."

François gülümsemesine hâkim oldu.

"Ve Jacques-Adalbert ya da ailenin geri kalanını işin iç yüzünden haberdar etmek gerektiğine de inanmıyorum," diye ekledi Jeanne. "En azından hemen değil."

Gerçeklik duygusunu her zaman koruyordu bu kadın. Ve klan anlayışını.

Ertesi gün Jeanne, Franz-Eckart'ın seçmiş olduğu yatağı dördüncü kata çıkarttırdı, ortalığı süpürtüp, şömineyi doldurttu. Genç adam, barınmış olduğu ambardan, özellikle kağıtlarla dolu iki sandık getirdi. Jeanne, dürbünü pencereye kurarken onu

inceledi ve SanktJohanngass'da, artık sadece küçücük bir gökyüzü parçasına sahip olacağını düşündü.

"Dürbünü çatı katına çıkarabilirsin," dedi. "Bu pencereden, küçük bir parça gökyüzün olur sadece."

Franz-Eckart ona doğru dönüp gülümsedi.

"Bir masa ve raflara da ihtiyacın olacak," diye ekledi Jeanne, kitap ve elyazması yığınlarını süzerek.

Tüm serveti kağıtlardan ibaret olan, tuhaf bir oğlandı bu.

"Birçoğunu da Gollheim'de bıraktım. Dieter'e, onları posta arabasıyla bana ulaştırmasını yazabilirim artık."

"Onlarla beraber tilkilerini de yollamasına gerek yok."

Franz-Eckart kahkahalara boğuldu. Jeanne da kendini gülerken buldu. Joseph'in ölümünden beri ilk kez oluyordu bu.

Babanın yeteneği miydi bu, yoksa çocuğun içgüdüsü mü?

At, sadece kendisine yaklaşış tarzından bile, binicisini tanır.

Ertesi gün küçük Joseph, büyükannesinin bulunduğu büyük salonda oturan Franz Eckart'ı görünce, kısa bir süre incelemekten sonra, ona doğru atıldı. Franz-Eckart onu kucağına alıp, dizlerinin üzerine oturttu ve küçük oğlan, hem bir sahiplenme hem de bir güven antlaşması ifade eden bir hareketle, elini genç adamın göğsüne koydu.

"Kalıyorsun, öyle değil mi?" diye sordu.

Franz-Eckart başıyla onayladı. Çocuk onun boynuna sarıldı.

Jeanne duygulandı. Kanın sesi nedir acaba?

"Bugün," dedi Franz-Eckart, "ormanda gezeceğiz."

Joseph ellerini çırptı.

Birkaç dakika sonra yola koyulmuşlardı.

Jeanne düşünceye daldı. Joseph için, doğumuna yol açan kişiden daha iyi bir babayı hayal bile edemezdi. Dönüşlerini bekledi.

Akşam yemeğine geldiler. Işıldıyorlardı. Franz-Eckart çocuğu ellerini yıkamaya götürdü.

"Neler gördünüz?" diye sordu Jeanne.

"Bir kurt!" diye cevap verdi Joseph.

Jeanne kaşığını masaya bıraktı. Bakışlarıyla Franz-Eckart'ı sorguladı; genç adam başını salladı.

"Umarım, uzaktan?"

"Hayır," dedi Joseph, "yanımıza kadar geldi kurt. Franz'ın önüne yattı. Ben de okşadım onu."

Jeanne yutkundu.

"Joseph'e korkmamayı öğrettim, çünkü korku kötü bir koku verir," diye açıkladı Franz-Eckart, ciddi şeyler anlattığında takındığı o ilgisiz edayla. "Kurtla konuştum ve Joseph'ten onunla konuşmasını rica ettim. Onunla, bir dostla konuşur gibi konuşmasını söyledim ona. Gayet iyi anladı. Kurtla konuştu. Kurt da bize itaat etmek üzere, yanımıza geldi. Ayaklarını önümüze uzatıp eğildi ve sonra yere yattı. Sırtını okşadım. Joseph de okşadı."

"Tanrım, Franz, korkmadın mı?"

"Sakınılması gereken tam da buydu," diye cevap verdi genç adam gülümseyerek.

"Güzel kokmuyor, kurt," dedi Joseph.

"Onlarla konuşmayı öğrenmek gerek," dedi Franz-Eckart.

"Ne yapacaksın bu çocuğu!" diye bağırdı Jeanne korkuyla.

"Bir insan. İnsan olunca, bütün yaratıklarla konuşmayı bilmek gerek."

"Ötekilerle de mi? Öbür dünyanınkilerle?" diye bağırdı Jeanne, telaş içinde.

"Onlar bize çok yakınlar," diye cevap verdi genç adam, yumuşak bir şekilde.

Joseph anlamıyordu: öteki yaratıklar neydi?

Jeanne kendine hâkim oldu. Bizzat kendisi de, çok eskiden La Doulsade'da, François kaçırılma ve ölüm tehdidi altındayken, kanın sesinin emrine uyarak kurtlardan faydalanmamış mıydı?

11
KÖR OROSPU

*

İnsan olduklarına göre, diğerlerinden daha az aptal olmayan eski Yunanlılar, yine de göksel güçlerden sakınma akıllılığını göstermişler ve tuhaf bir şekilde, onları çok yüceltmekten, yani idealleştirmekten kaçınmışlardı. Böylece, ticaret tanrısı Mercure'ü bir hırsız, aşk tanrıçası Vénus'ü kocasını aldatan bir eş ve Fortune[1]'ü de deli bir kör kadın olarak betimlemişlerdi. Hem de orospu!

Kör bir orospu, Hal bölgesindeki serserilerin bile istemeyeceği bir şeydi!

1496 yılı içinde, dünkü gözdelerine iki kötü oyun oynadı sanki.

Kuzey Devletlerini bir araya getiren Venedik Birliği aracılığıyla Fransızların İtalya'daki fetihlerini yok ederek, VIII. Charles'a ve fırsattan istifade, onu bu beyinsizce maceraya atmış olan Lyon ve Milano bankerlerine çok büyük zarar verdi. Fransa'nın askeri şöhreti bir hiçti artık! Vomero yokuşlarından Napoli Körfezi'nin çoktan bulanmış sularına yuvarlanan bir portakal kabuğundan daha çok değeri kalmamıştı.

Sonra, daha dün batıdan Hindistan'a giden yolun kaşifi, İspanyol donanmasının amirali ve Hindistan genel valisi olan Cristoforo Colombo'yu küçük ve gülünç duruma düşürdü. Hoşuna

1) Talih, kader. (Ç.N.)

gitmeyen herkesi asıp, sanki babasının malıymış gibi önüne gelene arazi dağıtarak yönettiği "Hindistan"ındaki istikrarsız ve katı idare şekli rahatsızlık yaratmıştı sonunda. Madrid bir soruşturmacı yolladı, Juan Aguado. Bu şahıs, genel valiye, rapor vermek üzere Madrid'e çağrıldığını tebliğ etti. Haziranda oraya varan Colomb, artık hiç kimseyi ilgilendirmediğini keşfetti. Saray erkanı, İmparator Maximilien de Habsbourg'un oğlu Yakışıklı Philippe'le İspanya Kralının ikinci çocuğu Jeanne'ın düğünü için Burgos'taydı. Avusturya ve İspanya ittifak yapıyordu ve bu, söylendiğine göre herkesin gözü önünde çiftleşen çıplak vahşilere hükümdarlık eden ve karnaval genel valisi olan bir deniz kurdunun hikayelerinden çok daha önemliydi. Küba altınının sahibi mi sanıyordu kendini? Budalalıktı bu! O ve kraliyet iktidarı arasında imzalanmış olan antlaşmalar mı? Paçavraydı onlar!

Ferrando, Strasbourg'a yaptığı ziyaretler sırasında, Cadix'te, Burgos'ta, Madrid'de, Lizbon'da, kısacası olunması gereken her tarafta, olan biteni en iyi gören yerlerde bulunan Cenovalılardan haberler getiriyordu. Franz-Eckart, Jeanne için yorumluyordu onları. Ve çenesi düşük olduğundan, gülmekten kırılmasına yol açıyordu Jeanne'ın.

Bu başarılardan memnun kalmayan Kör Orospu kudurdu.

8 Nisan 1498'de, VIII. Charles, Amboise şatosunda alçak bir kapıdan geçti, alçak olduğunu fark etmeden. Kafasını öyle sert vurdu ki, birkaç saat sonra öldü.

Dört ay sonra, gelecekte Güney Amerika adını alacak olan bölgenin en büyük ırmağı Orinoco'nun Paria Körfezi kıyısındaki ağzına varan ve büyük bir tatlı su kütlesinin içine girdiğini saptayan Christophe Colomb, oranın dünyadaki cennet olduğunu sandı ve belki de orada kalmaktan korktuğu için, kıyıya yanaşmak istemedi. Bununla birlikte, daha sonra öğrenildiğine göre,

burasının o güne kadar bilinmeyen, uçsuz bucaksız bir kara parçası olduğunu yazdı.

Ama niye ayak basmamıştı ki oraya?

Bu arada, Colomb'un ayağı kaydırılmıştı. Önce Venedikli olmuş, sonra da John Cabot adıyla İngiliz uyruğuna geçmiş olan Cenovalı denizci Giovanni Caboto, "Braisil[1]" adı verilen büyük bir kor[2] Adası'na ve dillere destan yedi kente ait efsanelere kanmış ve İngiltere Kralı VII. Henry'yi batıya doğru yapılacak bir sefer için gerekli parayı vermeye razı etmişti. On sekiz adamdan oluşan mürettebatı ve *Mathew* adlı büyük bir gemiyle 2 Mayıs 1497'de Bristol'den yola çıkan Cabot, İrlanda'nın çevresini dolaşmış ve elli iki gün sonra, tanınmayan bir kara parçasının Cape Discovery, yani Keşif Burnu adını verdiği çıkıntısına ulaşmıştı.

Ferrando'nun önceden söylediği gibi, Tordesillas antlaşması fazla uzun sürmüştü: Cabot bu toprakları İngiltere Kralı adına ele geçirmişti. Bristol'e döner dönmez, kral onu huzuruna kabul etmiş ve ödüllendirmek için, kraliyet armağanı olarak on sterlin lira verip, İngiltere'nin Asya baharatı ticaretini başlatması için de, on gemilik bir filo sözü vermişti ona.

Zira herkes, bu yeni toprakların Asya'nın doğu ucunu oluşturduğunu sanıyordu.

François, Jacques-Adalbert, Déodat ve elbette ki Ferrando, sabırsızlıktan yerlerinde duramaz olmuşlardı. Orada, sosis yiyerek ne halt ediyorlardı! Yola koyulmak gerekiyordu! Jacques-Adalbert, yüksek sesle, bir matbaa kurmak için gerekli malzemeyi dış ülkelere satarak, Eski Dünyaya Yenisinde keşfettiklerinin anlatı ve betimlemelerini göndermeyi hayal etti. Zengin olurdu!

"Ya kağıt?" diye sordu Franz-Eckart.

---

1) Brezilya. (Ç.N.)
2) Kor: (Fr.) braise. (Ç.N.)

François kahkahalara boğuldu.

"Kağıt da götürürüm yanımda," dedi Jacques-Adalbert, hâlâ kardeşi olarak bilinen kişinin bu uyarısından biraz incinerek.

Bu adamların içinde yaşayan, muhteşem servetler kazanma umudundan çok, macera ateşiydi demek ki.

Ve tesadüfe bakın ki, var olan tek ateş bu değildi.

Franz-Eckart'ın SanktJohanngass'a yerleşmesinden bir aydan fazla bir süre sonra, posta arabası kıymetli kitap ve elyazmalarının geri kalanını içeren sandığı getirdiğinde, genç adam Joseph'e okuma dersi veriyordu. Jeanne ve Frederica dersi bölmek istemediler ve sandığı dördüncü kata kadar kendilerinin çıkarmalarına karar verdiler. Bilginin maddi ağırlığını azımsamışlardı ve ikinci, yani tam da Franz-Eckart'ın oğlana abeceyi öğrettiği katın sahanlığında, soluklanmak için sandığı yere koydular. Ama koymaktan ziyade, yere düşürmüşlerdi onu ve döşemede çıkardığı gürültü, Franz-Eckart'ın koşup nedenini araştırmasına yetecek kadar büyük oldu.

Franz-Eckart iki kadını nefes nefese buldu ve haykırdı:

"Beni çağırmanız gerekirdi!"

Zemin kattan bir hizmetçi Frederica'ya seslendi.

"Sen bırak, yalnız çıkaracağım onu," dedi Franz-Eckart, Jeanne'a.

"Beceremezsin, ben de yardım edeceğim."

Böylece dördüncü kata ulaştılar ve sandığı soluk soluğa duvara doğru iterken, burun buruna geldiler.

Hiç birbirlerine bu kadar yakın bulunmamışlardı. Şaşırmış, sonra da heyecanlanmış bir halde, birbirlerinin gözlerine daldılar.

Franz-Eckart Jeanne'ın yüzünü ellerinin arasına alıp, bir par-

mak mesafede tuttu. Sonra kendininkine yaklaştırdı ve dudaklarını Jeanne'ınkilere yapıştırdı.

Jeanne'ı fetheden, hareketin yumuşaklığı oldu. Gözlerini kapadı. Ve öpücüğe karşılık verdi.

Çok uzun zamandır öpülmemişti! Minnettarlıkla değil, aşkla öpülüyordu. Sanki yirmi yaşındaymış gibi geldi ona. Karşılıklı konuşan gözleri şöyle diyorlardı:

"Doğru mu?"

"Doğru."

"Niye?"

"Çünkü böyle."

Sonra ağzı konuştu Jeanne'ın:

"İhtiyar bir kadını ne yapacaksın?"

"İhtiyar bir kadın değilsin sen."

"Altmış iki yaşında!"

"Altmış iki yaşında heyecan kalmaz mı?"

"Dersin bitmedi," dedi Jeanne. "Joseph seni bekliyor."

Ve kapıya yöneldi.

"Hanımefendi, arabacıya on beş dinar bahşiş verdim," diye bağırdı Frederica, merdivenin alt tarafından.

On beş dinar! Eskiden, parayı pencereden atmak olurdu bu, ve her ne kadar o zamanlar posta arabaları var olmasa da, üç dinar arabacıyı fazlasıyla tatmin ederdi. Ama bugün, üç dinarı suratınıza atarlardı.

"İyi yapmışsınız. Şimdi iniyorum aşağı, paranızı geri veririm."

Yolların rüzgarlarıyla kamçılanmış bir teni olan iri yarı arabacıyı mutfakta otururken buldu. İkinci hizmetçi Pulchérie ona bir bardak şarap doldurmaktaydı. Frederica'ya on beş dinarı verip, dışarı çıktı. Frederica da onu takip etti. Aşağıdaki büyük salona

varıp, mutfağın ses menzilinden çıktıkları vakit, bilgiç bir edayla bakıştılar. Sonra Frederica kahkahalarla gülmeye başladı.

"Hayatta, biraz da çapkınlık lazım, hanımefendi! Insanın kanını kamçılar! Kocalar iş üzerinde uyuyakalıyorlar."

Jeanne gülümsemesine engel olamadı.

"Gençlik işte," dedi.

"Yapmayın hanımefendi, insanın kanını kamçılamasının yaşı yoktur!"

Joseph'in kahkahaları merdivenlerde yankılandı.

"Efendi Franz onunla ilgilendiğinden beri, çok değişti bu çocuk," diye belirtti Frederica. "Hayat dolu bir hal aldı!"

Bu doğruydu.

"Onu her ormana götürüşünde, ateşli gözlerle geri geliyor Joseph. Kurtlarla konuştuğunu söylüyor!"

Güldü.

"Duyduğuma göre, bunu yapan insanlar varmış. Ama ben bir kurt görecek olsam, korkudan ölürdüm hemen!"

Araba kapısı çaldı, Frederica açmaya gitti. Sütannelerinin eşliğindeki Jean ve Françoise, her gün aynı saatte olduğu gibi, çığlıklar atarak, paldır küldür indiler; oynamak için Joseph'e geliyorlardı. Üç yaşındaki Françoise'in halaları olduğunu anlamaktan yüz fersah uzaktaydılar kuşkusuz; oyunların elebaşı, evin içinde kimi zaman körebe, kimi zaman da kovalamaca örgütleyen Joseph'ti.

Saat yedi sularında, Jacques-Adalbert'le beraber matbaadan dönen François, Ferrando ve Behaim'in ertesi gün Strasbourg'ta olacaklarını haber verdi. Olaylar ve iç savaş tarafından Napoli'den kovulan coğrafyacı, vebanın sadece duvarlarına dokunup geçtiği Nuremberg'e geri gidiyordu. Annesine, tüm bu insanlar için bir yemek vermeyi isteyip istemeyeceğini sordu.

* * *

Jeanne ve Franz-Eckart, akşam yemeğinde, tavada pişirilmiş alabalık ve kızarmış yaban havucu yediler.

Franz-Eckart acayip bir alet çıkardı cebinden: şimşir saplı, üç dişli, küçük bir çataldı bu. Bıçağı sağ, çatalı sol eliyle tutup, balığın filetosunu çıkardı ve o tuhaf aletin ucunu batırarak, ağzına götürdü.

"Bu da ne?" diye sordu Jeanne, şaşkın bir halde, bir alabalık filetosunu parmaklarıyla kaşığına kaydırmaya çalışırken.

"Bir çatal."

Jeanne arkasına yaslandı; böyle bir aleti, et kızartmasını ateşten çekmekte kullanılan çatal gibi, çok daha büyük boyutlarda görmüştü ancak. Franz-Eckart'sa şaşırtıcı bir ustalıkla kullanıyordu onu.

"Kontes Gollheim'in küçük hediyelerinden biri bu," diye açıkladı Franz-Eckart. "Annem Nuremberg'ten satın almış, ama kontes onu kullanmasını yasaklamış."

"Niye peki?"

"Çünkü Aziz Pederimiz papa, bunun bir günah aleti olduğunu ve yiyeceği ağza parmaklarla götürmek gerektiğini düşünüyormuş. Dahası, İsa zamanında çatal var olmadığı için, hiçbir Hıristiyanın kullanmaması gereken bir aletmiş bu.[1]"

Franz-Eckart'ın gözleri muzipçe parlıyordu. Jeanne gülmekten kırıldı.

"Papa, parmaklarını kirletmemek için eti çatalla yemeyi savunan Venedikli bir prensesi aforoz etmiş. Sen de denemek ister misin?"

1) Gerçek bir anekdot. Romalılardan beri bilinen çatal XV. Yüzyılda Venedik'te kısa bir süreliğine yeniden ortaya çıkmış ve papalığın yıldırımlarını üzerine çekmiştir. İspanya'nın katolik sarayında yetişmiş olan, XIII. Louis'nin eşi Avusturyalı Anne, 1612'de, çatal kullanmayı bilmiyordu. Adalet bakanı Séguier iki elini yemeğin sosuna batırıyor ve bıçağının ucuyla dişlerini karıştırıyordu. Bundan iğrenen kardinal de Richelieu yuvarlak uçlu bıçaklar icat etmişti. Bu nesnenin kullanımı ancak XVII. yüzyılın sonlarında genelleşmeye başlamıştır.

"Memnuniyetle."

Genç adam, diğerinin hemen hemen aynısı olan bir çatal daha çıkardı cebinden.

"İki tane mi vardı?"

"Hayır, şehirdeki bir bıçakçıya yaptırdım onu, senin için."

Jeanne çatalı denedi ve ona kısa sürede hâkim olunca, çok sevindi.

"Harika bir şey bu!" dedi. "Düşünsene, parmakların yağ içinde kalmadan, etini yiyebiliyorsun!"

O sırada, bir kase salata getirmek üzere Frederica girdi içeri, ve hanımının elinde aleti görünce, boynunu uzatıp, kaşlarını çattı.

"O da ne?" diye sordu, şaşkınlıktan donakalarak.

"Bir masa çatalı, Frederica," diye cevap verdi Jeanne. "Bakın, nasıl kullanılıyor."

Ona göstermek için, bir dilim kızarmış yaban havucuna batırdı çatalı. Frederica hayran kaldı.

"Eminim, efendi Franz getirmiştir bu şeyi!" diye bağırdı.

"Kapuska yemek için daha kullanışlı," diye bildirdi Franz-Eckart.

Kahkahalarla sarsıldı Frederica.

Jeanne, ertesi gün gidip, yemekler için altı tane çatal sipariş etmeye karar verdi.

"Hepimiz aforoz edileceğiz," dedi Franz-Eckart, gülerek.

"Bakalım, Peder Stengel buna ne diyecek."

Kaçınılmaz saat geldi.

Jeanne, aldırmaz bir edayla odasına çekildi. Başucuna bir şamdan yerleştirdi ve yatak perdelerini çekti.

Birkaç dakika sonra, perdeler aksi yöne çekildi.

"Yeterince yalnız uyumadın mı?" dedi Franz-Eckart, bir dizi yatağın üzerinde.

Çıplaktı ve karanfilli şarap ispirtosu kokuyordu. Yirmi yaşındaki bu güçlü ve pürüzsüz vücuda baktı Jeanne. Hemen hemen siyah olan gür saçları ve yelesi tenini daha da beyaz kılıyordu.

"Aklından bile geçirme bunu," diye mırıldandı, hem telaşlanmış hem bundan hoşlanmış olan Jeanne.

Genç adam çoktan yatağın üzerine çıkmış ve perdeyi örtmüştü. Uzanıp, Jeanne'a doğru döndü. Odada kalan hafif ışıkta, ciddiyet ve doğallık okudu Jeanne.

Franz-Eckart elini memelerinden birinin üzerine koydu, hafif ama fethedici bir hareketle. Sonra memeyi öptü. Ve emdi.

Jeanne olduğundan farklı görünmeyi bilmiyordu. Delikanlının saçlarını okşadı. O da başını kaldırıp, Jeanne'a sarıldı. Öpüştüler. Cinsel organına yapılan ilk okşamayla boğulmuş bir çığlığa dönüşmeden önce, sonsuz bir iç çekiş çıktı, Jeanne'ın ağzından. Genç adamın omzunu sıktı.

Uzun zamandır ilk defa, sevgilisi olan bir erkeğin vücuduna dokundu. Eski zamanlardaki okşama ve okşanmaları anımsadı. Yeniden okuma yazma öğreniyor gibiydi sanki.

Okumak okşanmaydı, yazmak da okşamak.

Okumaya doyup, yazmaya girişti.

Dünya yeniden oluştu.

Yedinci saatte, dinlenmeye geçtiler. Bir Angers akşamının çivit mavisi ışığında çıplak görmüş olduğu Joachim'i anımsadı bir kez daha. Sophie-Marguerite'in kösnül çılgınlığını anladı bir anda. Babası da oğluyla aynıysa, ateş gibi yanan bir alkolün damarlarına yayıldığını hissetmiş olmalıydı; kendisi olmaktan çıkmış ve erimekte olan bir kainatın parçası haline gelmişti herhalde. Ve Aube'un ne hissetmiş olduğunu da anladı.

Franz-Eckart'ın içinde, göksel ve cehennemi bir güç yaşıyordu.

Ona sıkıca sarıldı ve kendi kendine: "Niye ben?" diye sordu.

Kuşkusuz, onun düşüncelerini okuyordu genç adam.

"Vermeye ihtiyacım var, benim," diye mırıldandı Franz-Eckart. "Ve senden başka, bana bu kadar çok ihtiyacı olan birini tanımıyorum."

Bu doğruydu.

İhtiyar hissetmiyordu artık kendini.

"Kurtların kadını," dedi delikanlı, ayağa kalkarken.

Jeanne az daha yerinden sıçrıyordu. Ona, Denis'nin ölümü hakkında hiçbir şey anlatmamıştı. Nasıl biliyordu ki bunu?

"Niye böyle dedin?"

"Rüyamda, kurtlarla beraber gördüm seni."

Çiftliği sarmış olanlardır belki de, diye düşündü, kendini rahatlatmak için.

Franz-Eckart öpmek için ona doğru eğildi.

"Melekler var demek ki," dedi Jeanne.

"Herkes için değil," diye cevap verdi genç adam, muzipçe bir gülümsemeyle.

"Fortune kör bir orospu gerçekten," dedi kendi kendine Jeanne, gülerek.

Sabah duası çanları çaldı. Jeanne yataktan kalktı, geceliğini, sonra da sabahlığını giydi ve süt ısıtmak üzere mutfağa indi. Aralık gelmişti ve Strasbourg siyah beyazdı. Neşe verici buldu bunu. Uzun zamandır yeni bir güne bu kadar coşkuyla başladığını anımsamıyordu.

12
"BAŞKA YERE İHTİYACIM YOK, ORDAYIM ZATEN."
*

Behaim, flaman eşi ve Ferrando, bir kez daha SanktJojanngass'ta buluştular. Haritacı bilgin, Napoli'de şahit oldukları korkunç şeylerden sonra Nuremberg'e geri dönmekten mutluluk duyduğunu belirtti. O ve karısı kıl payıyla kurtulabilmişlerdi.

Joseph de l'Estoille'in orada bulunmayışına şaşırdı; öldüğünü bildirdiler. Üzüntüsünü ifade etti; o ve Joseph eski arkadaştılar. Ama Joseph Stern adıyla tanımış olduğu merhumun gerçek kimliğini anıştırmaktan sakındı.

Elbette ki, Hindistan yolu konusu ortaya atıldı yine.

Jacques-Adalbert, *Mathew*'le sefere çıkan Cabot'un bilinmeyen topraklar keşfettiğini anımsattı. Denizci orada İspanyollara rastlamamış olduğuna göre, bu toprakların Colomb'un bulduklarıyla aynı yerler olmadığını belirtti.

Behaim başıyla onayladı ve kalkıp, gelişinde salonun bir köşesine bırakmış olduğu ve yanından hiç ayırmadığı özel bir kutuyu almaya gitti. İçinden bir harita çıkarıp, duvara tutarak açtı.

"İşte Cabot'un keşfettiği topraklar. Onun yola çıkışından üç yıl önce çizdim onları."

İşaret parmağıyla, haritayı çizmiş olduğu tarihi gösterdi:

1492. Cabot 1495'te yola çıkmıştı.[1]

Şaşkınlıktan, herkesin ağzı açık kaldı.

"Ya siz nereden biliyordunuz bu toprakları?" diye sordu François.

"Söyledim size bunu: büyük bir bölümü Çinliler, diğerleri de tanımadığım denizciler tarafından çizilmiş olan, çok eski belgelerden yararlandım."

Behaim, haritasını rulo yapıp, kılıfına geri koydu ve oturdu. O sırada, sözü Ferrando aldı:

"Sizi son görüşümüzde, Colomb'un kalıbını oymak üzere bize verip, sonra geri aldığı haritanın buna çok yakın olduğunu söylemiştiniz. Nasıl oldu da, Hispañola Adası'nın arkasında yer alan ve görünüşe göre, kuzeyi Cabot tarafından keşfedilmiş bulunan kıtayı Colomb hâlâ keşfetmedi?"

Behaim düşünceli bir murabut[2] gibi başını eğdi ve bir süre geçtikten sonra cevap verdi:

"Daha önce de söyledim size: Colomb hesapçı ve hırslı bir şahsiyettir. Keşif ayrıcalığını kendine saklamak istiyordu. Beni anlamak istemedi, hatta, Toscanelli'yi kandırdığı gibi, beni de aldattı. Kötülük onu ele geçirdi. Beni dinleseydi, haritasını nasıl kullanacağını ona açıklardım ve amacına çok daha hızlı varırdı."

"Nasıl?" diye sordu Jacques-Adalbert.

Behaim, önündeki meyve tabağından bir elma aldı ve bir süre, bıçağın ucuyla üzerine bir desen kazımaya verdi kendini. Sonra elmanın yüzeyini parçalara böldü, ince bir şekilde. Daha

1) Bu olgu kesindir, ne ki Amerika'nın keşfiyle ilgilenen bazı tarihçiler tarafından ihmal edilmiştir: 1492'de Martin Behaim tarafından çizilmiş olan harita, John Cabot'un 1495'te ilk kez karaya çıktığı ve oğlu Sebastian'ın 1554'te çevresini çizdiği yer olan, Saint-Laurent Nehri'nin ağzını gösterir. Bu, Behaim'in kaynağı hâlâ bilinmeyen bazı eski belgelere sahip bulunduğunun açık kanıtıdır.

2) Kuzey Afrika'da dervişlere verilen ad.

sonra da, meyvenin kabuğunu belli bir kalınlıkta soyarak dört parçaya ayırdı ve örtünün üstüne yaydı.

"Anlıyor musunuz?"

Davetliler, bunu açıklamak için gerekli sözcükleri bulamasalar da, Behaim'in ne demek istediğini sezgisel olarak kestirerek, sonucu incelediler.

"Anlıyorum," dedi Franz-Eckart. "Bir kürenin yüzeyine çizilmiş bir deseni düz bir yüzeye yansıtmak istersek, onun biçimini değiştirmek zorunda kalırız."

Behaim, işaret parmağını muzaffer bir edayla genç adama doğrulttu ve o akşam ilk kez gülümsedi.

"Çok doğru!"

"Demek ki, küresel trigonometriye başvurmak gerek," diye ilave etti Franz-Eckart.

"Kim bu delikanlı?" diye sordu Behaim.

"Franz-Eckart de Beauvois," dedi Jeanne, nedenini bilmeden genç adamın bilgisinden gurur duyarak.

"Her şeyi anladı! Tebrikler."

Franz-Eckart başını salladı.

"İşte bu nedenle," diye devam etti Behaim, "yer yuvarlağımı yaptım: haritalarımı gerçek oranlarla oluşturmak için. Düz bir haritayı okurken, uzaklıklardaki değişiklikleri hesaba katmak gerekir. Bazı bölgelerde gerçeğe uygun düşerler, ama başka bazı bölgelerde de çok daha büyük görünürler. İzlenecek yolu belirlemek ve uzaklıkları ölçmek için bu ikincilere dayanılırsa, neredeyse kesin olarak yanılma riski söz konusudur. Colomb'un başına gelen de bu oldu: yolculuğu ancak üç haftadan biraz daha uzun sürmeliydi."

"Harita okumayı bilmiyor mu yani?" diye sordu Jeanne.

"Biliyor. Ama ne tür bir haritadan yararlandığını anlamamış-

tı. Oysa ben bunu açıklayabilirdim ona. Şimdi üçüncü seyahatinde ve hâlâ daha kıtaya ayak basmış değil!"

Omuz silkti.

"Ama kıta gerçekten var, öyle değil mi?" diye sordu Déodat.

"*İki* kocaman kıta var," diye düzeltti Behaim. "Bir kıstakla bağlılar birbirlerine. Dünya haritamda gösterdim onu: Colomb'un karaya çıktığı adaların bulunduğu geniş bir körfez meydana getiriyor bu kıstak."

"Orası Hindistan mı, değil mi?"

Başını sağa sola salladı Behaim.

"Hayır. Colomb ve Cabot'un Hindistan'a batıdan giden yolu bulduklarını sandıklarını biliyorum, ama vardıkları yer Hindistan değil. Unutulmuş kıtalar bunlar."

"Üzerinde yaşayan insanlar var mı?"

"Öyle görünüyor."

"Ve üç haftada gidilebilir oraya, öyle mi?"

"Bu, yola çıktığınız noktaya bağlı."

"Size gösterdiğimiz harita yeterli olur mu?"

"Şifresini çözmeyi biliyorsanız. Hemen hemen doğru gibi geldi bana. Niye, oraya gitmek mi istiyorsunuz?" diye sordu Behaim, kuşkucu bir ses tonuyla.

"Hem de nasıl!" der gibi açtı kollarını Déodat. Ferrando gülmeye başladı.

"Altın hayali kurmayın, genç adam, ve şayet oraya giderseniz, arkadaşlarınıza da kurdurmayın," diye öneride bulundu Behaim. "Altın hırsı insana yolunu şaşırtır. Colomb'da gördük bunu. Eski anlatılar büyük zenginliklerden söz ediyor, bu doğru, ama eğer söylendiği kadar büyükseler, hâkim olamazsınız onlara ve ihtirasların fırtınasının okyanusunki kadar tehlikeli olması riski var. Bence bu keşiflerle ilgilenenler, imparatorluk-

larını genişletme peşindeki hükümdarlardan başkası olmasa gerek."

Bu uyarıyı bir sessizlik izledi.

"Birçok insan gidecek gibi görünüyor, oraya. Amerigo Vespucci adındaki bir Floransalı, Hispañola Adası'nda Colomb'la görüştü, iki ay önce. Bu seyahati sadece onunla konuşma şerefine erişmek için yapmış olmasına çok şaşarım. Çok daha büyük ihtiraslar taşıdığından kuşkulanıyorum."

"Gidecek olsak, siz de bizimle gelir miydiniz?" diye sordu Jacques-Adalbert.

Behaim'in eşi bağırarak itiraz etti:

"Bu yaşımızda!"

Herkes gülmeye başladı.

"Dikkatinizi çekerim," dedi Behaim, gözlerini kısarak, "üçüncü yolculuğunda, yanında otuz kadın götürdü Colomb. Onların anlatacaklarını merak ediyorum."

Dilini şaklatarak kikirdedi.

Akşam yemeği son buldu. İki hizmetkar, ellerinde meşalelerle, ünlü haritacıya kaldığı hana kadar eşlik etti.

"Jacques-Adalbert ve Déodat'yla birlikte gider miydin sen de?" diye sordu Jeanne, akşam, sirkeli suyla nefesini ferahlatan Franz-Eckart'a.

"Buraya demir attım ben, ne görmeye gideceğim başka yere? Hayaller mi? İtalya'ya bile gitmedim, oysa güzel olduğu söyleniyor."

"Ya ben de gidecek olsam?"

"Yıkanmadan, güverteden aşağı işeyerek geçecek üç hafta!" diye bağırdı Franz Eckart, yatağa girerken. "Ve isli et, o da varsa tabii ve bayat ekmek yiyerek! Çok sağol! Ben servet peşinde

değilim ve asıl maceralar mum ışığında yaşanıyor. Başka yere ihtiyacım yok."

"Niye?"

"Oradayım zaten."

Peder Stengel çatalı bilgece inceledi, papanın yasağını hesaba katmadı ve Frederica'nın getirdiği lahana dolmasına batırıp, eğlenerek kullandı onu.

"Isa'nın zamanında gözlük de yoktu," diye belirtti, "oysa Aziz Pederimiz takıyor. Bana göre, çatal dediğiniz bu nesne insanı el yıkamaktan ve bu işi yapmamış kişilerinkileri sıkmaktan kurtarıyor."

Kilisenin çatısını onarmak için yirmi eküye ihtiyacı vardı ve bu onu hoşgörülü kılıyordu.

Daha önce de görmüş olduğu, ama oradaki tek erkek misafir olması özelliğinin ayrı bir özgünlük kazandırdığı Franz-Eckart'ı dikkatle inceledi. Bu hali, bir tavukla karşılaşmış erkek ördek havası verdi ona, bir an.

"Torunum Franz-Eckart diğer torunumun eğitmenidir," diye açıkladı Jeanne.

"*Similia similibus curantur*," dedi Franz-Eckart.

Papazın yüzünde kısa bir gülümseme belirdi.

"*Intelligenti pauca*," dedi.

Her şeyi anlamıştı. Yirmi eküsüne kavuştu. Müminleri Noel ayinlerinde yağmur ve güvercin pisliğinden bağışık kalacaklardı. Bir daha çataldan söz etmedi ve küçük Joseph'e eğitmenlik yapan tuhaf genç adam hakkında Jeanne'a asla soru sormadı.

Günah çıkarmalar yeterince bilgilendiriyordu onu. En azından, Jeanne'ınkiler.

13
BELGRAD ATEŞİ
*

Strasbourg krallığın sorunlarını unutmak için ideal şehirdi. Tacın baş değiştirdiği her sefer, orada da yönetim değişmiyordu.

Ve 8 Nisan 1498'de, yeni bir kral kutsallaştırma ayini yapıldı, Paris'te: VIII. Charles'tan sonra tahta geçen XII. Louis'ninki.

Jeanne'ın tahta çıkışını gördüğü dördüncü kral oluyordu. Bu olay önemini yitirmişti, onun gözünde. Belli bir süreden beri, tahttaki değişikliklerle pek az ilgileniyordu artık.

Hep aynı şeyler yaşanıyordu zaten, şarkıyı öğrenmeye başlamıştı: bir Veliaht babasının yerine geçiyor ve geçmişte birbirlerinden tiksinmiş oldukları için, yeni kral öcünü sağ kalanlardan alıyordu. Sonra asi derebeylere savaş açıyor, ordular köyleri yağmalıyor ve çatışmalar, her iki tarafın da bozmaya can attığı, kuşku götürür antlaşmalarla son buluyordu.

Strasbourg'un sokak tiyatrosu da vardı, Jeanne ve Frederica 1497'de katedral meydanında seyretmiş oldukları bir pantomim gösterisinde çok eğlenmişlerdi. Biri moruk diğeri yeniyetme iki erkeğin, başında taç bulunan, kendini beğenmiş ve güzel bir kadının lütfuna mazhar olmak için çekiştiği görülüyordu. Kadın mavi giyinmişti, moruk sarı, yani boynuzlu rengi, delikanlı da toy çapkın yeşili. Moruk ve yeniyetme karşılıklı küfürleşiyorlar, sonra sopalar konuşuyor, atlı askerler ve papazlar işe karışıyor ve sonunda delikanlı yakalanıp, kafese konuyordu. Bunun üze-

rine ölüm çıkageliyor ve moruğa öldürücü bir darbe indirip, genci serbest bırakıyordu. Papazlar onun arkasını öperken, yeniyetme moruğun elbiselerini giyiyor ve en sonunda, güzelin yanında yerini alıyordu. Ama hemen ardından, başka bir delikanlı beliriyor ve olay en baştan başlıyordu yeniden. Gösterinin adı *Ebedi Boynuzlular*'dı. Bundan daha açık olunamazdı.

Ayrıca, bir çeşit cumhuriyetti Strasbourg. Sokaklarda dinsel oyunlar düzenleyen şair Pierre Grégoire'ın tahtın iğnelenmemesine dikkat ettiği Paris'ten daha çok konuşma özgürlüğü vardı.

Kültür başçavuşları eskiden beri varmış demek ki.

Bu tahta çıkış biraz farklıydı yine de. XII. Louis, VIII. Charles'ın oğlu değil bir akrabası ve başka bir alandaki ünü yeni hükümdardan daha uzun sürecek olan çekici bir şairin, Charles d'Orléans'ın oğluydu. Dört çocuğu da küçük yaşta ölmüş olan Kral Charles ardında doğrudan mirasçı bırakmadan gitmişti. Ve defterin bu bölümü kapanmıştı. Bu bir yumurcak da olsa, krallık asasını en yakın erkek akrabaya geçirmek gerekiyordu: o da Orléans dükü Louis'ydi. Kanun iktidarın kadınlara verilmesini yasaklıyordu. Ve ikinci kızı Jeanne da doğuştan kusurlu ve kısırdı.

Doğrudan V. Charles'ın soyundan gelen veliaht geriç bir adam bile değildi artık: otuz altı yaşındaydı. D'Orléans soyunun son temsilcisi olarak, Fransa tahtının nişan hattında bulunuyordu. Merhum kralın babası XI. Louis tehlikenin kokusunu önceden almıştı: erkek mirasçı bırakmadan öldüğü takdirde, Orléanslar geçecekti tahta.

Oysa Louis'nin, soyunun güçsüzleşmesinden kaygılanması için nedenleri vardı: dört çocuğundan ikisi, oğulları Charles-Orland ve François küçük yaşta ölmüşlerdi. Ve elbette Jeanne de France diye anılan kızı Jeanne da eğri bacaklı ve cinsel olarak kusurlu doğmuş, ama yine de kendini kutsal işlere adamıştı. Bir

tek Charles hükümdarlık edebilecek durumdaydı. Ve şayet, şanssızlık eseri, oğlunun dölü de kendisininki kadar zayıf çıkarsa, partiyi kazanan Orléanslar olacaktı yine. Bu da olmamalıydı. Sadece var oldukları için, Orléanları hiç mi hiç sevmezdi Valoislar. XI. Louis, vaftiz oğlu Louis d'Orléans'ı eğri bacaklı kızıyla evlenmeye zorladı, böylece d'Orléans soyunun üremesini durduracağına inanıyordu. Oyun alanında hiç d'Orléans kalmayacaktı.

Bu arada, kral ve müstakbel damadı arasındaki ilişkilerin en baştan itibaren kötü başladığını anımsatmak uygun olur: Kral Louis, geleceğin Orléans dükü olan yumurcağı vaftiz kurnasının üzerinde tutarken, ayağına dokunmuş ve bu dokunuş bebeğin kralın giysi koluna çiş yapmasına yol açmıştı. Kötü belirti!

Zira ne lal rengi giysiler ne de kürkler, prenslerin, bir baykuş öttüğünde istavroz çıkaran sofu kadınlar kadar batıl inançlı olmalarına engeldi.

Louis d'Orléans ve Fransa'nın Jeanne'ının zoraki evlilikleri, sarayda yaşanan, çirkeflik açısından zengin olayların en tiksindiricilerinden biri oldu: ilk evlilik anlaşmasını, Louis d'Orléans henüz ikinci yaşını bitirmemiş, sözlüsü de üç haftalıkken, 1464'de yapmıştı XI. Louis. Bu anlaşmanın kendi ölümünden önce açıklanmamasından korkarak, onu yeniletti ve 1476'da hayata geçirmeye hazırlandı. Müstakbel damat on dört yaşındaydı, nişanlısı da on iki. *Non licet.*[1] Kral papadan muafiyet izni istedi. Papanın bu isteği skandal çıkararak reddetmesi umulabilirdi. Ama hayır, çok yardımsever biri olan IV. Sixte ivedilikle verdi izni. 8 Eylülde, kraliyet kovuşturması Montrichard şatosunda on dört yaşındaki bir oğlan çocuğuyla on iki yaşındaki kısır, kambur ve topal bir kız çocuğunu evlendirdi. Oğlan kiliseye gözyaşları içinde sü-

1) Caiz değil, bu yapılamaz.

rüklendi; neler döndüğünü gayet iyi biliyordu. Ne kral, ne de damadın annesi Marie de Clèves hazır bulundu bu korkunç maskaralıkta.

Marie de Clèves, gelini ilk gördüğünde, dehşete kapılıp bayılmıştı! Dahası, papanın kutsamasıyla Cehennemde özenle hazırlanmış olan bu evliliği kabul etmediği takdirde, oğlunu öldürmekle tehdit etmişlerdi onu.

Neyse ki oğlan hiçbir istek duymadı ve zifaf gecesi olmadı. Yeni evlilerden her biri kendi köşesine çekildi. En kural tanımaz insanlar bile, iki çocuğun aşk yaşamlarına bu kadar rezil koşullarda başlamaya mahkum edildiklerini kabullenemiyordu.

XI. Louis hariç: o, yeni evlilerin birbirleriyle görüşmeleri için ısrar etti defalarca. Kim bilir hangi kösnül fantasmalarla doluydu Valois'nın beyni; gün gibi açık gerçeğe karşın, cinsel ilişki kurmalarını umuyordu. Neredeyse gidip, genç Orléans dükünün pantolon düğmelerini kendisi açacak ve gereken yere sokmak için, cinsel organını heyecana getirecekti. Söz konusu görüşmeler gerçekleşti, ama az da olsa bir yakınlaşmaya yol açmadı. Geleceğin Onikinci Louis'si, Louis d'Orléans karısından tiksiniyordu.

Dahası, oğlan hakkında hoyratça dedikodular yaydı, Louis. Doğduğunda, babası yetmiş bir yaşındaydı. Şu işe bakın hele, ihtiyar dük bu kadar dinç miydi yani? Gerçek baba bir seyisti. Kraliyet efsanelerinde, seyislerin rolü asla yeterince yüceltilmeyecektir.

Bu böyle devam etmeyecek olsa da, bankerler dönemlerinin en iyi haber alan insanları arasında sayılıyordu, o zamanlar. Güçleri, söylendiği gibi, her şeyin girdisi çıktısı hakkında bilgi sahibi olmalarından ileri geriyordu. Joseph de l'Estoille aylar boyunca bu iğrenç işlerden haberdar etmişti Jeanne'ı. Onun ölü-

münden sonra, gazetecilik yapan Déodat oldu, zira üvey babasının yerine geçmişti. Jeanne Strasbourg'ta olduğuna sevindi; orası da bir melek ve aziz ağılı değildi, ama bu alçaklıklardan uzakta olmak rahatlatıcıydı sonuçta. Onlardan payına düşeni almıştı Jeanne, geçmişte.

Matbaacı François de Beauvois da sarayda dönen dolaplardan haber alıyordu. *Jehan de Paris* adını taşıyan ve Anne de Bretagne'la merhum VIII. Charles'ın evliliğini anlatan, yazarı belirsiz bir kitap çok satıyordu aslında. Özgün koşullarda tekrarlanacak olan bir evlilikti bu zaten.

Herhangi biri, genç Louis kadar kötü muamele görmüş bir genç adamın Valoislara karşı hiç de sevgi beslemeyeceğini kestirebilirdi. Eline fırsat geçer geçmez, öç almaya girişti gerçekten de. İşkencecisi XI. Louis henüz Saint-Denis'deki mezarında çürümemişti ki, genç Orléans dükü, Brötanya dükü II. François'nın da yardımıyla müstakbel Fransa Kralı VIII. Charles'ı ablası Anne de Beaujeu'nün zulmünden kurtarmak için bir komplo tezgahladı. Ablası, henüz ergin olmayan müstakbel kralın meşru vasisiydi aslında. Ama Orléans da haksız değildi: Anne de Beaujeu, kim bilir neden, ondan nefret ediyordu.

Ailevi açıdan mesele zaten karışıktı, çünkü kralın zaten resmen akrabası olan Louis d'Orléans, resmi eşi Charles'ın öz kız kardeşinden başkası olmadığı için, bir de eniştesi haline gelmişti. Kör Orospu Fortune hanımın fazladan bir şakası daha vardı: Louis d'Orléans aslında işkencecisinin birinci dereceden kuzeniydi, çünkü muhtemelen kraliyet orospusu Isabeau de Bavière'le Louis d'Orléans'ın yasak olduğu kadar gösterişli aşklarının çocuğu olan VII. Charles gerçekte bir Orléans piçi ve Charles d'Orléans'ın aynı kanı taşıyan üvey kardeşiydi!

Ama ortam kızıştı ve bu hanedan hikayeleri, Avrupa'nın geri

kalanının olduğu kadar, ayaktakımının da ilgisini çekmeye başladı. Kral Charles'ın Brötanya dukalığı üzerindeki hak iddialarından hoşnutsuz olan, Louis'nin müttefiki François de Bretagne İmparator Maximilien'le ittifak yapmak istedi ve bunu başardı; Maximilien'in bu işlerle hiçbir alakası yoktu, ama yine de Fransa'ya savaş açtı: köşedeki kahvenin garsonundan müdahale etmesi istenen ve onun da iyi bir ders vermek için herkese güzel bir dayak atıp, evi de ateşe vermeye karar verdiği aile kavgasına klasik bir örnekti bu. Dalaşmalarında, Hal bölgesi serserileri de bundan farklı davranmıyorlardı.

Tehdide karşı durmak için, VIII. Charles'ın asker toplaması gerekti. Askerler pahalı olduklarından, vergileri artırması da... Tüccarlar vergilerdeki artışı yiyecek maddelerine yansıttılar. Halk şikayet etmeye başladı. Zaten prenslerin kavgaları, köylülerin çorbasının zehirlenmesiyle son bulur her zaman.

Halkın, kaçınılmaz olarak ceremesini çektiği bu olaylar hakkındaki duyguları bilinir.

Kuş beyinli Kral Amboise şatosundaki bir kapı kirişinde kafasını kırdığı zaman, halk, tahmin edilebileceği gibi, aşırı bir üzüntü hissetmedi.

Halefi tahta çıktığında da, halk ölçüsüz bir sevinç duymadı. Bu zorbaların yapmayı bildikleri tek şey, genç erkekleri kurban etmek, vergileri artırmak ve çiftlikleri yağmalamaktan ibaretti.

Bir akşam, Jeanne bu konuda Franz-Eckart'la konuştu. Kralların lanetli miydiler? Yoksa zihin ve bedence geri insanlardan mı oluşuyorlardı? diye sordu.

Delikanlı güldü.

"Bir anlamda, bir kral her zaman lanetlidir," diye cevap verdi. "Her şeyden önce, verimsizleşmiş bir kanın ürünüdür genellikle. Zira bu prensler, politik nedenlerle, kendi aralarında evle-

nirler çoğu zaman. Kendilerine daha sağlıklı çocuklar verebilecek köylü ya da kentsoylu bir kadınla evlenmek akıllarına gelmez hiç. Bu yüzden bu kadar erken ölüyor çocukları. Onları yaratan döl bulaşık suyundan başka bir şey değil artık."

Bu benzetme Jeanne'ın kikirdemesine yol açtı. Yakınlaşmış olduğu tek Kral VII. Charles'ın zayıf kişiliği geldi aklına. Yaşlı dük Louis d'Orléans, artık aşırılıklarından ötürü harabolmuş ve çökmüş bir ihtiyardan başka bir şey değilken döllemişti onu. Çocuklarının sağlıklılığının, kendi normandiya köylüsü sağlığıyla elbette ki ilgisiz olmadığını düşündü Jeanne, belli bir tatmin duygusuyla.

"Genç ve Veliahtken," diye devam etti Franz-Eckart, "babası onun tarafına her zaman güvensizlikle bakar: zira oğlan ona müstakbel bir rakip ve dayanılmaz bir düşünce olarak, tahtı devralacak kişi gibi görünür hep. Bu yüzden, onu ezer ve bir köle, iğdiş edilmiş bir horoz haline getirmeye çalışır. Dünyadaki en tiksindirici hayat bilgisi dersini, zamanından önce verir ona: yalnızca en güçlünün haklılığının önem taşıdığıdır bu. Kralın himayesinden düşmüş dalkavuklar bir sonraki kralınkini elde etmek için çalışır ve ona, gücün kendisine geçeceğini fısıldarlar. Alçaklıkları babanın hıncını körüklediği gibi, oğluna da pohpohlanma alışkanlığı kazandırarak, onun, kendisinin en iyi olduğu ve kraliyeti babasından çok daha iyi yönetmeyi bileceği yanılsamasına kapılmasına yol açar. Entrika kaçınılmazdır: kısa bir süre sonra, oğul, tacı babasından koparmak için komplo düzenler. Kızgınlık kine dönüşür. Taht anababa katilliği okulu haline gelir böylece."

O zaman, Veliahdın VII. Charles'a karşı düzenlediği komploları düşündü Jeanne; kardeşi Denis de karışmıştı bunlara.

"Ama nasıl oluyor da, tahta çıkınca, bu kadar çok hata yapı-

yor bu prensler?" diye sordu Jeanne. "Yeni ölen kralın Napoli Krallığını fethetmekteki saçma ısrarına baksana..."

"Çocukluk ve gençliğini, iğrenilen bir babanın öldüğünü görmeye can atarak, kin ve korku içinde geçirmiş bir oğlanın karakterini düşünsene, Jeanne: ne dostluğu tanıdı o, ne de aşkı; hiç top oynamadı, ormanda da koşmadı. Hayatta elde edeceği her şeyin satın alınacağını biliyor. Zira bir krala hiçbir zaman hiçbir şey verilmez, her şey satılır. Güç isteğiyle ve asla hiç kimseye güvenmeden, tek başına yaşadı. Tahta geçer geçmez, sadece kendi krallığının değil, tüm dünyanın mutlak güçlü efendisi olduğu hissine kapıldı. Hiçbir ses onun kalbine ulaşamaz artık. Sağır ve genellikle kördür. Susuzluğunu gidermek için, daha çok fetih yapmaya ihtiyaç duyar hep."

"Delinin biri öyleyse."

Franz-Eckart başıyla onayladı.

"Ve kafesteki bir mahkum. Kralın oğlu olmayı hiç kimseye dilemem."

Bakışı karardı. Hatta nemlendi gibi geldi Jeanne'a. Son cümlesindeki ses tonunun özellikle hüzün verici bir notayla renklenmiş olmasına şaşırdı. Kendinden bahsediyordu sanki. Ona söyledi bunu, Jeanne.

Hiç de neşe verici olmadıkları kuşku götürmeyen düşüncelere dalmış olan Franz-Eckart cevap vermedi.

"Benim babam bir kral oğlu. Bir yarı kral. Bir kahraman."

Uzun bir sessizlik, bir sis perdesi gibi çöktü odaya.

"Aşağı yukarı yarım yüzyıl önce, Macaristan'da, Janos Hunyadi[1] adında bir milli kahraman vardı. Transilvanyalı bir Vlaktı. İri ve yakışıklıydı. Osmanlılara karşı muhteşem bir şekilde savaşmış ve onları Semendria'dan atmıştı. Teşekkür etmek için, II.

1) Janos Hunyadi tarihi bir şahsiyettir.

Albert onu Szöreny vilayetinin *'ban'*ı, yani derebeyi yapmıştı. Korkunç bir şerefti bu: ülkenin Osmanlı saldırılarına en açık noktasıydı bu vilayet. Onları salta durdurmuştu. Söyledim sana, Macarlar için, bir kahramandı Hunyadi."

Jeanne'ın bardağına şarap koydu, sonra da kendininkini doldurup, bir dikişte içti.

"Kral Albert öldüğü zaman, vilayetler onun yerine oğlu Beşinci Ladislas'ı seçti. Ladislas fazla gençti, beş yaşındaydı sadece, bir vasi gerekiyordu ona. Vilayetler naip olarak Janos Hunyadi'yi görevlendi. O zaman onu kıskanan çok kişi olmuştu ve birçok düşman edinmişti kendine. Özellikle de çek paralı asker Jan Jiskra'yı. Ülke iki gruba bölünmüştü: Hunyadi'nin kendisi gibi ülke bağımsızlığına tutkuyla bağlı olan taraftarları ve Viyana'da yetişmiş ve kolayca Frédéric de Habsbourg'un bağımlısı haline gelebilecek olan genç Kral Ladislas'ınkiler. Ülkenin düzen ve bağımsızlığını ayakta tutan Hunyadi'nin otoritesiydi sadece."

Jeanne, kendisinin sadece ismen tanıdığı bu ülkenin tarihi hakkında Franz-Eckart'ın sahip olduğu bilgiye ve genç adamın konuşmasındaki ciddiyete şaşırmış bir halde, dinliyordu.

"Hunyadi Belgrad'da Osmanlıları bir kez daha yendikten sonra öldü. 1456'da. Düşmanları onun soyundan çok korkuyorlardı. Onun gibi Ladislas adını taşıyan oğlunu katletmekte vakit yitirmediler. Savaşları sırasında, çok güzel bir kadınla tanışmıştı Hunyadi: Mara. Kimileri onun sihirbaz olduğunu söylüyordu, kimileri de büyücü. Mara, Hunyadi'nin en iyi yardımcılarından birini kesin bir ölümden kurtarmıştı. Teğmenin karnında korkunç bir yara vardı. Neredeyse yeniden canlandırmıştı onu Mara. Kartal ve atmacalara, düşmana saldırma emri verdiği söylenir. Gökyüzünden düşmanın üzerine atılıyor ve saflarına karışıklık saçıyorlardı. Hunyadi ona âşık oldu. Bir de çocuk yaptı

ondan. Joachim'di bu çocuk. Babam."

Franz-Eckart konuşmasına ara verip, kendine şarap doldurdu yeniden. Anlatısına devam etmekten üzüntü duyar gibiydi.

"Hunyadi öldüğü ve düşmanları oğlu Ladislas'ı katlettiği zaman, birisi, Hunyadi'nin Belgrad yakınlarında bir oğlu daha olduğunu açıkladı. Anne ve oğlunu yakalamaya gittiler. Mara'ya çok korkunç işkenceler yaptılar. Osmanlılar hesabına çalışan, dinsiz bir büyücü olmakla suçladılar onu. Çocuğun gözleri önünde göğüslerini kesip, gözlerini çıkardılar ve en sonunda, ateşte yaktılar. Joachim beş yaşındaydı, o zaman. Çığlık çığlığa haykırıyordu. Dilini kestiler. Onu da canlı canlı yakmaya hazırlanıyorlardı ki, atmacalar işkencecilerin üzerine çöküp, gözlerini çıkardılar. Joachim kaçabildi."

Jeanne titredi ve boğuk bir çığlık attı.

Kendi büyücülük davasını ve bir süpürgeye binip havada uçarak kurtları yönetmekle suçlanışını anımsadı.

"Günler ve geceler boyu koştu Joachim. Bir gün, bir yolcu, vahşi bir hayvan gibi bir çukura sinmiş halde buldu onu, kan içinde ve açtı. Onu yanına alıp, bir oğul gibi tedavi etti. Bohemya sarayına portreler yapmaya giden bir Fransızdı bu adam."

"Mestral," dedi Jeanne.

Franz-Eckart başını salladı.

"Mara'nın güçleri Joachim'e miras kaldı. Ve ondan da bana geçti belki."

"Bu korkunç hikayeyi nasıl öğrendin?" diye sordu Jeanne, altüst olmuş bir halde şarap bardağını boşalttıktan sonra.

Franz-Eckart boşalan bardağı tekrar doldurdu.

"Gezginler tüm bu konuşulanları duymuşlardı. Hunyadi'nin Matthias adında bir oğlu daha vardı. Katliamdan kurtulmuştu o, çünkü Budapeşte'den uzakta, Szöreny'deydi. Sonunda, Hunyadi

taraftarları onu kaçırdılar ve kral seçtiler. Ölümüne kadar, her yerde Joachim'i aradı Matthias, ama hiçbir zaman bulamadı."

"Ne istiyordu?"

"Onu bilmiyorum. Kendini affettirmek belki de. Ya da belki Mara'nın lanetini biliyor ve ondan korkuyordu. Bir gece Gollheim'de, Mara'nın ruhu gözüktü bana. O tüyler ürpertici işkence sahnesini görmemi sağladı. O sahneyle benim aramda ne gibi bir bağ olabileceğini sordum kendi kendime. Sonra, Gollheim'den geçen bir yolcu, Dieter Librator'a, Joachim adında kesik dilli genç bir adama rastlayıp rastlamadığını sordu, çünkü Kral Matthias onu bulacak kişiye büyük bir ödül vaat etmişti. O zaman anladım."

"Öyleyse, Fransa Kralının akrabası oluyorsun sen!" diye haykırdı Jeanne.

Gerçekten de XII. Louis, o yılın ağustosunda, Milanais'nin fethine hazırlık niteliğindeki diplomatik çabaları arasında Macaristan Kralı Matthias'la da bir ittifak antlaşması yapmış ve kız yeğenlerinden birini onunla evlendirmeye söz vermişti.

"Ne olacak?" diye karşılık verdi Franz-Eckart, omuz silkerek. "Krallar hakkında ne düşündüğümü bilirsin! İktidar hakkındaki düşüncelerimi de."

Bir an düşünceye daldı Jeanne.

"Sana geldiği gece, zavallı Aube'un gördüğü Mara'nın ruhu muydu acaba?"

"Bilmiyorum. Olabilir. Ama gelen o kadar çok ruh vardı ki..."

Şöminede bir odun çöktü ve Jeanne yerinden sıçradı. Franz-Eckart ateşi beslemeye gidip, bir odun daha attı.

"Öyleyse sen Hunyadi'nin torunu ve Matthias'ın yeğenisin," dedi Jeanne.

Delikanlı başıyla onayladı onu.

"Ve Joseph'in soyadı da Hunyadi, o zaman."

"Bunu asla söylemeyeceğim ona. Onun geleceği başka yerde."

Büyük Duvar Halısının gerçekten önceden kestirilemez olduğunu düşündü Jeanne. Bu kadar çok şey bilen bu genç adamı süzdü. Sazlıktaki siyah bir kamış gibiydi. Yaşıtlarının çoğundan daha çok şey biliyordu!

"Tüm bu korkunç nedenlerden dolayı aşağılıyorsun krallığı."

Delikanlı gülümsedi.

"Yalnızca Fransız Krallığını değil. Bütün hepsini. Bir tilkide, iktidar sahiplerinde olduğundan daha çok insanlık vardır. Hükmetmek bir zehirdir. Hadi gidip yatalım."

Merdivende, erkek kardeşi Denis'yi parçalayıp yemiş olan kurtları yönetmekle suçlandığı için kendisinin de büyücülükten yargılanmış olduğunu söyledi ona, Jeanne.

"Gördüğüm buydu demek," diye mırıldandı Franz-Eckart.

O gece, Jeanne'ın kollarında teselli arayan o oldu. Jeanne onları birbirlerine bağlayan bağı kestirmeye başlıyordu: iki varlığın kader önündeki derin dayanışmasıydı bu. Fiziki arzunun, hatta kimliklerinin ve yaşlarının ötesinde, vücutlarını eriterek ruhlara dönüştüren ve aynı zamanda bu ruhlara kösnül bir kıvam kazandıran akışkan bir madde tarafından birleştirilmişlerdi. Sürekli bir gidiş geliş içinde, kurşun altına, altın da kurşuna dönüşüyordu.

Jeanne, kendisini Franz-Eckart'a bağlayan duygunun tuhaflığını keşfetmeye devam ediyordu.

Ruhlar onu da kollarının arasına alıyorlar mıydı?

14
KURTLAR VE YILDIZLAR

*

Dünyayı artık Franz-Eckart'ın gözleriyle gördüğünü fark etti Jeanne. Ve saçma buldu bunu.

Ufukta, gitgide daha sık Yeni Dünya diye anılan yeni bir dünya doğarken, Avrupa'nın büyük bölümü kanlı kavgalarla yırtılıyordu.

Gece kuşları, güneşin doğmuş olduğunun farkına varmadan, farelerle dövüşmeye devam ediyorlardı.

"Yeni Dünya eskisini değiştirecek," dedi bir gün Franz-Eckart.

Jeanne ona inanmayı öğrenmişti.

"Ama bizim kralın hiç mi hiç umurunda bile değil bu. Onun ne yapacağını bilmek için yıldızlara danışmaya ihtiyaç yok," diye bildirdi Franz-Eckart, alaycı bir ses tonuyla. "İşe evliliğini iptal ettirmekle başlayacak ve sonra, nefret ettiği selefinin İtalya'yı fethetme girişimlerini sürdürecektir."

Gerçekten de böyle oldu, zira Kör Orospunun kalleşliklerinden biri, bazen önceden tahmin edilmeye izin vermesidir: tahta geçişinden yirmi üç gün sonra, XII. Louis, hiçbir zaman cinsel ilişki yaşanmamış bir evliliğin iptalini istemek için, Hıristiyan inancının başı Alexandre Borgia'ya bir elçi yolladı. Daha önce de VII. Louis, Philippe Auguste, IV. Charles aynı girişimde bulunmuş, fakat bir başarı elde edememişlerdi. Ne ki Borgia seleflerin-

den daha uzlaşmacı, yani daha açgözlüydü; bu işin karşılığını ödetti: oğlu César için, Napolili Frédéric'in Fransa sarayında yetişmiş kızı olan Taranto prensesini istedi. Ayrıca, bu zavallı göçebe ruhları yerleştirmek için, Die ya da Valence kontluğunu istedi: ama özel bir koşul da vardı: verilen vilayet dukalık mertebesine çıkarılacaktı. Dahası César, şahsi korumasını üstlenecek muhafız bölüğü olarak üç yüz mızraklı askerden oluşan bir birlik ve dört bin ekü aylık alacaktı. Ve şayet kral, buna niyeti olduğunu herkesin bildiği gibi Milanais'yi fethederse, birlik üç yüz asker daha artacaktı.

Din sömürücüsü nitelemesi hafif kaçardı: bu papa bir halı tüccarıydı.

Evet, evet, dedi kral, frengi, zehir ya da gece saplanan bir kılıcın çok daha önce onun hakkından geleceğini düşünerek. Ama aldanıyordu: César'ın sekiz yıl daha ömrü vardı.

Evliliği bozacak yargılama maskaralığı Tours'da gerçekleşti; düğünden çok daha uzun ve çok daha sıkıcı oldu: dört ay süren utanç verici açılıp saçılmalar, baskılar ve uzlaşmalar. Üstelik, bir veba tehdidiyle bölündü. Bütün Fransa, Jeanne de France'ın Adalet Divanı tarafından emredilen tıbbi bir incelemeye razı olmayışı dahil, en küçük ayrıntıdan haberdar oldu.

Yalnızca dört aydan biraz fazla elinde tutabildiği Fransa Kraliçeliği onurundan mahrum kalan Jeanne, yeniden sadece düşes de Berry haline gelince, manastıra kapandı[1].

César, bir dukalığın, yani Valentinos'a dönüşen Valence kontluğunun yanı sıra, üç yüz mızraklı askerini de elde etti, ama aldığı gelin, Navarre Kralının kız kardeşi Catherine d'Albert oldu.

8 Ocak 1499'da, XII. Louis selefinin dul eşi Anne de Bretag-

1) Orada Annonciade tarikatını kurdu, ölümünden sonra ermiş ilan edildi ve XX. Yüzyılda göklere çıkarılarak, azize ya da ermiş Jeanneların yirmincisi oldu.

ne'la evlendi. Jeanne de France'tan boşanma davasında ağır basmış olan kanıt, yani Jeanne ve kral eşinin dördüncü dereceden akraba olmaları ve bu yüzden evliliklerinin kilise hukukuna göre yasak olması tam zamanında unutuldu. Herkes için açıktı ki, evliliğin şayet tek değilse en önemli nedeni, kralın Brötanya'yı Fransa Krallığı içinde tutma isteğiydi. Zaten bir önceki kral her şeyi öngörmüştü: eşinden önce öldüğü takdirde, bu hanımefendi onun halefiyle evlenmekle yükümlüydü. Böyleydi bu işler: mirasçılar tahtın çıkarları için vücutlarını kurban etmeyi görev bilirlerdi.

"Bu insanların yürek sahibi olmaya hiç hakları yok," diye belirtti, Jeanne'a yıllık gelirini teslim etmeye gelen Ythier.

Sonuçta, Jeanne Fransa Kraliçesinden daha şanslıydı. Tüccarın yine söylediği gibi:

"Bütün prensesler gibi bu kraliçe de boğaya götürülen bir inekten farksız."

Jeanne, kraliyet çevrelerinden olmanın dehşetini erkenden sezmiş olduğunu ve Franz Eckart'ın, tutkularını hayvanlarla konuşmakla sınırlamakla gerçekten akıllılık ettiğini düşündü.

François bin nüsha daha *Jehan de Paris* sattı. Kentsoylular prenslerin işlerine meraklıdırlar her zaman.

1497'de SanktJohanngass'a yerleşmesinden birkaç ay sonra, Franz-Eckart oyunların ustası ve yalnızca Joseph de l'Estoille'in değil, aynı zamanda Françoise ve Jean de Beauvois'nın da eğitmeni oldu. İlk önceleri, üç çocuğun içtikleri su ayrı gitmiyordu, sonra Joseph Franz-Eckart'dan geçemez oldu, sonunda François'nın kızı ve Jacques-Adalbert'in oğlu da genç adama tutuldular.

Onları sık sık ormana götürüyor, mevsime göre ahududu ya da mantar toplatıyor, bitkilerin adlarını yaprak biçimlerinden,

çiçeklerinden ve kokularını solumak için avuçlarının içinde ovuşturarak tanımayı öğretiyor, yazın çeşitli beceri oyunları, kışın da kar topu savaşları düzenliyordu.

Sabahları küçük Joseph'i hamama götürüp, günlük olarak yıkanmasını sağlıyor, onu ovuyor, tırnaklarını kesmeyi gösteriyor ve hatta saçlarını kesiyordu. Küçük oğlan bunlardan o kadar mutlu oluyordu ki, kuzenlerim dediği diğer çocuklara anlatıyordu. Franz-Eckart'ın aynı zamanda hamamcı başı haline gelmesi için hiç de uzun zaman geçmesi gerekmedi: diğer çocuklara da aynı hijyen derslerini veriyor ve onlara tüm deliklerini yıkamayı öğretiyordu artık.

Bu arada, çocuklar ebeveynlerine ders verir oldular. Hamamın varlığını çabuk keşfetmiş olan Odile, bit tehdidini saplantı haline getirdiği için, hemen hemen her sabah Jeanne'la birlikte oraya iniyor, ülkesinden getirmiş olduğu bir tarakla durmadan gür saçlarını tarıyordu; hiç ayrılmadığı bu kemik plakanın öyle ince dişleri vardı ki, bir kerede ancak bir saçın geçmesine izin veriyordu neredeyse. Buradan, Mağriplilerin uygar insanlar oldukları anlaşılıyordu. Simonetta'ya gelince, ayrı bir meseleydi o: ayda bir banyo yapmayı fazlasıyla yeterli buluyordu. Ama oğlundan daha az yapamazdı ve sonunda, o da yıkanma törenlerini kabullendi.

Bir saat kadınlara, bir saat da erkeklere ait olduğu için, Franz-Eckart ve çocuklarla hamamı paylaşan François şaşıp kalmıştı: oğlunun yaşındayken, Jacques-Adalbert, pasaklı değilse bile, temizlik konusunda oldukça ihmalkardı. Ta ki, onun pisliğine kızan babasının, otoritesini kanıtlayarak, oğlanı Paris'teki Dumoncelin konağının hamamına sürüklemek zorunda kaldığı güne kadar. Çocuklar, onlar için gereksiz bir angarya olan yıkanma işlerine karşıdırlar, doğal olarak; ama Franz-Eckart'la bir-

likte, sanki bir oyun söz konusuymuş gibi, kendilerini ovuyor, sabunlanıyor ve taranıyorlardı.

Ve Franz-Eckart Joseph'e ilk okuma yazma derslerini vermeye başladığı zaman, arkadaşlarından mahrum kalan diğer ikisi de onlara katılmak istediler. Ve rekabetin de yardımıyla, okulda asla ulaşamayacakları bir hızla öğrendiler okuyup yazmayı.

Onlardaki gelişmeyi haber alan Peder Stengel derslerden birine katılmaya geldi.

"Bu delikanlı öğretmen olmak için yaratılmış," diye belirtti sonra Jeanne'a. "Çocuklar üzerindeki otoritesini anlamak güç. Adeta büyülüyor onları."

Ve ilgilenecek dördüncü bir çocuğu oldu Franz-Eckart'ın. Pederin cemaatinden Josselin adlı bir öksüz de katılmaya başladı, artık sınıf halini almış olan derslere.

Bununla birlikte, anababaların derslere girmesine izin verilmiyordu: onların varlığı öğrencilerin kafalarını bulandırıyordu, onların otoritesi Franz-Eckart'ınkini bozduğu için, doğaldı bu.

"Tanrım," diye bağırdı bir akşam Simonetta, gülerek. "Bu çocukları dölleyip dünyaya getirmekten başka, bizim üzerimize düşen hiçbir şey yok gibi görünüyor. Franz-Eckart onların hem babası, hem annesi, hem de öğretmeni. Oğluma kalsa, SanktJohanngass'ta uyurdu hatta."

Gollheim astroloğunun aslında doğuştan eğitimci olduğu ortaya çıkıyordu.

Joseph yemeği Jeanne ve Franz-Eckart'la birlikte yiyordu artık. Bir akşam yemekte, küçük oğlanı azarladı genç adam. Jeanne, onun, oğluna karşı sert bir tavır takındığını ilk kez görüyordu; öğleden sonra ormanda yaptıkları bir gezinti sırasında, Joseph'in durmadan kurtlarla konuşmak istediğini haykırmış olduğunu anladı.

"Dinle," dedi Franz-Eckart, "kurtlar bizim ikimiz arasındaki bir sır. Başkalarına bahsetmemek gerekiyor bundan. Anladın mı?"

Çocuk başıyla onayladı.

"Niye?" diye sordu, kara gözlerinin üzerindeki kaşlarını kaldırarak.

"Çünkü bilmeden kurtları ürkütebilirler. Ve kurtlar da onları ısırır ya da yerler."

Joseph Jeanne'a doğru dönüp, sorgular gibi baktı: o da katılıyor muydu bu söylenenlere? Jeanne Franz-Eckart'ın nedenlerini tahmin etti ve onayladı; zaten Odile, çocuklar tarafından anlatılan ve birbirini tutmayan bazı kurt hikayelerinden telaşa kapılmıştı; Franz-Eckart'ın hayvanlar üzerindeki güçlerini kulaktan kulağa yaymamak uygun olurdu. Kendi büyücülük davası dedikoduların zehirli etkisini öğretmişti Jeanne'a.

"Hayır, Joseph," dedi otoriter bir sesle. "Bizi seviyorsan, bir daha asla kurtlardan söz etme."

Küçük oğlan Jeanne'ın kollarına atıldı. Etmem, diye söz verdi, bir daha bu konuda konuşmayacaktı.

Franz-Eckart'ın kurtlarla konuşma ayrıcalığını oğluna sakladığını da anladı Jeanne.

İnat eden bir düş tıpkı bir hastalık gibidir: gerçekliğin tadını yok eder neredeyse.

1499 yazında Ferrando, Jacques-Adalbert ve Déodat'nın kanını kaynatan haberlerle geri geldi. Fırsattan istifade Sanktjohanngass'taki yemekte bir araya toplanan ailenin önünde, Katolik Kralların Colomb'un batağa saplandığı adaların ötesinde gerçek bir kıtanın varlığına en nihayet razı olduklarını bildirdi; Asor Adaları kökenli iki kardeş olan Gaspar ve Miguel Corte Re-

al'i, yüksek enlemlerdeki tüm ada ve karaları keşfedip yönetmekle görevlendirmeyi tasarlıyorlardı. Ve Cenovalı banker arkadaşlar Corte Real kardeşleri, seyahat masraflarına katılmaları koşuluyla, gemiye fazladan iki üç adam daha bindirmeye razı edebilirlerdi.

Coşkulu çığlıklar yükseldi.

"Ne kadar?" diye sordu Jacques-Adalbert.

"Kafalarından geçen rakam kişi başı üç yüz ekü sanırım," diye cevap verdi Ferrando. "Bu da, Katolik Kralların verdiği paraya bin ekü kadar ilave olması demektir ki, pek de aşırı gelmiyor bana."

"Ben giderim!" diye haykırdı Jacques-Adalbert.

"Nasıl direnilebilinir ki buna?" diye sordu Déodat, daha az tumturaklı bir şekilde.

"Şu Corte Reallerle görüştün mü sen?" diye sorarak, bilgi almaya çalıştı Jacques-Adalbert.

"Evet. Çok harita incelemiş ve çok insan dinlemişe benzeyen iki yaman ve sağduyulu adam buldum karşımda. Behaim'den söz edildiğini duymuşlar. Onunla aynı fikirdeler ve Colomb'un keşfettiği adaların Hindistan'a ait olmadıklarını, bilinmeyen bir kıtanın kıyısında bulunduklarını düşünüyorlar."

"Onları teşvik eden ne, sana göre?" diye sordu Franz-Eckart.

Ferrando'nun yüzünde yarım bir gülümseme belirdi ve omuzlarını silkti.

"Doğrusu bilmiyorum. Altına susamışlık ya da baharat yoluna çıkan en kısa yolu keşfetme hırsı değil. Ne olduğunu bilmeseler de, bir şeyler bulacaklarından eminler."

"Ah, işte nihayet mantıklı insanlar!" diye bağırdı Franz-Eckart.

Herkes güldü, Jeanne hariç: Mağripli Odile'in yan yana otu-

ran Jacques-Adalbert ve Franz-Eckart kardeşler üzerinde takılıp kalan bakışını yakalamıştı o. Birincinin yumuşak yüz hatları, renkli bir teni, mavi gözleri, kestane rengi ve ince saçları, zarif kanatlı düz bir burnu vardı; ikincininse siyah bir yelesi, güçlü yüz hatları, kara gözleri ve kaymak gibi solgun bir teni... Bundan daha büyük bir benzemezlik hayal edilemezdi: bir yanda Normandiyalı ve Berryli karının bir karışımı, diğer tarafta Transilvanyalı bir Vlak. Kalbi çarptı Jeanne'ın; gelininin düşüncelerini tahmin edebiliyordu. Odile'in bakışının, sırayla, açıkça gerçek babasına benzemeye başlayan Joseph'e, buğdaylar gibi sarışın Jean'a ve doğal olarak bal rengi gözlü bir esmer olan kendi kızı Françoise'a döndüğünü görünce, çarpıntısı şiddetlendi. İki kadın göz göze geldiler. Jeanne diğerinin yüz ifadesinde bir gülümseme görür gibi oldu. Bunlar sadece üç saniye sürmüş, ama zaten sohbet konusundan kafası bulanmış olan Jeanne de l'Estoille'i heyecanlandırmaya yetmişti. Ama Odile'e dilini tutturmayı başaracağını düşündü.

"Ne zaman yola çıkıyorlar?" diye sordu François.

"Önümüzdeki ilkbaharda."

Sessizlik oldu; tek bir kelimesini bile anlamamalarına karşın, yetişkinlerin ses tonundan meselenin önemini kestiren üç çocuk da tartışmayı izliyordu.

"Hangi haritadan yararlanacaklarını biliyor musun?" diye sordu Franz-Eckart.

"Evet, Jacques-Adalbert'inkine çok benzeyen bir haritadan. Ama bir yüzyıl önce çizilmiş."

"Bir yüzyıl!"

"Venedikli iki kardeş olan Zenolar yapmışlar onu. Aralarında Behaim'in söz etmiş ve çizmiş olduğu kuzey kıtasının da yer aldığı, Cabot tarafından keşfedilmiş olan bazı toprakları gösteri-

yor. Corte Real kardeşler birçok farklı haritanın var olduğunu biliyorlar. Gerçekçi insanlar onlar: hepsinin az ya da çok yanlış olduğunu tahmin ediyorlar. Cenova'daki arkadaşlarıma, eğreti koşullarda hazırlanmış belgelere fazla güvenmenin tehlikeli olacağını açıkça söylemişler. Onlara göre bu haritalar sadece ipuçlarını teşkil ediyorlar."

Franz-Eckart birçok defa başını salladı.

"Behaim'in, Colomb'un haritalarını yorumlarken yapmış olduğu yanlışlıklar hakkındaki uyarılarını anımsatıyor bunlar," diye belirtti François.

"Onun ağzından duyduklarımdan sonra, bizim Portekizlilerin sağduyulu insanlar olduklarını düşünüyorum, gerçekten de."

"Bir maceraya girişildiğini bilmek güzel," diye belirtti Déodat. "Ama sonuçta, bu Portekizlilerin o yüzyıllık harita dışında bir yön bulma yöntemleri olmalı, öyle değil mi?"

"Evet," diye cevap verdi Ferrando. "İki temel yasaya dayanıyorlar. Birincisi, denizde yönünü takımyıldızlarına göre saptayarak seyretmenin mümkün olması, ikincisi de, aynı enlem üzerindeki tüm yerlerde hüküm süren hava sıcaklıklarının aşağı yukarı eşit olması. Colomb'a eşlik edenler, batıdaki adalarda hüküm süren sıcaklıkların, Portekizli denizcilerin betimlediği Batı Afrika sıcaklıklarıyla hemen hemen eşit olduklarını bildirdiler. Dolayısıyla, kuzeybatıya yönelirlerse, iklimi Fransa ve İngiltere'ninkiyle aşağı yukarı aynı olan topraklara ulaşmaları gerekeceğini düşünüyorlar."

"Takımyıldızlara göre seyredilebilir gerçekten de," diye belirtti Franz-Eckart. "Ama sorun, onların genellikle bulutların arkasında saklı olmalarında."

"Ben de bu konuya dikkat çekmiştim," dedi Ferrando. "Mi-

guel Corte Real, gündüz sekstan yardımıyla güneşe göre, gece de takımyıldızlara göre elde edilen yön belirlemeler ve pusula sayesinde, aşağı yukarı düz bir güzergah izlenebildiği cevabını verdi bana."

Franz-Eckart düşündü ve başını salladı.

"Evet," diye onayladı sonunda, bu mümkün. "Peki yolculuk ne kadar sürermiş, onlara göre?"

"Kelimenin gerçek anlamıyla kuzeybatıya doğru yapılacak bir yolculuk, rüzgar uygun olursa, dört hafta sürermiş. Ama toprakların keşfine ne kadar zaman harcayacaklarını onlar da bilmiyorlar."

"En az üç ay demektir bu," diye hesapladı Franz-Eckart.

Jeanne bir erik şekerlemesi kemirdi. Odile düş görüyor gibiydi. Simonetta kaygılı görünüyor, çocuklarsa uyukluyorlardı. Joseph'i yatmaya götürmesi için Frederica'yı çağırdı Jeanne.

"Hayır, beni yatağa Franz'ın götürmesini istiyorum!" diye karşı çıktı Joseph.

Franz-Eckart çocuğu kucağına alıp, François'nın düşünceli, kızı Françoise'ınsa kıskanç bakışları altında üst kata çıkardı.

"Üç yüz ekü için, benim adıma söz verebilirsin onlara," dedi Jacques-Adalbert. "Tabii babam buna razı olursa."

"Eğer razı olmazsam, hayatının geri kalanı boyunca başıma kakarsın bunu."

Déodat isteğini açıklamaya çekiniyordu. Annesine baktı.

"Senin de canın gitmek istiyor," dedi Jeanne. "Bunu Jacques-Adalbert eşliğinde yapmanı tercih ederim. İkiniz birlikte olursanız, ihtiyaç doğduğunda birbirinizi savunursunuz."

Déodat ayağa kalkıp, annesinin boynuna sarıldı.

"Benimle birlikte üç kişi oluyoruz yani," diye bağladı Ferrando.

Yüzünü François'ya çevirdi. Parmağıyla hayır işareti yaptı François.

"Matbaayı bırakamam, ben."

Franz-Eckart tekrar aşağı inip, masadaki yerini aldı ve kendine şarap doldurdu. Herkes ona bakıyordu bu sırada: seyahate katılacak mıydı? Genç adamın tepkisi, bakışıyla misafirleri küçümsemek oldu.

"Ben gitmiyorum."

Onun doğal baş eğmezliği herkes için alışılmış bir şeydi artık; açıklamasını beklediler. Parmaklarıyla şarap kadehinin ayağını çevirdi ve ilgisiz bir edayla:

"Ben, bu odanın içini bile gezmedim," dedi. "Tavandaki örümceklerin benim hakkımda ne düşündüklerini bilmiyorum. Ve ormandaki tilkilerin."

Odile'i gülme krizi tuttu. Bulaşıcıydı kuşkusuz, zira Simonetta da onu taklit etti hemen.

"Baharat satmıyorum ben," diye devam etti Franz-Eckart. "Bir kalasın ucundan denize sıçmayı canım çekmiyor. Kötü yetişmiş ve iyi yıkanmamış kralların sahipleneceği kıtalar keşfetmeyi de... Kuru ekmeğim ve isli et için üç ay boyunca geminin fareleriyle çekişmemi gerektirecek bir macerada tehlikeye atacak üç yüz dükam da yok."

Gülme krizi genel bir hal alarak, Françoise ve Jean'ı uyandırdı. Anababalar gidip yatmaya karar verdiler. Herkes dağıldı. Frederica yatmaya gitmişti. Franz-Eckart kapıyı kilitleyip, mumları söndürdü. Yukarı çıktılar.

"Seni böyle aykırı ve karşı konulmaz bir yaratık yapan ne ola ki?" diye sordu Jeanne, geceliğini giyip, çarşafların arasına kayarken.

Franz-Eckart her zamanki gibi sirkeli suyla ağzını çalkalıyor-

du. Sonra, lazımlığa tükürdü.

"Kurtlar ve yıldızlar," diye cevap verdi, Jeanne'ın yanına yatarken.

Kendisi de öyle zaten, dedi kendi kendine Jeanne, kurt ve yıldız.

15
BUZLAR ALTINDAKİ ATEŞ

*

Jeanne nefesini tutmuştu.

Hislerini de askıda tutmaya zorluyordu kendini. Ama yanındaki başka biri olsa, en yakın ağaca tırmanırdı.

Üç kurt.

Önde ayakta duran Franz-Eckart'ı dinliyorlardı. Akla aykırı geliyordu bu, ama dinliyorlardı işte.

Genç adam, Jeanne'ı korkutmuş olan uzun bir çığlık atmıştı, biraz önce. Bir kurt uluması. Onları çağırdığını anlamıştı Jeanne.

Ve kurtlar ortaya çıkmışlardı. Üçü birden tırıs tırıs gelmişler ve kendilerini çağıran adamın önünde durmuşlardı. Hayvanların en güçlü ve erkek olanı baştaydı, diğer ikisi teğmenler gibi arkasında bekliyorlardı.

Bayılacağını sandı Jeanne.

Franz-Eckart kurtların karşısında çömelmiş, gülümsüyordu. Hayvanlar burunlarını belli belirsiz indirip kaldırarak, havayı kokluyor, kararsızlarmış gibi adam ve kadına bakıyorlardı sırayla.Tek bir yanlış harekette, paramparça insanlar haline gelirlerdi.

Sivri burunları, kahverengimsi ve sert tüyleri vardı. Ve yan yan, akıllı, korkunç, ama şimdilik şaşkın bakıyorlardı.

"Sizleri ben çağırdım, kardeşlerim, çünkü arkadaşlığınızı özlemiştim," diyordu Franz Eckart, bir uyurgezerinki gibi yumuşak bir sesle. "Sizden ve gerçek dünyadan haber sormaya geldim..."

Baştaki kurt bir homurtu çıkardı. Jeanne'ın kanı donuyordu az daha. Franz-Eckart hâlâ konuşuyordu. Aynı kurt bir tür boğuk uluma çıkarak, burnunu havaya dikti aniden.

"Sen de konuş onlarla," dedi Franz-Eckart Jeanne'a.

Eskiden La Doulsade'da, tutsak kurt yavrularının kulaklarına fısıldamış olduğunu anımsadı Jeanne.

"Pek güzelsiniz," demeyi başardı, boğuk bir sesle. "Franz-Eckart'ın sizi neden sevdiğini anlıyorum."

Arkada duran hayvanlardan biri bir çeşit inilti çıkardı. Topluluktan ayrılıp, Jeanne'a doğru yöneldi.

"Sakın korkma," dedi Franz-Eckart. "Kendine hâkim ol. Onlar senden daha çok korkuyor. Kürklü dostlar bunlar. Seni karşılamaya gelen bir dişi."

Jeanne gevşedi. Sonra, az kalsın yeniden paniğe kapılıyordu. Onu kokladıktan sonra, dişi kurt arka ayaklarının üzerinde dikilip, ön ayaklarını Jeanne'ın omuzlarına koydu.

"Onu kazandın," dedi Franz-Eckart. "Konuş onunla, ama daha dokunma."

Şaşkınlıktan donakalan Jeanne, yüzünün tam karşısında bir kurt burnuyla, Franz-Eckart gibi çömelmek zorunda kaldı. Gülmeye başladı. Saçma bir durum söz konusuydu. Dişi kurt, törpü gibi diliyle yanağını yaladı. Gitgide daha kuvvetli gülüyordu Jeanne. Kurt birdenbire Jeanne'ı yere devirdi ve kendisi de sırtüstü yattı, pohpohlanmaya açık bir halde.

"Karnını okşa, kafasını değil. Hemen olmaz."

Jeanne elini uzatıp, tüylerinin altı pembe olan, kıllı göğsünü okşadı. Dişi kurt başını Jeanne'ın eline doğru eğdi ve yerde kıvrılmadan önce yaladı onu. Üçüncü kurt yaklaştı; yüzünü Jeanne'ın koltukaltına soktu, sığınacak bir yer arıyordu sanki. Jeanne onun sırtını okşadı, o da Jeanne'a sürtündü.

Yabani yapağı kokusu sert ve iticiydi, ama hayvanların kırpışan gözleri bunu unutturuyordu.

Bu arada, baştaki kurt, güçlü bir şekilde kendisini okşayan Franz-Eckart'ın önüne uzanmıştı.

Uzaktan, ses ve çığlıklar yankılandı aniden. Hayvanlar oyunu yarıda bırakarak, başlarını aynı yöne çevirip, kulaklarını diktiler. Franz-Eckart ayağa kalktı. Kurtlar da kalkmışlardı. Ellerini çırptı.

"Kaybolun!" diye buyurdu onlara, kolunu çığlıkların geldiği yerin aksi yönüne uzatarak.

Kurtlar başlarını eğip, uzaktan gelen insanlara baktılar ve üç sıçrayışta, koruluğun içinde kayboldular. Franz-Eckart ve Jeanne üstlerini başlarını düzeltip, avuç içleriyle giysilerindeki buruşuklukları giderdiler. Jeanne genç adamın koluna girdi ve orada sakin sakin dolaşıyorlarmış görüntüsü verdiler kendilerine. Birkaç dakika sonra, insan sesleri yaklaştı. Bir patikada beş atlı belirdi. Birincisini tanıdı Jeanne; belediye başkanın oğluydu bu, sürek avları ve Altın Ayı hanında cafcaflı şenlikler düzenleyen, kızların, hatta orospuların peşinden koşan, genç ve havalı bir adamdı. Ağır bir alet tutuyordu elinde, kullanışsızlığı açıkça belli olan bir arkebüz. Jeanne panayırdaki bir gösteride görmüştü onu: silah kurulana kadar, kurtlar süvari ve atının işini çoktan bitirmiş olurlardı. Diğerleri de mızrak ve oklarla silahlanmışlardı.

Selamlaştılar.

"Kendinizi sakınmalısınız, hanımefendi. Bu ormanda kurtlar var."

"Şehrin bu kadar yakınında mı?" diye sordu Franz-Eckart.

"Küstahlıkları sınır tanımıyor."

"Kurtlar mı, aman Tanrım!" diye bağırdı Jeanne. "Çabuk geri dönelim."

"Şu patikayı izleyin, sizi yola çıkaracaktır. Orada tehlikeye daha az açık olursunuz."

Birbirlerine iyi günler dileyip, ayrıldılar.

Adamlar gözden kaybolunca, Jeanne ve Franz-Eckart kahkahayı koyverdiler.

"Kurtlar mı, aman Tanrım!" diye taklit etti Jeanne'ı, Franz-Eckart.

"Meleklerin iblislerden üstün, doğanın da iblislerin yuvası olduğu ve bedenimizle hislerimizi hor görmemiz gerektiği söylendiğinden beri, kendi kendimize yabancılaştık," diye başladı Franz-Eckart.

Jeanne kurtlarla buluşmasından bitkin bir halde dönmüştü. Canı istemese de, lavanta yağından yapılmış Cenova sabunuyla ellerini yıkadı. Zira vahşi hayvanların kokusu çok ağırdı, hayvanların dostluğuyla kutsanmış o tuhaf anları anımsatıyordu, fazlasıyla ısrarlı bir şekilde.

Franz-Eckart erik yiyordu. Öğle sonrası güneşi pencerelerde gerili yağlı kağıtlarda parlıyordu, açık bir vasistastan içeri girip, kalaylı bir tabağın üzerine vurdu. Kızıla boğulan nesnenin yapısı değişti birden: önce gümüş bir tabağa, sonra da ışıl ışıl, sihirli bir nesneye dönüştü. Franz-Eckart, önemli bir ipucu görmüş gibi, uzun uzun inceledi onu. Jeanne da öyle. Bir süre sonra, gözlerini parıltıdan alamıyordu artık. Kavranması gereken bir sır vardı belki de. Franz-Eckart'ın sesi büyülenme halinden çekip çıkardı onu.

"Bedenen ve ruhen sağır ve kör bir hale geliyoruz.. Ne rüzgarın keyfini, ne de bir hayvanın niyetini çözmeyi biliyoruz artık. Yıldızları ve suyu okumayı da bilmiyor, çevremizdeki ruhların varlığını hissetmiyoruz. Ruhsuz ve yalıtılmış heykeller halini alıyoruz."

"Oğluna bunları mı öğretiyorsun?"

"Ben ona sadece kağıttakini değil, aynı zamanda dünyayı okumayı da öğretiyorum. Bir iblis görürse, korkmamayı, ama tedirgin ediciyse, onu kovalamayı öğretiyorum. Zira iblis asla sebepsiz yere bulunmaz orada. Ziyaretinin nedenini anlamak gerekir ilkin."

Bir iblisin ziyareti düşüncesi Jeanne'a tuhaf geldi, söz konusu iblisle konuşma fikriyse daha acayipti. Titredi. Ama Franz-Eckart hayatını onunla paylaştığından beri, dünya eskisiyle karşılaştırılamayacak kadar geniş görünüyordu ona.

Meyve tabağındakilerin büyük bölümünü yiyip bitirmişti Franz-Eckart.

"Bir iblis, ızdırap ve adaletsizliğin ürününden başka bir şey değildir. Genellikle büyük bir bilgisizlik içindedir. Neredeyse insanlarınkine eşit bir cehalet."

Kısa bir kahkaha attı Jeanne.

"Sanırım, Jacques-Adalbert, Déodat ve Ferrando'nun yolculuklarının yıldız falına baktın," dedi Jeanne, konuyu değiştirmek için.

"Geri gelecekler," diye cevap verdi Franz-Eckart. "Ama yeniden gideceklerinden kuşkuluyum."

"Niye?"

Genç adam omuz silkti.

"Açık gerçeği anlayacaklar: yapacakları keşif krallar ve bilginler dışında kimseyi ilgilendiremez. Ne kral, ne de bilgin onlar. Bulacakları zenginlikler ne olursa olsun, şayet bulurlarsa tabii, kendileri faydalanamazlar."

"Bilgelik senin yaşama zevkini yok etmiyor mu?" diye sordu Jeanne.

"Tam tersine, yaşama zevki verdi bana."

* * *

1499 kışı Jeanne'ın gördüğü sen sert kış oldu.

Bu konuda, Jeanne, François ve Jacques-Adalbert'i uyarmıştı Franz-Eckart; sadece leylekler her zamankinden daha önce çekip gitmekle kalmamış, ayılar da zamanından önce kış uykusuna yatmışlardı.

Nakliye işlerinin de aksamasından kaygılanan Jeanne, her ihtimale karşı, odun depolamıştı. Tüm bacaları temizlettirmeyi ve şarabın donmasına engel olmak için Paris'teki dükkanda yapmış olduğu gibi mahzenlere mangallar yerleştirmeyi de ihmal etmemişti. Şimdi artık amaç, yalnızca fıçıların patlamasını engellemek değil, aynı zamanda zemin katın döşeme taşları arasından sızıyor gibi görünen dondurucu soğuğu yumuşatmaktı. Yedeklik olarak, erzak deposunu buğday ve tuzlama etle doldurdu.

Aralıktan ocağa kadar, dünya taş kesti sanki. Kar yağdığında, kar taneleri yere düşer düşmez katılaşıyor ve sokaktaki nadir insanların adımları altında buza dönüşüyordu. Kar yığınları arabaların geçişini olanaksız kıldığı için, baltayla kırılmaları gerekti. Ill Nehri dondu. Erzak tedariki güçleşti, sonra da atlar kaygan yollarda ilerlemekte zorlandığı için, hemen hemen bulunmaz oldu. Jeanne'ın depolamış olduğu yedekler olmasa, üç ev de ocağın üç haftası ekmeksiz kalırdı.

Kuşlar ortadan yok olmuşlardı. Sokaklarda macera arayan birkaç fare sonunda soğuktan taş kesiyordu, kaçınılmaz olarak. Fakat böyle bir ziyafete bayılması gereken kargalar da pek ortalıkta görünmüyorlardı. Haşaratı bile kırıp geçirmişti soğuk.

Mecbur kalmadıkça, kimse evinden çıkmıyor ve her sabah atölyeye giden François ve Jacques-Adalbert, ancak kürklere sarınıp, kalın başlıklar takarak yola koyuluyorlardı. Nefesleri beyaz buharlarla çevreliyordu onları. Üç Anahtar matbaasında, baskı yapabilmek için, mürekkebi ısıtmak gerekiyordu. Çocuk-

ların, hamam ve Franz-Eckart tarafından verilen dersler için Frederica gözetiminde SanktJohanngass'a gidip, akşam çökmeden eve dönmeleri hariç, dışarı çıkmaları kesinlikle yasaktı.

Hamamda, hijyenik nedenlerden ziyade, sıcaklık depolamak için buluşuluyordu artık.

Kardinal başpiskopos, Strasbourg ve Alsace'ı cenderesine almış olan buzu eritmesi için aziz Janvier'ye yakarmak üzere bir ayin düzenledi. Fakat azizin gözünde pek muteber biri değildi galiba, zira ısıda bir değişiklik olmadı. İşin kötüsü, tören geciktirilmişti, çünkü ayin şarabı donmuş ve ısıtılması gerekmişti. Saint-Pierre-le-Vieux'de, art arda üç pazar ayini boş banklara yapan Peder Stengel çok üzüldü.

Déodat'nın içi içini yiyordu; kar nedeniyle yollar kapalı olduğundan, seyahat edemiyordu. Eğer böyle devam ederse, kış koşullarının, Jacques-Adalbert ve Ferrando'yla birlikte Portekiz'e giderek, kendilerini keşif seyahatine çıkaracak olan gemiye binmelerine engel olmasından korkuyordu. Franz-Eckart, Yerkürenin kendi ekseninde döndüğünü ve Fransa'nın geri kalanı gibi Alsace'ın da zamanı gelince güneş ışınlarına yeniden kavuşacağını açıklayarak, onu teselli ediyordu.

Déodat şaşırdı; o, Güneşin Dünya çevresinde döndüğünü sanmıştı.

"Toplum içinde öyle söylemen gerekiyor," diye öneride bulundu yeğen, kendinden daha genç olan amcasına. "Ama kendi içinde, gerçeğin bunun tam tersi olduğunu bileceksin."

"Nerden biliyorsun ki bunu?"

"Gayet basit, çünkü biz güneş sisteminin yedi gezegeninden biriyiz ve diğer altısı Güneşin etrafında döndüğüne ve bizimle bu gezegenler arasındaki mesafe hep aynı kaldığına göre, bizim de öyle yapmamamız için hiçbir neden yok."

"Niye toplum içinde söylenmiyor bu?"

"Çünkü İsa Efendimiz diğer gezegenleri ziyaret etmemiş, hatta onlardan söz bile etmemiş olduğu için, kutsal Kilisemizi kızdırır."

"Sonunda ateşte yakılacaksın sen!" diye bağırdı Déodat, gülerek.

"Elbette ki yakılmayacağım, çünkü toplum içinde, kutsal Kilisemizin işine gelen yalanlar söyleyeceğim. Deniz yolculuğuna çıkmaya hazırlanan sizlere, şayet gökyüzü yeterince açık olursa, yolunuza göre bulunduğunuz yeri tespit edebileceğiniz yıldızları belirteceğim yalnızca. Daha şimdiden, Kutup Yıldızını sürekli olarak sağınıza almanız gerektiğini söyleyebilirim sana."

"Sen niye gelmiyorsun bizimle? Gökyüzünün haritasını okumamıza yardımcı olurdun. Yıllardır onları inceliyorsun."

"Bu konuda ne düşündüğümü söyledim sana," diye cevap verdi Franz-Eckart, başını sağa sola sallarken.

"O halde, benim de mi bu yolculuğa çıkmamamı öneriyorsun yani?"

"Hayır. Seyahatinde öğreneceklerin yararlı olacaktır yine de: bilgi ve gücün göreceliği budur işte."

Ve Déodat anlamış gibi görünmediği için, açıklamaya girişti Franz-Eckart:

"Her şeyden önce, ahlak otoritelerimizin iddialarının tersine, gezegenimiz hakkında her şeyi bilmediğimizi keşfedeceksin. Seçkin bir ders söz konusu, burada. Aynı zamanda, bizim kral ve piskoposlarımızın iktidarının etkisiz kaldığı ve XII. Louis adının tanınmadığı toprakların bulunduğunu öğreneceksin. Ve bu da değerli bir derstir."

Déodat düşünceye daldı.

"Senin otoriten nereden ileri geliyor?"

"Otoritem mi var?" diye karşılık verdi Franz-Eckart, gülümseyerek. "Bu durumda, kendime uygulamak haricinde, mümkün olduğunca az kullanırım onu."

"Jeanne'dan çocuklara kadar, burada herkes hayran sana."

"Küçük yaştan beri düşünürüm."

"Ne sonuç çıkardın peki?"

"Çok az şey bildiğimi."

Kış, askeri girişimler için de acımasız oldu. Milanais'yi adeta bir kırbaç darbesiyle fethettikten sonra, bir diplomatik ittifaklar ağıyla korunan ve baştan aşağı yeniden örgütlenmiş bir orduyla desteklenen XII. Louis, Milanais'nin başkenti Milano'nun dük ve hâkimi Ludovic Sforza'nın şehri geri almış olduğunu öğrendi ansızın. Kralın, bölgenin askeri komutanlığını emanet etmiş olduğu Jean-Jacques Trivulce teslim olmak zorunda kalmıştı.

Her şeye yeniden başlamak gerekiyordu. Kralın ikinci hedefi olan Napoli yolu kesilmişe benziyordu.

Déodat için yeni bir kaygı kaynağıydı bu: Ferrando yanına gelebilecek miydi acaba? Hâlâ hayatta mıydı ki, hem? Fransız orduları halkı katletmişti belki. Gerçekten de, XII. Louis'nin ordularının yapmış oldukları sözle anlatılamaz canavarlıklar hakkındaki söylentiler Strasbourg'a kadar geliyordu. Kaderin bu oyunlarından asla kurtuluş yok muydu? Ama birkaç gün sonra, savaşın başından beri karısı Angèle ve üç çocuğuyla birlikte Cenevre'ye sığınmış olan Ferrando'dan bir mektup aldı, kararlaştırdıkları gibi Lizbon randevusunda hazır bulunacağına söz veriyordu.

Soğuktan ve Jacques-Adalbert'le Déodat'nın gidişinin habercisi olan huzursuzluktan dolayı aniden bezginliğe kapılan Jeanne, bir şubat sabahı, İmparatorluğun serbest şehrinin ayrıcalık-

larından vazgeçip, Angers'ye gitmeye karar verdi. Hayatın sonbaharı, İspanyol Engizisyonunun işkencecileri tarafından icat edilmiş bir kışın güçlükleri olmadan da, yeterli geliyordu zaten. Strasbourg'ta sadece François'nın mutluluğuna göz kulak olmak için kalmıştı. Şimdi o evlenmiş ve yeniden baba olmuş olduğuna göre, Jeanne yaşamın tadına varmak istiyordu. Bakışıyla Franz-Eckart'ı sorguladı.

Genç adam gülümsedi ona.

"Nereye olursa olsun, seni izleyeceğimi gayet iyi biliyorsun," dedi.

Böylece, umutla ısınarak, ilkbaharı beklediler. Herkes kendi yolculuğunu düşünüyordu. Soğuk mevsimin buzları, ateşleri söndürememişti.

Ama beklenmedik bir olay vuku buldu.

16
KANALİZASYONDA BİR TAÇ

*

Yeni bir yüzyılın ve 1500 yılının ilkbaharının ilk günlerinde, havanın daha az serin bir hal, ama daha ekşi bir tat aldığı ve günlerin uzamasına surat asıyormuş gibi görünen ağaçların, taliplerini tepeden bir bakışla baştan ayağa süzen kısır kızlar gibi karanlık durdukları bu dönemde, Sankt Johanngass'ın kapısını üç ziyaretçi çaldı. İçlerinden ikisi, hayran olunacak derecede güzel kurt kürkleri, işlemeli çizmeler ve baca gibi yüksek başlıklar giymişlerdi.

Üçüncüsüyse, tam tersine, bir dilenciye benziyordu. Nazik, ama dilenci.

Joachim'di bu. Son kez, Aube'un cenazesinde görmüştü onu, Jeanne; mezar ötesi sesler ve önsezilerle dolu, esrarengiz memleketine geri gittiğini sanmıştı. Onu nasıl bulmuşlardı ki? Krallıkta ve hatta Strasbourg serbest şehrinde bile, çok miktarda casus olduğu muhakkaktı.

Bayan Baron de l'Estoille olarak, ziyaretçilerin görmek istediği Jeanne'ın nutku tutuldu.

"Bu adamı tanıyor musunuz?" diye sordu iki adamdan en tatlısı, doğru, ama gırtlaktan gelen ve kişnişli tavuk kadar yabancı aksan kokan bir Fransızcayla.

Ama Alman aksanı değildi bu.

Jeanne, Joachim'in ürkmüş bakışını yakaladı ve içgüdüsel

olarak hayır dedi. Joachim'in gözlerini üç kez kırpışından, doğru cevap vermiş olduğunu anladı.

Franz-Eckart'ın anlattıklarını anımsadı ve yabancılıkları yanı sıra isimleriyle de dikkat çeken bu adamların ziyaret sebebini az çok kestirdi. Biri, Kont Ernest Esterhazy, diğeri, yani tatlı olanıysa, Kont Ladislas Zilahy ya da buna yakın bir şeydi.

Jeanne'ın olumsuz cevabı üzerine, çekip gitmeleri gerekirdi; oysa çevrelerine bakınarak, orada kalmaya devam ettiler.

O sırada Franz-Eckart, Joseph'le birlikte hamamdan yukarı çıktı. Onları görmüş müydü acaba? Üstünkörü bir bakış atmıştı adamlara sadece. Her ne olursa olsun, onlar delikanlıyı görmüşlerdi. Franz-Eckart merdivene doğru yönelirken:

"Kont Franz! Kont Hunyadi!" diye bağırdı Esterhazy.

Franz-Eckart, arkasına bile dönmeden, hiçbir şey duymamış gibi tırmanmaya başladı basamakları; geriye dönen Joseph oldu. Franz-Eckart, bu çağrıya önem vermiş gibi görünmeden oğlanın bakışını izledi, gülümseyerek.

"Kont!" diye tekrarladı Esterhazy, Franz-Eckart'a doğru atılırken.

O zaman, diğer ziyaretçiyle aynı anda babasını da fark etti, delikanlı.

"Kime hitap ediyorsunuz?" diye sordu Zilahy'ye.

"Size, kont."

"Ben kont değilim ve söz ettiğiniz adı tanımıyorum."

"Bize birkaç dakikanızı verin, efendim!"

Israrcı bir ton vardı sesinde. Franz-Eckart tanımadığı adamı süzdü.

"Kimsiniz siz?"

"Macaristan Soylular Konfederasyonunun elçisi Kont Ernest Esterhazy'yim."

Jeanne, kendini soğukkanlılığını korumaya zorlayarak, salıneyi izliyordu. Yaşamında kalan son erkeği de mi kaybedecekti yoksa?

"Sizi tanımıyorum bayım. Ne istiyorsunuz?" diye sordu, ayağı hâlâ, durmuş olduğu üçüncü basamakta bulunan Franz-Eckart.

"Bu adamı tanıyor musunuz, efendim?" diye sordu Esterhazy, Joachim'i işaret ederek.

"Hiç tanımıyorum."

"Babanızı tanımıyor musunuz?"

"Bayım," diye cevap verdi Franz-Eckart yüksek perdeden, "benim babam François de Beauvois'dır ve konuşma tarzınızı saygısızca buluyorum."

Adam yabancı bir dilde kelimeler bağırdı, Macarcaydı bu, kuşkusuz.

"Kontes Sophie-Marguerite von und zu Gollheim'in oğlusunuz siz, öyle değil mi?"

İşin daha farklı ve ciddi bir gidişat aldığını kabul etmek gerekiyordu. Daha kibar olan ikinci kişi, Zilahy ilerledi, masanın üzerine ağır bir para kesesi bıraktı ve cebinden bir minyatür çıkararak, Jeanne'a uzattı.

"Bu, hanımefendi, merhum kralımız Matthias Corvinus'un bir portresi. Ona bir göz atmak zahmetinde bulunursanız, ziyaret sebebimizi daha kolay anlarsınız belki."

Jeanne minyatürü inceledi: hemen hemen Franz-Eckart'ın portresiydi. Minyatürü ziyaretçiye geri verdi.

"Benzerliği fark ettiniz mi?"

"Birbirine benzeyen çok insan var dünyada," dedi Jeanne, omuz silkerek. "Nereye varmak istiyorsunuz siz?"

Zilahy oturmaya davet edilmeden oturdu ve:

"Bu gördüğünüz insanın, yani Joachim'in, merhum kralın babası Janos Hunyadi'nin evlilikdışı oğlu olduğunu biliyoruz," dedi. "Adı, yaşı, yüzü, dilinin kesilmiş olması, her şey fazlasıyla doğruluyor bunu. Karşımızdaki bu genç adamın –Franz-Eckart'ı işaret etti– Joachim Hunyadi ve bayan Baron de Beauvois, Kontes von und zu Gollheim'in oğulları olduğunu düşünmemiz için de bazı nedenler var. Karşılaşmaları, bundan yirmi iki yıl önce, Angers'de gerçekleşti. O zamanlar Joachim, Mestral adındaki bir ressamın himayesindeydi. Bu karşılaşma fırtınalı geçmişe benziyor. Kontes Sophie-Marguerite'in eve dönüşünü gören üç tanık vardı. Mestral..."

"O öldü," diye kesti adamın sözünü, Jeanne.

Zilahy başını sallayıp, devam etti.

"... Bizzat siz ve kontesin büyük bir telaş içinde eve geldiğini gören bir hizmetçi. Ki bu kadın, aynı anda, kontesin geldiği ormanın kıyısında çıplak bir halde bulunan Joachim'i de fark etmişti, evinizin penceresinden."

Jeanne yutkundu. Franz-Eckart, merdivende, tek kelime etmeden adamı dinliyordu. Joseph'i üst kata yollayıp, üç basamağı indi. Sonra oradan geçen bir hizmetçiyi kenara çekip, bir alışveriş görevi verdi, kısık sesle.

"Tüm hikayeniz bir hizmetçinin tanıklığına dayanıyor yani, öyle mi?" dedi Jeanne, kurumlu bir edayla.

"Gerçek, sizin de bildiğiniz gibi, sosyal mevkiye özgü bir şey değildir," hanımefendi, diye cevap verdi Zilahy. "Kont Esterhazy ve beni buraya getiren şey, soylularımızın, sevgili kralımızın soyundan gelen birinin onun tahtına geçtiğini görme arzularıdır. Hayattayken, kralımız, ağabeyi Ladislas'ın katledilmiş olmasından ötürü çok ızdırap çekmiş ve kardeşi Joachim'in başına gelenleri öğrendiği zaman, ağlamıştı. Soylularımız, Joachim'in oğ-

lunun, hakkı olan yeri almasını diliyorlar. Beni, bu kesenin içindeki bin florini Joachim'e vermek ve oğluna tacı sunmakla görevlendirdiler."

Hareketsiz duran Joachim'e doğru döndü ve konuşmasını bağladı:

"Bu keseyi kabul etmesi, bizimle Budapeşte'ye gelmeye razı olduğu anlamına gelecektir. Oğlu da ona eşlik edecektir. Zira bir taç bekliyor onu."

Odaya sessizlik hâkim oldu. Jeanne heyecanlanmıştı. Ama Franz-Eckart mesafeli ve hatta alaycı edasını koruyordu.

"Kont," dedi sonunda, "öyle görülüyor ki, Fransa'da biz, Macaristan'daki meselelerden, sizin sandığınızdan fazla haberdarız. Benim merhum Kral Matthias'ın yeğeni olmam martavalı bir yana, kralın, yine evlilikdışı doğmuş, Janos adında ve hükümdarlık edebilecek yaştaki bir oğlu olduğuna dikkatinizi çekmek zorundayım. Onun sizi, kendi soyundan olan başka birini aramak üzere Fransa'ya yollamasını anlamıyorum."

Zilahy bu itiraza şaşırmışa benziyordu.

"Doğru," dedi. "Ama Kraliçe Béatrice onu istemiyor."

"Evlilikdışı doğmuş olduğu için, öyle değil mi?" dedi Franz-Eckart. "Ve tıpkı babası gibi, ülkesinin bağımsızlığını sürdürmeye kararlı olduğundan?"

İki ziyaretçi hazırlıksız yakalanmışlardı.

"Macaristan'ın meselelerini iyi biliyorsunuz, gerçekten," diye belirtti Zilahy.

"Bir piçin diğer bir piçten ne üstünlüğü olabilir ki?" diye devam etti Franz-Eckart. "Hiç, beyler! Elçileri olduğunuz soylular konfederasyonu bölünmemişse tabii. Aksi halde, küçük soylular piç oğul Janos'u isterler, çünkü Matthias'ın anısına tutkuyla bağlıdırlar, ama büyük soylular, kendi emirleri altına girecek, zayıf

birini arzu ederler. Ve uzun zamandır memlekette bulunmayan ve entrikalardan haberdar olmayan başka bir piçin birliği sağlayabileceğini düşünürler. Gerçek de böyle değil mi zaten?"

Esterhazy ve Zilahy şaşkınlıktan donakalmışlardı. Jeanne da keza. Franz-Eckart kahkahalarla güldü.

"Kralın mirasıyla birinci dereceden ilgili olmayan bir insanın bu kadar çok şey bilmesi imkansız!" diye bağırdı Esterhazy. "Gerçekten Hunyadi'nin soyundan geliyorsunuz siz! Joachim'in oğlusunuz!"

Franz-Eckart omuz silkti.

"Yavaş olun, beyler. Bizim kralımız Macaristan'ın dostluğunu kazanmak istiyor. Gezginlerimiz oraya gidip geliyorlar. Fransa'da, özellikle de İmparatorluk şehri Strasbourg'ta bir sürü insan benim kadar biliyor bunları. Ayrıca, Macaristan tahtına iki kişinin talip olduğunu da biliyoruz: Jagellon kardeşler, Bohemya Kralı Vladislav ve onun küçük kardeşi Jean-Albert. Ve karakter zayıflığı nedeniyle ideal bir aday olduğu için, büyük soyluların büyük kardeşi yeğledikleri gerçek değil mi?"

Şaşkınlıkları hâlâ geçmeyen ziyaretçiler bu sarih kanıtlamayı dinliyorlardı. Karşılarında, taht vaadinin coşkuya boğacağı bir masum bulmayı ummuşlar, ama kendileri kadar çok bilen ve onların gevezeliklerine kanmayan bir adamla karşılaşmışlardı.

"Aynı şekilde, Kral XII. Louis'nin, Maximilien de Habsbourg'un Macaristan üzerindeki hak iddialarından kaygılandığı ve sadık bir müttefikin tahta geçmesinden sonsuz mutlu olacağı da doğru değil mi? Ve onun tahta geçmesine katkıda bulunmaz mı?"

Esterhazy ağzından kaçan çığlığa engel olamadı.

"Fransa'da yürüttüğünüz, mutfak hizmetçilerini sorgulamaya kadar giden araştırmamızda karşılaştığınız kolaylıklar, bizim

kralımızın sizin hatırınızı saydığını ortaya koyuyor," diye ekledi Franz-Eckart, alaycı bir ses tonuyla.

Küçümseyerek süzdü ziyaretçileri.

"Doğrusunu söylemek gerekirse, muhtemelen, Macar soylularının olduğu kadar, Fransa Kralının da görevlilerisiniz siz."

Jeanne, Franz-Eckart'ın Macarların teklifiyle içten içe ilgilenip ilgilenmediğini ve yalnızca razı edilmek amacıyla tartışmaya girişip girişmediğini sordu kendi kendine. Ama böyle bir şey söz konusu değildi. Kapı açıldı ve François girdi içeri; genç adam onu bekliyordu aslında. Şaşıran François bakışlarıyla sahneyi kucakladığı sırada, Franz-Eckart açıkladı:

"Hikayenizin dokunaklı ve soylu olduğu muhakkak, beyler. Şuradaki adamın gerçekten merhum Kral Matthias'ın baba bir, ana ayrı kardeşi olup olmadığını bilmiyorum ve bu durumda, sizin peşinizden Macaristan'a gitmeyi isteyip istemediğine karar vermek de ona düşer. Bana gelince, çok yaşlı olduğu kuşku götürmeyen bir hizmetçinin tanıklığından başka bir şeye dayanmayan bir masalı dikkate almayı kendim ve ailem için şerefsizlik sayarım. Ben, şu an karşınızda duran Baron François de Beauvois'nın oğluyum."

Esterhazy ve Zilahy François'ya doğru döndüler. François kaşlarını çattı.

"Ziyaret sebebinizi doğru mu anladım? Buraya, benim aile şerefime hakaret etmeye gelmiş olabilir misiniz, beyler?"

Macarlar cevap vermediler. Zilahy üzüntülü bir halde ayağa kalktı.

"Pekala baron, çekiliyoruz."

Masanın üzerindeki keseyi göstererek, sordu:

"Joachim Hunyadi, bu keseyi kabul ediyor musunuz?"

Joachim kuvvetle başını salladı. Bu kez, Esterhazy Macarca

konuştu onunla. Joachim anlamamış gibi adama baktı ve yeniden başını salladı. Zilahy keseyi geri aldı ve iki adam kapıya doğru yöneldiler. Esterhazy Joachim'in önünde durdu, onunla Macarca konuştu ve kolunu tuttu. Sert bir hareketle kurtuldu ondan, Joachim. Kızgınlıkları açıkça belli olan ziyaretçiler, ağır bir sessizlik içinde çıkıp gittiler.

Franz-Eckart ve babası birbirlerine doğru atılarak, sarıldılar. Joachim'in yüzünde gözyaşları akıyordu. François sersemlemiş bir vaziyette sahneyi izliyordu. Bir tahtı reddetmiş olmaktan mutluluk duyan bir insan! Ve bu kaba sakallı, Franz-Eckart'ın hakiki babası mıydı yani?

"Macaristan tacını reddettin!" dedi Jeanne Franz-Eckart'a, inansız bir ses tonuyla. "Bizim klandan bir oğlanın bir tacı reddettiği günü yaşayacağıma asla inanmazdım!"

Ve kahkahalarla güldü.

"Babam Joachim'in o denli ızdırap çekmiş olduğu memleketine kavuşmak için büyük bir istek duyduğunu sanmıyorum."

Joachim hızlı hızlı başını salladı yeniden.

"Bana gelince, sizin yanınızda daha iyi olduğumdan eminim."

François'ya doğru gidip, hararetle kolunu sıktı.

"Sağol," dedi ona. "Beni yanında tuttuğun için sağol. Söylediğim gibi, güzel ve soylu bir hikayeydi, bize anlattıkları. Macar soyluları hakkında kestirme yargılarda bulunmak istemem ama, daha az güzel ve daha az soylu, hatta tiksindirici olmaları mümkün."

Jeanne ve François şaşırmış göründüler. Franz-Eckart salonu arşınlamaya koyuldu.

"Vladislav Jagellon taraftarlarının muhtemel bir rakipten korkmaları olası aslında. Bir taçla kandırarak, Joachim ve beni

Macaristan'a çekmek için o iki adamı yollamış ve tahtın onların tercihi dışındaki tüm varislerini elemek için, daha sonra bizi öldürtmeyi planlamış olabilirler."

Joachim birçok belirsiz ses çıkararak, kafasını salladı. Onun korktuğu da buydu.

"Saray insanlarının acımasız oldukları su götürmez. Ve Hunyadi'nin büyük oğlu Vladislas'ı katletmekten çekinmeyenlerin, canlarını sıkmak gibi bir riske atıldığımız takdirde, bizi de öldürmekten çekinmeyeceklerinden kuşkum yok."

"Hunyadi," diye tekrarladı François. "Demek senin adın Franz-Eckart Hunyadi, öyle mi? Aslında Montcorbier olan bir Beauvois, bir Hunyadi olan bir tane daha, gerçekte Stern olan Estoilleler..."

"Eğer bir anlaşma değilse, ad nedir ki, François? Benim adım İnsan, tıpkı seninki gibi."

François gülümsedi.

"Bu mesele bu kadarla kalsa, mutlu olurdum," dedi Jeanne. "Bizim kralımızla Macarlar arasındaki ittifak daha da uzatabilir bu işi, çünkü Louis kız yeğenini söz verdi Macara."

Huzursuz bir uyku uyudu ve saçma bir rüya gördü: Joachim gerçek bir kraldı, ama tacını yol kenarındaki kanala atmıştı ve ayağıyla, çember çevirir gibi iterek, oyun oynuyordu onunla. Sonunda tacı o kadar uzağa yuvarladı ki, boş bir arazide kırılıp dağıldı ve değerli taşlar etrafa saçıldı. Bu sırada, kargalar gülmekten kırılıyorlardı.

İlkbaharın ilk tomurcukları Jacques-Adalbert ve Déodat'ya coşku verdi. Yalnızca Ferrando'yu bekliyorlardı artık. Büyük yola çıkıştan üç küçük hafta önce geldi Ferrando. Lizbon'a ulaşmak için, üç haftaları vardı!

"Merak etmeyin, zamanından önce orada oluruz," diye rahatlattı onları Ferrando.

Simonetta, Franz-Eckart'ın verdiği güvenle, durumu kabullenmişti:

"Dul kalmayacaksın."

"Bol miktarda temiz su götürün yanınızda," diye salık verdi onlara Franz-Eckart. "Ve limon."

"Limon mu? Ne için?"

"İnanın bana, miyasmaya iyi gelir. Suya sıkıp, için."

Bir sabah, araba geldi sonunda. Sandıklar yüklendi. Tüm ev halkı kapıdaydı. Üç adam, kucaklaşmalar ve gözyaşları içinde, sevdiklerinden ayrıldılar ve araba sarsıldı. Sonra, SanktJohanngass'ın köşesinde gözden kaybolarak, Paris'e yöneldi.

Angèle'den Jeanne'a bir hediye getirmişti Ferrando: sapı altından, taçyaprakları mercandan yapılmış bir gül.

Rüzgargülü'nün amblemi miydi bu acaba?

Birkaç gün sonra, Franz-Eckart ve Joseph'le birlikte Angers yönüne gitmek üzere, başka bir arabaya bindi Jeanne.

İkinci Bölüm

*

FINIS TERRAE

17
DENİZKIZLARININ İCADI

*

Kuvvetli esen meltemle kıçta dalgalanan, altın ve lal rengi Portekiz bayrağına karşın, Lizbon'un yakıcı güneşi altında bekleyen, bir İngiliz gemisiydi: mizana ve çanaklığın kare şeklindeki, büyük bir yelkeni taşıdığı üç direği ve kıç güvertede de bir babafingosu, aslında küstahça eğilmiş bir latin yelkeni olan sivri bir okun ucunu destekleyen, arka köşkün üzerine dikilmiş bir kıç direği vardı. Arka kasaranın her iki yanında yer alan, biri mavi, diğeri kırmızı, iki büyük borda feneri geminin gözleri sanılabilirdi. Gövdeden çıkan çatırtılar ve seren direklerinden gelen gıcırtılar içinde, yavaş yavaş sallanıyordu; tüm gemilerin kendi sesleri vardır.

Birazcık ürkütücü olsa da, sevimli bir adı vardı: *Avispa*, yani "Yabanarısı". Hızlı gittiği için mi, böyle bir ad verilmişti acaba?

Venedik, Cenova ya da Marsilya'ya mal boşaltımında hazır bulunmaya gittiği zamanlar, Hollanda ticaret gemileri, İspanyol karavelaları gibi birçok gemi görmüş olan Ferrando başını salladı. Jacques-Adalbert ve Déodat onun düşüncesine güvenmek zorundaydılar; gemilerden hiç anlamıyorlardı. İki kardeşin büyüğü ve kırk yaşlarında, iri bir adam olan Gaspar Corte Real'in şimşirden yontulmuş gibi bir yüzü ve biraz bulanık bir gözü vardı. Üç yolcunun iskeleye getirtmiş oldukları bagajları taşıyan arabaya baktı. Dikkatini fıçılar çekti, özellikle. Altı kocaman fı-

çı. Neyse ki, İtalyanca konuşuyordu.

"Bunlar da nedir? Şarap mı?"

"Hayır, saf su."

Afallamış gibi göründü adam.

"Bu kadar çok mu?"

"Deniz yolculuğunun ne kadar süreceğini bilmiyorsunuz," diye cevap verdi Jacques-Adalbert. "Seyahati kurumuş insanların bitirmesini istemezsiniz herhalde."

"Temiz su kaynakları buluruz nasıl olsa."

"Öyle umalım."

Mürettebat on altı kişiydi; içlerinden ikisi bagajları, sandık ve fıçıları yukarı çekmeye başladı. Jacques-Adalbert, bir fıçı tatlı suyun güverteye yerleştirilmesi için ısrar etti. Gaspar Corte Real de fıçının sağlam bir şekilde bağlanması talimatını verdi. Sonra, yolcularına gemiyi gezdirdi. Arka kasaraya yöneldi.

"İşte kalacağınız yer," dedi.

Eğilmeden girmek imkansızdı, buraya. Üç sandık içeri yerleştirilince, alanın üçte biri işgal olmuştu. Kirişlere yan yana asılmış üç hamak da geri kalanını kaplıyordu hemen hemen. Arkaya, bakırdan yapılmış iki büyük lombar açılıyor ve hiç kapanmayacak bir dümen suyu manzarası sunuyordu.

Küçücük bir kürek mahkumu odası için, dokuz yüz duka altını ödemişlerdi. Ama Ferrando tamamen normal buluyordu bunu.

"Temiz," dedi.

Küf, vernik ve salamura kokuyordu aslında.

"Yemekleri benim kamaramda yiyeceğiz," dedi Gaspar.

"Gemideki tek masa da orada zaten," diye açıkladı, gülümseyerek, onlara yeni katılan kardeşi Miguel.

"Tayfalar nerede yiyor, öyleyse?" diye saf saf sordu Déodat.

"Elbette ki güvertede," diye cevap verdi Gaspar.

Sonra alt güverteye, ayakyolu vazifesi gören küçük bölmeye götürdü onları: ortasında denize açılan bir delik bulunan bir tahtadan başka bir şey yoktu burada.

Banyo yapılabilecek bir yere gelince, bunu sormaya kimse cesaret edemedi. Miguel Corte Real soruyu tahmin etmiş gibiydi:

"Serinlemek istendiğinde," dedi, "kovayla denizden bir fıçı su çektirip, içine girilir ya da denize dalınır."

Sadece üzerindeki kalın yünlü kumaştan yapılmış, siyah ve uzun ceketle diğerlerinden ayrılan bir adam gelip, Gaspar'la konuştu.

"İşte birinci subayımız Vicente Villamora," dedi Gaspar.

Yiyecek ambarlarında boğuk gürültüler yankılanıyordu; tayfalar kasa ve erzakları istifliyorlardı. Üç yolcu, salamura et kasasını önüne katıp sürükleyen tayfayı ve bir boğma rakı fıçısını yuvarlayarak onun peşinden giden bir diğerini seyrettiler. İskelede, siyahlar giymiş ve başlarına yüksek şapkalar takmış iki şahıs bekliyordu; liman subaylarıydı bunlar. Gaspar ve Miguel, kayıt defterini imzalamak üzere aşağı indiler. Yeniden gemiye çıkmalarından sonra, iki tayfa merdiveni yukarı kaldırdı. Ferrando, Jacques-Adalbert ve Déodat geminin sancak tarafında duruyorlardı. Kulak patlatan bir zincir gürültüsüyle, demir alındı. *Avispa*, iskeleye dayanan uzun sopalar yardımıyla, yanaşmış olduğu yerden yavaş yavaş ayrılıp, sarhoş bir ördek gibi sağa sola yalpalayarak yön değiştirdi. Altı tayfa, subaylarının emirleriyle, babafingoları ve kıç yelkenini açıyorlardı. Gaspar, arka kasarada, ayaklı bir rafa sabitlenmiş pusulanın önünde, dümeni tutuyordu.

Yarım saat sonra, büyük dalgakırana ulaştı *Avispa*. Villamora emirler bağırdı yine. Makara ve halka gıcırtıları içinde büyük yelkenler açıldı ve alçak serenlerin ipleri gerildi.

Sancak tarafına yerleşmiş olan üç yolcu, uzaklaşan Lizbon'u seyrediyor ve kalplerindeki sıkışmaya hâkim olmaya çabalıyorlardı. Gaspar Corte Real dümeni kardeşine bırakıp, bir kadeh boğma rakı içmeye davet etti onları.

Güvertede kalmak akla yatkın tek şeydi; meltem bulantıyı kesiyordu ve orada, geminin ritmine ayak uydurmak mümkündü. Daha doğrusu, her iki ritmine de, zira *Avispa* baş kıç vuruyor ve yalpalıyordu, keyfine göre. Déodat birçok kez dengesini kaybedip, düşecek gibi oldu. Ama hamağa uzanmak için aşağı indiğinde, sallantı, kapalı havada, kendini hasta gibi hissetmesine yol açtı.

Deniz, art arda gelen tepe ve vadilerden oluşuyordu. Tekrar yukarı çıkıp, arka kasaraya, Gaspar'ın yanına gitti Déodat.

Kornpasın üzerine eğildi: cıvadan yatağı ve camdan kapağı arasında titreşen iğne batı-kuzeybatı yönünü gösteriyordu.

Déodat'nın yaklaşık olarak öğlen olduğunu tahmin ettiği bir saatte, Gaspar, pusula rafının üstündeki yatay bir tahtada bulunan bir halkaya, yassı ve yuvarlak bir alet astı. Bu diskin merkezine tutturulmuş düz bir cetveli ekseni etrafında döndürdü ve gözünü cetvelin uç kısmındaki deliklerden birine yerleştirdi. Delikte, koyu renk bir cam bulunuyordu. Déodat, kaptanın deliğin ortasına güneşi almış olduğunu fark etti. Sonra Gaspar cebinden bir almanak çıkarıp inceledi. Yolcusunun kendisini incelediğini sezerek:

"Bu aletin adı usturlap," dedi. "Güneşin yüksekliğine göre, bulunduğumuz enlemi ve saati hesaplamamı sağlıyor."

Déodat Franz-Eckart'ın orada olmadığına üzüldü.

"Bu, 1500 yılının 6 Nisan Pazartesi günü, öğlen on ikiyi çeyrek geçe, tam olarak kırk derece kuzey enlemindeyiz, aşağı yukarı. Coimbra hizasında. Demek ki, yola çıkışımızdan beri, yüz

on beş deniz mili aştık."

"Saati nasıl hesaplıyorsunuz peki?" diye sordu genç adam, şaşkın bir halde.

"Bakın," dedi Gaspar, bakırdan yapılmış küçük bir daireyi usturlabın büyük kadranı üzerinde döndürerek, "güneşin zodyak dairesindeki yüksekliğini biraz önce not etmiş olduğum yükseklikle çakıştırıyorum. Çap cetveli, ikinci dairenin çevresinde gördüğünüz derecelemeler üzerinde saati gösteriyor."

"Ya hava kapalı olduğu zaman?"

"Akşam açık olmasını ve daha parlak olan yıldızların yüksekliklerini not edebilmeyi umuyorum. Ve ertesi gün, kısa bir süre için bile olsa, havanın düzelmesini... Bu arada, pusulaya bel bağlıyorum."

"Ve bunları her gün yapıyorsunuz, öyle mi?"

"Her gün," diye cevap verdi Gaspar.

Déodat, Gaspar Corte Real'in gözlerinden birinin niye bulanık, usturlabın deliğinde bulunan camın da neden koyu renk olduğunu anladı o zaman: güneş gözbebeğini yakmıştı sonunda.

"Güneşin zodyaktaki konumunu yılın her günü için biliyor musunuz?"

Almanağını gösterdi ona, Gaspar.

"Tüm bunlar gayet sarih görünüyor bana," diye belirtti Déodat. "Nasıl oldu da, Colomb yolunu yitirdi?"

"Tam olarak yolunu yitirmiş değil. Hedefine ulaşmak için çok fazla zaman harcadı. Üstadımız Behim'in, amcanız Ferrando Sassoferrato beyefendiye söylediklerine inanıyorum: elindeki haritayı okumayı bilemedi."

Tayfalar, küpeşteye dayanarak oturmuş, bir şeyler atıştırıyorlardı.

"Mutfak yok mu?" diye sordu Jacques-Adalbert, Ferrando'ya.

"Yemek pişirmek için bir ocak var sadece."

Kalkıştan bu yana onlara eşlik etmiş olan son martılar seyrekleşerek ortadan yok oldular. Ufukta, balıkçı teknelerinin yelkenleri oraya buraya kayıyordu. Sonra, onlar da seyrekleşti. Villamora kaygılı bir gözle ufka baktı ve fenerleri yakma emrini verdi. Tayfalar, saydam boynuzdan yapılmış fener kapaklarını açıp, kol kalınlığındaki hakiki kilise mumlarını yaktıktan sonra tekrar kapadılar. Gökyüzü daha karanlık bir hal aldı, hava serinledi, dalgalar büyüdü. Bir yerlerden destek almadan tek bir adım atmak imkansızdı.

Alacakaranlıktan önceki belirsiz bir saatte, gökyüzü kapandı ve dalgalar daha da büyüyerek, iki üç metreye ulaştılar. Gaspar, Villamora'nın gözetimi altında, yelkenleri istinga ettirdi. Üzerindeki adamlardan kurtulmak ister gibi sağa sola eğilen direklere tırmanmak korku verici bir egzersizdi. Ayaklarını ipten üzengilere geçirerek en tepede babafingoları toplayan gemicileri seyreden Déodat'nın kalbi duruyordu neredeyse. *Avispa* sadece kıç yelken takımının üçte birini kullanarak ilerliyordu artık.

Bir şimşek çaktı aniden. Sonra, bir tane daha. Ve şiddetli bir yağmur çıtırdadı güvertede. Bütün tayfalar gibi, Gaspar ve Miguel Corte Real de kapüşonlarını geçirdiler başlarına. Üç yolcu da aynı şeyi yaparak, yağlı bezden deniz kaputları ve tozluk yerine, kalın, siyah pantolonları üzerinde dizlerine kadar çıkan çizmeler satın almış olduklarına şükrettiler. Dalgalardan saçılıp savrulan sularla sırılsıklam olan güverte daha da aşılmaz bir hal aldı. Kapüşonlara karşın, yüzler buz gibi tuzlu su içinde kalmıştı ve insanlar gözlerini açmakta güçlük çekiyorlardı.

Havanın kısa zamanda açılacağı yoktu; *Avispa* bir ilkbahar ekinoks fırtınasına giriyordu doğruca. Yolcuların gücü tükenmişti bile. Gece, beslenmeden mi geçirilecekti? Ölüme aç mı gi-

dilecekti yoksa?

Déodat sıcak bir çorba düşledi ve annesini düşündü.

"Şunu belinize bağlayın!" diye bağırdı Miguel, diğer ucu mizana direğine bağlı bir ip uzatarak.

Buz gibi bir su saçıntısı böğründe patladı. Dalgalar güverteye çarpıyor ve gemi eğildiği için, arka kasaraya kadar ulaşıyorlardı.

Ferrando ve Jacques-Adalbert de, diğerlerinden daha yüksek bir dalga tarafından sürüklenip götürülmemek için bağlı bir vaziyette sendeleyip duruyorlardı.

Avispa yol almıyordu artık; kusturucu bir hoyratlıkla uçurumların içine yuvarlanıyor, sonra göğe yükselmeye hazırlanır gibi oluyor, bir dalganın tepesinde birkaç saniye tereddüt ediyor ve seren direklerini bir sağdan bir soldan suya batırıp, yolcularını küpeştelere fırlatarak, o sıvı cehenneme doğru kayıyordu yeniden. Artık bir gemi değil, kendisi de çıldırmış bulunan bir doğa gücüne uyarak dörtnala koşan, deli bir attı.

Ve çatırtılar! Ve felaket çığlıklarını andıran gıcırtılar!

Hâlâ dümenin başında olan Gaspar, onu kırmamaya dikkat ederek, rotasından sapan gemisini az çok kontrol etmeye çabalıyordu.

Déodat bir bacağının kırıldığını sandı; ama sadece yaralanmıştı. Bir dalga onu baştan ayağa ıslatıp da, ağzına dolan sularla boğulur gibi olduğunda, sonunun geldiğini sandı. Felakete yazgılı bu kadırgada güvenlik içinde sığınabileceği bir köşe bulunmuyordu. Hayatta kalması, daha şimdiden sızlayan kaslarına bağlıydı sadece.

İçinden ağlamak geldi. Ama ölümün kapısında ağlanmaz.

Jeanne da sallanıyordu, ama onu Angers'ye götürecek yolun beş etabından birincisinin sonu olan Vesoul'a yaklaşan bir ara-

banın içinde. Hayatının ilk büyük yolculuğunu yapan Frederica düşüncelere dalmıştı. Alsacelı kadın Jeanne'ın gidişine öyle üzülmüştü ki, kendisiyle birlikte Angers'ye gelmesini önermişti Jeanne. Onu gören, Fransa sarayında bir koltuk bahşedildiğini sanırdı. Franz-Eckart da düşünüyordu.

Yolculuğa Joachim de katılmıştı. Arabanın arkasındaki samanların üzerinde oturuyordu. Joseph onun kucağında uyuyordu. Çocuk, kendisine sorgun dallarından oyuncaklar ve gagasına dokununca kanat çırpan bir kuş imal etmiş olan bu dilsiz şahsa karşı büyük bir sevgi duymuştu, esrarengiz bir şekilde. Yanlarındaki Frederica ihtiyar adam ve çocuğa arada bir göz atıyordu. Jeanne farkındaydı: hanımefendisinin yanına yakışmadığını düşündüğü, ama zaman zaman ona dönerek iyi olup olmadığını sorduğuna ve Joachim de başını salladığına göre Franz-Eckart'ın saygı gösterdiği bu vahşi adam Frederica'nın kafasını karıştırıyordu. Ama ona ailenin sırlarını açacak değildi. Jeanne ve Franz-Eckart onu Strasbourg'ta bırakmayı akıllıca bulmamışlardı, özellikle de Macarların ziyaretinden sonra.

Tuhaf bir takım, dedi kendi kendine Jeanne: torunu diye kabul edilen bir âşık, onun oğlu ve babası. Hiçbir kan bağı ya da dinsel bir bağ yoktu aralarında. Oysa basbayağı bir aileydi bu: kadın, genç kocası ve oğulları, yanlarında da kayınpeder. Gerçek aileler dünyanınkilere yabancı modellere göre kuruluyordu demek ki.

Düşünceleri, Déodat, Jacques-Adalbert ve Ferrando'ya doğru uçtu. Seyahatlerinin gerçek nedenini biliyordu: sınırları aşma sabırsızlığı. Her mevsime özgü meyveler olduğu gibi, her yaşın da kendine has arzuları vardı. Porsukağaçlarının olgunlaşınca kendiliğinden açılmayan kırmızı meyvelerini besleyen kışın bile...

Ve sonra, hiç arzu kalmıyordu artık. Franz-Eckart'ın düşüp

kalktığı o gölgelerden biri haline geliniyordu. Hayaletleri hakkında onu sorgulamaya karar verdi. Jeanne'ın yaşında geriye kalan tek arzu, çevresindeki duvarları sağlamlaştırmak ve yaşamının son mevsimlerinin, yanmış odunun şekerli kokusunun, şeftalilerin kadife kabuklarının, çiçek açmış akdikenlerin gülüşünün, masanın tahtası üzerinde kalaylı içki şişesine doğru uzayan güneş ışınının ve tuhaf ama onlar için geçerli olduğu gibi, sevilen bir vücudun sıcaklığının tadını çıkarmaktı.

Bir an, kendi ölümünü düşündü Jeanne. Sonra, keyfini kaçırmayacak bir başka konu bulmaya çaba gösterdi.

En nihayet, François, Déodat ve Aube diye üç dal vermiş bir ağaca benzetti kendini. Bir fırtına üçüncü dalı kırmış, ama onun yerini, kendi kanından bile olmayan bir dip sürgünü, ayaklarının altında filizlenen bir tohum almıştı.

Arabanın son sarsıntıları yavaşladı: Kırmızı Ev hanına varmışlardı. Herkes inip gerindi. Franz-Eckart, Joachim, arabacı ve hanın hizmetkarları sandıkları arabadan indirdiler. Jeanne iki oda ve dört kişilik yemek istedi. Odalardan birinde, Frederica ve Joseph'le birlikte kendisi, diğerinde de Franz-Eckart ve Joachim kalacaktı.

Joseph akşam yemeğini bu kadar geç yemezdi hiç: hem şenlik, hem de bir sınavdı bu, onun için, zira burnunu çorbaya sokuyordu. Joachim'se, dili olmadığından, yemeği aşırı yavaş yiyor, yutmadan önce, her tür besini püre haline getirene kadar çiğnemesi gerekiyordu. Jeanne, yemeğin sonunu beklemeden, Frederica ve Joseph'le yukarı çıktı. Yorgunluğun tesiriyle, üstünkörü soyunduktan sonra, ot yatağın üzerine bıraktılar kendilerini, üçü birden.

Gecenin ortasında, kulak patlatıcı bir gürültüyle uyandı Jeanne. Atlar kudurmuşçasına kişniyor, köpekler havlıyor, insanlar

bağırıyorlardı. Gidip pencereyi açtı; en çok insanların sesi çıkıyordu. Geceliğinin üzerine mantosunu geçirip, aşağı indi. Gürültüler hanın yakınındaki bir binadan geliyordu; o tarafa yöneldi. Bir kurt sürüsü ahırı kuşatmıştı, kapının üzerinden atlamaya çalışıyorlardı. Jeanne, aynı kılıktaki bir grup insanın arasında, gecelikli Joachim ve Franz-Eckart'ı tanıdı. Herkes gibi gürültüyle yataklarından fırlamış olan hancı ve karısı, arabacı, hizmetkarlar, yolcular dirgen, sopa ve meşalelerle silahlanmışlardı. Çok kalabalık olan yabani hayvanlara saldırmaya çekiniyorlar, sadece mevcudiyetleri ve birkaç dirgen darbesiyle cesaretlerini kırmayı umuyorlardı.

Sonra olay özgün bir gelişim izledi.

Joachim, elleriyle geri gitmelerini işaret ederek, kurtlara doğru ilerledi. Hayvanlar uludular. Joachim, yalınayak ve silahsız olarak ilerlemeye devam ediyordu. Jeanne on hayvan saydı. Ulumaları iniltilere dönüştü. Gerilemeye başladılar. Joachim hâlâ ilerliyordu. Süklüm püklüm bir hal alan kurtlar, kuyruklarını bacaklarının arasına sıkıştırmış, saldırmaktan vazgeçmişlerdi. Sonra kaçmaya başladılar, yolu geçip, en yakın ağaçlıkların içinde gözden kayboldular.

Atlar sakinleşmişlerdi, ama daha heyecanlı bir yapıları olan köpekler isterik bir şekilde havlamayı sürdürüyorlardı. Hancı ve karısı gidip azarladılar onları. Gürültüden hiçbir şey anlaşılmaz olmuştu. Diğerleri Joachim'e bakıyorlardı.

"Nasıl yaptı bunu?" diye sordu bir yolcu.

"Görmediniz mi?" diye cevap verdi Franz-Eckart. "Kutsal su serpti onlara."

"Azize Marie!" diye bağırdı hancının karısı. "Bilseydim!"

"Aziz bir adam o," dedi Jeanne. "Tanıyoruz."

Neyse ki, Joachim'in kutsal suyunu nasıl taşımış olduğunu

sormayı hiç kimse akıl etmedi. Frederica sahneyi pencereden izliyordu.

"Sağol, aziz adam!" dedi hancı.

"Kurtlar bir daha geri gelmezler artık," dedi Franz-Eckart.

"Kutsayın bizi!" dedi Joachim'e, hancının karısı.

Joachim onun karşısına geçip, sağ elini havaya kaldırdı. Bu gerçek bir kutsama olmasa da, kadın diz çöktü yine de.

Sonunda herkes yatmaya gitti.

"Joachim'e daha dikkatli olmasını rica etmek gerekecek," diye fısıldadı Jeanne, Franz-Eckart'a, merdivende.

"Kurtları öldüreceklerdi, buna katlanamazdı," diye cevap verdi Franz-Eckart, kısık sesle.

"Kutsal su hikayesi dâhice bir buluştu!" dedi Jeanne.

Tan ağarırken, hancı ve karısının ağdalı teşekkürleri eşliğinde yola çıktılar.

Frederica, ikinci konaklama yeri Pouilly-en-Auxois'ya kadar, Joachim'e kaçamak bakışlar atıp durdu.

O zaman, Joachim'i kenara çekti Jeanne.

"Joachim, lütfen fazla sivrilmeyin! Macarlar tarafından izlenip izlenmediğimizi bilmiyoruz. Ateşte yakılmak istemezsiniz herhalde!"

Adam Jeanne'a korkulu bir bakış yöneltti ilkin, sonra da hüzünlü bir gülümseme eşliğinde başını salladı. Jeanne onun elini tuttu; Joachim de Jeanne'ınkini öptü, şaşırtıcı bir yumuşaklıkla.

Ölüm gelmemişti. Her fırtınada gelecek değildi ya.

Corte Real kardeşler, deniz yolculuklarının acemilerin pek bilmedikleri tehlikelerinden birine karşı özenle hazırlanmışlardı: nesnelerin ani yer değiştirmesi. Kötü bağlanmış bir yedek seren, rüzgarın dönmesiyle, bir top güllesi kadar ölümcül hale ge-

lebilir. Yiyecek ambarındaki sabit durmayan bir sandık, tıpkı bir dip kayalığı gibi delik açabilir. Ve küpeşteye sağlamca yerleştirilmemiş olsa, üç yolcunun güvertede bulunması için ısrar etmiş oldukları tatlı su fıçısı, bir adamı, tokadın bir sineği ezdiği gibi ezerdi kesinlikle.

Hiçbir gemici sürüklenmemişti denize.

Ama *Avispa* rotasından iyice doğuya sapmıştı. Durumu düzeltmesi için yaklaşık iki gün gerekliydi.

Hayat çetin tekdüzeliğine kavuşmuştu yeniden.

Ama, buna da alışılıyordu. Bir an bile hareketsizlik ve sessizlik olmadan, Jacques-Adalbert ve Ferrando'nun arasında, bir paket gibi uyumaya. Zira *Avispa* dinlenmek nedir bilmiyordu ve hamak, tahta çatırtıları içinde, durmadan sallanıyordu. Bir bölmede ihtiyaç gidermeye. Ve banyo yerine, ön kasarada, bir tayfa tarafından buz gibi deniz suyuyla ıslatılmaya...

Onuncu günde, elbette ki saçı sakalı birbirine karışmış olan üç yolcu sakal tıraşı olmaya karar verdiler. Aynaları olmadığı için, birbirlerine berberlik yaptılar. Tayfalar buna çok güldü. Sakallarını yumuşatmak için bir kap sıcak su elde etmeyi başardılar ve Ferrando'nun boynundaki yüzeysel bir kesikten başka bir hasara yol açmadan, işin içinden çıktılar.

Su içmek bir hünerdi: içmeye ayrılan su fıçısının ağır kapağını kaldırıp, dengeyi yitirmeden maşrapayı içine daldırmak gerekiyordu. Déodat fıçıdaki su seviyesini kaygıyla tespit etti: yola çıkalı on gün olmuş, ama daha şimdiden ilk fıçının dörtte üçü boşalmıştı. Zira üç kişi oradan içiyordu. Bu hızla, bir ay sonra hiç su kalmayacaktı. Üstüne üstlük su, farklı bir tat almaya başlıyordu. Franz-Eckart'ın önerisini anımsayarak, yarım limon sıktı içine.

Yenen tek sıcak yemek, zaten tuzlu olduğu için deniz suyu,

bir parça domuz yağı ve bakla, biraz lahana ya da havuçla pişirilen akşam çorbasıydı. Yanında da bir dilim isli et, ekmek ve şarap. Ekmek bayat olduğundan, herkes kendi payını çorbaya batırıyordu. Şarap, yamru yumru, kalaylı maşrapalarda içiliyordu.

Giysiler hem sert, hem de nemliydi. Yün keçeleşiyordu.

Her üçü de sohbet konularını ve Corte Real kardeşlerin gemisinin analizini bitirmişlerdi. Ellerindekinin, bütün limanlarda dolaşan, kaynağı belirsiz haritalardan biri olduğunu söylemişti Gaspar. Genellikle birbirlerinden kopyalanıyorlardı ve her seferinde, kaynağı ve dönemini söylemenin olanaksız olduğu, daha önce görülmemiş ayrıntılar ekleniyordu.

"Denizler, uzun zamandan beri, bizim gibi insanlar tarafından vızır vızır dolaşılıyor," dedi Gaspar, gülümseyerek. Yalnızca altın ve baharat arayıcıları değil, dünyamızı merak edenler tarafından da. "Yüzyıldan biraz daha fazla zaman önce, Zeno kardeşler Büyük Deniz'e gittiler ve kimsenin tanımadığı kıyıları kayda geçirip, betimlediler. Belki biz de onlardan bazılarını bulacağız. Ve belki başkalarını da. Ama Zenolardan önce de gezginler vardı tabii. Batıdaki, biri kuzeyde, diğeri güneyde olmak üzere iki büyük parçadan oluşan bir kıtayı kimin betimlediğini bilmiyoruz. Kimileri Çinliler diyor, kimileri de Yunanlılar olduğunu iddia ediyor. Ben, ne olursa, olsun, oranın Hindistan olmadığı hissini taşıyorum. Ve Dünyanın sanılandan daha büyük olduğunu düşünüyorum."

Tek eğlence, zaman zaman muhafızlığını yapar gibi gemiye eşlik eden yunus sürülerini izlemekten ibaretti. Acaba sevinçten mi zıplıyorlardı böyle? Franz-Eckart'ın yanında olmasını isterdi Déodat.

Bir defasında, ama sadece bir defa, on at büyüklüğündeki dev balıklar yakın mesafede ortaya çıktılar. Üstlerine doğru, su

ve iç bulandırıcı buharlar fışkırtıyorlardı. Balinalar, diye açıkladı Miguel. Kutsal kitapta anlatılan zamanlarda Jonas'ı yutmuş olan da bunlardan biridir belki, diye düşündü Déodat.

Geceleri, hava açık olduğunda, yolcular gibi tayfalar da yıldızları inceliyorlardı. Şarkılar söylüyor; repertuarlarını ezbere biliyorlardı. Bütün kadırga bir koro halini alıyordu. Sözler anlaşılmasa bile, sadece ses tonundan, şarkıların özellikle, yazgıya buruk bir biçimde boyun eğen, yanık halk ezgileri oldukları kestirilebiliyordu. Dümendeki Miguel de tayfalara katılıyordu arada bir; bazı şarkıların solosu ona bırakılıyordu, o da ustalıkla yapıyordu bunu, zira bariton sesi esnek ve dolgundu.

Corte Real kardeşler dümen nöbetini güneşin doğuşu ve batışına göre değişiyorlardı. Gaspar, nasırlı ve güçlü eliyle gündüz dümen tutuyor, ama gece, aslında sadece tek gözüyle gördüğü için, yerine Miguel geçiyordu. O zaman, fenerlerin yansımaları nedeniyle yarısı mavi yarısı kırmızı olan yüzüyle, gecenin içinde gemiyi yöneten fantastik bir kişiliğe benziyordu.

Déodat sıkıldı ilk zamanlar; ruh tutkusuz yaşamayı bilmez. Sonra, çalkantılı bile olsa, denizin ruhu içine çekip, kendi keyfine uydurduğunu, kalbiyse perdahladığını anladı. Pruva bodoslamasına çarpan dalganın salya serpintileri halinde yok olup gidişini, diğerlerinin de boşu boşuna köpürüşlerini seyrediyordu, hiç durmadan.

"Annemin hatırasını bile dondurdu deniz," diye itiraf etti Déodat, Jacques-Adalbert'e. "Strasbourg, şu an gittiğimiz diyar kadar efsanevi geliyor bana."

Genç amcası başını salladı; onun hafızasında da, Simonetta bir hayale dönüşmüştü.

Tayfaların böyle nasıl yaşadıklarını sordular kendi kendilerine. *Avispa* bir manastır mıydı? Akşam yemeğinde tekrarlanan bu

soru Corte Real kardeşleri eğlendirdi.

"Bu soruyu bizim için de sormamış olmanız tuhaf," dedi Gaspar. "Gemici olmak, asker olmak gibidir, tek fark çiftliklerdeki kızların yokluğudur. İşte bu yüzden, denizkızlarını icat etmişlerdir gemiciler."

Bu sözleri düşünceli bir sessizlik izledi.

"Ama bu, keşiş olmak gibidir, aynı zamanda," diye devam etti Gaspar. "Bir eczacıyı ilaçlarını hazırlarken gördünüz mü hiç? Karışım tamamen saydamlaşana kadar, dört bir yana sallar şişeyi. Denizde sarsıla sarsıla, biz de o şişelere benzer, saydam bir hal alırız. Tutkular sadece kıyıların yakınlarında ortaya çıkarlar yeniden. Açığımızı kıyıya yanaşınca kapatırız yani. Ve aşkın Rüzgargülü gibi döndüğünü ve denizde tuz gibi eridiğini biliriz. Gerçek çapa, dönüşünüzü bekleyen eş ve çocuklardır, çünkü onlar ölümsüzlüğünüzün güvencesidir."

Ama Déodat'nın ne karısı, ne de çocuğu vardı karada.

Hoşça vakit geçirmek ve sıradanlığı süslemek için, balık tutmaya karar verdi. Küpeştenin başına yerleştikten bir saat sonra, tayfaların alkışları arasında, muhteşem bir somon çekip çıkardı sudan. Gemide aşçı yoktu, balığı nasıl temizleyeceğini gösterdi bir tayfa ona.

Akşam, Corte Real kardeşler ve üç yolcu balık çorbası yediler.

"Siz neden balık tutmuyorsunuz?" diye sordu Jacques-Adalbert, Gaspar'a.

"Bunun için zaman gerek," diye cevap verdi adam.

Bu meslekte, boşluk çok, ama zaman yoktu.

18
"BEN MARİE-JOLIE[1], ÇILGINCA GÜZEL.."

*

Jeanne, Angers'ye dönüş projesinde bir ayrıntıyı ihmal etmişti: Esterhazy ve Zilahy'nin Joachim ve oğlu hakkında sorgulamış oldukları hizmetçi kadını. Jeanne, Franz-Eckart, Joseph ve Joachim'in eve yerleşmelerinin üzerinden üç gün geçmişti. Frederica mekanı sahiplenmiş ve bir hizmetçi yardımcısıyla bir bahçıvan aramaya gitmişti. Romatizmanın bastonunun üzerine eğdiği yaşlı bir kadının geldiğini gördü Jeanne.

İlkin tanımadı onu. Baş örtüsünün altından, eski Kordoba köselesinden yapılmış bir mumya maskesine mıhlanmış iki sansar gözünün arasından, çengel gibi bir burun uzandı ona doğru.

"Hanımefendi!" diye bağırdı ihtiyar kadın, dişleri dökülmüş ağzından süzülen boğuk bir sesle. "Beni tanımadınız mı? Marie-Jolie'yim ben."

Marie-Jolie! Hayat gerçekten acımasızdı! Doğrusu, evet, yirmi dört, yirmi beş yıl önce, bölge erkeklerine keyif veren bir köylü tazeliğiyle donanmış, güzel bir kızdı. Félicie'nin emri altında bulunan üç kızdan biriydi; özellikle de mutfakta çalışırdı. Ama ona bahşedilmiş olan, daha çok şeytani bir güzellikti ve şeytan kendi malını geri alınca, kara kuru bir harabeden başka bir şey bırakmamıştı geriye.

"Elbette tanıdım sizi, Marie. Nasılsınız?"

---

1) Jolie: Güzel, hoş. (Ç.N.)

Sansar süzdü onu.

"Emin olun ki, *heç* değişmemişsiniz, hanımefendi," dedi, Angers'ye özgü "hiç" deyiş tarzıyla. Frederica mutfak penceresinden ziyaretçiyi gözlüyor, diğeri de etrafı inceliyordu. Bahçede Franz-Eckart'la oynayan Joseph'i gördü.

"Bu delikanlıları *heç* tanımıyorum," dedi. "Sizinkilerdir herhalde."

Sabrı taşmaya başlayan Jeanne başını salladı.

"François'nın oğullarından biri ve kızının oğlu."

"Kızınız nerede?"

"Aube göğe çıktı," dedi Jeanne.

Konuşma dedikodu halini almaya başlıyordu, Marie-Jolie'nin, Macarların da ortaya çıkardığı gibi, dedikoducunun biri olduğu açıktı. Neyse ki Joachim orada değildi; ormanda dolaşıyor olmalıydı.

"Ne oldu ona? Çok sevimliydi!"

"Zatürree."

"Doğru ya, Le Palatilat'da hava çok soğuk olmalı."

Le *Palatinat*. Aube'un Le Palatinat'da bulunduğunu nereden biliyordu ki, bu çaçaron?

"Ya kocanız? O gelmedi mi?"

"O da gökyüzünde."

"Ah, ne acı!" diye bağırdı ihtiyar kadın. "Kahpe felek. Hayat bir orospu."

Ya ölüm neydi peki? Âdet, Jeanne'ın eski hizmetçisine bir bardak şarap ikram etmesini gerektiriyordu; göz ucuyla mutfak penceresine bakıyordu zaten.

"Dulsunuz, öyleyse? Mutfaktaki kadın kahyanız mı?"

"Evet, Frederica!" diye bağırdı Jeanne, kızgın bir şekilde. "Marie-Jolie'ye bir bardak şarap verin bari."

"Uzun boylu genç adamın adı ne peki?"

"Franz-Eckart."

"Franzécarte öyle mi? Ya ufaklık?"

"Joseph."

"Büyükbabası gibi. İki genç ne kadar benziyorlar birbirlerine."

Bu yorum çok şey anlatıyordu. Ve can sıkıcı kadın göz ucuyla etrafı kesmeye devam ediyordu; L'Estoillelerin evinde bir kişinin daha kaldığından haberdar olduğu açıktı. Frederica kendisini baştan aşağı süzen Marie-Jolie'ye bir bardak şarap getirdi.

"Mutfakta yardıma ihtiyacınız olabilir," dedi kadın. "İşçi aldığınızı duydum. Evin alışkanlıklarını bilirim. Hâlâ zindeyim."

Çene bakımından, evet, diye düşündü Jeanne.

"Bunu düşüneceğim," dedi.

Bu ihtiyar gevezenin her şeyden haberi vardı demek ki. Polisin casusları hesabına çalışıyor olmalıydı. Ve daha başkaları için de.

"Fırıncıya, Marie-Jolie'nin evini sorarsınız. Beni herkes tanır. Ben hazırım, hemen çalışmaya başlayabilirim."

"Sağolun, Marie," dedi Jeanne.

Bahçe kapısına kadar geçirdi onu. Diğeri, etrafa son bir göz attı ve çekip gitti.

"Bu kadını sevmedim, hanımefendi," dedi Frederica. "Tam bir cadı. Üstelik de geveze."

Jeanne başını salladı.

Franz-Eckart'a ziyaretin içeriği hakkında bilgi verdi ve akşam yemeğinde, onu ihtiyatlı olmaya teşvik etmek için, Joachim'in önünde bu konuyu tekrar konuştular. Dikkati üzerine çekebilecek ve büyücülük söylentilerine yol açabilecek her türlü girişimden uzak durmaya her zamankinden daha çok özen göstermesi gerekecekti artık.

* * *

Çok yıllar önce, Kral René'nin oradan ayrılıp, sonra da ölmesinden beri, dişe dokunur hiçbir dedikodu çıkmamıştı Angers'de. Jeanne eskiden bu kralın maiyetindendi ve hayırsever bir hanım olduğu için, şehre dönüşünün ilgi uyandırmaması olanaksızdı.

Bunun ilk kanıtı papazlardan geldi. Önce Saint-Maurice katedralinden Peder Lebailly, onun ardından da Saint-Aubin manastırının Başpapazı Coucé ziyaret etti, L'Estoillelerin evini. Dul bayan Baron de l'Estoille'in sadakalarından, ne birinin ne de diğerinin yürüttüğü hayır işleri vazgeçebilirdi. Bu insanların her şeyden haberleri vardı: Joseph de l'Estoille'in bankerlik yaptığını ve François'nın Strasbourg'taki Üç Anahtar matbaasının sahibi olduğunu biliyorlardı. Bayan baronun hali vakti yerinde olmalıydı ve sade bir şekilde yaşadığına göre, borçların ağırlığı altında ezilmiyordu herhalde. Ayrıca, aile ve Jeanne'la ev sakinlerinin akrabalık bağları hakkında en küçük ayrıntıya kadar bilgi almaya çalıştılar. Joachim'in varlığından yalnızca Başpapaz Coucé söz etti.

"Iyilik olsun diye yanıma aldığım ve evin bakımına yardım eden, zavallı bir adam. Çatıyı onardı bile."

Bu son nokta doğruydu. Bunlara inansa da inanmasa da, tıpkı diğeri gibi Başpapaz Coucé de, kuşkusuz beklentilerini karşılayan bir keseyle birlikte çıkıp gitti.

Bununla birlikte, bazılarının ilgisini çekmeye devam ediyordu ev. Yoldan geçen kimileri, hep aynı insanlar, sık sık sokakta oyalanıyor ve çitlerin üzerinden, genellikle Jeanne, Franz-Eckart ve Joseph'in bulunduğu bahçeye göz atıyorlardı.

Bu durum sıkıcı olmaya başlıyor ve Jeanne, Angers'nin, Strasbourg'tan ayrılırken umduğu gibi bir huzur limanı olmadı-

ğını anlıyor, nedenini de gayet iyi kestirebiliyordu: Joachim'di, bu neden. Korkmuş olduğu gibi, hanedan olayı muhtemelen son bulmamış ve Franz-Eckart'ın kendisine uzatılmış olan tacı küçümseyişi Macarları ya da kimi başkalarını projelerinden vazgeçmeye razı etmemişti.

"Maximilien de Habsbourg'un Macaristan'a yönelik niyetleri Kral Louis'yi telaşlandırıyor," diye açıkladı Franz-Eckart, akşam yemeğinde. XII. Louis, bu ülkenin tahtında kendi müttefiki olan bir hükümdar görmekten memnun olmakla kalmaz, onu bizzat kendisi taçlandırırdı."

"Ve bu kişi de sen olurdun," dedi Jeanne.

Franz-Eckart başını salladı. Joachim bu konuşmaları keskin gözlerle izliyordu.

"Ve sen bu tacı hâlâ istemiyorsun."

"Elbette ki hayır. Doğal bir ölümle ölmeyi dilerim."

"Kralların canı cehenneme!" diye bağırdı Jeanne. "Bu macar hikayeleri yüzünden, ölüme kadar takip mi edileceğiz yani!"

Hiçbir şey anlamayan Joseph, Jeanne'ın kızgınlığından ürktü; yatıştırmak için Jeanne gülümsedi ona. Casusların, sonunda, onun Franz-Eckart'ın oğlu ve tahtın vârisi olduğunu keşfedeceklerine kuşku yoktu. Joachim düşüncelerini okuyordu sanki; bakışı çocuktan Jeanne'a döndü.

Tıpkı Denis'nin François'yı kaçırmayı, hatta öldürmeyi tasarladığı zamanki gibi, her şey yeniden başlıyordu.

"Düşününce," dedi Franz-Eckart, "bu işteki az çok sağlam olan tek halkanın, geçen gün seni görmeye gelen şu korkunç cadaloz olduğu anlaşılıyor. Ormanın kıyısında Joachim'i görmüş olduğunu iddia eden de o."

Joachim'in gözlerinde delici bir ışık parladı. Joseph'in varlığı nedeniyle, bu bilgi hakkında kimse yorum yapmadı.

Gerçekten de, Marie-Jolie'nin şahitliği Macarların hipotezinin yegane sağlam noktasıydı.

"Krala ait bir projenin bu cadının tanıklığına dayanması saçma yine de!" diye belirtti Jeanne.

Franz-Eckart omuz silkti.

"Ortadan kaybolması pek bir şeye yaramaz," demekle yetindi Jeanne. "Söylediklerinin kuşkuyla karşılanması gerekir. Deli ilan edilmeli."

Joachim kendi düşüncelerinde kaybolmuş gibi görünüyordu.

Üç gün sonra, valinin sülalesinden bir subay geldi, L'Estoillelerin evine. Elli yaşlarında, cana yakın ve zarif bir adamdı. Adı Martial Secq de Baudry'ydi. Onunkine denk bir nezaketle karşıladı adamı, Jeanne.

Şövalye Secq de Baudry'nin gerçek ziyaret sebebinin kibarlık olmadığı çabuk anlaşıldı; Jeanne'a, Franz-Eckart de Beauvois'yı Macaristan tacına yönelik tavrını gözden geçirmeye itmesini rica etmeye gelmişti.

Onikinci Louis'nin, Franz-Eckart'ın açıklamış olduğu gibi, tahta sadık dost bir kral geçirme fikrinden caymamış olduğunu anladı Jeanne. Ve korktuğu başına gelmiş, mesele, Esterhazy ve Zilahy'nin gidişiyle, Strasbourg'ta son bulmamıştı. Saraydaki biri, iki Macarın gelip savunmuş oldukları projede inat ediyordu ve Secq de Baudry'yi yollamıştı.

"İki Macar Strasbourg'a gelip, bu masalı anlatmışlardı bana," dedi Jeanne, bunu önemsemediğini belirten bir edayla. "Oğlum François de Beauvois'nın tanıklığının bu hikayeyi geçersiz kılmaya yettiğini sanmıştım."

Secq de Baudry kafasını sağa sola salladı.

"Hayır, hanımefendi. Hakarete uğramış bir kocanın onuru,

var olan birinin mahkeme tanıklığını silemez."

Mahkeme tanıklığı. Şu uğursuz Marie-Jolie, Angers adliye sarayında ifade vermişti demek ki!

"Mahkeme tanıklığı mı?" dedi yüksek perdeden. "O uyduruk hikaye bu kadar önemli, öyle mi?"

"Majesteleri Kral Louis büyük bir önem veriyor buna. Onun için, Macaristan tahtı önemsiz bir şey değil. Üstelik bu tanıklık, gelecek günlerde, sizin çatınız altında yaşayan Joachim'in, yani Joachim Hunyadi'nin huzurunda yenilenecek."

Jeanne kendini gülmeye zorladı; Secq de Baudry şaşırmış görünüyordu.

"Ama o pasaklı hizmetçi delirmiş!" diye bağırdı Jeanne. "Beni ziyarete geldi, geçen gün. Bunamış olduğu açık! Kral ve yardımcılarının, bir siyasi projeyi, açık saçık hayallerle kızışmış bir ihtiyar kadının söylediklerine dayandıracaklarını söylemeyin bana!"

"Onu son gördüğümde, gayet akıllı bir hali vardı," diye itiraz etti Secq de Baudry, sıkıntılı bir edayla. "Ve merhum Macaristan Kralı Matthias'ın görevlilerinin yaptığı bir soruşturma var... Joachim, Janos Hunyadi'nin evlilikdışı doğan öteki oğluymuş gerçekten."

Jeanne omuz silkti.

"Beyefendi, üzgünüm ama, torunum Franz-Eckart'ın Macaristan Kralı olduğuna inanamayacağım!"

Bir kez daha zorladı kendini gülmeye.

"Anlamsız bir hikaye bu!"

Ayağa kalktı. Ziyaret bitmişti.

"Göreceğiz," diye bağladı Secq de Baudry, giderken.

Ertesi gün, Jeanne, Frederica ve onun işe almış olduğu genç

hizmetçi pazara çıktılar.

Büyük bir patırtı koptuğunda, Jeanne balıkları inceliyordu. Bağrışmalar yükseldi.

Herkes, içinden alevler fışkıran bir evin pencerelerine bakıyordu.

"İtfaiyeciler! İtfaiyecileri çağırın!" diye bağırdı bir adam.

"Kovalar! Kova zinciri oluşturun!" diye haykırdı bir başkası. "İtfaiyecileri beklerken, boş durmayın!"

Komşular ellerinde kovalarla eve daldılar.

Aynı anda, bir yaratık fırladı evden dışarı. Çıplak bir kadındı bu. Bağırıyordu. İşin ilginç tarafı, komşu damlardan inen kargalar, gagalarını birbirine çarparak, onun üzerinde rond yapmaya koyuldular.

"Hanımefendi..." diye bağırdı Frederica... "Baksanıza! Geçen gün eve gelen ihtiyar kadın bu!"

Marie-Jolie'ydi gerçekten de, yaşlı bir solucan gibi çıplaktı ve içler acısı memeleri karnının üzerinde sallanıyordu. Ve bu kemik torbası dans ediyordu! Kendi çevresinde dönüyor, bacağını en uygunsuz şekilde kaldırıyordu. Gülüyordu! Dişsiz ağzından dökülen sözler anlaşılamasa da, şarkı söylüyordu.

İnsanlar onu tutmaya çalıştılar, ama başının üzerindeki kargaların rondu yaklaşmalarına engel oldu! Gagalarını birbirine vuruyor, yarışırcasına gaklıyorlardı. İzleyenler şaşkınlıktan donmuş bir halde onlara bakıyordu.

Ben Marie-Jolie,
Çılgınca güzel,
Gülüyorum işte!

diye bağırıp çağırıyordu, ellerini çırparak.

"Yangın onun evinde!" diye haykırdı bir kadın.

"Bu cadı yangın çıkarmış!"

"Kargalara baksanıza! O bir cadı!"

Çıkan kargaşa üzerine, muhafızlar geldi. Diğerleri kova zincirine katılırken, içlerinden biri de deli kadını yakalamayı başardı. Bir örtü atıldı omuzlarına.

"Bir öpücüğe varım," diye bağırdı Marie-Jolie, tutkuyla muhafıza yapışırken. "Ama daha fazlası yoook!"

Kargalar gaklamaya devam ediyorlardı.

Frederica'nın şaşkınlıktan ağzı açık kalmıştı.

Yanan evde ekmek fırını olan bir tüccar Marie-Jolie'nin kıçına bir tekme patlattı.

"Kaltak!" diye haykırdı. "Cadı!"

Jeanne, dar bir sokağa saparak, oradan sıvışan bir adam gördü. Joachim'di bu. Gülmemek için kendini zor tuttu.

Nasıl becermişti ki bunu? Her ne olursa olsun, Marie-Jolie'nin tanıklığı sorunu hallolmuştu.

Jeanne, Frederica ve hizmetçi kız eve geç döndüler. Joachim çoktan gelmişti. Jeanne, Franz-Eckart'a olayları anlattı, o da şaşkınlıktan şaşkınlığa düşüp, bir süre sonra gülmesine engel olamadı.

Anlatıyı dinleyen Joachim bir çocuk gibi kahkahalarla gülüyor, ellerini bacaklarına vurarak geğiriyordu. Hiç kimse, hiçbir zaman, böyle bir halde görmemişti onu.

Aynı gün öğleden sonra, Saint-Maurice katedraline gitti Jeanne. Görevliye, Peder Lebailly'yi görmek istediğini söyledi.

Mauroy Lebailly, burnunda yuvarlak gözlükler takılı, ufak tefek ve solgun bir adamdı.

"Hoş geldiniz, kızım!"

Ayağa kalkıp, çalışma masasının önündeki bir koltuğu gösterdi. Jeanne oturdu.

"Peder," dedi, "bir yalan pahasına üç yaşamı kesin bir tehlikeden kurtarabilecek olsanız, tereddüt eder miydiniz?"

Papazın cevap vermesi için, bir süre geçmesi gerekti:

"Hayır. Söz konusu olan nedir?"

"Bu bir sır olarak kalmalı."

Peder baş.nı salladı. Jeanne anlattı. Duydukları allak bullak etti papazı.

"Tacı ele geçirmeye yönelik çok girişim gördüm, ama onu takmaktan kaçınmaya yönelik olanına hiç rastlamamıştım. Ama bu kişilerin, baba, oğul ve torunun tehlikede olduklarına inanmaya hazırım. Şimdi, benden ne istiyorsunuz?"

"1472'deki selefiniz kimdi?"

"İzin verin, bir tahkik edeyim."

Ayağa kalktı ve arkasındaki rafta duran bir kayıt defterini inceledi.

"Peder Christophe Bongrain."

"Sizden, alışılmış Kilise adamı lisanınızla, o yılın tarihini taşıyan ve Peder Christophe Bongrain imzalı bir belge yazmanızı istiyorum. Bir yolcunun ona İspanya'dan, İmansızlar tarafından dili kesilmiş, Joachim adında bir çocuk getirmiş olduğunu teyit etmeli. Bir de İspanyol soyadı bulmak gerek."

"Cordoves," diye önerdi din adamı. "Ama çocuk dilsiz olduğuna göre, adını nereden biliyordu Peder Bongrain?"

"Çocuk yere yazmış olabilir."

Papaz başını salladı ve gülümsedi.

"Güzel roman yazardınız siz."

"Peder Bongrain çocuğu Angers'de, Fresnaie yolunda oturan, Jouffroy Mestral adında bir ressama emanet eder. Ressam onu

evlat edinir ve yetiştirir. Bu belgeyi uygun bir tarihe kaydedebileceğinize inanıyor musunuz?"

Peder Lebailly yerinden kalktı ve gidip, diğerinden çok daha büyük olan başka bir sicil defteri aldı raftan. Sonra, sayfaları karıştırmaya koyuldu.

"Evet, inanıyorum," diye cevap verdi, tam doldurulmamış bir sayfayı göstererek. "Şurada bir boşluk görüyorum."

Önceden hazırlamış olduğu keseyi masanın üzerine bıraktı Jeanne.

Peder mürekkep hokkasının metalini mum alevinde ısıttı.

Bir saatten daha az bir süre sonra, sicil defteri tamamlanmıştı.

"Tüm bunlardan siz ne kazanıyorsunuz?" diye sordu Peder Lebailly, Jeanne'ı kapıya kadar geçirirken.

"Hayat kurtarmış olma duygusunu."

Din adamını akşam yemeğine davet etti.

19
TURPLAR
*

Soğuk şiddetleniyordu, özellikle de geceleri.

Üç yolcu sandıklarından en sıcak elbiselerini çıkarmışlardı ve kalın giysilere sarınarak uyuyorlardı. Miguel, odalarını ısıtmaları için, küçük bir odun sobası vermişti onlara; bu bir denizci sobasıydı, bir kirişe asılıyordu, zira yere herhangi bir ateş bırakmanın söz konusu bile olamayacağı açıktı.

Yola çıkalı yirmi dört gün olmuştu. İyi de, nereye gidiyorlardı, Tanrı aşkına? Atılmış oldukları maceranın akıldışılığını gördüler birden. Nereye gidildiğini bilmeden, nasıl denize açılınabilirdi? Ve belki de hiçbir yere gitmiyorlardı! Belki de deniz sonsuza kadar yayılıyordu ve soğuk, *Avispa*'nın donmuş cesetlerle birlikte rasgele akıntılarda sürükleneceği güne kadar, giderek daha da yoğunlaşacaktı...

Denizciler de karamsarlaşmaya başlamışlardı. Geceleri şarkı söylemiyorlardı artık.

Yirmialtıncı gün, bir olay keyifleri düzeltti.

Sabahın beşinde, Déodat bir çığlık duydu. Sonra da, alt güvertede oraya buraya koşturan çizme gürültüleri... Ve haykırışlar. Uyanan yalnızca o değildi: Jacques-Adalbert de hamağında kımıldayıp homurdandı:

"Bu da ne?"

Déodat, soğuğa karşın merdiveni tırmanıp, battaniyesine sa-

rınmış halde dışarı koştu. Mürettebat ön kasarada toplanmıştı. *Avispa*'nın önünde, çok büyük, şekilsiz, muhteşem, acımasız ve ürkütücü bir hayalet dikiliyordu. Güneşin ilk ışıkları içinde parıldayan ve denize mavimsi ışık yansımaları yayan, kristal bir dağ.

Ölümün kapısına mı varmışlardı yoksa?

Miguel gemiyi gerekli uzaklıkta çevirdi. Artık dilsizleşmiş olan mürettebat sancak tarafına geçti. Hiç kimse manzarayı betimleyecek sözcükleri bulamıyordu.

Gaspar sıcak şarap dağıttırdı.

"Bir karaya yaklaşıyoruz," dedi. "Buz dağları denizden doğmazlar. Bir kıyıda kopmuştur bu."

Buzdan bir dağdı gerçekten.

"Çok yüksek," dedi Jacques-Adalbert.

"İskoçya açıklarında görüldüklerini söylemişlerdi. Derinlikleri yüksekliklerinden kat kat fazla oluyormuş. Devrildikleri takdirde, çevrelerindeki yarım millik bir alanda felaket yaşanıyormuş. Hiçbir gemi kurtulamazmış bundan."

Dört gün sonra, şafak vakti, güvertede bir maşrapa sıcak şarapla ısınmaya çalışan Déodat, Gaspar'ın iskele tarafındaki bir küpeştenin üzerinde gözlerini kıstığını gördü. Nereye bakıyordu acaba? Portekizli kolunu uzattı:

"Kuşlar. Martılar. Bir kara var oralarda."

Martıları bütün tayfalar görmüştü. Sağır bir heyecan kapladı mürettebatı. Baldırlar daha esnek, hareketler daha canlı bir hal aldı. Güneşin doğuşundan üç saat kadar sonra, Gaspar dümendeyken, mizana direğinin tepesinden bir bağırtı yankılandı:

"İskelede kara göründü!"

Heyecandan boğazlar düğümlendi. Déodat'nın yanında duran gemici yumruğunu sıktı ve boğuk bir sesle mırıldandı:

"*Tierra!*"

Miguel yelkenleri azalttırdı. Hafif bir meltem, daha çok alçak yalıyarlardan oluşan bir kıyı boyunca itti gemiyi. Görünürde hiç dağ yoktu. Kıyıları binlerce kuş doldurmuştu. Hiç görmemiş oldukları bir kuş türü nedeniyle, tüm tayfalar şaşkınlık içindeydi: cılız kanatlarının yerden ayrılmalarına müsaade etmediği, beyaz gömlek üzerine siyah pelerin giymişe benzeyen hayvanlardı bunlar. Binlercesi, tarikat kardeşi papazlar gibi dikiliyorlardı. Kaz ve ördekler de vardı.

Gaspar küçük bir koy arayışındaydı ve sonunda buldu. Demir atıldı. Zincirin tamamını salmak gerekti. Boğuk bir gürleme çapanın dibi taradığını, bir çarpma sesi de nihayet tutunacak noktayı bulduğunu belirtti. Gaspar arka kasaradan aşağı indi ve ön kasarada bağlı duran iki sandaldan birinin suya indirilmesini emretti.

Operasyon karmaşıktı, ama göz kamaştırıcı bir çabuklukla yürütülüyordu. Tayfalar sabırsızlıktan yerlerinde duramıyorlardı. Mesele, göz kulak olmak için hangi adamların gemide kalacaklarındaydı; Gaspar herkesin karaya inmesine, ama bunun dönüşümlü olarak yapılmasına karar verdi, zira en az altı kişinin *Avispa*'da gözcülük yapması gerekiyordu, sürekli olarak. Sonra, kayışına bağlı bir sadak[1] ve bir yayla birlikte, bir halattan aşağı indi.

Déodat, kendisi, Ferrando ve Jacques-Adalbert dışında herkesin silahlarını kuşanmış olduğunu fark etti; o zaman, odalarına gidip, sandıktan kılıçlarını aldılar. Hiç kimse, ne tür bir toplulukla karşılaşılabileceğini ve onların ne tür niyetler taşıyabileceklerini bilmiyordu aslında. O da kendini boşluğa bırakıp, halatın üzerinde sallandı, sonra güç sarf etmekten çok heyecandan

1) Ok kılıfı. (Ç.N.)

nefes nefese kalmış bir halde, sandala ayak bastı.

Aynı zamanda, gemi batacak olsa, yolcularından üçte birinin öleceğini de anladı, zira her sandal sadece altı kişi alıyordu. Demek ki, iki sefer yapması gerekecekti. İlk seferde Déodat ve Ferrando vardı yalnızca; Jacques-Adalbert, Villamora'yla birlikte ikincide gitmeye karar verdi. İki gemici kürekleri çatallarına yerleştirip, çekmeye başladılar. Gerçekten soğuk olmadığı halde, Déodat titriyordu. Etraftaki suyun içine baktı ve balıklarla dolu olduğunu gördü.

Yarım saat sonra, sandalın gövdesi çakıllı bir zemin üzerinde gıcırdadı. Öndeki Gaspar sandaldan atladı, üstü başı ıslandı ve iki adımda, yassı çakıllardan oluşan plaja ulaştı. Çevresine bakındı, sonra diğerlerine kendisini izlemelerini işaret etti.

Déodat neredeyse kendinden geçmiş bir halde ayak bastı karaya. Kuzeydeki Büyük Kıta mıydı burası? Hüzün verici olmasına karşın, manzarayı görünce, kaygı, sıkıntı ve acıları yok oldu. Direncini uç noktaya itmiş ve dünyanın ucuna ayak basmıştı. *Finis terrae.*

Cebinden, gizlice muhafaza ettiği küçük ve yassı bir şişe boğma rakı çıkarıp, büyük bir yudum aldı. Yanındaki, saçı sakalı birbirine karışmış genç bir adam olan gemici anlamlı gözlerle baktı ona; Déodat şişeyi uzattı.

İlk grup, yedi kişiden oluşan ikincinin gelmesini bekledi. Nereye gideceklerdi? Karanın iç taraflarına doğru mu, yoksa kıyı boyunca mı ilerlenecekti? İkinci seçenekte karar kılarak, yola koyuldular.

"Et sıkıntımız yok," dedi Ferrando, bir kayalığın üzerine tünemiş ördekleri işaret ederek.

"Önce su arayalım," dedi Miguel.

Neredeyse hiç su kalmamıştı gemide, ne fıçılarda vardı, ne de

mürettebatın yedeğinde. Kısa bir süre sonra, denize dökülen bir pınarın ağzına vardılar. Küçük bir fıçıdan başka bir şeyleri yoktu yanlarında; Miguel su ihtiyacının karşılanması için özel bir sefer düzenlenmesine karar verdi ve şimdilik, Villamora'nın getirmiş olduğu fıçıyı doldurmakla yetindiler.

Kıyı şeridi kayalıktı, kimi kez alçak yalıyarlarla, kimi kez de üzerinde köpek gözlü ve bıyıklı burunlu, siyah tulum biçimindeki hayvanların sere serpe yayıldıkları çakıllı plajlarla kesiliyordu. Kıtanın kendisi düz gibi görünüyordu, ama yeşillikti. Bir süre sonra kaşifler, yalıyarlar boyunca uzayan bir kayın ormanının içine girdiler.

Nereye gittiklerini bilmiyorlardı yine, ne aradıklarını da keza. İki saatlik bir yürüyüşün sonunda, Villamora bağırdı aniden:

"Evler!"

Durdular, heyecanlanmışlardı. Gelinciklerin meltemin etkisiyle titreştiği bir çayırın ardında, bir grup eğik damlı yapı seçiliyordu gerçekten de. Evler! Yani insanlar! Ama ne tür varlıklar oturuyordu bu yerlerde? Gaspar, bir el hareketiyle, sesleri ve devinimi askıya aldı. Üç yüz adım ötedeki, gri tahtadan yapılmış barakaları dikkatle inceledi. Déodat evleri pek iyi durumda bulmadı; özellikle de çatılar çok çekmiş gibi görünüyorlardı.

"Yaşam belirtisi yok burada," dedi Gaspar, sonunda. "Tek bir ateş bile görünmüyor."

Ne bir havlama vardı, ne de bir kişneme ya da çocuk çığlığı.

Gaspar, küçük köye doğru ilerleyen grubun başına geçti. Elli adım kadar sonra, bir evin arkasından bir gemi göründü.; karaya çekilmişti. Eskiden. O da gayet kötü bir durumdaydı.

"Kimse var mı?" diye bağırdı Gaspar, Portekizce.

Cevap veren tek bir ses çıkmadı. Bu insanlar köpekleri tanımıyorlardı belki de.

İlerlemeye devam etti ve ilk evin yanına vardı; tekrar bağırdı. Yine hiçbir ses yoktu. Elini kapının koluna koydu. Demirden yapılmış kol bilinmeyen bir modeldendi. Miguel'in eli yayındaydı, üç yolcununkiler de kılıçlarında. Gaspar kapıyı itti.

İlk oda boştu. Çatıdaki gediklerden gelen kuş pislikleri odanın ortasındaki büyük masanın üzerinde yığılmıştı. Bir tayfanın çarptığı çürümüş bir sandalye dağılıp çöktü. Ocak uzun zamandır boş ve soğuktu, ama çoktan sönmüş alevlerin üzerindeki zincirlere bir tencere asılıydı hâlâ. Açıkça belliydi ki, kar, buz ve rüzgar on yıllardır bu iç karartıcı yerin tek sakinleri olmuşlardı.

Arkadaşlarının yakın takibindeki Gaspar bir sonraki odaya geçti. Rüzgar, hafifçe ıslık çalarak, açık pencereden içeri giriyordu. İki yatak vardı burada. Ot minderler uzun zaman önce parçalanmıştı ve rüzgar, artık birbirinden ayrılmış olan tahta döşemelerin dört bir yanına dağıtmıştı onları.

Bir çığlık attı.

Yataklardan biri doluydu. Bir iskelet vardı üzerinde. Onları şaşırtan iskeletin durumu oldu: her şeyden önce, kısmen parçalanmıştı; bir bacak ve bir ayak yerde duruyordu; sonra, geri kalanı acayip bir durumda, sanki bir ölüm dansı sırasında donmuş gibi serilmişti.

Orada bulunan herkes heyecandan donakalmıştı. Bir gemici haç çıkardı. Gaspar iskeletin üzerine eğildi. Kemikler çoktan beyazlaşmıştı, ama uzun ve gri saç tutamları yerli yerinde duruyordu. Bir erkek miydi bu? Yoksa kadın mı? Kemikleri oldukça inceydiler. Kuş tüyü örtü acayip lekeli ve yırtık pırtıktı, özellikle de alt tarafı. Yırtıklardan, bir sürü kuş tüyü kaçmıştı dışarı. Yırtıcı kuşlar işlerini görmüşlerdi vaktiyle. Örtünün altında saklanan bacak ve ayaklara saldırmışlardı kuşkusuz. İskeletin tuhaf durumu buradan ileri geliyor olmalıydı.

Déodat eğilip, dağılmış bir tespihin tanelerini topladı yerden. "Bir Hıristiyanmış," dedi.

Bir tayfa çığlık attı. Yatağın ardında, bir çocuk iskeleti yatıyordu.

Ev iki odadan ibaretti. Bir de, içinde, kuşkusuz eskiden düzgünce yerleştirilmiş, ama artık çürüyüp dağılma sürecinin sonuna gelmiş çamaşırların bulunduğu bir bölme vardı. Aniden geriye sıçradı Déodat. Beyaz bir gece kuşu ona doğru uçtu. Eliyle savuşturdu onu. Kuş pencereden uçup gitti. Yuvasını bölmeye yapmıştı.

"Acaba neler geçti ki, burada?" diye bağırdı Ferrando, altüst olmuş bir halde. "Tüm köy aynı durumda olmalı!"

Gerçekten de öyleydi. Girdikleri her ev üzüntülerini artırıyordu.

Gaspar bir sonraki evin kapısını açtığında, bir iskelet hemen hemen kucağına düşmüştü. Korkusuna karşın, onu incelemek için çömeldi: bir cüce miydi yoksa, bu yaratık. Kol ve kaval kemikleri son derece az gelişmişti. Kafasıysa kocamandı.

Alıp götürecek hiçbir şey yoktu, hiçbir yerde. Bıçaklar paslanmış, kumaşlar yırtılmış, mobilyalar ufalanıp toz olabilecek haldeydiler. Bir gemici yerde bir ganimet buldu: kimsenin tanımadığı bir türün boynuzlarını. Oysa, bir ahırda bulunan kuru kemikler sıradan ineklere aittiler.

Köyün merkezinde büyük bir ev yükseliyordu. Kapıları rüzgardan açılıp kapanıyor, içinde sıra sıra bankların dizili olduğu büyük bir salon görünüyordu. Bir kilise. Bu insanlar gerçekten de Hıristiyanlardı demek ki. Üzerine İsa gerili haç yere düşüp parçalanmıştı. Fırtınalar bank ve şamdanları devirmişti.

"Gidelim bu uğursuz yerden!" diye bağırdı bir tayfa.

Üç saattir yürüyorlardı; *Avispa*'nın demirlediği küçük koya

geri dönmek için bir o kadar daha yürümeleri gerekecekti.

Gaspar başını salladı, ama kilisenin çevresinden dolaşarak, mezarlığa ulaştı. Haçların ve mezar taşlarının üzerine eğildi. *Thorsten Ivarssen 1415-1476... Freia Thalberg 1407-1469...*

"Kuzeyin insanları," dedi.

En yakın tarih 1487'ydi.

Başları öne eğik, dönüş yoluna koyuldular. Keşfin tüm sarhoşluğu buharlaşmıştı. Ölümcül keşifleri ağızlarında bir kül tadı bırakmıştı yalnızca.

"Akşam yemeğini unutmayalım!" diye bağırdı Villamora, üzerinde ördeklerin kaynaştığı bir kayalığın önünden geçerken.

Güvensiz hayvanlar değillerdi bunlar; neredeyse elle bile yakalanabiliyorlardı. Akşam yemeği koşusuna herkes katıldı ve bu, tayfaların ruh halini değiştirdi. Yirmi bir ördek yakalanmıştı. Bir saat boyunca, kendilerini kıyıma adadılar, hayvanların boyunlarını koparıp, tüylerini yoldular ve içlerini boşalttılar. Sonra bizzat Gaspar, Ferrando ve Déodat eşliğinde, bir ateş yaktı ve şiş haline getirmek için adını bilmedikleri ağaççıklardan kopardığı dalların kabuklarını soydu.

Villamora, küçük bir fıçı şarap getirmesi ve nöbetteki mürettebata birkaç kızarmış ördek götürmesi için, gemiye birini yolladı.

Yemeğin sonunda, tavuklardan eser kalmamıştı: bir aydan beri hiç kimse sıcak bir yemek yememişti çünkü. Şölenin, kaybolmuş olan coşkuyu geri getirdiği açıkça belli oluyordu.

"Bir kara bulduk yani," dedi Jacques-Adalbert, "ama ıssızdı."

"Issızlaşmıştı," diye düzeltti Déodat.

"Bu insanlar hastalanmışlar," dedi Gaspar. "İskeletlerin biçimi bozulmuştu. Bir salgın kırıp geçirmiş onları, kuşkusuz. Yarın, keşfe devam ederiz."

Bu uzak topraklara ölmeye gelen bu insanlar hakkında, Kuzeyin insanları oldukları hariç, hiçbir şey bilinmiyordu.[1]

Hiç görmedikleri pembelikte bir alacakaranlık içinde gemiye geri çıkıp, hemen yattılar ve karanlık rüyalar gördüler.

Ertesi sabah, tatlı su ihtiyacının karşılanması için, ikinci bir sefer düzenledi Gaspar. Üç yolcusunun fıçılarından birini doldurtmak inceliğini de gösterdi. Fıçının indirilmesi tekrar yukarı çıkarılmasından çok daha kolay oldu. Déodat içindekini tattı. Hayatı boyunca içtiği en saf suydu bu.

Sefere katılanlar fırsattan istifade yeni ördekler getirdiler.

Öğlen vakti, konumunu altmış dokuz derece kuzey enlemi olarak belirleyen Gaspar, demir almaya ve sandalı arkasında sürükleyerek kıyı boyunca ilerlemeye karar verdi. Birkaç saat sonra, bu kıyıların akla gelebilecek en parçalı kıyılar oldukları görüldü; dalgakıranı andıran burunların arasına oyulmuş derin koylar birbirini izliyordu; kaptanda güven uyandırmadıkları açıkça belli olan adacık ve kayalıklarla donanmışlardı.

"Suyun altında da kayalıklar olabilir ve çarpabiliriz," diye açıkladı Gaspar, Ferrando'ya.

Kıyı girinti çıkıntılarını haritadakilerle karşılaştırdı ve kendisinden önce oraya gelmiş olan denizcilerin, keşiflerini ayrıntıla-

1) Corte Real kardeşlerin yeniden keşfettikleri ilk yer olan ve aslında Kızıl Erik tarafından 982'de keşfedilmiş bulunan Grönland bin yılı dolaylarında İzlandalılar tarafından sömürgeleştirilip Hıristiyanlaştırılmış ve XIII. Yüzyılda bir Norveç tahtının sömürgesi halini almıştır. Refah dönemlerinde, iki katedrali bulunuyor ve sıcak su kaynaklarıyla ısıtılan seralarında, portakal ağaçları yetiştiriliyor, meyveleri Norveç Kralına yollanıyordu. XIV. yüzyılda, iyi bilinmeyen jeolojik nedenlerle, toprak zor işlenir bir hal almış ve sömürgeliler tek geçim kaynakları olan hayvanları artık yetiştiremez olmuşlardı. Neden balıkçılık yapmadıkları bilinmiyor ve bunun gemileri olmamasından kaynaklandığı farz ediliyor. Aslında, gemileri inşa etmeyen onlardı. 1410'da, son Norveç gemisi, karada ne olduğu belirsiz bir hastalığın öldüreceği birkaç yüz sömürgeli bırakarak, Grönland'ı terk etti. İncelenen kemik kalıntıları, tüberküloz kadar, orada yaşayanlar arasında tekrarlanan melezleşmelerden ötürü soyun bozulmasını, iskorbütü, hatta frengiyi akla getiriyor. Gemileri olmadığı için, bu toprakları terk edememişlerdi.

rıyla belirtmek için ondan daha fazla boş zamanları olmadığı sonucuna vardı; çizimleri birçok açıdan yanlıştı, zira kıtanın karaya çıkmış oldukları burnunun, şayet bir burunsa tabii, haritadakinden daha sivri olduğu açıkça görülüyordu ve körfezler de daha derindi. Sandalı keşfe yollamak üzere açığa demirlemeyi denedi iki kez, fakat elindeki zincirlere göre su fazla derindi. Karaya tekrar çıkmayı umanlar hayal kırıklıklarıyla kaldılar. Déodat yeniden balık tutmaya koyuldu ve peş peşe üç güzel somon yakaladı.

Sürekli olarak kuzeyden estiğinden dolayı, rüzgarı sadece baştan alarak seyredebiliyordu *Avispa*; tüm yelkenler istinga edilmişti ve kıçtaki tek yelkenden faydalanıyor olsa da, çok yavaş gidiyordu.[1] Ertesi gün Gaspar çark etmeye karar verdi ve burnunu korkusuzca batıya çevirdi.

Macera yeniden başlıyordu, çünkü nereye gidildiği bilinmiyordu.

Uzakta iki buz adası görüldü. Ama Déodat göğe bakıyor, kuşları gözlüyordu.

İki gün sonra, öğleden sonra saat ikide, beklenen çığlık mizana direği üzerindeki gözcüden geldi.

"Kara göründü!"

Doğruyu söylemek gerekirse, güverteden, bir bulut kümesi olması da gayet mümkün olan grimsi bir çizgiden başka bir şey görünmüyordu. Görünürde tek bir kuş yoktu. Ama güneyden gelen bir kuş sürüsü sisli gökyüzünü karaladı aniden. Gaspar geminin yörüngesini değiştirdi ve kıyı boyunca uzanıp sancaktan yaklaşmak için büyük bir eğri çizdi.

Üç saat sonra, mürettebat ve yolcular kara parçasının ayrın-

1) Bu tür gemilerin yelkenleri, kıç direğindeki dışında sabitti ve pupa yelken seyretmeye izin vermiyordu.

tılarını net olarak seçebildiler; bir öncekine bir kız kardeş kadar benziyordu, tek farkı çok daha ağaçlı olmasıydı. Karaya çıkmak için vakit geç olduğundan, gece için demir atacak küçük bir koy bulana kadar kıyı kıyı ilerledi Gaspar. Diğer yakası zor görülen, çok büyük bir nehrin ağzıydı sanki burası. Nihayet demir atıldı. Déodat, her zincir halkasının deliğin demirden yapılmış ağzına sürtünüşünü, kaderin gürültüsünü dinler gibi dinledi.

Gece, yalnızca onu mavimtırak bir suluboya resme indirgemiş olan kutup dairesinin yakınlığı nedeniyle değil, az uyudukları için de, kısa oldu.

Birinci kara parçasının keşfi beklenmedik bir rastlantı gibi olmuştu. Umutsuzluğun eşiğindeyken, hallerine acıyan Tanrı onlara keşfedilmemiş olduğunu sandıkları bir kara parçası bahşetmiş, ama doğal cimriliği içinde onu ölümcül bulgularla donatarak, hediyesini yumuşatmıştı. Orada Hıristiyanlar yaşamış ve sefaletten ölmüşlerdi. *Momento mori.* Bu gözüpek tayfalar ne sanıyorlardı yani? Güneşin altında yeni bir şey var olduğunu mu zannediyorlardı?

Alaycı ruhların bulutların üstünden güldüklerini duyuyorlardı neredeyse.

Ama iki yüz metre ilerdeki yeni kıyılar keşfin gerçekliğini sağlamlaştırdı. Hayır, Tanrım, sadece hüzün verici köhnelikler bulmuş değiliz. Her şeyi bilmiyordun. Fortune denen o kör orospu için diğer bir isimden başka bir şey olmayacak mıydın yani? Yaşlı Avrupa olacak o kan ve hayal kırıklıklarına batmış tarlaların ötesinde, Eski Kıtanın ötesinde elbette başka topraklar bulunuyordu. Ve bu bilinmeyen dünya da biçimsiz iskeletlerin cirit attığı ev harabeleriyle dolu olamazdı. Orada oturanlar varsa, canlılar olmalıydı bunlar.

Ama hangileri?

Bilinmeyenin verdiği duygu, dehşet ve büyülenmenin karışımıdır, tıpkı cinsel tutku gibi.

Şafak sökerken, sanki bir bekaret bozma ayinine katılır gibi güvertede hazır bulunan on dokuz nişanlı vardı. Doğmakta olan güneşin, esrarını dağıtmadan yavaş yavaş yeşillendirdiği yoğun ormanları seyrediyorlardı. Ölümün on bin kapısı olduğu gibi, kaderin de yüz çehresi vardı. Ve bu ormanların içinde onları bekliyordu.

Gaspar uzun bir süre hayranlıkla seyretti onları.

Sonunda, sandala inme emrini verdi. İlk seferki gibi; altı kişi. Aralarında Déodat ve Ferrando'nun da bulunduğu aynı altı kişi.

Ama küçük kayıktan indikleri zamanki duygu ilk karaya çıkışlarındakiyle aynı olmadı. Her şeyden önce, manzara farklı olduğu için. Birkaç martının bağırıp çağırdığı çakıllı plajın ardında, ormanlar nöbet tutuyordu. İlk seferki gibi, ikinci takım beklendi.

On üç adam çevreyi kolaçan etti ve gerçek kendini dayattı: kıyı boyunca ilerlemek hiçbir şey öğretmeyecekti; ormanı yarmak gerekiyordu. Bir köknar ormanıydı bu. Tek sıra halinde ilerlediler.

Bir saat sonra, manzara değişmemişti. Arada sırada gök görülüyordu, ama orman Kıyamet Yargılamasına kadar yayılıyor gibiydi.

Bir tayfa çığlık attı.

Şişman bir insanı andıran ürkütücü bir yaratık yürüyordu, ağaçların arasında. Onlara doğru ilerliyordu. Son derece kıllı bir insan!

"Bu bir ayı!" diye bağırdı Ferrando.

Homurdanır gibi bir edayla onları süzen koyu kahverengi bir

ayı, sırayı yarıp, diğer tarafta gözden kayboldu.

Miguel bir kahkaha patlattı:

"İşte size, çok kötü yetiştirilmiş bir yerli! Bizi selamlamadı bile!"

Elleri hâlâ yaylarında olan adamlar da rahatlayarak gülmeye başladılar.

"Yakınlarda yaşayan hiç kimse yok demek ki," diye belirtti Gaspar. "Bu hayvan insanlardan korkmuyor."

Biraz sonra, dizlerine kadar bir pınarın içine girmiş halde buldular onu yeniden, bir somonun tadına bakıyordu. Dereyi takip ederek, ağaçsız bir alana ulaştılar. Karşıda, içinde geyiğe benzer, ama daha büyük ve boynuzları daha kalın ve yosunlu hayvanların dalgalandığı, güneşle yıkanan bir ova uzanıyordu.

Yeni bir dünyanın keşfi, yaramaz çocukların komşu çayırda yaptıkları bir gezintiye benziyordu gitgide. Nerede bulunduklarını bilmemeleri hariç. Christophe Colomb'un pabucunu dama atmak için yola çıkmışlardı ve bu gerçekleşince, ardından ne yapmaları gerekeceği hakkında en ufak bir fikirleri yoktu. Görünüşe göre, orada yaşayan da yoktu. İskeletler bir heyecan vermişti onlara en azından.

Bir gemici kamp kurmak ve keşfe ertesi gün devam etmekten söz etti. Yıldızların altında mı yatacaklardı yani? Hem de aç açına?

Üç dört kocaman, siyah ve uçmaktan aciz kuş yakınlarda macera arıyordu. Akşam yemeği ayaklarına gelmişti. Bir tayfa birinin üzerine atladı, ama elinden kaçırdı. Beceriksizce kanat çırpıp çirkin çığlıklar atan kuşun arkasından koştu. Sivri tırnaklı sarı ayaklarıyla savundu kendini kuş. Déodat soğukkanlılığını yitirdi. Bir başka kuşun peşine takıldı, otların içine yıkıldı, doğrulup koşmaya devam etti ve arkadaşlarının gözleri önünde yaşanan uzun bir kovalamaca sonunda, bu duruma düşmemiş

olan geyiklerin uyuşuk bakışları altında, vahşi hindilerden şeytan gibi çırpınan birini yakalamayı başardı.

Saldırı başladı. Yeni Dünyanın keşfi, kızgın Portekizli ve Fransızların hindi kovalaması olarak özetlendi. Kuşlardan üçü öldü. Her biri rahat iki üç kilo gelirdi.

Colomb muhteşem ve kolay kadınlar bulmuştu en azından.

Akşam yemeği için çok erkendi. Tayfalar boğazlanmış hindileri sırtladılar ve yeniden plaja doğru yola koyulundu, plaj bulunabilirse tabii.

"Dereyi izleyelim," diye önerdi Miguel. "Denize varacağımızdan emin oluruz."

Oysa o dere, karaya çıktıkları noktadan çok daha kuzeye akıyordu. On üç adam birçok defa kayboldular, ama sonunda, alacakaranlıkta denize ulaştılar. Sonra, koyda sallanan *Avispa*'nın fenerlerini seçene kadar, karanlıkta, plaj boyunca ilerlemeleri gerekti.

İçten içe kızgın ve bitkin bir halde, gelirken olduğu gibi iki seferde, gemiye döndüler. Hindiler ertesi gün yolunacaktı. Yeni Dünyanın cehenneme kadar yolu vardı.

Canı sıkkın bir halde yattı herkes. Yeni Dünya, çok eski zamanlara ait haritalarda gösterilmiş topraklar bulunmuştu ve eli boş dönülüyordu geriye! Ne altın vardı, ne baharat, ne de kadın.

Ertesi gün Déodat su angaryasıyla görevlendirilen tayfalara karada eşlik etmek istedi. Bir düşündüğü vardı. Dere boyunda yetişen bitkileri inceliyordu. Bir gün önce maydanoz görür gibi olmuş ve maydanoz hayal etmeye başlamıştı. Eğer yanılmadıysa, domuz yağlı çorbanın, gemideki koruk suyunun bile silemediği o yavan ve mide bulandırıcı tadından kurtulabilecekti.

Maydanoz! Izgarada kızartılmış maydanozlu somon hayal etti.

İhtiyatla tattıktan sonra, gördüğü bitkinin gerçekten maydanoz olduğunu saptadı ve biraz maydanoz topladı. Bu şehirli beyzadeleri zaten eksantrik ve işe yaramaz kişiler olarak gören tayfalar kayıtsızca seyrettiler onu.

Sonra, hiçbir şeye benzemeyen, ama zihninde bir hatıra uyandıran bazı yapraklar fark etti. Çömeldi ve kılıcının yardımıyla, içlerinden birinin köklerini çıkardı.

Bir turp! Yaban turpuydu bu!

Bir mücevher bulmuş olsaydı, kalbi daha hızlı çarpmazdı. Olağanüstü bir yiyecek bulmuştu. Bazıları dolgun, bazıları cılız, en az üç kilo turp vardı. Birini yıkayıp ısırdı. Lezzeti çok güzeldi! Biberli bir tat! Dahası, onca bakladan sonra, bir değişiklik iyi gelecekti. Haftalardır, bitkisel ve taze bir besin almak için çılgınca bir istek duyuyordu. Kökleri derenin suyunda yıkayıp, hasadını pelerinine sardı.

"Kolunun altında ne var?" diye sordu Jacques-Adalbert, su angaryasından dönen Déodat'ya.

Genç adam çömeldi, küçük balyasını açıp, herkesin gözü önünde hazinesini güverteye yaydı. Gaspar onları incelemeye geldi. Gemiciler de. Déodat de l'Estoille beyefendinin bulduklarının etrafında bir kalabalık oluştu.

"Turplar," diye belirtti Ferrando, bir tanesinden yedikten sonra.

"*Rabenets*," dedi Gaspar, şaşkın bir edayla.

"Ya şu?" diye sordu Jacques-Adalbert.

"Maydanoz."

"*Rabenets!*" diye tekrarladı bir gemici, pelerinin üzerindeki kırmızı kökleri inceleyerek.

Avispa mürettebatını gülme krizi tuttu birden. Gülmekten kırıldılar, yerlere kadar eğilip, bacaklarını dövdüler. Kimilerini ök-

sürük tuttu. Ilkin şaşıran Déodat da salgına yakalandı. Miguel kendi etrafında dönüyor ve sanki, durdurulamaz bir gülüşle kişniyordu. Beş hafta boyunca denizde seyretmiş, fırtınalarla boğuşmuş ve çok eski çağlarda meçhul denizcilerin ayak basmış oldukları Yedi Altın Şehrin kıtasını, Yeni Dünyayı keşfetmişlerdi, ama ellerine turplardan başka bir şey geçmemişti!

20
GERÇEK KRAL
*

Martial Secq de Baudry öfkeli görünüyordu. "Bilmem, bunu nasıl becerdiniz," dedi.

Marie-Jolie kundakçılıktan hapisteydi ve kimileri, kargalar sebebiyle, ona büyücülük davası açmaktan bahsediyorlardı. Kesin olan, tanıklığını yineleyemeyecek olmasıydı.

Jeanne, sıkılmış bir edayla, küçümseyerek baktı Bay Baudry'ye.

"O kadının deli olduğunu söylemiştim size," diye cevap verdi, bıkkın bir ses tonuyla.

"Ne olursa olsun, şahitlik yaptığında öyle değildi. Ben oradaydım ve buna tanıklık ederim."

Bir dudak büküşle karşılık verdi ona, Jeanne.

"Her durumda, değişen bir şey olmaz," diye devam etti adam, buz gibi bir sesle. "Joachim adındaki şahıs Hunyadi'nin oğludur gerçekten ve onun oğlu da, Matthias'ın yeğeni."

Jeanne omuz silkti.

"Çılgınca bir masal, size daha önce de söyledim bunu!" diye cevap verdi. "Öyle olsa ne olur peki?"

"Mirasçı ve tahtın doğrudan varisi olur."

"İyi de, tahtta bir kral yok mu zaten?" diye belirtti Jeanne, manidar bir edayla. "Yüce kralımızın eş olarak prenses Anne de Candale'ı verdiğini sanıyordum, ona."

"Iyi bilgi almışsınız," diye karşılık verdi Secq de Baudry.

Ama o ve onunkilerin niye Franz-Eckart'ı o lanetli tahtın varisi olarak görmekte inat ettiklerini açıklamadı. Acaba kral mı emrediyordu bunu? Yoksa Esterhazy ve Zilahy'nin yönetimindeki klik kişisel nedenlerle projesini devam mı ettiriyordu?

"Saint-Maurice'in kütüklerini incelemeye gittiniz mi?" diye sordu Jeanne, rahat bir şekilde.

"Hayır, niye?" diye sordu adam, ilgiyle.

"Angers'ye ilk gelişimde, Joachim'in orada kayıtlı olduğunun söylendiğini anımsar gibiyim. Onun kökeni hakkında ciddi bir şeyler öğrenebiliriz belki."

Secq de Baudry kaşlarını çattı ve kuşkulu bakışını Jeanne'a dikti.

"Gidip bir bakayım."

Gün başka bir güçlükle karşılaşmadan geçti. Ama akşam, o gün teleskopu için yeni model bir mercek yaptırmak üzere şehirdeki bir mücevher dükkanını ziyaret etmiş olan Franz-Eckart, Esterhazy ve Zilahy'nin şehirde olduklarını bildirdi Jeanne'a. Veraset meselesi hâlâ ölmemişti yani.

"Seni gördüler mi?"

"Sanırım."

"Dikkat et de, kaçırmaya çalışmasınlar seni."

Ertesi gün, L'Estoillelerin evine Peder Lebailly geldi.

"Belediyeden yüksek mevkili bir şahsiyet beni ziyaret etti, dün."

Jeanne başını salladı.

"Biliyorum. Şövalye Secq de Baudry. Onu size yollayan benim."

"Sizi uyarmak istedim. Bildiğiniz kaydı görünce, çok öfkelendi ve o sayfayı yırtmakla tehdit etti. Kilisenin yetki bölgesinde

bulunduğunu ve her durumda, ziyaretinin ayrıntılarından piskoposu haberdar edeceğimi söyledim ona."

"Piskoposa bildirdiniz mi?"

"Evet. Valiye bir uyarı gönderdi."

Jeanne başını salladı.

Az sonra, Secq de Baudry geri geldi.

"Hanımefendi," dedi, "oyunlarınız hiçbir şeye yaramaz. Bay Franz-Eckart Hunyadi'yi tutumunu gözden geçirmeye razı etmek için yardımınızı istedim. Bana olumsuz cevap verdiniz. Kralın hoşnutsuzluğuyla karşı karşıya olduğunuz konusunda sizi uyarmalıyım."

"Gerçekten kralın hoşnutsuzluğu mu, efendim?" diye sordu Jeanne, kızgın bir şekilde. "Daha çok, Esterhazy ve Zilahy efendilerle birlikte parçası olduğunuz bir kliğinki olmasın?"

Şövalye dişlerini sıktı.

"Küstahlıklarınız bizim projemizi hiç mi hiç değiştirmez, hanımefendi."

"Efendim, bildiğim kadarıyla, Angers'de, birkaç gündür yaptığınız gibi beni tedirgin etmek için, hiçbir hak ve yetkiye sahip değilsiniz. Bu durumda, bizzat ben krala başvurup, karanlık bir projenin yalandan bahanelerle torunuma Macaristan tahtını dayattığını bildireceğim, ki böyle bir şey onun müttefiki olan söz konusu ülke kralı katledilmeden gerçekleşemez."

Boşluğa sallıyordu Jeanne; kral İtalya'da seferdeydi, Jeanne onun ve çevresindekilerden hiçbirini tanımıyordu. Ama Secq de Baudry'nin beti benzi attı yine de.

"Başınız belaya girer, hanımefendi!"

"Korkarım, sizinki daha çok girer, efendim!"

Jeanne mutfakta bulunan Joachim'in tüm konuşmaları duyduğunu biliyordu. Secq de Baudry öfkeyle evden çıkıp, atına at-

ladı. Joachim düşünceli bir halde salona geldi ve Jeanne'a baktı. Ne anlatmak istiyordu acaba? Jeanne gün boyu onu görmedi bir daha.

Bu sırada Franz-Eckart her zamanki gibi Joseph'e ders veriyordu. Secq de Baudry'nin ziyaretini anlattı ona, Jeanne.

Ertesi akşam, Jeanne ve Franz-Eckart üst kattan gelen bir patırtı duydular. Frederica ve Joseph'in uyuduğu kattı bu. Ve kısa bir süre sonra, birçok atın toynaklarının gürültüsü duyuldu. Jeanne yataktan fırlayıp, el şamdanını kaptı ve Frederica'nın odasına koştu. İniltiler geliyordu odadan: kahya kadın yatağında sımsıkı bağlanmış ve ağzı tıkanmıştı.

Ve Joseph ortada yoktu.

"İki adam!" diye nefes nefese bağırdı Frederica, Jeanne ağzındaki tıkacı çıkarınca. "Pencereden girdiler! Joseph'i aldılar! Aman Tanrım!"

Gözyaşlarına boğuldu kadın. Dış duvara dayalı bir merdiven vardı.

Kapıdaki Franz-Eckart her şeyi duymuştu. Odaya koşup, göz açıp kapayıncaya kadar giyindi ve merdivenlerden indi.

"Nereye gidiyorsun?" diye bağırdı Jeanne.

"Ahıra!"

"Franz! Adamlar kalabalık! Üstelik silahlılar!"

Boşuna nefes tükettiğini biliyordu aslında. Franz-Eckart oğlunun kaçırılmasına izin vermezdi.

Jeanne da aceleyle giyinip, ahıra doğru atıldı. İki at çıkıyordu dışarı. İki?

"Beni bekleyin! Ben de sizinle geliyorum!"

Erkekler gibi bindi ata ve binicilik yeteneğini konuşturdu. Birkaç dakika sonra, diğerlerinin yanındaki yerini almıştı.

İkinci kişi Joachim'di, bunu önceden sezmişti Jeanne.

Ama Joseph'i kaçıranların hangi yöne gittiklerini nereden biliyorlardı ki? Joachim mi sezmişti? Kolunu ileri uzatmaktaydı.

Seiches'e giden yolda buldular kendilerini. Bir çeyrek ay manzaranın üzerine cimri bir aydınlık yayıyordu. Ama önlerinde dörtnala giden dört süvariyi görmeleri için yeterliydi.

Onlara yetişince ne yapacaklarını düşündü Jeanne. Kılıç kılıca dövüşecekler miydi? Ya kurtlar ne olacaktı? Ya kucaklarındaki çocuk?

Joachim acayip bir şekilde yoldan ayrılıp, yakındaki ormana doğru gitti dörtnala. Ve Franz-Eckart, Joachim ve Jeanne çocuk hırsızlarına yetişmediler, zira diğerleri yavaşladı. Jeanne bir an bunun nedenini sordu kendine, sonra korkuyla anladı. Yol aniden tıkanmıştı.

Hayatında hiç görmediği kadar büyük bir kurt sürüsü zıplayarak ormandan çıkıyor ve bir baraj oluşturuyordu. Ay ışığında gözleri parlıyordu. Joachim mi çağırmıştı onları? Deli miydi bu adam? Ya Joseph ne olacaktı? Jeanne ileri atıldı, ama Franz-Eckart onun önüne geçmişti. Çocuğu tutan adamı tespit etmişti bile. Hayatı pahasına onun hizasına geldi ve Jeanne'ın daha önce hiç duymamış olduğu bir homurtu eşliğinde bir el hareketi yaptı. Bu ses Jeanne'da dehşet uyandırdı. Bir kurt meçhul süvarinin bacağına atladı ve onu öyle kuvvetli çekti ki, adam attan düştü. Bu sırada, Franz-Eckart çocuğu çekip aldı ondan. Ötekiler geri dönmeyi denediler, ama genç adam çoktan kaçınıştı ve kurtlar tepki göstermelerine zaman vermediler; kılıçlarını çeken dört çocuk hırsızının üzerine atıldılar.

Jeanne, on adım ötede, öylece donup kalmıştı.

Katliam korkunç oldu. Gecenin içinde, kişneme ve hırıltılara karışan çığlıklar ve ulumalar yankılandı... Bir at, binicisini yerde bırakarak, kaçmayı başardı.

Jeanne aklını kaybedeceğini sandı. Gözleriyle Franz-Eckart ve Joachim'i aradı.

Bir kolunda Joseph'i tutan Franz-Eckart sığınmış olduğu ormandan çıktı. Bir el hareketiyle, Jeanne ve Joachim'in kendini izlemelerini işaret etti. Dörtnala uzaklaştılar.

Frederica alt salonun mumlarını yakmıştı. Onları karşılamaya koştu ve kucağında Joseph'i taşıyan Franz-Eckart'ın hışım gibi içeri girdiğini gördü.

"Yaşıyor! Tanrım!" diye bağırdı, ürkmüş olan çocuğa sarılarak.

"Yukarı çıkarıp yatırın onu," dedi Jeanne. "Bitti artık. Hiçbir şey olmadı."

Gidip oturdu ve gözyaşlarına boğuldu.

"Dayanamıyorum artık..." diye yakındı, hıçkırıklar içinde. "Dayanamıyorum! Bu kadarı fazla! Çok fazla!"

Joachim elini Jeanne'ın omzuna koydu. Jeanne da onun elini tutup, yanağına götürdü. Joachim başını okşadı onun. Jeanne yüzünü Joachim'e doğru kaldırdı. Baba oğul Joseph'i kurtarmışlar, kendi kanlarını savunmuşlardı. Joachim gerçek bir kraldı, kurtların kralı. Ordularını yardıma çağırmış ve ormandan çıkarmıştı. Ve Franz-Eckart onun mirasçısıydı. Vahşi hayvanı Joseph'i kaçıranın üzerine çekmek için çıkardığı homurtuyu anımsadı. Ve hiç kimse kral olduklarından kuşkulanmıyordu.

Franz-Eckart solgundu.

"İşte bu kadar," dedi nihayet, "bu komployu da hallettik. Bu insanlar, kendi koşullarını kabul etmeye zorlamak için bana şantaj yapmak niyetindeydiler muhtemelen. Tahtlar lanetlidir, Jeanne."

Jeanne gündoğumunda uykuya daldı, geç ve tersinden uyandı.

Franz-Eckart'ın yeri boştu. Çılgın gibi, Joseph'in odasına koştu; yitirdiği uyku saatlerini telafi etmek ve o kadar heyecandan sonra kendine gelmek ister gibi, sakin sakin uyuyordu çocuk.

"Franz-Eckart nerede?" diye sordu Frederica'ya.

"Hamamda, Joachim'le birlikte."

Az sonra, çamça balığı gibi dinç bir halde çıktılar hamamdan. İşin şaşırtıcı tarafı, Joachim'in sakalını kesmiş olmasıydı. Jeanne'ın şaşkınlığı karşısında gülümsedi.

Oğluyla benzerliği apaçıktı. Jeanne durumu anladı: artık gösterebiliyordu bu benzerliği.

Hizmetçilerden biri çarşıdan dehşet içinde geldi: bir bostancının Seiches yolunda karşılaştığı korkunç tablodan başka bir şey konuşulmuyordu. Dört adam ve iki at, kuşkusuz geç bir saatte, kurtlar tarafından korkunç bir şekilde parçalanmışlardı. Atlı muhafızlar bakmaya gitmişler ve kurbanların kimliklerini saptamışlardı: içlerinden ikisi, bir süreden beri handa kalan Macar soyluları, üçüncüsü, valinin sülalesinden bir subay, Martial Secq de Baudry ve dördüncü kişi de bir okçuydu. Hiç kimse, bu dört adamın gece vakti Seiches yolunda ne aradığını ve okçunun niye onlarla birlikte bulunduğunu bilmiyordu.

Birkaç gün sonra, Seiches'de bir arabanın onları beklediği ve arabacının bu dört adamla birlikte beşinci bir yolcuyu da uzun bir yolculukla Tours'a götürecek olduğu öğrenildi yine de. Beşinci kişi kimdi?

Olay ve esrarı unutuldu. O günlerde herkes, şubat ayında kaybedilmiş olan Milanais'nin XII. Louis tarafından yeniden fethiyle ilgileniyordu.

Bununla birlikte Franz-Eckart, Jeanne'ı şaşkınlığa uğratmış olan bir noktayı aydınlattı: Jeanne'la Secq de Baudry'nin son ko-

nuşmasını duyduktan sonra ortadan kaybolan Joachim, o bölgedeki kurtları kışkırtmak için ormana gitmişti. Bu insanlarla er ya da geç boğaz boğaza geleceğini anlamıştı.

Ama kurtları nasıl çağırıyordu?

21
MASUMİYET ÇİÇEĞİ

*

Gaspar ve Miguel Corte Real, keşfettikleri her kara parçasında, orayı, tayfalarının şahitliğinde, Portekiz Kralı adına ele geçirmiş olduklarını not ediyorlardı, seyir defterine.

Ferrando, Jacques-Adalbert ve Déodat hiçbir şey söylemiyorlardı, ama bu, bir şey düşünmüyorlar demek de değildi. Neyi ele geçirmişlerdi yani? Issız kıyıları mı? Ne arkada uzanan topraklar ne de belki Portekiz Kralına bağlı olmak gibi bir dertleri bulunmayan halkların varlığı hakkında en ufak bir fikirleri yoktu.

Kış rüzgarıyla yolculuk etmeye karar veren Gaspar güneye doğru inmeyi sürdürdü. *Avispa* hem haziran ayına, hem de sonsuza kadar uzanıyor gibi görünen kıyılara vardı böylece. Hiç kuşku yoktu: Behaim'in bahsetmiş, Corte Reallerin de kokusunu almış oldukları Kuzeydeki Büyük Kıtaydı burası. Bu arada, yanlarındaki haritanın çizimlerini de düzeltiyorlardı aynı zamanda, zira birçok bakımdan öyle yanlıştılar ki, uyduruk şeyler gibi görünmeye başlamışlardı.

Keşif gündüzleri karaya yapılan seferlerle noktalanıyor, bu sırada gemiciler ördek, kaz, hindi, güvercin ve başka kuşlar yakalıyor ve onları hazırlayıp pişirecek yer bulunmayan gemiye götürmeden önce, tüylerini yolarak kızartıyorlardı. Öte yandan, ambarda bulunan ve Déodat tarafından onarılan derme çatma bir ağ bir sürü denizalası ve somon yakalamalarına yaradı. Gas-

par ve Miguel, bol miktarda maydanoz ve bütün turpları tüketmiş bulunan üç yolcunun, gemideki, uzun yol denizcilerinin baş belası dişeti kanamalarından muzdarip olmayan yegane kişiler olduklarını fark ettiler ve Déodat'nın topladığı hindiba ve vahşi salatalara daha çok önem vererek, geleneksel çorbaya eklediler.

Déodat herkesin hayranlığını kazanan bir de çiçek getirdi gemiye: mercan renginde, üç yapraklı, büyük bir zambaktı bu. Soğanı topraktan bütün olarak çıkarmayı başarmış ve bir çuval bezine sarmıştı. Onu Fransa'ya götürmeye gayet kararlıydı, her gün ıslatıyordu.

Elli yedi derece kuzey enlemindeyken, Gaspar, ona orijinal haritada yanlış çizilmiş gibi gelen bir boğaza ulaştı. İçeri girmeye karar verdi. Su sakin, meltemse durulmuştu. Üç buçuk gün sonra, boğaz genişledi ve *Avispa* büyük bir denize girdi.[1] Kış rüzgarı avantajından faydalanmak için, sevimli görünüşlü, yuvarlak bir kıyının çevresini dolaşarak, güneye doğru devam etti. Akarsuyu bol bir bölgeydi burası. Tatlı su bulamama korkusu da uçup gitti böylece. Ferrando ve iki arkadaşı yıkanmak için indiler. Su, buz gibi değil, ama serindi ve ne de olsa, deriyi tuzdan arındırıyordu.

Bu büyük denizdeki ikinci molada, bir olay kaşiflerin duygu ve düşüncelerini değiştirdi.

Her defasındaki gibi ilk önce altı adam götüren sandal yarı yoldayken, yani kıyıya elli metre kala, tayfalardan birinin başının üzerinden, kıyıdan gelen, ne olduğu belirsiz bir nesne geçti, az daha şapkasını düşürüyordu. Hemen sonra, başka bir tane de kayığın ön tarafına saplandı. Bir oktu bu.

"Herkes küreklere asılsın, geriye!" diye bağırdı Villamora. "Kafaları eğin!"

1) Hudson Körfezi.

Ve ne dediğini anlamadığı için Déodat'nın başını aşağı bastırıp, kendi de yattı. Aynı anda üçüncü bir ok uçtu, sandalın üzerinden. Dördüncüsü de gövdeyi sıyırdı.

Gaspar, küpeştenin üstünden, anlaşılmaz laflar bağırıyordu Déodat'ya. Sandal geminin arkasına dolaştı. Tırmanma ipi diğer tarafa sallandırıldı ve gözleri faltaşı gibi açılmış olan yolcular yukarı çıktılar. Bu sırada ok yağmaya devam ediyordu. Ama menzilleri iki yüz adımdan daha az gibiydi. Tayfa ve yolcular savaşçı yerlilere bakmaya gittiler. Yirmi kadar yarı çıplak ve acayip saçlı adam gördüler.

Öfkeden kuduran Villamora, beddualar homurdanarak, yayını almaya gitti. Üç yüz elli adıma ok atabilen, İngiliz tipi, büyük bir yaydı bu. Yayı gerdi ve okunu saldırganların bulunduğu yöne fırlattı. Yerliler, yabancıların oklarının kendilerinkinden daha uzağa gitmeyeceklerine inanıyorlardı kuşkusuz. Yanılmışlardı. Toplu halde duruyorlardı. Villamora'nın oku içlerinden birinin tam göğsüne isabet etti. Adam düştü. Bir uğultu yükseldi kıyıda. Yerliler, yaralılarını da alıp, geri çekildiler.

"İşte, disiplin altına alacağımız insanlar," dedi Gaspar.

Demir alma emri verdi.

Kıtada yaşayanlar vardı demek. Ve ilerideki molalar sorunlara açık olacaklardı. Onun için, yeni bir emre kadar kaldırıldılar. Gaspar ve Miguel ölçüler alıp, haritayı düzeltmekle yetiniyorlardı. Artık denize girilmiyordu.

Ellidördüncü derecede, yani daha güneyde, bir öncekilerden hiç de daha giyinik olmayan ve o tuhaf gemiyi görünce plajda toplanmış bulunan bir grup adam fark edildi. Yolcular gerildiler, ama vahşilerin hiç de saldırgan bir hali yoktu; el sallıyorlardı hatta. Kıyıya yaklaşan Gaspar, grupta hararetli bir coşkuya neden oldu. Bağırışları duyuluyordu. Parmaklarını, her ihtimale

karşı hâlâ geminin arkasında bağlı duran sandala doğru uzatıyorlardı; belki de, *Avispa*'nın yavrusu sanıyorlardı onu. Az sonra, gruba kadın ve çocuklar da katıldılar. Hiçbiri yay taşımıyordu. Gaspar yelkenleri indirirken, adamlar da, gemidekilerin daha önce hiç görmemiş oldukları iki kayık indirdiler denize. Kayıklar büyük bezelye kabuklarını andırıyor, tek kürekle ilerliyorlardı. Gemici ve yolcular, onları incelemek için, küpeştenin üzerine eğildiler. Hepsinin kehribar siyahı saçları, çok koyu kahverengi derileri vardı ve saçlarına tüyler takmışlardı. Ve şayet çırılçıplak değillerse, hepsinin bacak ve gövdeleri çıplaktı.

Gaspar düğümlü tırmanma ipini aşağı salmalarını söyledi tayfalara. Yerliler şaşılacak kadar güzel tırmandılar gemiye ve kısa bir süre sonra, yüzlerinden hayranlık okunan sekiz adam güvertedeydi. Sanki evcil bir ejderhanın sırtındaymışlar gibi bakıyorlardı etraflarına. Güldüler. Ferrando, Jacques-Adalbert ve Déodat da güldüler. Sonra da bütün tayfalar. Yerlilerin şef gibi görüneni Gaspar'ı bu teknedeki eşiti olarak belirledi. Büyük bir ciddiyetle ona doğru ilerledi ve elbette anlaşılmaz olan bir nutuk attı. Yüzündeki sevimli ifadeyi koruyan Gaspar, "elimden bir şey gelmiyor" der gibi açtı kollarını. Iyi niyetli insanlara benziyor, ama ne yazık ki, Portekizce konuşmuyorlardı bu yerliler.

Bir sessizlik çöktü. Portekizliler ve Fransızlar yerlilere baktılar. Yerliler Portekizlilere ve Fransızlara baktılar. Bu durum sonsuza kadar sürebilirdi. Hiç kimse gözlerine inanamıyordu. Déodat yüz ifadelerini, derilerini, göbek deliklerini, ayak parmaklarını, yerliler de ayakkabı, tozluk, ten ve göz renklerini inceliyordu. Neydi bunlar, insan mı? Castor'un Ruhunu biliyorlar mıydı? Ya Büyük Kartalınkini? Yerlilerin şefi kıyıyı işaret etti. Bu davranış karaya davet gibi görünüyordu. Gaspar, asık yüzle kuzeyi gösretip, ok atar gibi yaparak karşılık verdi. Şef kaşlarını

çattı ve üzgün bir ifade takındı. Sonra başını salladı ve kendi insanlarına dönerek, aynı renkten bir söylev çekti. Ondan asla kurtuluş yoktu. Sonra, daveti andıran hareketini tekrarladı. Gaspar düşündü ve:

"Sanırım, bizi karaya çağırıyorlar," dedi.

"Gidip bir bakalım," dedi Miguel.

Gaspar başını salladı: evet, bir davet söz konusuydu, çünkü başıyla onaylayınca, şefin yüzü aydınlandı birden.

Bir saat sonra, on üç Avrupalı karada ve en az yüz kadar yerliyle çevriliydiler. Kadınların göğüsleri çıplaktı ve içlerinden çoğunun üzerinde, bellerine sardıkları bir deri parçasından başka hiçbir şey yoktu. Tayfalar gözlerini bu iç gıcıklayıcı yaratıklardan ayıramıyorlardı. Erkeklerin hepsi çıplaktı ve vücutları, özellikle gövde ve uyluklarda olmak üzere, kırmızı, beyaz ve siyah renkli, titiz boyamalarla bezeliydi. Diğerlerinden daha gözüpek ve gayet kalabalık olan çocuklar, çizme ve ceketlerini ellemek için, yabancılara yaklaştılar.

Başta Gaspar ve şef, herkes sıra oldu ve tüyler ve başka tuhaflıklarla süslü, sivri çadırların yükseldiği bir düzlüğe doğru ilerlediler.

Ortada bir ateş yanıyordu; şef ateşin önüne oturdu ve Gaspar'la Miguel'i iki yanına oturttu; diğerleri de bir halka oluşturacak şekilde oturdular. Boynunda dişlerden yapılmış bir kolye bulunan, buruş buruş yüzlü ihtiyar bir adam ayakta kalıp, zaman zaman tizleşen bir sesle, bir büyü duası okudu. Belki de yemek öncesi dualarıdır bu, diye düşündü Déodat. Gerçekten de, ne olduğu belirsiz bir hayvanın dörtte biri getirildi, şişe geçirilmiş haldeydi hâlâ. Şef, kemerine asılı bir kılıftan, sapı deri kaplı, çakmaktaşından yapılmış bir bıçak çıkarıp, eti parçalamaya girişti. Ya et kayış gibi olduğundan, ya da çakmaktaşı yeterince

keskin olmadığından, zahmetli bir işti bu. Gaspar, şefe yardımcı olmak için, bıçağını kemerinden çıkarmaya yeltendi. Şef, işini yarıda keserek, gözlerini bıçağa dikti birden. Ve dayanamayıp aleti Gaspar'ın elinden alarak, sözle anlatılamaz bir şaşkınlık içinde, her iki yüzünü de inceledi. Altüst olmuştu. Bıçak, çember oluşturan yerlilerin arasında elden ele dolaştı. Sanki göksel bir nesneymiş gibi inceliyordu onu, her biri.

"Bunu ona hediye etmen gerekecek, sanırım," dedi Miguel kardeşine. "Nasıl olsa üç tane daha var gemide."

İyi taktikti bu aslında. Bıçak nihayet ona geri gelince, Gaspar elini şefin cilalı şimşir ağacından yapılmış gibi duran omzuna koydu ve sonra, durumun gerektirdiği ciddiyeti takınarak, ucunu sol elinin parmakları üzerinde, sapını da sağ elinde tutup, şefe uzattı.[1]

Şefin ağzı açık kaldı. Bıçağı süzdü, Gaspar'a baktı ve aynı şeyleri birçok kez tekrarladı. Sonra, Portekizliyi aniden omuzlarından kavrayıp, tutkuyla kucakladı. Gaspar gülümsedi, Miguel adamlarına alkışlamalarını işaret etti. Dostluk damgalanmıştı. Yemeğe başlanabildi sonunda. İyi de, hangi hayvandı bu? Eti misk kokulu, yer yer kıkırdaklı ve sinirliydi. Gaspar, işaretlerle, onun ne olduğunu sordu, şef de, anlaşılmayacağını tahmin ederek, elleriyle başının iki tarafına boynuz yaptı: bir önceki molada görmüş oldukları türden bir geyikti bu. Herkes gülmeye başladı, şefin kendisi de. Dişleri inanılmaz derecede beyazdı. Bıçağını bilemeyi öğretti ona Gaspar: bir tayfaya düz bir taş getirttirip, nasıl yapıldığını hareketlerle göstererek, örnek olsun diye silahı üzerinde bilemeye koyuldu. Bu insanlar çabuk anlıyorlardı: taşı da aldı şef.

Tatlıdan da anlıyorlardı aynı zamanda, zira etten sonra bir kadın, hasırotundan bir çerçeveye gerilmiş deriden oluşan bir

1) Avrupalıların gelişinden önce, Amerika'da demir işlemeciliği bilinmiyordu.

tür tepside, üzerlerine ne olduğu belirsiz, siyahımsı bir şeylerin güzelce yerleştirilmiş olduğu, küçük ve yuvarlak ekmekler getirdi. Gaspar birini tattı ve kestane ununun lezzetini alır gibi oldu. Üzerlerindeki koyu renk kırıntılar tanımadığı bir meyvenin taneleriydiler. En üstte de bulunan katman da balı andırıyordu.

Başın, ayakların, ağzın, gemi ve bıçağın nasıl adlandırıldığını öğrenmek için, birkaç sözcük değiş tokuşunda bulunuldu. Adının Okiepa ya da buna yakın bir şey olduğu nihayet ortaya çıkan şef bir emir verdi. Zarif ve esrarengiz bir alet getirdiler ona: neredeyse kurumuş yapraklara benzeyen şeylerle dolu büyük bir kap ve bir tarafında aşırı uzun bir ağızlık bulunan küçücük bir kap. Küçüğünü kuru otla doldurup, içine yanan bir dal soktu ve çıkıntının ucunu ağzına alarak emdi. Küçük kaptan mavimsi bir duman yükseldi. Yeniden içine çekti, ağızlığı dudaklarından uzaklaştırdı ve dumanı burun deliklerinden dışarı verdi. Herkesin dikkatle takip ettiği tuhaf bir törendi bu. Aleti Gaspar'a uzatarak, kendisi gibi yapmasını istedi. Portekizlinin isteneni yapmaktan başka çaresi yoktu. Biraz öksürerek, dumanı burnundan verdi o da. Okiepa aleti yanındakine geçirmesini işaret etti. Déodat'nın sırası geldiğinde, küçük kabın içinde biraz külden başka bir şey kalmamıştı. Şef onu Déodat'nın elinden alıp, yeniden otla doldurdu ve yaktı.

Déodat'nın ağız ve damağını acı ve aromatik bir duman doldurdu. Nasıl bir etkisi olabilirdi ki? Nesneyi yanındaki tayfaya geçirmek yerine, bir nefes daha çekti. Bu yaptığı şefi güldürdü. Okiepa herhalde bu konuda bir şeyler söyledi ve başka bir kapla birlikte o nesnenin aynısından bir tane daha getirdiler. Onları genç adama uzattı şef. Dumanı beğendiğine göre, bu zevki yeniden tatması için gereken şeyleri ona hediye ettiği anlamına geliyordu bu. Birkaç saniye sonra, dumanın ilk etkilerini hissetti

Déodat; rahatlatıcıydı. Büyük kapta, küçüğünü defalarca doldu-racak kadar ot vardı.

Kaşiflerin etrafında bir halka oluştu: yirmi çıplak ve boyalı adam. Diğerleri, ellerinde davul ve bir çeşit kitarayla, arkalarında duruyorlardı; birinde küçük bir flüt vardı. Şef ayağa kalktı. Bir iki ürkütücü çığlık attı. Sonra, bir kollarını yanlarındakinin boynuna atmış olan adamların oluşturduğu daire harekete geçti. Önce bir ayaklarını, sonra da diğerini yere vuruyor, boşta kalan kollarını havaya kaldırıyor ve anlaşılmaz sözcükler haykırıyorlardı. Davul ve kitaralar ritim tutuyor, flütse tekdüze bir motifi tekrarlayıp duruyordu. Hiçbir melodi seçilmiyordu, dumanın etkisiyle Beyazlarda esrik bir uyuşukluğa yol açan bir ritim duyuluyordu sadece. Ve insanlardan oluşan çember yabancıların etrafında yavaş yavaş dönerek harekete geçtiği zaman, bir taşkınlık yükseldi içlerinde.

Déodat onlara katılmak için yanıp tutuştu birden. Ayağa kalktı. Ne istediğini hemen anladılar. İki adam, ona yer açmak için, zinciri kopardılar. Ve Jacques-Adalbert, Ferrando ve Portekizlilerin şaşkın bakışları altında, dans etti Déodat. Ayaklarını yere vurdu, düzenli aralıklarla kolunu kaldırdı ve duyduğu yabancı sözcükleri tekrarladı. İyi görünüyordu, neşeyle yapıyordu bunları. Bir saate yakın böyle devam etti.

Alkol içmemişti, ama çakırkeyif gibiydi. Dans sona erince, yerliler onu coşkuyla kucaklayıp, bağırlarına bastılar. Gülüşmeler yankılandı. Kadınlar ona yakından bakmaya geldiler. Déodat onları dikkatle süzdü ve en yakındakini öptü. Kahkahalar yükseldi. Orada birkaç gün daha kalsa, onlara katılacağını, çıplak yaşayıp, vücudunu boyayacağını önceden seziyordu.

Geri dönüş vakti geldiğinde, bitmek bilmez kucaklaşma ve sırta vurmalar birbirini izledi. Şef yayını Gaspar'a hediye etti.

Herkes kadınların saygılı bir mesafede durmalarına üzüldü. Ferrando onların mücevherlerini inceledi: genellikle kırmızı ve mavi olmak üzere, renkli taşlardan yapılmış kolyelerdi bunlar. Altından iz yoktu. Baharatlara gelince, o sahte geyik etinin tadını iyileştirmek için pek faydalı olurlardı doğrusu.

Konuyu Gaspar'a açınca, herkesin aynı gözlemi yapmış olduğunu fark etti: Portekiz tacını ve tüccarları zenginleştirmek için bu topraklardan götürecek hiçbir şey yoktu. Bu vahşiler –başka ne ad verilebilirdi ki onlara?– bıçağı bile tanımıyorlardı ve yayları gayet ilkeldi.

Déodat bu konuşmaları hiçbir şey eklemeden dinliyordu. Evet, ticari değeri olan hiçbir malları olmadığı doğruydu, ama onun gözünde çok daha büyük olan bir hazineye sahiptiler: masumiyete.

Aklına Franz-Eckart geldi.

Durum değerlendirmesi yol arkadaşları tarafından yapılmıştı zaten: bu vahşiler mutluydular. Ama Hıristiyan olmadan ve edep kavramına, evlere, sokaklara ve bir krala sahip olmadan, nasıl mutlu olunabilirdi ki?

Daha da kötüsü: gemiye geri döndükten sonra, ne at, ne eşek, ne de başka bir yük hayvanı görmüş olduklarını ve elbette hiçbir tekerlekli araç bulunmadığını saptadılar, kaşifler. Bu duruma inanmakta zorlanarak, gülüştüler. İyi de, nasıl yolculuk ediyorlardı, bu insanlar?[1]

"Belki de yolculuk yapmıyorlardır," diye belirtti Ferrando.

Déodat bu insanların herhangi bir krala bağlı olmaları fikrine içten içe karşı çıktı.

* * *

1) At, Yeni Dünyaya –ve ilk önce Meksika'ya– "Conquistadores" (İspanyol fatihler) tarafından sokulmuştur.

Haziran sonunda, *Avispa* iç denizi dolaşmış ve girmiş olduğu aynı geniş boğazdan geri çıkmıştı. Gaspar ve Miguel Corte Real, dört yüz mil kadar daha kıyıyı[1] listeleyerek Portekiz'in Çok Katolik Kralı adına ele geçirdikten ve yola çıkarken ellerinde bulunan haritayı büyük ölçüde düzelttikten sonra, kuzeybatı rüzgarlarına indiler. Başka çıplak ve boyalı yerlilerle de barışçı karşılaşmalar yaşadılar ve bu onların mutluluk anlayışlarını hepten altüst etti.

Ama bir konuda inançları tamdı: Colomb hiçbir şey anlamamıştı; kuzeydeki Büyük Kıta gerçekten vardı ve burası Asya'nın doğu ucu değildi. Bunun üzerine, alize rüzgarlarının çağrısına uygun olarak, geri dönüşü düşünmek gerekiyordu. Tatlı su ve yiyecek stokları yenilendi, ama ne şarap vardı, ne de boğma rakı.

Déodat, dalgın dalgın, Okiepa'nın aromatik otundan içti birçok kez. Topraktan çıkarıp almış olduğu kırmızı zambak gayet iyi durumdaydı ve bir dip sürgünü vermeye hazırlanıyor gibiydi.

Gemi XVI. Yüzyılın ilk yılının 17 Temmuzunda Lizbon'a vardı. Ferrando, Jacques-Adalbert ve Déodat bir Yeni Dünya görmüşlerdi ve ellerinde sözcüklerden, bir yay, bir kap kuru ot ve bir çiçekten başka bunu kanıtlayacak hiçbir şey yoktu.

Bir ay sonra, Hispañola'ya kraliyet soruşturmacısı Francesco Bobadilla geliyor, Hindistan genel valisi Christophe Colomb'u bulanık nedenlerle tutuklattırıyor ve ayaklarında prangalarla Sevilla'ya geri gönderiyordu.

Bizim üç adamsa Fransa yolunu tuttular; ilkin Angers'de durdular ve Jeanne, Franz-Eckart ve Joachim tarafından taşkın bir coşkuyla karşılandılar. Dönüşleri, Macarların yol açtığı o kor-

1) Corte Real kardeşler Gröland, Yeni Kara (Terre-Neuve / Newfoundland) bölgesi toprakları, boğaz ve Hudson Körfezi, Labrador ve Saint-Laurent'in denize döküldüğü kıyı boyunca ilerlemişlerdi. 1503'de ikinci ve son bir seyahat için yeniden yola çıkmışlar, ama İspanya Tordesillas antlaşması adına keşfettikleri yerler üzerinde hak iddia ettiğinden, bu yolculuğun ülkelerine hiçbir faydası olmamıştır.

kunç olaydan beri eve hâkim olan hüzünlü havayı dağıttı. Nihayet başka şeyler konuşulabiliyordu!

Déodat kırmızı zambağı annesine hediye etti. Jeanne çiçeğe hayran kaldı, bir saksıya diktirip, bahçeye, her sabah görebilmek için kapının yanına koydurdu. Çiçek, gizli bir krallığın amblemi, yapraklar da kılıçlar gibi göründü gözüne.

Mum ışığında anlatılarla geçen birçok gece birbirini izledi, Franz-Eckart'ın gözleri ışıldıyordu; ama fırtınalar, bir ölüler köyü, buz dağları, papaz gibi giyinmiş kuşlar, vahşilerin saldırısı, çıplak yerliler, çetin deniz yaşamı dışında, önemsiz ayrıntılardan başka bir şey anlatmıyorlardı. Kendileri de farkındaydılar: var olanın sadece kabuğunu görmüşlerdi.

Son akşam, betimlemelerin soluğu tıkandığı sırada:

"Kabalık etmek istemem, ama korkarım, maceralarınız felsefeyi fazla zenginleştirmemiş," dedi Franz-Eckart.

Bu sözcükten ne anladığı biliniyordu: "bilgi aşkı".

Bu değerlendirmeyi uzun bir sessizlik izledi.

Franz-Eckart'ın başka bir düşüncesini anımsadı Jeanne: *Hiçbir yere gitmeye ihtiyacım yok artık, zaten oradayım ben.*

Ferrando kahkahalarla güldü.

"Bu doğru. Ama oraya gittiğime memnunum. Bu kıtanın bir masal olmadığını ve masalların bazen gerçeklere dayandığını saptadım. Bunu yapmamış olsaydım, kendime saygısızlık ettiğim hissine kapılırdım. Deneyim denir buna. Üstelik bu kıtaların Avrupalılar tarafından işgal edilecekleri çok açık. Birkaç İngiliz yayı ve *couleuvrine*, bu toplulukları korkutup bağımlı hale getirmeye yetecektir. Yaşlı imparatorluklarımız yeni alanlar ve güç kazanacak. Ama bunlar hemen gerçekleşmeyecek elbette."

"Peki yarın işinize yarayacak ne öğrendiniz?" diye sordu Franz-Eckart.

"Azla yetinerek uzun aylar yaşanabileceğini," diye cevap verdi Jacques-Adalbert.

"Askerlik hayatı da gayet güzel öğretirdi bunu sana."

"Şüphesiz öyle, Franz. Ama o hayat düş kurdurmaz insana."

Franz-Eckart başını salladı.

"Ben, kendi adıma," dedi Ferrando, "Avrupalıların er ya da geç bu kıtaya gidip yerleşeceklerini, ama şimdilik onlara borç vermenin ihtiyatsızlık olacağını öğrendim. Orası ıssız bir yer ve orada uzun zamandan önce bizimkiler gibi şehirler kurulabileceğinden kuşkuluyum. Ama kendi adıma, doğrusu, sadece tek bir şeyin doğruluğunu saptadım: o da, limon ve maydanozun uzun deniz yolculukları için son derece yararlı olduğunu, zira dişeti kanamalarına engel oluyorlar."

Bu saptamaya hep beraber güldüler ve yatmaya gittiler.

Ertesi gün, Jacques-Adalbert Strasbourg'a, Ferrando da, Milanais hâlâ daha Fransızların işgali altında bulunduğu için Cenevre'ye gitmek üzere yola çıktılar. Papanın ölümü ve yeni kıtanın keşfine ilişkin söylediklerinden beri, Franz-Eckart'ın kehanetlerine kayıtsız şartsız güveniyordu. Dahası XII. Louis, Milano'da, kuzeyin bu müstahkem mevkiinin eski efendisi olan Ludovic Sforza'nın şahsında amansız bir düşman edinmişti. Bir yıl önce, yani XV. Yüzyılın sondan ikinci yılında, Novaro'da onu esir almış ve pek az prensin bir diğerinden göreceği gibi aşağılamıştı: Pierre Encise şatosuna hapsettikten sonra, bir kafes içinde Lys-Saint-Georges hapishanesine naklettirmişti onu.

Ludovic Sforza bir kafesin içinde! Bu olay Onikinci Louis olacak o şişkin ve solgun Valois'nın tabiatını gayet iyi anlatıyordu! Ama Sassoferratolar uzun zamandır Sforzaların sadık dostu ve müşterisi olduklarından, Milanais'nin havası, onlar için, Fransızın yenilgisine kadar temiz olmayacaktı. Ki Franz-Eckart

bunun yıldızlarda yazılı olduğu konusunda güvence veriyordu. Geriye sabırla beklemek kalıyordu.

Déodat Angers'de kalışını uzattı.

Jeanne bundan ötürü hem çok mutlu, hem de huzursuzdu. Déodat, bizzat Joseph tarafından, aile bankasında onun yerini alacak kişi olarak tayin edilmişti. Ve Joseph onu iyi yetiştirmişti: istenen borcun niteliğine göre, kimi zaman ihtiyat, kimi zaman da cesaret göstermiş, aile servetini fazla hızlı para kazanma ihtimaliyle başı dönen birçok kentsoyluyu yıkıp geçen maceraların üzerinde kalarak yükseltmiş ve değerlendirmelerinin doğruluğuyla iş hayatında ayrı bir yer kazanmıştı. Aynı şekilde, Ythier gelip, Minervois bağlarını kendi hesabına satın almak için ondan borç istediğinde, bizzat kendi giderek, arazileri denetlemiş, üretilen şarapları tatmış, bağcıları sorgulamış ve mahzenlerindeki ürünü hesaplamıştı; bu işin kârlı olacağını anlayınca da, annesi ve kendi adına komşu bağları satın almaya karar vermiş ve Ythier'nin, kendi bağlarının sermayesini veren kişiye ait oldukları için, nasıl olsa komşu topraklara da göz kulak olmak durumunda kalacağını hesaplamıştı.

Bu, tek bir örnekti sadece.

Ama seyahatten döndüğünden beri, işlerle ilgilenmiyor gibi görünüyordu. Öğleden sonraları, bahçede Joachim ve Franz-Eckart'la oynayan Joseph'i seyrederek vakit geçiriyor ve akşamları, gerçek hikayesini bilmediği Franz-Eckart'la sohbet ediyordu. Hemen hemen aynı yaşta olmalarına karşın hâlâ yeğeni olarak saydığı kişinin bilgi ve derinliğine şaşırıp hayrete düşerek, astroloji, felsefe ve insanın doğası hakkında sorguluyordu onu.

Güneşin altında, bir taş banka oturmuşlardı, bir kez daha. Déodat, cömertçe sürgün verip çiçek açmış olan kırmızı zamba-

ğı seyrediyordu; Anjou'nun yumuşaklığı ona iyi geliyordu kuşkusuz. Hafızasında, buz dağı, akıntıların keyfine göre yüzen o kocaman elmas canlandı birden ve yerlilerle yapmış olduğu dans ayak parmaklarını titretti.

"Anlaşılan, işlerin boş zaman bırakıyor sana," diye belitti Franz-Eckart.

"Artık işlerle ilgilenmediğimi mi söylemek istiyorsun?"

"Ya da daha az istekli olduğunu."

Déodat cebinden Okiepa'nın hediye etmiş olduğu hoşluk aletini çıkardı ve *tabak*[1] adı verilen aromatik otun bulunduğu kabın üzerine eğilerek, piposunu dolduracak kadar aldı içinden. Sonra Frederica'dan köz istemeye gitmek üzere ayağa kalktı. O işi de halledince, Franz-Eckart'ın alaylı bakışları altında derin bir nefes çekti, ama bir kaygı kapladı içini: ya elindeki stok tükenince ne yapacaktı? Bu isteğe gerçekten dayanıp dayanamayacağını ve değerli *tabak* yaprakları için Büyük Denizi yeniden geçip geçmeyeceğini sordu kendi kendine.

"Oldukça zenginiz zaten," diye belirtti filozofça, dumanın etkili acılığının ve elbette o sihirli bitkinin eşi benzeri olmayan aromasının tadına vararak.

"Azla yetinen biri oluverdin birdenbire," dedi Franz-Eckart, kaptan hemen hemen hiç bozulmamış, koyu kahverengi, büyük bir yaprak kalıntısı alırken.

Amcasının cimrice bakışları altında, dikkatle inceledi onu. Bilgili bir botanikçi olduğundan, karşılaştırmalı olarak değerlendiriyordu ve kalıntının boyutlarından, yaprağın tamamının bir ayaktan biraz küçük ve oval olması gerektiğini çıkardı. Bitkinin bütününün de beş altı ayak yüksekliğinde olabileceğini düşündü. Yaprakları çok daha kalın olan yaban ravendi ve daha zayıf

1) Tütün (Ç.N.)

olan yaban tatulası hariç, bu kadar büyük yapraklı bitki tanımıyordu.

"Servetimiz, Jeanne'ın senin de dahil olduğun mirasçıları kadar paya bölünürse, çok daha az zengin oluruz," diye devam etti.

"Tanrı anneme yüz yıl ömür versin! Ama çok mu mutsuz olurduk yani?" dedi Déodat. "Batıdaki Büyük Kıtada, çadırlarda çıplak ve çatal bıçaksız yaşayan, ama yine de hayatlarından gayet memnun olan insanlar gördüm."

"Ah, demek orada öğrendiğin buydu."

"Evet, masumiyeti keşfettim. O kadar iftihar ettiğimiz tüm bu güzel giysiler, kama ve kılıçlar olmadan da yaşanabiliyor... Para kullandıklarını görmedim. Bize karşı da açık ve iyi niyetli buldum onları."

Franz-Eckart, ikisi yalnızken Jacques-Adalbert'in ağzından, vahşilerin Déodat'nın da katılmış olduğu dansının ilginç ve alayla renklendirilmiş hikayesini dikkatle dinlemişti. Yaprak parçasını kaba geri koydu.

"Hepsi iyi niyetli değilmiş," diye belirtti. "Hiçbir hareket yapmadığınız halde, bu insanlarla ilk karşılaşmanızda geri çekilmek zorunda kalmış olmanız bunun kanıtı. Ve tanıştığınız yerlilerin şefi de Gaspar Cotre Real'e bir yay hediye etmiş. Demek ki silah kullanıyorlar."

Déodat seyahatin bu denli ayrıntılı bir şekilde anlatılmış olmasına üzüldü.

"Yani bu insanlar da, başkaları gibi, kendi türdeşleriyle savaşıyorlar," diye devam etti Franz-Eckart. "Masumiyete uygunmuş gibi gelmiyor bana, bu."

Déodat aletinden duman çekmeyi sürdürüyordu.

"Mahrumiyetle masumiyeti birbirine karıştırmadığına emin misin?" diye sordu Franz-Eckart.

Bu itiraz, ipeği çizen ve kadifeyi örseleyen kıymıklar gibi, Déodat'nın dikkatine takılıp çekmiş gibiydi, bu defa.

"Eline alet olarak hepi topu bir çakmaktaşı verilip, çırılçıplak vaziyette ormana atılan bir köylünün yeniden masum hale geldiğini görmek tuhaf olurdu herhalde," diye açıkladı Franz-Eckart.

"Masumiyetin var olmadığını mı söylemek istiyorsun?" diye sordu Déodat, biraz kızgın bir şekilde.

"Elbette hayır. Ama bunun mahrumiyete bağlı olduğuna inanmıyorum. Şeytan kadar saldırgan köylüler olduğu gibi, incilerle süslü, ama masum prensesler de vardır."

"Masumiyet nedir öyleyse?"

"Karşılaşılan her kişiye hemen kötü niyet atfetme eğilimi duyulmamasını ve insanları birbirinden ayırt etmeyi sağlayan doğal bir yetenek."

"Ama bu akıllılık!" diye bağırdı Déodat. "Masumiyeti akıllılıkla bir mi tutuyorsun?"

"Yalnızca ondan ibaret değil. Kötü niyet eğilimine dayanamayan akıllı insanlar da tanıyorum."

"Öyleyse?"

"Ayrıca iyi niyet de gerekir. Ve başkasını sezgisel olarak anlama yetisi."

"O da nedir?"

"İnsan denen bilinmeyen evreni çözme sanatı."

"Bu nasıl öğrenilir?"

Franz-Eckart gülümsedi.

"Onun için, bir dersten fazlası gerekir."

Déodat piposunu yeniden doldurmak için kabına uzandı. Hareketi biraz ani oldu ve karşısındakinin dikkatini çekti. Déodat işini bitirince, Franz-Eckart kabı aldı ve hafifçe salladıktan sonra, elini içine daldırdı. Déodat şaşkın bir halde onu izliyor-

du. Kabın dibinden, mercimeğe benzeyen bir avuç tohum çıkardı Franz-Eckart.

"Senin vahşi güzel bir hediye vermiş sana," diye açıkladı Franz-Eckart, bulduğunu incelerken.

"Tohumlar!" diye bağırdı Déodat şaşırarak. "Tohumlar!"

Franz-Eckart başını salladı. Déodat elini tohumlara doğru uzattı. Ama diğeri kabı çekti.

"Bu işi bana bırak," dedi. "Bir yaprağın kalıntısını inceledim. Büyük ve kuşkusuz suyla dolular. Bu durumda, bitkinin kendisi de büyük olmalı. Bence, gayet nemli ve gübreli toprağa ihtiyacı olacak. Killi toprağa dikersen, sağlıksız bir bitki elde edersin. Üstelik, ağustostayız. Bitki büyüdüğü zaman, ilk soğukların zamanı olacak. Gelişmesi duracak ve ilk donda ölecektir. Bu yüzden, soğuk mevsimde içeriye, bir pencerenin önüne taşımak için, saksılara birkaç tohum ekmek gerek. İlkbaharda yeniden dışarı çıkarırız ve gelecek yıl bol bol içebilirsin.

O sırada pencereden eğilen Jeanne, Déodat'nın Franz-Eckart'ın boynuna atıldığını gördü ve buna çok şaşırdı; oğlunu bu kadar coşturacak ne söylemiş olabilirdi ki, Franz-Eckart?

Her ne olursa olsun, Déodat bir hafta sonra Lyon'a doğru yola çıkmıştı.

"Ona ne söylediğini bilmiyorum, ama üzerinde bu denli otorite sahibi olmana sevindim. Şimdi, şu bitkinin yapraklarını görmek isterim," diye belirtti Jeanne.

Franz-Eckart'sa, masumiyet çiçeğinin, ya da daha doğrusu belagat çiçeğinin, en nihayet, aslında hep olduğu şeye, üç yapraklı zambak gibi bir botanik nesnesine dönüştüğünü düşündü, bıyık altından gülerek.

Jeanne birden ona döndü ve uzun, anlaşılmaz bir bakıştan sonra:

"İhtiyar bir kadınla ne yapıyorsun?" dedi.

Gecelerini ve karnını dolduran o güçlü kuvvetli vücudun hayali gelmişti aklına, hem de yüreğe işleyen bir yoğunlukla. Oysa ona çocuk veremiyordu. Yaşadığı kısır zevklerden utandı.

"Başka çocuklar istemiyor musun?" diye devam etti.

"Dünyanın bütün çocukları benim," diye cevap verdi Franz-Eckart. "Kendi soyuma gelince, Joseph onu sürdürmeye yeter. Ve senin, Jeanne Parrish hakkında sevimsiz kavramlarla konuşmayı bırakman gerekiyor."

Jeanne Parrish! Neredeyse gülüyordu Jeanne. Artık hiç kimse böyle anmıyordu onu.

"Onun karnı pürüzsüz ve göğüsleri sert," diye sürdürdü konuşmasını Franz-Eckart. "Beni onunla birleştiren bağsa yıldızlar katında geçerli bir evlilik. Benim hizmetçim ya da çocuklarımın beşiği değil o, birlikte oluşturduğumuz mükemmel androjinin[1] diğer yarısı."

Kaşlarını çattı.

"Onun hakkında daha kibar konuşmanı rica edeceğim senden."

Jeanne kahkahalarla güldü ve onu kollarının arasına aldı.

Uzun bir süre sarılmış vaziyette kaldılar. Franz-Eckart başını eğdi ve Jeanne'nın başını da eğdirdi. Alınları birbirine değdiği zaman:

"Bak, bir kemer meydana getiriyoruz. Kilit taşı da başlarımızın arasında."

1) Hem erkeklik hem dişilik organı olan. (Ç.N.)

22
BANKERLERİN GİZLİ DERNEĞİ

*

1501 yılının ilkbaharı, her biri başka bir saksıda yetişen ve hemen hemen Franz-Eckart'ın tahmin etmiş olduğu gibi yapraklar veren üç *tabak* fidanı gördü gerçekten. Franz-Eckart onları bahçenin güneşli bir köşesine yerleştirdi ve yine saksılara, başka tohumlar ekti. Ama bunun için yanıp tutuşan Déodat yeni yaprakları hemen içemedi; fazla yeşil ve sulu olduklarından iyi yanmıyorlardı ve zaten, Okiepa'nın ona vermiş oldukları da yarı kurumuştu. Franz-Eckart yeni ürününün birçok yaprağını bir kafes üzerinde güneşe sermeyi önerdi. Ve öyle yaptı.

Bu arada, Limoges'da, Déodat'nın aletinin üç kopyasını imal ettirmişti, ince topraktan. Böylece Jeanne, oğlunun tutkuyla bağlı olduğu dumanı tadabildi ve Déodat'nın bir dahaki gelişinde üçü birlikte *tabak* içmelerine karar verdi.

Ama bir sonraki ziyaretinde, beklenmedik haberler projelerini altüst etti: Déodat de l'Estoille beyefendi Lyon'da bir kumaş tüccarının büyük kızı Yvonne Doulcet'yle nişanlanmış ve onu yanında getirmişti. On yedi yaşında, mavi gözlü, esmer bir kızdı Yvonne ve ailesi kralın paralarıyla ilgilenen dairenin yöneticisi François Doulcet'yle akraba oluyordu. Jeanne'ın yüreği kabardı. "Nihayet!" diye düşündü. Bir daha vahşilerin masumiyetinden söz etmez ve onlarla dans etmek için oraya geri dönmezdi artık.

Evlilikleri haziranda, Saint-Maurice'de, bizzat piskopos tarafından kutsandı. François ve Odile özel olarak Strasbourg'tan gelip, geline, çevresi mercan çiçekçiklerle çevrili dört muhteşem inciyle ve Anadolu mavisi taşlarla süslü bir altın broş hediye ettiler. Cenevre'den gelen Ferrando ve Angèle de, üzerinde değerli taşlar bulunan bir ayna verdiler. L'Estoille-Beauvois klanında âdet olduğu üzere, dansçı ve müzisyenlerin coşturduğu şenlikler üç gün sürdü.

Kutlamalar sona erince, Jeanne, Déodat, Franz-Eckart ve Ferrando özel bir görüşme yapmak üzere toplandılar. Déodat, Kraliyet Hazinesine verilecek bir borca yirmi beş bin ekülük kayda değer bir miktar yatırılmasını öneriyordu. XII. Louis Avrupa'nın en güçlü prensiydi artık. İtalya'daki fetihleri sağlamlaşmış ve Habsbourg bile buna boyun eğmişti. Geleceği çok parlak görünüyordu. Ona borç verildiği takdirde, hem faiz, hem de itibar açısından kazanılacak çok şey vardı. Déodat'nın eşinin ailesi de bu parayı toplaması için onu sıkıştırıyordu zaten; bunun herkesin çıkarına olduğu konusunda güvence veriyorlardı.

Franz-Eckart buna kesinlikle karşıydı.

"1505 yılı Louis için korkunç olacak," diye bildirdi. "Yirmi beş bin eküyü tahsil edemeyiz. Üstelik bu günlerde zenginlik belirtileri göstererek dikkat çekmemek daha iyi olur. Bankerlik faaliyetlerini öne çıkarmamanı, dürüst ve hali vakti yerinde, ama çok da fazla zengin olmayan bir kumaş tüccarı ve bağ sahibi olarak görünmeni öneririm sana. Bundan böyle, kralın ispiyonlarının kulağına dedikodu gitmemesi için, Fransa'da iş bağlamaktan, hatta bu konuda konuşmaktan geri dur."

Jeanne Franz-Eckart'ın her kelimesini onayladı. Ferrando da onunla aynı kanıdaydı.

Déodat enişteşinin fikirlerinin doğruluğunu hesaba katmayı

öğrenmişti; ama yine de şaşırdı buna.

"Yvonne'a ne diyeceğim?" diye sordu.

"Topraklar ve Paris'teki pastaneler dışında mülkümüz olmadığını. Bu kadarı onun için yeterli olacaktır."

Akşam yemeğinde, Jeanne, ünlü serveti hakkında söylenenlerin anlamsızlığından yakındı, yeni gelinin önünde.

"Büyük oğlumun Strasbourg'taki matbaadan başka bir şeyi yok, ki bu da bir hazine sayılmaz. Bana gelince, Paris'teki üç pastane, bu ve Paris'teki ev ve iki çiftlik dışında, Déodat'nın en iyi şekilde faydalanmaya çalıştığı bağlara sahibim sadece. Ailenin tüm malı mülkü bu kadar işte."

"Lyon'da da bir kumaş imalathaneniz var," diye belirtti, dikkatle dinliyor gibi görünen Yvonne Doulcet.

"Orası Déodat ve François'ya intikal edecek, dolayısıyla hesaba katmadım," diye cevap verdi Jeanne.

Kocaman bir yalandı bu: L'Estoille-Beauvois klanının mal varlığı hemen hemen üç yüz bin ekü ediyordu. Paris'in Galande ve Bûcherie sokaklarındaki iki evi ve Strasbourg, Sankt Johanngass'takini saymayı atlamıştı Jeanne. İki çiftlikten çok daha fazlasına sahiptiler ve tüm bunların değerinin iki katı nakit paraları vardı. Ama zaman bu tür açıklamalara hiç de uygun değildi, özellikle de kralın fon peşindeki bir hazine yöneticisinin yeğeninin önünde.

Soylu çevreler, XVI. asrın ilk on yılında, kötü bir ilahın hışmına uğradılar sanki. Şayet yere yıkmadıysa, bir önceki asrın güçlülerini küçük düşürmekte inat ediyordu. L'Estoille ailesi, bu maceraların yarısını, İber Yarımadası'na, İspanya ve Portekiz'e dağılmış olan cenovalı ve artık floransalı armatörlerden öğrendi. Kaşifleri ilgilendiriyordu bunlar.

Geleceğin dünyasının öncüleri pek iyi durumda değillerdi.

Böylece, ayağında prangalarla İspanya'ya geri döndüğünde, Christophe Colomb'un zincirleri çıkarılmış ve ona bunları taktırmış olan işkencecisi Bobadilla kınanmıştı. Ama Colomb da Hindistan genel valisi unvanını ve geri kalan saygınlığını yitirmişti. Her şeyden önce, orası Hindistan değildi, bu konuda herkes hemfikirdi artık. Denizcilik çevrelerinde, üzerinde Güney ve Kuzey Kıtalarının yer aldığı en az iki harita dolaşıyordu zaten; birinci kıta Brezilya olarak adlandırılmıştı ve Hindistan olmadığı açıkça görülüyordu; kuzeydekine gelince, henüz bir ismi olmasa bile, yine de kıta adına layık olduğu görülüyor ve kuşkusuz, bir avuç ada olarak özetlenmiyordu. Dahası, artık büyük ihtirasları göze alacak halde değildi amiral. Hem fiziki, hem de zihinsel olarak, net görmüyordu artık.

Hindistan'a batıdan giden bir yol keşfettiği yanılsamasına ek bir yalanlama daha geldi: Portekizli Vasco de Gama 1497'de hakiki bir filoyla Hindistan'a doğru yola çıkmıştı, gerçek Hindistan'a, Asya'dakine doğru, ama doğu yolundan değil, Ümit Burnu'ndan Afrika'nın çevresini dolaşarak ve Kalküta'ya ulaşmıştı. Orada, beş geminin korumasına bırakılan, ticari bir koloni kurmuştu. Ve yanında gerçek bir servet getirmişti Lizbon'a: otuz beş bin kental karabiber, zencefil, tarçın, Hindistancevizi ve değerli taşlar. Beş yıl boyunca tüm Portekizlilerin yemeklerine lezzet katmaya yeterdi bunlar!

Yeri gelmişken belirtelim ki, o güne kadar kurulmuş olan ilk deniz ticaret şirketiydi bu.

Daha da kötüsü, bu arada İspanyol uyruğuna geçmiş olan Floransalı Amerigo Vespucci, 1500'de Hispañola'da Colomb'la karşılaştığında, onun ayak basmaya cesaret edememiş olduğu Güneydeki Büyük Kıtanın kıyılarını keşfetmişti bile. Kralı keş-

finden haberdar etmek üzere geri gelmiş, ama İspanya kralları elbette ki Floransalıları Cenovalılardan daha çok sevmediğinden, onu horgörüp, lafını ağzına tıkamışlardı. Habire bir şeyler keşfettiklerini iddia eden şu İtalyanlardan gına gelmişti!

Vespucci de rakip kral Portekizli II. Jean'ın hizmetine geçmişti, bu durumda. Bir sonraki yıl, ikinci bir sefer düzenlemiş ve Güneydeki Büyük Kıtayı keşfine devam ederek, hayal gücünü pek zorlamadan ve içinde bulunduğu ayın anısına *Rio de Janerio,* yani Ocak Nehri adını verdiği bir körfeze kadar inmişti. Daha aşağıdaysa, çok büyük bir nehir ağzının gümüşi yansımalarıyla gözleri kamaşmış ve oraya *Rio de la Plata,* yani Gümüş Nehir adını vermişti.[1]

Peki Ferrando niye bu seyahatlerle bu kadar çok ilgilenmeyi sürdürüyor, diye sordu Jeanne. Kendi yapmış olduğu yolculukta ekzotizmden bıkmamış mıydı?

"Hayır," diye karşılık verdi Ferrando, gülerek. "Bu tür seyahatler çoğalacak. Vasco de Gama'nın Kalküta'daki şirketini model alan denizcilik kumpanyaları kurulacak. Bunlara para yatıran armatörler, bir fırtına ya da buna benzer başka bir kaza durumunda koydukları tüm parayı yitirmemek için, sigortacılara ihtiyaç duyacaklar. Gelecek vaat eden bir iş alanı bu: sigortacı sadece on seferde bir kez para yitirse, birçok kere kazanmış olur yine de. Onun için, bankaya bir de sigorta acentalığı eklememiz gerekeceğini düşünüyorum."

Déodat'nın ödünç vermiş olduğu, beyaz topraktan yapılmış aletten bir nefes *tabak* çekip, konuşmasına devam etti:

1) Amerigo Vespucci'nin seyahatlerinin ayrıntıları hâlâ tartışma konusudur. Pier Soderini'ye yollamış olduğu ve 1505'de Floransa'da Latince olarak yayımlanan resmi mektuplar dört seyahatten söz eder ve Meksika ile Florida körfezlerinin keşfini de ona atfeder. Médicis'ye gönderilmiş olan özel mektuplarsa yalnızca Güney Amerika'ya yapılmış iki yolculuktan bahseder. Birinci mektupların kurnazca dalaverelerin ürünü oldukları ve sadece ikincilerin dikkate alınması gerektiği ortaya çıkmış görünüyor.

"Aragon'un Colomb ve Vespucci'ye gösterdiği horgörünün bizi yanıltmasına izin vermeyelim. Bu yeni toprakların vadesi belirsiz bir senet olduğunu o da gayet iyi biliyor. Tordesillas antlaşması adına, Gaspar ve Corte Real'le birlikte keşfettiğimiz Kuzey Kıtası üzerinde hak iddia etmesi bunu kanıtlıyor. Hem sonra bu krallar, her ne kadar hiçbir şeyi kolay kolay beğenmeseler de, seyahatler için gereken parayı veriyorlar yine de. Corte Real kardeşler keşiflerini sürdürmek için yeniden yola çıkmaya bu sayede hazırlanıyorlar."

Tuhaftı ama, Ferrando'nun gerçekçiliği Jeanne, François, Jacques-Adalbert, Franz-Eckart ve Déodat'yı hayal kurmaya sevk etmişti. Milanolunun iş konusundaki önsezilerinin Franz-Eckart'ın yıldızlar alanındaki bilgilerine eşdeğer olduğu muhakkaktı.

"Hepsi bu kadar da değil," diye ekledi Ferrando, haylaz cazibesini artıran, anlamı belirsiz bir gülümsemeyle. "Gördüğüm kadarıyla, bu topraklar, uçsuz bucaksız olduklarını düşündürüyorlar bana. Er ya da geç ekilecekler. Orada yaşayanlar köleleştirilemez, çünkü çok azlar ve gururlu insanlara benziyorlar. Toprak işlerinde yetenekli gibi görünmüyorlar, zira avcılık ve toplayıcılıkla yaşıyorlar. Demek ki Doğudan ve Afrika'dan köleler götürülecek. Birkaç yıla kadar, Vasco de Gama'nınki gibi ticari gemi kumpanyaları kurulur."

"Köleler mi?" diye sordu Jeanne, kınayıcı bir edayla. "Hıristiyanlığa uygun mu bu?"

"Bir insanı köleleştirecek olan ben değilim," diye devam etti Ferrando. "Ama bunu yapacak başkaları çıkacaktır. Ardımızda çocuklar ve hatta torunlar bırakacağımızı düşünmek gerek."

Ayağa kalktı ve büyük fatih adımlarıyla dolaşmaya koyuldu odada.

"Kârlı işler bırakmak isterim onlara. Sadece banka değil, sigorta ve denizcilik işleri de. Ve Cenova, Napoli, Marsilya, Barselona, Cadix, Sevilla ve hatta daha uzaklardaki şubeleriyle kralların kaprislerinden kurtulacak ticari işletmeler."

Jeanne başını salladı.

"Ona kulak verin," dedi Jacques-Adalbert ve Déodat'ya. "Doğru söylüyor."

Kör Orospunun son şakası, isim alanında birazcık adalet olsa, Cabotya, Corte-Realya, hatta Colombistan diye adlandırılması gereken Yeni Dünyanın, sonunda kaşiflerinin sonuncusu Vespucci'nin önadını alması oldu. Amerigo zamanla Amerika'ya dönüşecekti.

Bir önceki asrın sonunda şansın gülmüş olduğu insanların yaşadıkları bahtsızlıkların diğer bölümü herkesçe malumdu, çünkü Fransa Kralını ilgilendiriyordu.

XII. Louis, İtalya üzerindeki hâkimiyeti sağlam gibi göründüğü halde, 1503 sonbaharında bunun sallandığına tanık oldu. Aslında oradan kolayca vazgeçmiş olan merhum René d'Anjou'nun mirası olan Napoli Krallığını geri alma girişiminde inat eden Louis, kendisi gibi Nuh deyip peygamber demeyen Ferdinand d'Aragon'un İspanyol ordusuyla karşı karşıya geliyordu. Hava korkunçtu, Fransız subaylar kendi aralarında çekişiyorlardı ve Louis'nin hâlâ paraya ihtiyacı vardı.

Bankerlerden istetti. Pek gönülden olmasa da, zaten para vermişlerdi onlar. Dört ya da beş yüz bin eküden söz ediliyordu. Hayali olduğu kadar şaşırtıcı bir miktardı bu, çünkü krallar borçlanmaya koyulduklarında, bunun nereden başlayıp nerede bittiği asla bilinmez. Her ne olursa olsun, müşteriler aleminden batak borçlular sınıfına geçmişti. Saray erkanına başvurdu o za-

man; çeşitli mahkemelere ve kraliyet adalet divanına emanet edilmiş olan paralardan borç almak istedi. Onun tasarrufunda olmayan paralardı bunlar. İki yüz bin lira Bölgesel Devletlerden ve bir o kadar da, aynı şekilde yakında paralarını yeniden görmekten umudunu kesen Paris belediyesinden borç almıştı zaten. Kısacası, Louis, Alplerin ötesine hâkim olmak için, krallığa kan kaybettiriyordu. İstekleri yerine getirildi yine de.

Yaltakçıları ona "Halkın Babası" adını takmak için çabalıyorlardı; uzun ve can sıkıcı bir geleneğin başlangıcıydı bu. Suistimal edilmiş, aynı türden birkaç babalıktan sonra, Avrupa ulusları daha da eski bir geleneği feda etmeye karar vereceklerdi: Kutsal Kitaptaki Büyük Göçte olduğu gibi, paraya tapmak için Babaya sırt çevireceklerdi. Franz-Eckart ve birkaç yıldız okuyucusundan başka hiç kimse bunu sezmiyordu henüz. Louis'nin yakınlarıysa, yaltakçılarıyla ayrı telden çalıyorlardı. Keza, hükümdarı için yayımlamış olduğu birçok övgü yazısıyla tanınan, Kraliyet Konseyi üyesi ve kilise adamı Claude de Seyssel'in iltifatı öyle bir çevirme tarzı vardı ki, insanı düşünmeye davet ediyordu. Tıpkı gençliğinde Louis'nin olduğu gibi, aklı kıt, sağduyu ve otorite yoksunu olması için "şehvet ve kösnüllükle beslendiğini" yazdı...

Kralın ülke kasalarından çarptığı tüm o iyi ve güzel eküler, gün doğarken kalkan ve gece yorgunluktan bitkin bir halde yatan vatandaşların emeğinin meyveleriydi; hiçbir şeye yaramadılar: devreye sokulan çeşitli vergi ve cezalar, paralı askerlerin, atların, kılıçların, mızrakların ve levazım hizmetlerinin bedelinin ödenmesi için, boşu boşuna harcandılar. İşe kış karıştı. Tanrı, kimi gözü doymazlarla uğraşmak için, bir cadı mantosu giyer bazen. Ordu iyi donanımlı değildi. Fırtına, yiyecek ve silah ikmali yapmaya çalışan gemi filolarına saldırdı. Yulaf kıtlığı baş

gösterdi. Yüzlerce at öldü. Birliklerin cesareti kırıldı. Casuslar, uygun zamanı beklemek için Sessa adlı yakın bir müstahkem mevkide konaklayan Ferdinand Aragon'un ordusunun generali Kordobalı Gonzalve'ye haber verdiler.

1503 yılının sonunda, Fransızlar bir liman kenti olan Gaète'de sıkışmış buldular kendilerini. Yüce gönüllü Kordobalı Gonzalve şerefli bir teslim şartlaşması sundu onlara. Ama acımasız Kör Orospu, kuşatma altındaki şehirden çıkanların içinden, elinden geldiği kadar çok insan öldürdü: askerler, şövalyeler, subaylar, generaller...

Louis, İki-Sicilya krallığını yitirdi, çünkü Napoli ve Sicilya aynı taç altında birleşmişti. Cenova ve Milanais'yi elinde tutuyordu, ama çok canı sıkılmıştı.

Mağlupların her zaman haksız çıktıkları kuşku götürmez, haklı olsalar bile, ama İtalya seferinin boşunalığı ateşten harflerle kazınmış görünüyordu: *Gözüpek, Yıkıcı ve Gereksiz.*

"Taç altından yapılır," dedi bir akşam Franz-Eckart, Jeanne'a. "Ve bence altın, kafadaki kan dolaşımını güçleştiren, ağır bir maden. İnsanı salaklaştırıyor."

Jeanne gülmekten kırıldı. Joachim, gülüşünün yerini tutan homurtulardan birini çıkardı. Déodat'nın aletini, ya da en azından oğlu Franz-Eckart'ın imal ettirmiş olduğu kopyaları kullanmayı öğrenmişti. Neyse ki, *tabak* hasadı boldan da iyi olmuştu; gündüz kara, geceyse sivri sineklerin büyük hoşnutsuzluğuna karşın, tüm ev halkı içiyordu ondan.

Artık on bir yaşında olduğu için sohbetlerde hazır bulunan Joseph, kralların salak ya da rezil olduklarını belleğine kaydetti, ama çocukların bazen aşırıya kaçtıklarını herkes bilir. Franz-Eckart'ın verdiği eğitim de onu tüm dünyevi güçlere karşı yeterince hazırlamış değildi zaten. Dünyada dört kişiye saygı duyuyor-

du sadece: Jeanne, Joachim, Franz-Eckart ve Frederica'ya.

Gaète bozgununun sonuçları, hızla, Franz-Eckart ve Ferrando'nun ihtiyatlılığını doğrulayan bir görünüm aldı. Bunun sorumluluğu ilahi hukuğun dokunulmaz kıldığı krala maledilemediği için, bir suçlu bulunması gerekti. Ordu kötü savaşmıştı kuşkusuz, ama Sandricourt, Kont de Ligny ve yiğit Saluces gibi birçok yüksek rütbeli komutan ölmüştü. Ölüleri suçlamak kötü niyet kokar ve hayatta kalan komutanların krala karşı dönmeleri tehlikesini taşırdı. Bu durumda Majesteleri, yeterince para toplamadıkları bahanesiyle, maliyecileri suçladı. Maliyeciler her zaman ezilebilirler, kimse buna karşı çıkmaz: cimri, tefeci ve hatta fırsat bulduklarında hırsızdırlar onlar, aksi halde böyle zengin olamazlar.

Louis, sorumlulardan suçlu ilan edilen yirmisine karşı bir de dava açtırdı: Dijon'da kral adına mali işleri yürüten Antoine de Bessey, Déodat'nın eşi Yvonne'un akrabası olan, savaşlar sırasındaki genel hazinedar François Doulcet, Jean Herouet, Nicolas Briseau, Bertrand de Villebremes, Gilles Leroux, Jean de Chèdeville... Doulcet ve Briseau'nun mallarına el kondu, üç başka görevli meydandaki bir direğe bağlanıp halka teşhir edildi, kralın idam cezasını hapse çevirdiği Duplessis, Loches hapishanesine kapatıldı. Davanın hakkını vermek için, iki maliye yetkilisi, Leroux ve Chèdeville asıldı.

Jacques Coeur'den beri gayet iyi biliniyordu ki, kralların maliyecisi olmak insana iyi gelmiyordu.

Yvonne dehşet içindeydi: ailesi birdenbire gözden düşmüş ve varını yoğunu yitirmişti; o ise daha yeni bir kız çocuğu dünyaya getirmişti, Guitonne; sütü kesildi ve bebek bir sütanneye emanet edildi. Jeanne'ın onu teselli etmesi gerekti; hayatta servetini yitirmekten daha büyük acılar var olduğunu anlattı ona, üstelik

Déodat'yla evli olması onu yoksulluktan uzak kılmıştı. Jacques-Adalbert yeni akrabası Léonce Doulcet'yi kumaş imalathanesinde işe aldı. Minnettar olan Yvonne, doğumdan altı ay sonra tekrar gebe kaldı.

Ama genel kanı, bu işten ucuz kurtulunduğuydu. Déodat'nın hükümdara ödünç vermek üzere toplamayı önermiş olduğu yirmi beş eküyü yitirmemekle kalmamış, dahası elli bin ödünç verilmedi diye asılmak ya da varını yoğunu yitirmekten de kurtulmuşlardı.

Sağduyulu düşünce de sanıldığı kadar nadir değildi zaten; birçok insan, ekülerini döşemenin altına saklamak ya da komşu tarlaya gömmek gibi, güzel bir geleceğe adanmış alışkanlıklar edindi, o zamanlar. Bundan böyle kentsoylular yırtık giysilerle dolaşıp, yelve kuşu ya da beç tavuğu yerine çorba yemeye koyuldular. Yalnızca kafasızlar ipek ve kadife elbiselerle görünüyorlardı.

Para, saklanmayı öğrenmişti.

En dikkat çekici şey, kraliyetin şehirlerinde bankerlik mesleğinin tamamen budanmış gözükmesiydi: bir tane bile bulunmuyordu artık. Ya seyahatteydiler, ya hasta, ya da iş hayatından çekilmişlerdi.

Senetler kralın görevlilerinin eline geçebilir diye, artık postaya da güvenmiyor, gerçekten de çok yolculuk yapıyorlardı. La Haye, Amsterdam, Frankfurt, Cenevre, Venedik, Sevilla, Cadix, Lizbon ve hatta Londra'da zenginleşiyorlardı.

Kralın çılgınlıklarına karşı gerekli önlemleri almak için, Fransa'da olduğu gibi başka yerlerde de hakikaten gizli, gayrı resmi ve uluslararası bir dernek kurmuşlardı. Yollarda para taşımaya ve kimi zaman haydutların suç ortağı olan namussuz arabacılarla riske girmeye gerek yoktu artık: bono da denen ve lehtarın

adını taşıyan basit bir senet güvenilir bir temsilci aracılığıyla binlerce eküyü harekete geçirebiliyordu.

Milletleri arasındaki savaşlar onları üzüyor, ama kesinlikle aralarını bozmuyordu. Tanrı korusun! Paralı askerler prenslerinin şan ve şerefi için kılıç ve toplarla çarpışıp, çamur, kan ve sidik içinde yüzerlerken, Augsbourg, Köln, Lyon, Cenevre, Milano, Sevilla ve Londra bankerleri dikkatle *thaler*, florin ve çeşitli liralar, *ducado*, *piccholi* ve başka paralar değiş tokuş ediyorlardı.

Bu gelişim Jacques-Adalbert, Déodat ve Ferrando'yu çok mutlu etti. Bununla birlikte, kışın işlerini biraz yavaşlatıyorlar, kuzeyden ziyade güneye doğru yolculuk ediyorlardı genellikle.

Ama kış hepi topu üç ay sürüyordu ve para, köstebek örneğini izleyerek, biraz uyuklayabilirdi. Bu istirahat ruhları tazeliyordu.

23
CANLILARIN BAĞBOZUMLARI VE RUHLARIN HASATLARI
*

Ferrando 1504 yazı başlarında, İspanyol ve Hollandalı meslektaşlarıyla birlikte, Cadix'te, sermayesinin üçte biri Sassoferrato-Beauvois-L'Estoille klanına ait olan Yeni Dünya Ticaret ve Denizcilik Şirketi'ni ve Jeanne hararetle desteklediği için böyle adlandırılan L'Estoille Denizcilik Sigortaları Şirketini kurdu. Birinci şirket, Ferrando'nun Corte Real kardeşlerle birlikte yolculuk yapmış olduğu ve İspanyol modelinden daha kullanışlı olduğu görülmüş olan İngiliz modelindeki beş geminin inşasını finanse ediyordu.

Ferrando'ya Jacques-Adalbert ve Déodat, onlara da Ferrando'nun aşağı yukarı onlarla aynı yaşlardaki oğulları yardım ediyorlardı: otuz bir yaşındaki Gian-Severo ve yirmi yedisindeki Pier-Filippo. Özellikle İsviçre ve İspanya arasında gerçekleşen gidiş gelişleri sırasında, herkes Angers'de mola veriyor ve iki ya da üç gün boyunca, sabahları hamamda bir parlamento gibi sesler yankılanıyordu.

Bir aile toplantısında Jacques-Adalbert, bir koltukta iki karpuz taşıyamadığından yakındı ve birinin, Lyon'daki kumaş imalathanesindeki görevlerinden bir kısmını devralmasından mutlu olacağını belirtti.

Demek ki yeterince çocuğum yok, diye düşündü Jeanne.

"Yvonne'un kuzeni Léonce Doulcet ne güne duruyor?" diye sordu.

"Becerikli biri, ama bizimkilerden değil," diye cevap verdi Jacques-Adalbert.

"Ardıç kuşu olmayınca, karatavuk yenir. Kârdan ona da pay ver öyleyse. Evlilikle eşdeğerdir bu. Sahi, evli mi o?"

"Hayır, orospu peşinde koşuyor."

"Hoş bir adam mı?"

Jacques-Adalbert şaşkınlıkla annesini süzdü.

"Yakışıklı sayılır ve toplum içinde kendini saydırmayı biliyor."

"Bağbozumunda buraya davet et onu."

Jeanne'ın bir düşündüğü vardı. Ferrando ve Angèle'in kızları Severina, yaklaşık iki yıl önce, Milanais'deki çarpışmalarda kocasını yitirmişti. Kederli hali anababasını üzüyordu, zira kendi ifadesine göre, o da savaşa gidecek olan başka bir adam sevmek istemiyordu artık; manastıra kapanmayı tasarlıyordu.

Jeanne, Ferrando ve Angèle'e mektup yazıp, uzun zamandır görmemiş olduğuna üzüldüğü kızlarıyla birlikte bağbozumuna davet etti onları.

Léonce Doulcet'yi iki gün önce oraya getirtti ve Franz-Eckart'ın alaycı bakışları altında, kendisine belli etmeden sınavdan geçirdi. Yirmi dört yaşındaydı ve şükürler olsun, kanı kaynıyordu.

"Sizi eşinizle birlikte görmeyi umuyordum," dedi Jeanne ilk akşam yemeğinde.

"Eşim yok."

Şaşırmış gibi yaptı Jeanne.

"Lyon şehrinde gelin adayı sıkıntısı mı yaşanıyor?"

"Elbette ki hayır, daha çok ben iyi bir damat adayı değilim ar-

tık. Anlarsınız ya, genç erkekler hakkında genel bir kanı oluşunca, bunun değişmesi imkansızdır. Ben bir Doulcet'ydim, yani gelecekte malım mülküm olacaktı. Sizin de bildiğiniz gibi, hiçbir şeyim yok artık. Léonce Doulcet mevta oldu yani," diye cevap verdi delikanlı, alaycı bir gülümsemeyle. "Jacques-Adalbert beni köylülük yapmaktan kurtardı, ama bu beni zengin bir adam yapmıyor."

Jeanne bu cevabı derin derin düşündü ve kendini tatmin olmuş buldu. Genç adam zengin bir evlilik yapmayı ummuş ve ailesinin varını yoğunu yitirmesiyle, bundan mahrum kalmıştı.

"Demek yapayalnızsınız."

Delikanlının yüzünde kurnazca bir gülümseme belirdi.

"Yalnızlar Tanrısı yapayalnız hanım ruhlar da yaratmış."

Franz-Eckart gülmekten kırılıyordu.

"Orospu olmasınlar da," diye belirtti Jeanne.

"İnanın bana, onlar da yüksek toplum gibiler. Aralarında iyiler de var, kötüler de."

"Saint-Méen hastalığından[1] sakının. Ölüm gibidir: sadece başkalarının başına gelmez."

Ferrando, Angèle ve Severina geldikleri zaman, yeni bir işe girişti Jeanne: genç kadının çekiciliğini biraz elden geçirmeye. Kamburu çıkmış olan Severina maça ası gibi kötü giyinmişti ve dahası, bir kazık kadar hırçındı. Çok kısa bir süre içinde manastıra kapanacak gibi görünüyordu gerçekten de.

Jeanne onu pohpohlayıp hamama götürdü ve Frederica'ya ovdurdu. Genç kadının rengi geldi biraz.

"Ne işkence!" diye bağırdı Severina. "Ama kanı kamçıladığı doğru. Siz bunu her gün mü yapıyorsunuz?"

"Dua eder gibi," dedi Jeanne. "İhmal edilmiş ve üzgün bir be-

1) Frengi.

den Tanrıyı çok kızdırır. Bu ona hakarettir, bağış olarak bir paçavra vermek gibi."

Bu uslamlama Severina'yı şaşırttı. Tanrıya duyduğu saygıdan, Frederica'nın saçlarını yapmasına ve kokular sürmesine izin verdi.

Geriye, acınacak haldeki kıyafeti kalmıştı. Jacques-Adalbert'in karısı Simonetta'yı yardıma çağırdı Jeanne. Zira o ve Severina aynı ölçülere sahiptiler, ayrıca her ikisinin de Milanolu olması duruma uygun bir ortaklık yaratıyordu.

"*Santi del cielo!*" diye bağırdı Simonetta, genç kadının elbiselerini inceleyerek. "*A vederia cosi sciagurata, li si darebbe l'elemosina!*[1]"

Odasına koşup, daha çok yakışacak giysiler getirdi: kayahorozu modeli bir eteğin üzerine açılan, gece mavisi kumaştan yapılmış bir elbiseyle, onun dörtgen dekoltesinden ve geniş kol ağızlarının altından görünecek, renkli işlemeleri olan bir iç gömleği. Ve Severina'nın kızıl-sarı saçlarının üzerine, elbisenin mavisine uyan, mavi bir kadife başlık yerleştirdi.

"Aman Tanrım!" diye bağırdı Severina, Jeanne'ın ona uzattığı, Jacques de l'Estoille'ın ilk hediyesi olan aynada kendine bakarak. "Tanrım, hiç de dula benzemiyorum artık!"

Jeanne, Frederica ve Simonetta'nın gayretleri onu tamamen değiştirmişti gerçekten de. Hayran olunacak kadar güzeldi: eğer razı olursa, yüzüne sürülecek birkaç fırça far yeniden doğuşunu tamamlayacaktı.

"Ölene kadar yas mı tutacaksınız?" diye karşılık verdi ona Simonetta.

İki kadın birbirlerine baktılar. Bir süre sonra, boyun eğdiğini ifade eden bir gülümseme Severina'nın yüzünü gevşetti.

---

1) Sizi böyle giyinmiş olarak gören, çıkarıp sadaka verir.

"Aşırı keder de bir günahtır, bunu biliyor musunuz?" diye devam etti Simonetta. "İman ve merhametle birlikte üç temel erdemden biri olan umudun yitirildiği anlamına gelir."

"Severina, Tanrının hizmetindekiler sadece rahibeler değil," dedi Jeanne da. "Tanrının, yaşamı ölümden ayırması, insanların onları birbirine karıştırmaları için değildi."

"Kocamı her şeyden çok seviyordum," diye mırıldandı Severina. "İnsanlar onu benden aldılar!"

Ve ağlamaya başladı.

"O size ait değil, her şeyden önce Tanrıya aitti," diye belirtti Jeanne, gözyaşlarını silmesi için bir mendil uzatarak. "Ondan kişisel bir malmış gibi söz etmek bir tür cimrilik oluyor."

"Ve ondan çocuğum da olmadı!" diye yakındı Severina.

"Soyunuzu bir merhuma kurban etmeyi mi düşünüyorsunuz yani?" diye müdahale etti Simonetta. "Ama bu barbarca bir şey!"

Severina düşünceye daldı.

"Şüphesiz haklısınız," dedi iç çekerek.

"İzin verin, dudaklarınızı kırmızıya boyayayım biraz," dedi Jeanne.

Severina tanınmaz haldeydi: kızlarının Jeanne ve Simonetta arasında içeri girdiğini görünce, Angèle ve Ferrando'nun ağzı açık kaldı.

"Siz bir sihirbazsınız!" diye fısıldadı Angèle Jeanne'ın kulağına.

Léonce Doulcet genç kadını dikkatle inceledi.

Geriye, doğanın üzerine düşeni yapmasını ummaktan başka bir şey kalmıyordu.

Genç adam kur yapmaktan geri durmuyordu zaten. Severina'nın gülümsediğini gören herkes şaşkınlığını saklamak durumunda kaldı.

Ertesi gün, Léonce ve Severina bağbozumuna birlikte gittiler. Genç kadının kahkahalarla güldüğü bile görüldü. Sonra, birbirlerinden ayrılmaz oldular. Geceleri, sadece ince bir duvar giriyordu aralarına, zira Jeanne yeni kanattaki iki bitişik odaya yerleştirmişti onları.

Altı gün, daha doğrusu altı gece sonra, ev halkı kısa ama karakteristik çığlıklarla uyandı. Kimse bundan kaygılanmadı, hatta tam tersine. Nefsine hâkim olarak geçirdiği iki yıllık bir dulluktan sonra zevkin yeniden keşfi Severina'nın ihtiyatlılığının hakkından gelmişti.

"Gerçekten bir çöpçatansın sen," diye mırıldandı Franz-Eckart.

Jeanne gülmekten katıldı. Ertesi gün, Severina'nın hem ışıl ışıl, hem de çökmüş olan yüzü çok şey anlatıyordu. Ferrando, Jeanne'ı bir kenara çekip, boynuna sarıldı ve suç ortağı bir ses tonuyla:

"Angèle ve ben sana müteşekkiriz," diye fısıldadı.

Tuhaftı ama, Angèle ona bir evlilik hediyesi verdi: başlığın üzerine asılan, altın bir zincire bağlı, büyük ve barok bir inci.

Léonce Doulcet klana giriyordu.

Büyük Halıda belirip kaybolan, altın ve gümüşten dokunmuş esrarengiz motif son düğümlerini atmamıştı henüz.

Sadece uzunca bir günlük mesafede bulunan L'Estoillelerin evine Ythier geldi. Üzümlerin olağanüstü olacak gibi göründüklerini söyledi. Hanımefendisi bağbozumuna katılma şerefini bahşeder miydi acaba? Onu La Doulsade'da konuk etmek isterdi elbette. Ferrando, Angèle ve Severina Cenevre'ye, Léonce Doulcet de Lyon'a geri dönmüş olduklarından, eski malikanesine yapacağı küçük bir yolculuğun iyi bir hava değişimi olacağını

düşündü Jeanne. Aynı zamanda, ünü gitgide artan şu şarabın nasıl yapıldığını da görmeye istekliydi. Bu yüzden, daveti kabul etti ve Ythier, Franz-Eckart, Joachim ve Joseph eşliğinde yola koyuldu.

Joseph on bir yaşına gelmişti. Soluk renkli, neredeyse yarısaydam bir hamurdan yapılmış, eğri büğrü yüz hatları, kemerli bir burun, kiraz pembesi bir ağız, ince ve karanlık gözler güzellikten de öte bir güzellik veriyordu ona: çarpıcıydı. Sağlıklı inceliği asi bir sazı çağrıştırıyor ve çocukluk sevimliliği geçtikçe, hal ve davranışlarına yaşının çok ilerisinde, güler yüzlü bir ciddiyet hâkim oluyordu.

"Sanki ilk kez gördüğüm zamanki Joachim," dedi bir gün Jeanne, Franz-Eckart'a. "Ve hık demiş, senin burnundan düşmüş."

Oğlan Angers sokaklarından atla geçerken, insanlar ona doğru dönüyor ve kızlar kendilerini kaybediyorlardı. Joachim torununa, bir âşığın sevgilisine olduğu gibi düşkündü: onun binicilik öğretmeni olmuştu.

Oğlan Ythier üzerinde şaşırtıcı bir etki yaptı. Kahya onu öyle bir süzdü ki, ölçüsüzlüğün sınırlarını zorladı. Joseph bu sınava sürekli bir gülümsemeyle katlandı. Ythier gerçeği tahmin ediyor muydu acaba? Çocuğun Franz-Eckart'la olan benzerliğini fark etmişti kuşkusuz; elbette bu konuda hiçbir şey söylemedi ve gülümseyerek:

"Hanımefendi, bu genç adam bölgedeki tüm kalplerde huzursuzluk yaratacak," diye belirtti.

"Korkmayın, emin ellerde olacak," diye cevap verdi Jeanne.

La Doulsade'ı görünce, kalbi daha hızlı çarpmaya başladı. Birçok hatırayı silen zaman başkalarının izlerini de derinleştirir. Onun için bu konak, çaresiz olarak, kurtların yargısına bağlıydı.

Karşılamaların sıcaklığı huzursuzluğu sildi yine de. Neşeli ta-

vırlı, sağlam bir kadın olan, Ythier'nin karısı mülk sahibi gibi değil, sevilen bir akraba gibi karşıladı onu; ailesinin Jeanne'a neler borçlu olduğunu çok iyi biliyordu. Zira kendisi ve kocasının kurmuş olduklan bir aileydi bu; bir sürü kız ve oğlan toplandı efsanevi bayan Jeanne'ın çevresinde. Jeanne kadar Joseph'e de bakılıyordu, ama Jeanne'ı şaşırtan bir çekingenlikle; etrafında saygı uyandırıyordu yeniyetme.

Ertesi gün Ythier, güneşin doğuşundan bir saat sonra, çiy buharlaştığı zaman, misafirlerini salkımların toplanmasını izlemeye götürdü. Bağlar birbirlerinden dar yollarla ayrılan çeyrek dönümlük dörtgenlere bölünmüştü ve Jeanne bir dörtgenin ürününün bir diğerininkiyle karıştırılmadığını fark etti. Sonra salkımları incelemek için eğildi: fazla büyük olmayan buğulu tanelerle doluydular. İşçilerin başı, sepete atılmalarından önce, özenle kontrol ediyordu onları.

"Birinin tadına bakın," dedi Ythier.

Jeanne birkaç taneyi kıtır kıtır çiğnedi.

"Kabuk sert," diye belirtti. "Fazla su çıkmayacak ve kabuğu uzun süre şırada bekletmeniz gerekmeyecek."

"Doğru," dedi Ythier. "Hava böyle güzel devam ederse, en fazla üç gün. Uzun zaman saklanabilecek bir şarap, en az üç yıl. Kaynatmak da gerekli olmayacak," diye ilave etti, Franz-Eckart ve Joseph'e kurnazca göz kırparak.

Bu söylediğine şaşırdıklarını görünce, birçok şarap imalatçısının lezzet katmak için şaraplarını pişirdiklerini açıkladı. Kekik ya da frenküzümü ya da kiraz suyu katılıyordu genellikle.

"Yolculuğa dayanıklı yani, öyle mi?" diye sordu Jeanne.

Arabayla ya da atla çekilen nehir teknesiyle taşınırken fıçıların içinde sarsılan şarabın sık sık bozulduğunu biliyordu. Üç yüz fersahın sonunda, doğru dürüst bir şarap ancak ev şarabı gi-

bi tüketilebilecek bir hale geliyordu.

"Hah!" yaptı Ythier. "Nakliye, mesele burada işte! Bizimki her durumda Angers'ye, Tours'a, Limoges'a ve Poitiers'ye kadar dayanır. Oralarda bizim şaraptan içtim, bizimkinin dörtte biri kadar bile yol yapmamış birçoğundan çok daha nitelikliydi. Sanırım, şarap ustamızın becerisi bu."

Usta, tam o sırada, sepetini yüklenmiş bir bağbozumu işçisini izliyor ve düşünceli bir halde taneleri çiğniyordu. Meraklı gözleri olan altmış yaşlarında bir adamdı bu.

"Pouzat!" diye bağırdı Ythier.

Adam ağır adımlarla gelip, önce Jeanne'ı sonra da yanındakileri baştan aşağı süzdü.

"Hanımefendimiz," dedi Ythier. "Bağbozumuna geldi."

Öteki, gri tavşan postundan yapılmış olan ve ilk yapıldığındaki şekli artık anlaşılmayan başlığını çıkardı, ve yanakları ihtiyatlı bir gülümsemeyle kırıştılar.

"Hanımefendimiz şarabımızın niye yolculuğa dayanıklı olduğunu bilmek istiyor."

Pouzat kulağını kaşıdı ve bakışı, yirmi adım ötedeki bir bağ kütüğünün üzerine merakla eğilmiş olan Joachim'e kadar dolaştı.

"Ateşlenmeden önce, mayalanma teknesinden çıkarmak lazım," dedi sonunda, kendine özgü şivesiyle. "Orada fazla ısınıyor ve zayıflıyor. Bunu bilenler fazla değildir."

"Pouzat mayalanma işlemine bir ebe gibi dikkat eder," dedi Ythier.

Bağlardan ayrılıp, şarap mahzenlerine doğru yöneldiler. Jeanne hayran kalmıştı; bu binanın, kırk yıl önce çiftliği ziyarete geldiği zaman ne halde olduğunu hatırlıyordu. O günden beri bir daha görmemişti. Ythier'nin ona ödetmiş olduğu tadilat masraflarının yerinde kullanılmış olduklarını anladı, zira zaman za-

man kahyanın bu işlerden yolunu bulup bulmadığını sorduğu olmuştu kendine. Ama hayır, hatta cebinden bile harcamış olmalıydı. Taştan yapılmış kalın duvarlarıyla güzel ve yepyeni binalar olan mahzenlere giden uzun ve geniş bir sundurmanın altında, bir fıçıcı kocaman bir şarap fıçısına çember geçirmekteydi.

"Güzel bir meşe," dedi Ythier, tahtayı okşayarak. "Baksanıza hanımefendi: tek bir budak bile yok."

Jeanne başını salladı.

"Eski fıçılar ne oluyor?" diye sordu.

"Tahta tıkanıyor, artık işe yaramaz oluyorlar. Yakıyoruz onları. Ördek çevirmek için, üstlerine yok!"

Mekanı güçlü ve aromatik bir koku dolduruyordu: bir bağcı yamağı fıçıları bir ardıç ağacı ateşi üzerinde kokulandırıyordu; bu güzel kokunun birazı şaraba geçecekti.

Atlara binip, komşu çiftliğe, Ythier'nin her ihtimale karşı çiftçiye hafif bir yemek hazırlatmış olduğu Grand Bussard'a gittiler.

"Bertrand Gonthard'ı hatırlıyor musunuz?" diye sordu Ythier.

"La Châtre'ın belediye başkanını mı?"

Jeanne'ı çok eskilere götüren başka bir anıydı bu.

"Çiftliği işleten onun oğlu."

Jeanne'ın bakışları Joachim ve Joseph'i aradı.

"Neredeler?" diye sordu.

"Joseph, bölgeyi keşfe çıkacaklarını söyledi bana."

Genç Gonthard'ın evinde tavşan ezmesi yiyip bir bardak iyi şarap içtikten sonra, Jeanne ve Franz-Eckart La Doulsade'a döndüler. Joachim ve Joseph geri gelmemişlerdi. Jeanne telaşlandı, ama Franz-Eckart'ın ne babası ne de oğlu için kaygılanır gibi bir hali vardı.

"Yemek yiyemeyeceğim," dedi Jeanne sinirli bir şekilde. "Et-

raf kurtlarla dolu."

"Tehlikede olduklarını sanmıyorum," dedi Franz-Eckart. "Kurtlar, bir zarar vermekten ziyade, korurlar onları."

Jeanne kötücül önsezilere karşı mücadele ediyordu.

"Gidip arayalım onları," dedi önerisinin yararsızlığını bile bile.

"Gece vakti ormanları aramak ha!" dedi Franz-Eckart. "Babamı tanıdığım kadarıyla, bir su kenarında olmalılar."

"Bir su kenarında mı?" diye yineledi Jeanne.

Jeanne, Grand Bussard çiftliği yakınlarındaki Chanteloube ormanında bulunan ve eskiden, Denis'nin ölümünden sonra, kenarında uzun bir mola vermiş olduğu gölcüğü anımsadı. Şeytanlı Göl. Onu sarmış ve huzur vermiş olan kalın sisi de anımsadı. Evet, orada olmalıydılar.

"Hadi gidelim," dedi gece vakti ormanda at binmenin ihtiyatsızlık olduğunun üzerinde bir an bile durmadan.

Anıları onu yanıltmıyorsa, oradan dört ya da beş fersah uzaktaydı göl. Franz-Eckart da onunla birlikte ahırlara gitti.

"Nereye gittiğini biliyor musun, en azından?" diye sordu genç adam.

"Bulundukları gölcüğü biliyorum sanırım," dedi Jeanne, ayağını üzengiye koyarken. "Şeytanlı Göl."

Atına atladı, gayet iyi bildiği ve Ythier'nin tamir ettirmiş olduğu küçük köprüyü geçip, karanlığın içine dörtnala daldı. Yola ulaştı. Franz-Eckart tek kelime etmeden yanında gidiyordu. Gece aydınlık ve serindi.

Bir süre sonra, Jeanne hızını kesti; Chanteloube ormanına giriyorlardı. Şimdi yavaş yavaş ilerliyorlardı, ağaçların arasında. Yanlarından ürkmüş bir geyik geçti.

Ne kadar zaman ormanda böyle ilerlediklerini bilmiyordu.

Kalbi hızlı çarpıyordu ve o bunun nedenini bilmiyordu. Ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Önünde küçücük bir aydınlık fark etti aniden. Franz-Eckart da görmüş müydü acaba bunu? Ona doğru döndü; genç adam pek ciddi görünüyordu.

Aydınlık daha da yoğunlaştı: gecenin suyunda erimiş kocaman bir inciyi andıran grimsi bir pus örtüsünün içine girdiler. Ağaçların hatları belirsizleşti. Bu pusun yüreğinde bir çarpıntı sezdi Jeanne. Keskin bir serinlik suyun uzakta olmadığını belli etti. Jeanne içinden gelen çığlığı tuttu, atının dizginlerini çekti ve yere indi. Franz-Eckart da aynı şeyi yaptı.

Suyun kenarına doğru ilerledi. Eteğine sazlar takıldı. Sisin içinde ışıklı şekiller kıpırdıyordu. Franz-Eckart'ın kolunu yakaladı.

En ufak esintide titreşir gibi görünen, akışkan ve esnek şekillere baktı.

"Nerede bunlar?" diye heceledi boğuk bir sesle.

Franz-Eckart onun elini sıktı.

"Sakin ol," diye cevap verdi kısık sesle. "Uzakta değiller."

Hafif bir esinti sisi dalgalandırıp, yer yer dağıttı. Şekiller havada uçuştular. Yırtılan perdenin arasından, iki siluet gördü Jeanne, karşı kıyıda; bunlar gayet dünyeviydiler.

Joachim ve Joseph.

Franz-Eckart eliyle Jeanne'ın ağzını kapattı.

"Sus," diye ekledi.

Joseph çıplak bir halde ayakta duruyordu, ayakları suyun içindeydi. Joachim kıyıdan onu gözlüyordu.

Bir sürü şekil Joseph'in çevresinde fır döndüler. Oğlan başını kaldırdı. Sonra kollarını açtı.

Şekiller, tek bir hareketle devinir gibi, çevresinde bir ışık demeti oluşturarak, daha yakından sardılar onu. Sanki vücudunun içine girmek istiyorlardı. Bir kasılmayla sarsıldı Joseph. Onda

eridiler birdenbire. Oğlan ağzını açtı, oradan dışarı fışkırdılar. Dua eder gibi kollarını kaldırdı. Etrafında çılgınca dans ettiler ama artık uzaklaşıyorlar, daha yükseğe çıkıyorlar ve zaman zaman suyun yüzeyine değerek dört bir yana dağılıyorlardı. Işık kırıntıları sıvı yüzeye saçıldılar.

Jeanne Franz-Eckart'a doğru döndü. Nefes nefeseydi. Afallamıştı. Konuşacaktı. Franz-Eckart parmağını ağzına götürerek ona engel oldu.

Sessizlik. Baba ve oğul ona adanmışlardı demek.

Şekiller kendilerini gözetleyenlerin tarafına yöneldiler. İçlerinden biri Jeanne'a doğru süzüldü. Jeanne dehşete kapıldı, zira o şekilde bir yüz vardı. Ve onu tanıyordu, sevilen bir yüzdü bu, hem de ne çok!

"Jacques!" diye bağırdı, yasağa karşın.

Elini uzattı. Biraz titrek ve çevredeki serinliğe karşın sıcaklık dolu olan şekil yerinden kıpırdamadı, sonra başka bir tanesi de ona katıldı, Franz-Eckart'ı okşamak istiyor gibiydi.

Jeanne'ın gözlerinden yaşlar fışkırdı.

Şekilde Aube'un yüzü vardı.

Joseph onları görmüştü. Suyun içinde, onlara doğru ilerledi. Bedeninden sedef gibi parlak bir ışık akıyordu. Kolunu uzattı. Jacques ve Aube fır dönerek onun yanına gittiler.

Jeanne, başı ellerinin arasında, dizlerinin üzerine çöktü. Jacques'ı görmüştü. Kalbi patlamak üzereydi.

Aube'un geçmişte ne görmüş olduğunu anladı.

Franz-Eckart onu kaldırıp götürmeye çalıştı. Destek olması gerekti. Evet, merakına teslim olmaması gerekirdi, Jeanne'ın. Franz-Eckart sarıldı ona.

"Gel," dedi.

Gölün ortasında çırılçıplak duran Joseph'e son bir kez baktı

Jeanne. Dayanılmaz bir görüntüydü bu. Ve orada, karşı kıyıda Joachim, bilinmeyen bir dinin rahibi gibi dikiliyordu.

Jeanne'ın ata binmesi için, Franz-Eckart'ın yardım etmesi gerekti.

La Doulsade'a geri döndüklerinde, gökyüzü solmaktaydı. Uzaktaki bir çan dört kere çaldı.

Jeanne yukarı çıkıp yattı. Bilincini yitirir gibi uykuya daldı.

Ve ancak öğlende uyandı.

Çoktan giyinmiş olan Franz-Eckart yatağın yanına oturmuştu. Hayranlıkla onu izliyordu. Gözlerini açınca, Jeanne'a gülümsedi.

Jeanne şaşkın bir halde sevdiği yüze, yatak perdelerine, duvarlara, tavana baktı ve iç çekti. Zar zor ayaklarını yere bastı ve ayakyoluna gitti. Geri geldiğinde, Franz-Eckart yerinde değildi. Birkaç dakika sonra, bir kase sıcak sütle döndü. Jeanne sorgulayıcı bir bakış yöneltti ona.

"Eve döndüler mi?"

Franz-Eckart başıyla onayladı.

"Nasıllar?"

"Her zamanki gibi," diye cevap verdi genç adam, gülümseyerek. "Joseph salkımların ezilmesine katılmak için sabırsızlanıyor."

Jeanne başını sağa sola salladı.

"Neydi o? Ne gördük biz?"

"Büyük başlangıç töreni," diye cevap verdi Franz-Eckart. "Bağbozumu mevsiminin bunun için en uygun zaman olduğunu biliyorum. Toprak meyvelerini verir, ruhlar duyarlıdırlar. Kendi hasatlarını teslim ederler. Babam Joseph'i başlatmaya karar vermiş. Bundan kuşkulanıyordum, ama emin değildim. Özellikle de bu heyecanın senin için fazla yoğun olmasından korkuyordum."

"Büyük başlangıç da ne?"

"Ruhun evrensel birliğine giriş. Onun tarafından kabul edilmiş olan kişi, zira reddedilmek de olasıdır, alemin devinimlerine ilişkin bilgiyi paylaşır. Herkesin yaptığı basit yanlışları yapmaktan kurtulur, başkalarının görüp duyamadığı şeyleri görür ve duyar. Büyük güçlerin koruması altındadır. Joseph aydınlık bir varlık artık. Asla hasta olmayacak."

Jeanne düşünceli düşünceli sütünü içti. Bu tanımadığı sözcük ve kavramları sindirmeye çalışıyordu. Jacques ve Aube'un yüzlerinin onda yol açtığı heyecandan hâlâ kurtulamamıştı. Kurtulmak da istemiyordu zaten. Tüm hayatının en yoğun anını yaşamıştı.

"Jacques'ı yeniden görmek kelimelerle anlatılamayacak bir şeydi..." diye mırıldandı.

"Ve sonra da Aube... Ne yapıyorlardı orada?"

"Aube'un orada olması çok doğal," diye cevap verdi Franz-Eckart, söylediğinin tuhaf olduğunu düşünmeden. "Büyük birliğe alınan onun oğluydu. Jacques'a gelince, senin varlığın çekmiş olmalı onu."

Uzun bir sessizlik oldu. Franz-Eckart bu şeylerden, sanki ekmek ve şarap kadar doğalmışlar gibi söz ediyordu.

"Senin de başlangıç törenin yapıldı mı?" diye sordu Jeanne.

"Hayır, zira ben Joachim'den uzakta yetiştirildim. Birliğe giriş yeniyetmelik çağında gerçekleşir ve hemen hemen her zaman, kendileri de bu yoldan geçmiş olan baba ya da anne tarafından yapılır. Daha sonra çok geç olur, maddi dünya ruhun içine fazla işlemiştir artık. Ben bunu biliyordum ve okuyup araştırarak çare bulmaya çalıştım.

"Oysa sen de o ışığa sahip gibi görünüyorsun, öyle değil mi?..."

"Sahip olduğum az miktarda ışık kanımdan ileri geliyor kuşkusuz. Ama bilgi aktarımı genellikle baba ya da anneden oğula gerçekleşir. Joachim, kuşkusuz ölümünden kısa bir süre önce, büyükannem Mara tarafından birliğe dahil edilmiş. Öleceğini görmüş ve töreni öne almış olması mümkün."

Bu esrarengiz alemi keşfinin yol açtığı şaşkınlık, sonu gelmeyen sorular uyandırarak, Jeanne'ın zihninde habire yenileniyordu. Anababası neden orada değildi? Ya Denis? O gelir miydi ki? Ya Matthieu? François de Montcorbier? Barthélemy?...

Karşılaştırıldığında, bir kıtanın daha keşfi gülünç geldi Jeanne'a.

Camdan baktı. Joachim ve Joseph, aralarında bir avuç kayısıyla, bir bankta sakin sakin oturuyorlardı. Herhangi bir değişimi açığa vuracak bir belirti gözleyerek, uzun uzun inceledi onları. Ama hiçbir değişiklik yoktu. Joachim meyve yiyordu. Joseph ayağa kalktı, ıhlamur ağacının bir dalını kendine doğru çekip kokladı.

Ythier'nin karısı sıkıntılı bir suratla içeri girdi.

"Hanımefendi, iyi misiniz?..."

"Her şey yolunda, Gersende," diye cevap verdi Jeanne, gülümseyerek. "Yolculuk yorgunluğu... Birazdan inerim aşağıya."

24
ÖLÜM DANSI, YAŞAM DANSI VE DANIŞMAN
*

Ythier'yle birlikte üzüm ezme yerine gittiler.

Büyük yeni binaya ait bir salonda yapılacaktı. Salkımlarla dolu kırk kadar sepet sundurmanın altındaki alanı işgal ediyordu. İçerideki kocaman ezme gerdeli şimdiden doluydu. Ezme işlemi ilerledikçe doldurmaya devam edilecekti. Hemen yanında, dört büyük ayak üzerine yerleştirilmiş temiz bir mayalandırma fıçısı yükseliyordu. Yan tarafında küçük bir merdiven vardı.

İki viyol[1] çalgıcısı ve bir davulcudan oluşan ilkel bir orkestra ekmek ve taze peynir yiyip şarap yudumlayarak bekliyordu. Bir kadın çiftçi taş zemine düşmüş olan üzüm tanelerini süpürüyor, gömleklerinin kolları omuzlarına kadar kıvrılmış üç adam Pouzat'yla gevezelik ediyordu.

Poturları kasıklarına kadar sıvanmış, çıplak bacaklı, iki iriyarı genç daha küçük olan başka bir gerdelde ayaklarını yıkıyordu. İstek uyandırıcı baldırları var, diye düşündü Jeanne. Bir köylü kadın gelip, suya sirke döktü.

Jeanne yerde duran ezme gerdelinin üzerine eğildi ve Ythier'ye:

"Salkımlar ayıklanmıyor mu?" diye sordu.

---

1) Viyol: XVI. yüzyılın sonuna dek, erken Barok döneminde kullanılan, 6-8 telli yaylı saz. (Ç.N.)

"Hayır," diye cevap verdi Ythier, "salkımlar şarabın daha az ekşi olmasını sağlıyor. Rengi biraz azaltıyor ve mayalanmayı yavaşlatıyor, ama kabuklar yeterince renkli zaten. Daha sonra, şıra tekrar kabukların rengini alıyor."

Pouzat, Jeanne ve beraberindekilere doğru geldi ve başlığını çıkardı. Soruyu o da duymuştu, zira alışıldık nezaket sözcüklerinden sonra:

"Salkımlar nedeniyle şarabımız yola dayanıklı, hanımefendi," diye açıkladı.

Jeanne, daha az ekşi olunca, şarabın bozulmaya da daha az yatkın olduğunu anladı.

"Hazır mıyız?" diye sordu şarap ustası.

Ellerini çırptı. Müzisyenler de ellerini poturlarına sildiler. Dört çift kol ezme gerdelini kaldırıp, fıçının üzerine yerleştirdi. Çıplak ayaklı iki delikanlı sırayla yukarı tırmandılar. Şarap üstadı bir kez daha el çırptı. Çalgıcılar nakaratlarına başladılar. Ezgi basitti, ritim de öyle. Bir, ki-üç, dört. Bir, ki-üç, dört... Karşı karşıya duran eziciler birbirlerini omuzlarından kavrayıp, döne döne dans etmeye koyuldular. Güçlü adımları gerdeli ve fıçıyı sarsıyordu.

Köylü kadınlar el çırparak tempo tuttular. Joachim ve Joseph de neşeyle onlara katıldılar.

Jeanne şaşkın bir halde onlara baktı. Birkaç saat önce öteki dünyanın kapısında bulunmuş olan dede ve torun, hayatlarında başka bir şey yapmamış köylüler gibi, neşeyle el çırpıyorlardı! Gülümsemekte olan Franz-Eckart'a doğru döndü.

Genç adam onun şaşkınlığını anladı.

"Şarap toprağın ruhudur," dedi.

Sözcükler yavaşça Jeanne'ın içine süzüldüler.

Dünya renk değiştirdi. Ezicilerin lal rengi alt kısımları değer-

li süsler halini aldılar. Sepetlerde üzümler parladılar. Göğe bakan yüzlerce, binlerce göz.

On dakikanın sonunda, yorgun düşmüş olan eziciler ara verdiler. Bacakları hemen hemen siyahtı. Gerdelin dibine açılmış deliklerden fıçıya akan şıranın gulugulusu duyuluyordu.

Jeanne bu gürültüyü, sanki yeni doğmuş bir bebeğin ilk viyaklamasıymış gibi dinliyordu. Toprağın ruhu oluşuyordu orada.

Ve ezme gerdeli, salkım, tane demeden, sizi çiğneyen hayattı.

İçeri bir yaban arısı girdi ve salonda o da dans etti. Jeanne da onun gibi dans etmek için ani ve çılgınca bir istek duydu.

Şarap üstadı bir göz atmak üzere gerdele çıktı ve yeniden el çırptı. Müzisyenler nakaratlarına, eziciler de danslarına devam ettiler.

Onlar için hayat, üzümler içinse ölüm dansıydı bu. Her dansın iki yüzü vardı.

Jeanne, Franz-Eckart'ınkine doğru döndü. Törenle birliğe katılmamış da olsa, bir büyücüydü o.

Léonce ve Severina Cenevre'de evleneceklerdi. Ferrando'nun davet etmiş olduğu birçok yabancı, oğulları Gian-Severo ve Pier-Filippo, kardeşi Tanzio ve onun kız ve oğulları gibi, bütün klan da oradaydı. Yalnızca Joachim ve Joseph yolculuktan geri durmuşlardı.

"Bu şenliklerin bilinmeyen bir yanı yok," diye açıkladı Joseph, Jeanne'a. "Şarap ve börekler, iltifat ve yalanlar oluyor, öyle değil mi?"

Bu sözlerin küstah gerçekçiliğine şaşırıp kalan Jeanne gülmeye başladı.

"Joachim o toplumda acayip karşılanır ve bana ne zaman evleneceğimi sorarlar, öyle değil mi?"

Yıllarca önce Gollheim'de, Jeanne onun yemeğe katılmamasından yakınınca Franz Eckart'ın etmiş olduğu lafların neredeyse tıpatıp aynısıydı bunlar.

"Bu yüzden, izin verin de burada rahatıma bakayım. Frederica bize domuz yağlı ısırgan otu çorbası ve kekikli dağ tavuğu pişirir. Üstelik, beni nasıl tanıştırırsınız ki? Annem evlenmemiş olduğuna göre, kimin oğlu olacağım? Bana adınızı verme inceliğini gösterdiniz," diye devam etti. "Ama açık gerçekleri anlamak için, beni Franz-Eckart'ın, onu da Joachim'in yanında görmek yeterli. İnanın bana, sizi zor durumda bırakırım."

On bir yaşında, her şeyi anlamıştı.

Elini saçlarının arasından geçirdi, gece rengi bir yelenin içinde fildişi parmaklar. Bu sıradan harekette çok farklı bir anlam gizliydi: Jeanne'a olan bağlılığını ve toplumla kopukluğunu ifade etmek için doğru kelimeleri bulma güçlüğü karşısında şaşkınlık.

Bu yeniyetme bedenden yayılan, bir kılıç gibi keskin, ama şefkat dolu yoğunluktan etkilendi Jeanne.

"Gölde birbirimizi gördük, Jeanne," diye bağladı sözlerini Joseph, gözlerinin içine bakarak. "Anlarsın sen."

Önceden kestirilemez bir şekilde, siz diye hitap etmekten sen demeye geçiyordu; Jeanne buna alışmıştı. Gözlüğünü düzeltti, zira bir süreden beri gözlük takıyordu ve başını salladı. Elini oğlanın yanağına koydu:

"Sen ve Joachim'in varlığı bizi mutlu ederdi. Ama nasıl istiyorsan öyle yap," dedi.

Sonra sandıkların hazırlanması ve yeni elbiselerin provasına gelen terzi hayhuyu yaşandı. Ve iki arabayla yola çıkıldı nihayet.

Beş gün süren yolculuk, araba sarsıntıları içinde yarım yamalak uykular, ihtiyaç molaları, hanlarda gecelemeler... Perişan bir

halde Lyon ya da Dijon'a giden atlı muhafızlarla karşılaştılar. Binlerce kilometrekarelik bir satranç tahtasında yer değiştiren piyonlar.

Kavuşmalar, öpüşmeler, hediyeler, rahipler, çiçekler, Notre-Dame-la-Neuve kilisesinde yapılan tören, sadaka bekleyen dilenciler, evliliğin ne demek olduğunu soran şaşkın çocuklar.

Jeanne'ın içinden, evliliğin Yaşam Dansının başlangıcı olduğunu ve kaçınılmaz olarak Ölüm Dansıyla son bulduğunu, çünkü Yaşam Dansının başka bir biçimde mutlaka yeniden başladığını onlara açıklamak geldi.

Severina muhteşem, Léonce da biraz kasıntıydı.

Rhône hanındaki ilk akşam yemeğinden sonra, Ferrando'nun özel ilgi gösterdiği bir davetli, elli yaşlarında, ağırbaşlı ve asık suratlı bir adam Franz-Eckart'ı kenara çekti. Ana yemekler servis edilmiş, soytarı, dansçı ve hokkabazlar topluluğu eğlendirmeye gelmişlerdi. Davetlilerden birçoğu, ihtiyaç gidermek, sohbet etmek ya da sadece bacaklarının uyuşukluğunu gidermek için yan salona çekilmişlerdi. Ellilik beyefendi Franz-Eckart'ın yanına geldi.

"Esinli önerileriyle sizinkilerin kararlarına yön veren kişi sizsiniz demek, monsenyör," dedi gülümseyerek.

Franz-Eckart şaşkınlıkla süzdü onu, zira hiçbir unvan taşımıyordu; sadece Franz-Eckart de Beauvois'ydı ve kardeşi olarak bilinen Jacques-Adalbert gayet sağlıklı olduğundan, baronluk unvanının yakın zamanda ona miras kalmasını bekleyemezdi.

"Affedersiniz efendim, adınızı duymuş olduğumu anımsamıyorum."

"Egon von Salzhof, imparatorluk danışmanı."

Franz-Eckart öne eğildi.

"Neden 'monsenyör' diyorsunuz bana?" diye sordu.

Adam elini kaldırdı.

"Konuşmak istediğim konu bu değil, monsenyör, içiniz rahat olsun. Beni ilgilendiren sizin bilgileriniz. Sık sık kendime, Beauvois ve L'Estoille ailelerinin XII. Louis'nin askeri girişimlerine mesafeli yaklaşmalarının nedenlerini sormuşumdur. Bir gün kuzeniniz Gian-Severo Sassoferrato, bunun sizin önerilerinizden kaynaklandığını söyledi bana. Banker olup olmadığınızı sordum, öyle olmadığınız, ama yıldızları okuduğunuz ve hükümdarınızın fetih çabalarının zafersiz ve kazançsız son bulacağı kanısına vardığınız cevabını verdi. Doğru mu bu?"

Salzhof muhatabının pencere kenarına bırakmış olduğu maşrapayı aldı, gidip yeniden doldurdu ve ona geri uzattı.

Hazırlıksız yakalanmış olan Franz-Eckart bir an düşündü. Karşısında bulunan adam, XII. Louis'nin en azılı düşmanı Avusturyalı Maximilien'in danışmanıydı demek. İhtiyatsız ya da patavatsız bir söz, Angers'ye dönüşünde, bundan haberdar olmuş bir kral yanlısının düşmanlığına malolabilirdi. Öte yandan, şayet bu düğüne davet edildiyse, Salzhof, Sassoferratoların bir dostu olması yanı sıra etkili bir şahsiyet de olmalıydı ve İmparator Maximilien insanın kendine düşman edebileceği bir hükümdar değildi kuşkusuz.

Zaman kurnazlık ve ince bir ustalık gerektiriyordu. Üstelik, ona hitap ederken "monsenyör" sözcüğünü kullandığına göre, Salzhof, Franz-Eckart'ın kökenlerinden haberdar gibi görünüyordu.

Franz-Eckart'ın cevap vermekte gecikmesi bile anlamlıydı. Salzhof bıyık altından güldü:

"Bu konuşmanın aramızda kalacağı konusunda sizi temin etmeme izin verin, monsenyör," dedi. "Size söz veriyorum. Enişteniz Ferrando Sassoferrato'nun dostuyum ben, üstelik iş ilişki-

leriyle de bağlıyız birbirimize ve onun ailesinin bir üyesine en ufak bir zarar verebilecek hiçbir şey söylemem ve yapmam."

Franz-Eckart başını salladı.

"Doğru," dedi sonunda, gülümseyerek. "Bazı fetihlerin sonucu hakkında yıldızlara danıştıktan sonra, bazı yatırımların yapılmamasını önerdiğim doğru."

"Gökyüzünde okuduklarınız gayet yerinde tespitlerdi," diye belirtti Salzhof. "Umarım, bu kadar iyi giderken, yarı yolda kalmazlar."

"Doğrusunu söylemek gerekirse, efendim, bu okumalara ara verdim, zira küçük bir kuzenimin eğitimi tüm zamanımı aldı."

Salzhof'un gözlerinde belli belirsiz bir şimşek çaktı.

Kökenlerimi biliyorsa, Joseph'in varlığından ve benim oğlum olduğundan da haberdardır, diye düşündü Franz-Eckart. Benden ne istiyor peki?

Cevap gecikmedi.

"Hem imparator danışmanı hem de Sassoferratoların ortağı sıfatıyla," diye sürdürdü konuşmasını Salzhof, "onlara devam etmeye vakit bulmanızdan pek mutlu olurdum. Şahsi çıkarlarım için," diye belirtti, bakışını Franz-Eckart'a dikerek.

Jeanne konuşmayı uzaktan seyrediyordu; havayı cana yakın bulduğundan, merakına karşın, yanlarına gitmekten kaçındı.

"Sizi incitmek istemem, monsenyör, ama emeğinizin karşılığını kabul ederseniz, onur duyarım."

Franz-Eckart şaşkınlıkla kaşlarını kaldırdı; çalışmalarından bir dinar bile kazanabileceği geçmemişti aklından hiçbir zaman.

"O şeref bana ait, efendim," diye cevap verdi. "Ama beni kaygılandıran bir konu var, bunu size söylemem gerek."

"Rica ederim, söyleyin."

"Herhangi birinin, hem de kendi isteği üzerine yıldız falına

bakmak, sizin danışmanı olduğunuz prens kadar güçlü birininkine, kendisinin haberi olmadan bakmaktan tamamen farklı bir şeydir. Gücünün doruğunda bulunan bir insana yazgısındaki bir aksiliği bildirmek, işin içine bir dalkavuğun hoşnutsuzluğu da karışınca, rahatlıkla kötü niyetlilik olarak hor görülür. Ona, yıldızların, kendisi ve generallerinin girmek için yanıp tutuştukları bir savaşın bozgunla sonuçlanacağını haber verdiklerini açıklamak bir ihanet olarak algılanabilir. Bu durumda müneccim büyücülükle suçlanacak, hatta ateşte yakılacaktır."

Franz-Eckart bir an sustu, sonra devam etti:

"Birçok prensin, yıldızların onlar hakkındaki eğilimlerini öğrenmek için yanıp tutuştuklarını biliyorum, ama işte bu nedenlerle, huzurlu olmaları benim için büyük değer taşıyan yakınlarım hariç hiç kimseye bunları açıklamayı düşünmedim."

Ne cevap vereceğini düşünme sırası Salzhof'a gelmişti.

"Monsenyör," dedi başını hafifçe eğerek, "keskin görüşlülüğünüze ve insan kalbi hakkındaki bilginize saygım sonsuz. Bilginiz bu kadar derin olduğuna göre, istisnalar prensibini de biliyorsunuzdur: her kuralın istisnaları da vardır, zira insanoğlunun bilgi dağarcığı, bir kuralın dünyayı düzenleyeceği şekilde her şeyi bilecek kadar geniş değildir. Bilgisi sınırlı olan çoğunluk güneş tutulmalarından korkarken, bilginler tutulma zamanını öngörür ve bundan ürkmezler. Ama sebebini bilmedikleri için, bilginlerin kestiremedikleri başka istisnalar da vardır. Tıpkı sarışın anababaların çocuklarının esmer olma nedeni gibi."

Kurnaz bir bakışla altı çizilen ima tam gediğine oturmuştu, Franz-Eckart buna gülmemek için kendini zor tuttu. Rhône Nehri'ne açılan bir pencerenin yanındaydılar: sağda solda parıldayan lambalar siyah suyun üzerine altın parçacıkları saçıyordu.

"Bu istisnalar arasında, İmparatoru da saymak gerek," diye de-

vam etti Salzhof. "Tanrının onu yerleştirmiş olduğu bu güç seviyesinde, Kaderin sadece lütuf dağıtmadığının bilincindedir o. Yani, sizin yıldız fallarınızdan haberdar olursa, ki bu ancak kazara gerçekleşebilir, kehanetlerinizi sağduyuyla kabul etmeyi bilecektir. Ama, tekrar ediyorum, bu fallar sadece bana yönelik olacaklardır."

Adam iyi eğitimli ve dahası, akıllı ve kibardı. Franz-Eckart buna duyarsız kalamadı.

"Bu kadar değerli bir himaye düşünmeyi gerektirir, efendim, beni anlayacağınızdan kuşkum yok."

"Elbette, monsenyör. Gözlerinizi yeniden yıldızlara doğru kaldırmak ve sonra bilge işi kitaplarınıza çevirmek için gireceğiniz zahmete karşılık size bin *thaler* önermeme izin verin lütfen. Ferrando aramızda postacılık yapmaya razı oluyor."

Bin *thaler*. İnanılmaz bir paraydı bu. Franz-Eckart bardağını elinden bırakıp eğildi. Tam ayrılıyorlardı ki:

"Açıkça söyleyin lütfen, efendim: niye bana 'monsenyör' diye hitap ediyorsunuz?" diye sordu.

Salzhof gülümsedi.

"İmparator Macaristan'da olup biten hiçbir şeye ilgisiz kalamaz," dedi. "Birkaç ay önce, akıllıca davrandınız. Ya da yıldızların şifresini doğru çözdünüz."

Sonra, beraberce ana salona döndüler.

"O adam ne istiyordu?" diye sordu Jeanne, odalarında yalnız kaldıklarında Franz-Eckart'ı düşünceli bularak.

Genç adam konuştuklarını aktardı. Düşünceli bir hal alan Jeanne oldu, bu kez.

"İşleri için mi istiyor bunu? Yoksa İmparatora danışmanlık etmek için mi?"

"Bence, her ikisi için de. Ama özellikle, önemini artırmak için."

"Bin *thaler*e ihtiyacın yok," dedi Jeanne. "Ama haklısın: bu adamı kırmamak lazım, çünkü Ferrando'nun ortağı."

"Öyleyse?" diye sordu Franz-Eckart.

"Dünyanın durumu hakkında bir yıldız falı düşünüyordum," dedi Jeanne soyunurken. "Hiç kimsenin canını sıkmazsın, özel olarak. Ve aynı anda iki müşterin olur, Louis ve Maximilien. Kuşkusuz başkaları da çıkar."

"Peki onlar nasıl öğrenecekler ki, o falı?"

"François'ya yayımlatırsın."

Franz-Eckart gülümsedi.

"Sevgili genç bayan," dedi şaka yollu, yatağa yatarken. "Gülünç olmayı unuttunuz. Ama ben, teleskopumun, özellikle de kitaplarımın başına geçmek zorundayım yeniden."

25
PIERRE'IN TAHTI

*

Kartal hiç Zambak yemez,
Kirpi hiç uçmaz.
Öteki için bilenmiş acelesi olanın
Kılıcı yemekte saman yer.

Franz-Eckart'ın, Salzhof için hazırlanan ve Üç Anahtar matbaasında basılacak olan yıldız falı metinlerinin provalarını emanet etmiş olduğu Jeanne ilk dörtlüğü okumuştu, yüksek sesle; gözlerini onların yazarına doğru kaldırdı. Ocakta ateş çıtırdıyor, Frederica'nın sesi bir hizmetçiyi azarlıyordu. Pencere Ekim 1505'in tamamen duru göğüne aralanmıştı.

"Kartal ve Zambağı anlıyorum," dedi Jeanne. "Söz konusu olan Maximilien ve Louis. Ya gerisi?..."

"Kirpi de Louis yine," diye açıkladı Franz-Eckart, "zira madalyalarına, Milano Krallığının amblemi olan açık tacın üzerine bu hayvanı resmettiriyor zaman zaman. Hükümdarlarımız ötekilerin amblemlerini herkesten iyi bilirler, birbirlerini tanıyacaklardır."

"Demek ki, hiçbirinin savaşında zafere ulaşamayacağı ve buna inananın bir eşek olduğu anlamına geliyor, öyle mi?"

"Evet öyle," diye cevap verdi Franz-Eckart gülümseyerek.

Jeanne bir sonraki dörtlüğe geçti:

Delikanlıya boşuna söz verilen genç kız
Düğün gecesi cayacak. Yazık!
Beşik boş kalacak, hızlı verilen sözün
Çeyizi zaman aşımına uğrayacak.

"Bunu nasıl anlamalı?" diye sordu Jeanne, şaşkın bir halde.

"Blois'da, buna zorlanan Louis, kızı Claude'u Maximilien'in oğlu dük Charles'a söz vermek mecburiyetinde kaldı..."

"Çeyizin zaman aşımına uğraması bir kelime oyunu mu yani?"

Franz-Eckart başını salladı ve konuşmayı sürdürdü.

"Claude çeyiz olarak Cenova, Milanais, Burgonya ve Brötanya'yı alıyordu..."

"... ve Louis'nin erkek mirasçısı olmadığı için, ölümünde, Avusturya tahtı tüm bu krallıkları ele geçirecekti," diye tamamladı Jeanne, alayla. "Peki evliliğin gerçekleşmeyeceğini nereden biliyorsun?"

Franz-Eckart parmağını gökyüzüne doğru uzattı.

"Gerçekleşmeyecek," dedi.

Jeanne okumaya devam etti.

Yıl bin beş yüz on birde,
Yenik düşmüş Aslan,
Kartal, İber ve Albe
Birleşecekler Pierre'in yönetiminde.

Roma çizmeyi
Boşaltmasını buyurunca,
Barbar papa adını alacak,
Ve Kartal küfeyi kapacak.

"Hiçbir şey anlamıyorum," diye itiraf etti Jeanne.

"Aslan aziz Marc'ın, yani Venedik cumhuriyetinin amblemidir. Kartal da Maximilien tabii. Albe ve Iber'e gelince, senin de bildiğin gibi, İngilizler ve İspanyollar. İtalya'dan kovmak için, 'barbar' diye niteledikleri Fransa Kralına karşı birlik oluşturacaklar."

"Ama niye?"

"Çünkü kendi kendine Kudüs'ün Çok Katolik Kralı adını vermiş olan Louis, Hıristiyanlık aleminin yüce şefi olmaya can atıyor ve daha şimdiden papayı, ruhaniden ziyade maddi ihtirasları olmakla eleştiriyor, gizliden gizliye. Muhtemelen, henüz bilmediğim bir yerde, bir din bilginleri toplantısı düzenleyerek, II. Jules'ü görevden uzaklaştırmayı deneyecek."

Bir an konuşmasına ara verdi.

"Louis'yi," diye devam etti, "Fransa krallarının gizli ihtirası olan imparator olma fikri yiyip bitiriyor. Tüm bu fetihlerin amacı, seçimdeki adaylığını güçlendirmeye yetecek kadar iktidar sahibi olmaktan başka bir şey değil, zira Charlemagne'nın, Othon'un ve Hohenstaufenlerin sadece ve sadece en güçlü oldukları için imparator haline geldiklerini biliyor."

Franz-Eckart omuz silkti.

"Ama onun çevresini kuşatan güçler buna izin vermeyecekler. Ve İtalya'daki sömürgelerini yitirdiği zaman, mücadelesine devam etmeye fırsat bulamayacak. 1515 yılının ilk günü ölecek."

Jeanne ürktü.

"Ölüm tarihini bu kadar kesin biliyor musun?"

"Yazılı. 28 Temmuz 1462'de, sabah beşinci saatte doğmuş. 1 Ocak 1515'de, ateşlenme ve kanamaların efendisi Güneş, Altıncı Hanesinde yükseliyor olacak ve Ay, Mars'la uğursuz konumda bulunacak. Ölümcül bir konumlar demeti bu. Louis'nin kan-

lı bir bağırsak ateşiyle öleceğini söyleyebilirim, sanırım."

Jeanne yutkundu ve altıncı dörtlüğü okudu:

İki kere on beş, taht yasta,
Haleli taç eşiği geçemiyor.
Jüpiter Merkür'ün müşterisi,
Nemesis aldırmazlık etmeyecek buna.

"Yine bir şey anlamadım," dedi Jeanne.

"İki kere on beş, bin beş yüz on beş. Kral öldü, bir sonraki kral çok sevinecek."

"Eşiği geçemiyor?"

"O da imparator olmak isteyecek, ama öteki daha çok para ödeyip üstün gelecek. İktidar bankerlerin eline geçecek. Ama intikam tanrıçası Nemesis buna razı olmayacak. İmparatorun zaferi uzun sürmeyecek."

"Bir daha asla göğe bakmaya cesaret edemeyeceğim!" diye bağırdı Jeanne. "Bir cadılar tarikatı bu!"

Franz-Eckart kahkahayı bastı.

"Benim ölüm tarihimi biliyor musun peki?" diye sordu Jeanne.

Genç adam başını sağa sola salladı.

"Hayır, onu hesaplamaktan kaçındım. Sen istesen bile, yapmazdım bunu."

"Niye?"

"İnsan doğası böyle bir bilgiye tahammül etmek için fazla zayıf."

"Seninki mi, yoksa benimki mi?"

"Her ikisi de."

"Ya kendi ölüm tarihini?"

Franz-Eckart bir kahkaha daha attı ve cevap vermeyi reddederek, başını salladı.

"Hangi andan itibaren," dedi düşünceli bir halde, "davranışlarım bana beyhude gelecektir acaba? O kaçınılmaz tarihten bir yıl önce mi? Bir ay önce mi? Bir gün mü? Yoksa bir saat önce mi? Birden, hemen şimdi ve burada, yaptığım ya da düşündüğüm hiçbir şeyin hiçbir önemi olmadığını düşünmek durumunda kalmaz mıydım? Sevmem gereken müstakbel hayalet olduğuna göre, sana duyduğum aşkı saçma bulmaz mıydım? Artık onu gözetmek için burada olamayacağıma göre, Joseph için kaygılanmam boş gelmez miydi bana? Zamanından çok önce ölmem gerekmez miydi yani?"

Franz-Eckart iç çekti.

"Cehalet, bir açıdan, hayırlı bir şey."

Jeanne elinde prova kağıtlarını tutuyordu.

"O halde, ölüm tarihini Maximilien'den saklayacaksın."

"Çalışmamın Maximilien'in kendisine yönelik olup olmadığını bilmiyorum. Şüphesiz, ondan haberi olacaktır. Ama ölüm tarihini açıklamayacağım, gerçekten. Prenslerin beyninde hangi çılgınlığın mayalandığını bilmiyorum. Bilgiyle birleşen iktidar ürkütücü olabilir. Tüm kudretinin falan gün, filan saatte toz olacağını öğrenen bir imparator delirmiş bir zorbaya dönüşebilir."

Jeanne başını salladı. Düşündükçe, Franz-Eckart'ın mesleği daha da ürkütücü geliyordu.

"François, kitabından kaç nüsha bastırmak istediğini soruyor," diye anımsattı.

Kitap yetmiş yedi dörtlükten oluşuyordu.

"Baskı provalarından tesadüfen haberdar olan kitapçıların yüz nüsha sipariş verdiklerini söylüyor."

"Buyurun işte, ortaya çıkmak zorunda kalacağım," dedi

Franz-Eckart neşesizce.

Jeanne dizinin son dörtlüğünü okudu:

Doğmuş olan on Satürn kralı
Ne batıdaki dalgada yükselen
Kartal başlı aslanı görüyor
Ne de doğudaki ejderhayı.

Açıklamayı bekledi.

"Kaderin oyuncakları gibi hareket eden Avrupa krallarının kavgaları onları uzun süre kör edecek ve Batıda doğmakta olan kıtayla Doğudaki Müslüman dünyanın tehdit ve açgözlü isteklerini görmelerini engelleyecek."

François, Franz-Eckart de Beauvois üstadın *Yıldızların Sözleri* kitabından daha şimdiden bin beş yüz nüsha satmış olduğunu yazdı.

"Taptaze çörekler gibi kapış kapış gidiyor," diye belirtmişti, kuşkusuz annesine hitaben.

Egon von Salzhof kendi nüshasını teslim aldığını bildirdi, arzu etmiş olduğu gibi şahsına özel öneriler bulamadığından nazikçe yakındı ve altıncı dörtlük hakkında bir açıklama istedi.

Franz-Eckart, hiçbir insanın başka bir insan hesabına yıldızların kişiye özel yorumculuğunu üstlenemeyeceği cevabını verdi. Altıncı dörtlüğe gelince, 1515'de paranın bir tahtın kaderini belirleyeceği, ama bu yolla satın alınmış zaferin ters yüzünün de olacağı anlamına geliyordu.

23 Şubat 1506 günü, öğlen vakti, Angers'deki L'Estoille malikanesinin önünde altı atlı durdu. Adamlar, üstat Franz-Eckart de Beauvois'yı görmek istediklerini söyleyerek, atlarından indi-

ler. Franz-Eckart, onları karşılamak için, Joseph'e verdiği dersi yarıda kesti.

Bu ziyaretten telaşa kapılan Jeanne, görüşmenin gerçekleşeceği büyük odaya yerleşti.

Şefleri, kendini şövalye Raymond d'Amboise olarak tanıtan, geveze bir adamdı. Kardinal Georges d'Amboise'ın yeğeni olduğunu ve Paris Yüksek Mahkemesi tarafından, sayın bay Franz-Eckart de Beauvois'yı yıldız falları hakkında sorgulamakla görevlendirildiğini belirtti. Kralın baş danışmanı Georges d'Amboise'ın, kendisiyle aynı adı taşıyan hayvanın Yaradanın misyoneri olduğu kadar din adamı olduğu herkes tarafından biliniyordu; paradan ve papalık tacından başka bir şey düşündüğü yoktu. Ailenin geri kalanı da bu yüksek rütbeli papazı titizlikle örnek alıyordu.

Altı adam, Jeanne'ın önünde kısaca eğildikten sonra, mekanı işgal eder gibi yerleştiler salona.

"Mesleğiniz yıldız falcılığı mı?" diye sordu Raymond d'Amboise, cebinden *Yıldızların Sözleri*'nin bir nüshasını çıkararak.

"Birkaç yıldır yıldızları okuyorum," diye cevap verdi Franz-Eckart, mesafeli bir şekilde. "Yıldız falcıları birliği ya da gökyüzünü incelemenin belli bir ücreti olmadığı için, mesleğimin bu olduğunu söyleyemem."

"Geçim yolunuz bu mu, öyleyse?"

"Servetimin durumu ekmek paramı sağlıyor zaten."

"Yıldız fallarınızdan kazanç elde ediyor musunuz?"

"Hayır," diye cevap verdi Franz-Eckart, oradaki adamların yargıç gibi davrandıklarını düşünerek.

Bu tavırları hoşuna gitmemişti, ama onlara nezaket sınırlarını aşmayan bir kayıtsızlıkla muamele etmeye karar verdi.

Ne yapmaya gelmişlerdi ki oraya?

"Oysa biz kitabınızın iyi sattığını duyduk," dedi Raymond d'Amboise.

"Uzun zamandır yıldız fallarına bakıyorum. Ancak kısa bir süre önce birkaçını yayımlamaya karar verdim. İlgi duyanların olduğuna sevindim."

"Bazıları pek anlaşılmaz, bazıları da daha açık gibi. Mesela birincisi."

Raymond d'Amboise söz konusu dörtlüğü yüksek sesle okudu:

Kartal hiç Zambak yemez,
Kirpi hiç uçmaz...

"Zambak ve Kirpinin Fransa tahtını ima ettiği açıkça görünüyor," dedi. "Burada ne demek istiyorsunuz?"

"Hiçbir şey demek istemiyorum, efendim. Yıldızlarda gördüğüme inandığım şeyi aktarıyorum: Kral XII. Louis ve arşidük Maximilien arasındaki çatışmanın ne birine ne de diğerine nihai zafer kazandırmadan son bulacağını..."

"Bunu nereden biliyorsunuz?"

"Bir şey bildiğim yok, efendim, tekrarlıyorum: yıldızların söylediklerini yorumluyorum. Onların mütevazı katibinden başka bir şey değilim ben."

Cevap adamları şaşırtmıştı. Jeanne, üzgün ve gergin bir halde, sorgulamayı dinliyordu. Franz-Eckart, üzerinde bir insan kafatasının bulunduğu masanın yanında duruyordu. Elini kafatasının üzerine koydu, öteki dünyayı şahit gösteriyordu sanki. Bu simgesel hareket '*momento mori*'yi de anımsatıyordu; ziyaretçilerin canını sıkmış gibiydi. Bakışlarını boş göz çukurlarına ve onları küçümseyen ebedi sırıtışa diktiler.

"Tanrının sırrına mı haizsiniz yani?" diye sordu başka bir adam, alaycı bir edayla.

"Tanrı, tasarılarından bazılarının insanlar tarafından şöyle bir görülmesine izin vermekten hoşlanır bazen. Kutsal Kitapta böyle yazmaz mı?"

"Kutsal Kitapta mı?" diye sordu Raymond d'Amboise, kaşlarını çatarak.

"Evet, ilahi bir parmak Baltazar'ın sarayının duvarlarına ateşten harflerle Mané, Thécel, Pharès yazdığı zaman."

Gediğine konulan taşı bir sessizlik izledi. Bu hassas ruhlar Daniel'in Kitabını okumamışlardı kuşkusuz ve Cyrus'ün Babil'e girdiği sırada bir sefahat aleminin ortasında bulunan zalim Baltazar'a yapılan göksel uyarıdan haberleri yoktu.

Tam o sırada, kolejden eve dönen Joseph'le birlikte Joachim girdi odaya; Raymond d'Amboise ve işbirlikçileri onları davetsiz misafirlermiş gibi süzdüler, ama dede ve torun kül yutacak cinsten değildiler; gidip Jeanne'ın yanına yerleştiler.

"Yüksek Mahkemenin birçok üyesi, dörtlüklerinizde majestelerine karşı bir niyet olup olmadığını soruyor kendi kendine," diye devam etti Raymond d'Amboise. "Ya bu dörtlük ne demek istiyor?"

İki kere on beş, taht yasta,
Haleli taç eşiği geçemiyor.

"Yıldızlar vakanüvis olsalar gerek, beyler," dedi Franz-Eckart. "Şu ya da bu taht diye belirtmediler, ama sadece söz konusu yıl bir taht için yas tutulacağını ve başka bir kralın hedefine ulaşamayacağını gösterdiler."

"Demek siz, bir deli gibi, anlamını bilmeden önünüze geleni

yazıyorsunuz, öyle mi?" diye bağırdı soruşturmacıların üçüncüsü –zira başka ne ad verilebilirdi ki onlara?

"Ya da ruh çağırıyorsunuz belki de!" diye haykırdı bir başkası. "Bu kafatasının mevcudiyeti bunu gösteriyor."

Franz-Eckart sorgucularını soğuk soğuk süzdü ve karşılık vermekte acele etmedi.

"Önce birinci soruyu cevaplayacağım. Yıldızlar uyarılarını anlaşılması güç kavramlarla yaparlar bazen. Yalnızca dikkatli zihinler şifresini çözebilir bu ikazların. Benim dörtlüklerim ekim mevsimleri hakkında bir almanak değil. İkinci soruya gelince, dikkatinizi çekerim ki, altında yatan kuşku çok ciddidir ve onu ortaya atana karşı dönme riskini taşır. İftira bir suçtur. Evime gelip, beni suçluyorsunuz. Bunun size neye malolabileceğini bilirsiniz!"

Ve tehdit dolu bakışlarını muhatabına dikti. Adam böyle azarlanmaya alışık değildi kuşkusuz; ayağa kalkar gibi oldu; Raymond d'Amboise'ın uyarısıyla geri oturdu.

"Beni tehdit mi ediyorsunuz?" diye bağırdı.

"Nezaket kurallarını anımsatıyorum size, efendim. Paris Yüksek Mahkemesi tarafından görevlendirildiğinizi söylüyorsunuz. Görev emrini görmedim. Benim için siz, tanımadığım bir vatandaştan başka biri değilsiniz."

"Duydunuz değil mi?" diye tekrarladı öteki, meslektaşlarına dönerek. "Bu kahin beni tehdit etti!"

Kavga aradığı aşikardı. Bu insanlar Franz-Eckart'ı tahrik etmeye gelmişlerdi. Genç adam küçümseyerek baktı onlara, sakin sakin.

Sorgucu bacaklarını oynattı, ama arkadaşları suçlamasının üzerine gitmediler.

Bir sessizlik oldu.

"Görev emrini gösteririz," dedi Raymond d'Amboise, yarım ağızla.

Anlamlı bir olay, diye düşündü Jeanne. Bu adamlar resmi bir görevle gelmemişlerdi, aksi takdirde Franz-Eckart'ın verdiği karşılığın başka sonuçları olurdu.

"Öyleyse, dörtlükleriniz vahiylerden ibaret," diye alaycı bir tonda sürdürdü konuşmasını Raymond d'Amboise. "Bizim kanaatimize göre, saf ruhlarda batıl inançlara yol açıyorsunuz siz. Kilisenin öğretisine ters bu."

Sonra yanındaki arkadaşına doğru eğilip, duyulmayan birkaç kelime etti. Diğerleri de kendi aralarında kısık sesle konuşuyorlardı. Hiç de gidecek gibi görünmüyorlardı. Yargılamak üzere Franz-Eckart'ı Paris'e götürmeye mi gelmişlerdi yoksa? Joachim gidip ateşe bir odun attı ve korları karıştırdı.

Bu sırada kapı açıldı ve herkesi şaşırtan bir şey oldu: Peder Mauroy Lebailly girmişti içeri. Topluluğa doğru pek sevimli olmayan, genel bir bakış atıp, geçerken Franz-Eckart, Joseph ve Joachim'e selam verdikten sonra, şaşkınlıktan donakalan Jeanne'ı selamlamaya gitti. Sonra, keyifleri kaçmış olan ziyaretçilere doğru döndü.

"İçinizden hanginiz şövalye Raymond d'Amboise, beyler?"

"Benim."

Peder Lebailly başını salladı.

"Bu sabah, şehrimizin piskoposu monsenyör Morny'ye gidip, sizin deyiminizle kışkırtıcı astrolojik saçmalamaları nedeniyle, sayın bay Franz-Eckart de Beauvois hakkında mahkumiyet kararı vermesini rica etmişsiniz."

Raymond d'Amboise yeniden kaşlarını çattı ve kıpkırmızı kesildi, niyetinin herkesin önünde açık edilmesinden rahatsız olduğu belliydi.

"Monsenyör cevabını size iletmekle beni görevlendirdi," diye devam etti Peder Lebailly.

"Pekala, özel olarak konuşuruz bunu," dedi Amboise, ayağa kalkarak.

"Sanmıyorum," dedi Peder Lebailly, "zira piskopos cevabın size herkesin içinde bildirilmesini istiyor. Herkesin haberi olsun diye, yarın sabahtan itibaren, onu Saint-Maurice katedralinin kapısına astıracak zaten."

Herkes dondu kaldı. Peder Lebailly sert ve gözlüklerinden ötürü soğuk bakışını topluluğun üzerinde gezdirdi.

"Monsenyör Morny," diye bildirdi papaz, "astrolojiye gösterilmesi gereken saygının kutsal İnciller tarafından bize salık verildiğini düşünüyor. Yıldızların hareketlerine atfedilmesi gereken önemi İnciller öğretiyormuş bize. Çünkü Rahip Krallar onlar sayesinde Bayt Lahm yemliğini[1] bulabilmiş ve Kurtarıcımıza bağlılıklarını bildirmişler."

Ziyaretçilerin çoğu afallamış bir halde ayağa kalktılar. İçlerinden biri homurdandı. Raymond d'Amboise boynunu papaza doğru uzattı. Peder onlara aldırmadan konuşmasını sürdürdü:

"Monsenyör Morny bay Franz-Eckart de Beauvois'nın dörtlüklerini okumuş ve onlarda Hıristiyan inancına zararlı olabilecek hiçbir şeye rastlamamış."

Peder Lebailly cüppesinin cebinden mühürlü bir rulo çıkarıp, Raymond d'Amboise'a uzattı.

"İşte piskoposun, yarın tüm şehrin Saint-Maurice'in kapısında okuyabileceği cevabı."

Jeanne koltuğundan kalktı.

"Beyler," diye bildirdi buyurgan bir sesle, "artık ziyaretiniz için bir neden kalmadığını düşünüyorum. Lütfen evimi terk edin."

---

1) İsa'nın doğduğu yer. (Ç.N.)

Bozum olup, dillerini yutan ziyaretçiler birbirlerine baktılar.

"Bilmek isterdim ki...," diye başladı içlerinden biri.

Ama kimsenin ona dikkat ettiği yoktu.

Hâlâ oturuyor ve bitmemiş sorusunu tekrarlıyordu. Joachim, mekanı terk etme davetini daha anlaşılır kılmak için, kapıyı açmaya gitti. Raymond d'Amboise Jeanne'a doğru döndü, Jeanne onu bakışlarıyla öldürdü. Adam belli belirsiz eğildi. Franz-Eckart'a, sonra da Peder Lebailly'ye baktı. Onlar da aynı soğuk bakışla karşılık verdiler. Amboise dışarı çıktı. Diğerleri, bir şeyler söylemek isteyen ve sonunda ortama ayak uydurmaya homurdanarak boyun eğen de dahil, onun peşinden gittiler. Atlarına ulaşmak için, ağır ağır bahçeyi geçtiler.

Bir kuş pisliği Raymond d'Amboise'ın başına isabet etti. Adamın küfredip söylendiği duyuldu. Parmaklarını bir ağacın gövdesine sildi.

Joachim gülmekten kırılıyordu. Peder Lebailly içinden gelen gülümsemeyi bastırmadı. Joachim, kendisinden böyle bir şey istenmediği halde, bir sürahi şarap ve bardaklar alıp gelerek, papaza servis yaptı.

"Paris Yüksek Mahkemesinin bu işle hiçbir ilgisi yok," dedi Peder Lebailly, "yoksa önce Tours Yüksek Mahkemesine başvuruda bulunurdu ve dini bir mesele söz konusu olduğundan, piskopos resmen bilgilendirilirdi. Bu adamlar sizi korkutmaya ve kuşkusuz tahrik etmeye gelmişler. Amboise ailesinin bir dalaveresi bu. Monsenyör Morny, dörtlüklerinizden birini okuyunca, bir dolap döndüğünün kokusunu almış."

Ezberlemiş olduğu anlaşılan dörtlüğü okudu:

Pierre[1]*'in tahtı tahtadan değil,*

1) Pierre ismi taş, kaya anlamına gelir. (Ç.N.)

Lahanayla keçinin çöpçatanı,
Kırmızının ateşi başına vurduğunda
Açmazda olmamaya dikkat et.

Kusurlu kuleden sakın,
Haksız öğüt gölge yapar.
Yaygaracı sahibin köpeği sağır olur,
Ve sağır köpek sahibini kovalar.

Mauroy Lebailly gülmekten iki büklüm oldu.

"Bunu da nereden buldunuz? *Pierre'in tahtı tahtadan değil...*," diye tekrarladı ve ardından, Jeanne'a, Joachim'e, Joseph'e, hatta Franz-Eckart'a da bulaşan bir gülme krizine tutuldu. "Ne var ki," diye devam etti, "Georges d'Amboise[1]'a saldırmak hemen hemen majestelerine karşı bir suçtur. Dikkatli olun! Ah, ne kadar şakacısınız!"

Doğrusunu söylemek gerekirse, Jeanne bile Franz-Eckart'daki bu alaycı damarı tanımıyordu.

Papazı akşam yemeğine alıkoydular.

Jeanne, kiliseye yaptığı cömertçe bağışların olumlu etkisini bir kez daha anlıyordu.

1) On beş yaşında papaz, yirmi dört yaşında piskopos, otuz sekizinde kardinal, sonra da Papalığın Galya valisi olan Georges d'Amboise otuz yıl boyunca XII. Louis politikalarının en sadık uygulayıcısı olmuştur. Papalığın bahtsız adayı olarak, bir yandan korkunç diplomatlık becerilerini efendisinin hizmetine sunarken, bir yandan da kendini ve ailesini zenginleştirmeyi unutmamıştır. Meslek hayatı kralın ölümüyle kaçınılmaz olarak son bulmuştur. Papa II. Jules'ü dinden saptı diye yerinden etmek için Piza'da bir din bilginleri toplantısı düzenlenmesindeki gerçek rolü bilinmese de, bu darbenin sonunda (ne yazık ki başarısızlığa uğrayacaktır) papalık tacını takmayı umarak, XII. Louis'ye bunu yapmamasını tavsiye etmediği açıktır. Georges d'Amboise, o dönemde bol miktarda bulunan ve aşırı israfları, hısım akraba kayırmacılıkları ve skandallarıyla Reforma yol açan Kilise adamlarından biridir.

26
KAHİNİN MÜŞTERİLERİ

*

Franz-Eckart, Amboise entrikacılarının ziyaretini anlatmak ve *Yıldızların Sözlerini* artık yayımlamamasını rica etmek için, resmi babasına mektup yazdı. Aldığı cevap onu çok şaşırttı:

Sevgili oğlum, bizimkilerin huzuru senin isteğini reddedemeyeceğim kadar çok kaygılandırıyor beni. Bununla birlikte, biri Paris diğeri Avignon'da olmak üzere iki yayıncının senin yetmiş yedi dörtlüğünü sahiplenip, onlardan keselerini doldurduklarını bilmelisin. Paris'tekinin daha şimdiden iki bin, Avignon'dakinin de bin sekiz yüz nüsha sattığını öğrendim. Bizzat ben tanesi on sekiz soldan yaklaşık üç bin nüsha sattığıma ve bu iki bin yüz atmış lira yaptığına ve yedide biri olan üç yüz küsur lirası senin payına düştüğüne göre, kendi kendime ve aynı zamanda sana, bu gelirden mahrum olmayı ve hem kendine hem de Üç Anahtar matbaasına kazanç sağlamak yerine, bu vurguncuların senin sırtından para kazanmalarına izin vermeyi tercih edip etmediğini soruyorum.
Cevabını bekliyorum.
Seni seven baban.
François de Beauvois.

Franz-Eckart mektubu Jeanne'a uzattı. Üçüncü katta, onu in-

celemekle meşguldüler.

"Ok yaydan çıktı," dedi Jeanne. "Yeniden gölgeye saklanmak için çok geç artık. Daha şimdiden, yaklaşık yedi bin kişi okuyup öğrendi dörtlüklerini. Sana bağlananlar olacağı gibi, düşmanlıklara da yol açacaksın."

Monsenyör Morny'nin onay belgesi Saint-Maurice katedralinin kapısına asılmıştı. Angers'de, üstat Franz-Eckart de Beauvois'nın yıldız falcısı olduğunu bilmeyen yoktu artık. Frederica, kendi deyişiyle, "allak bullak olmuştu". Bundan böyle, genç adama karşı çekingen bir saygı besliyordu.

"Neden kaptırdım ki kendimi bu işe!" diye yakındı Franz-Eckart.

İki gün sonra, altı tane mektup geldi. Hepsi de "Sayın Bay Franz-Eckart de Beauvois, Üç Anahtar Matbaası, Strasbourg" adresine yollanmış ve François tarafından kendisine ulaştırılmıştı.

Mektuplar, kralın öz kardeşi Narbonne Kontesi Marie d'Orléans'dan, İtalyan kahin Michel Marulus'ten, Bavyera dükü Albert ve İmparator III. Frédéric'in kızı olan eşi Kunigond'dan, Paris Piskoposu Etienne de Ponchet'den, eski Brötanya düşesi Nicole de Penthièvre'den ve dul markiz Thérèse de Mantoue'dan geliyordu.

Yıldızların Sözleri çok yolculuk etmişlerdi.

Mektupların hepsi de şu ya da bu dörtlük hakkında –ki en çok merak uyandıran altıncısıydı tabii– açıklamalar istiyor ve içlerinden ikisi, Narbonne'lu Marie ve Nicole de Penthièvre'inkiler yazardan bir görüşme talep ediyordu.

"Altı dilekçede dört kadın," diye belirtti Jeanne, gülümseyerek.

Cevap vermek lazımdı.

"Franz," dedi, "sana bir koruyucu gerektiği açık. Bana öyle

geliyor ki, en uygunu bir kadın, Narbonne'lu Marie. Louis'nin huzuruna rahatça girip çıkıyor. Raymond d'Amboise örneğindeki gibi, biri sataşacak olursa, seni savunabilir. Seni görmek istiyor. Sosyal mevkiine yakışır bir nezaketle ağırlarız onu."

"Yıldızların görevlendirilmiş elçisi oldun sen," dedi Joseph, gülünç bir edayla.

Sonra, sanki söyleyecek bir şeyleri varmış da susuyormuş gibi, ateşi karıştırdı.

"Sefalet!" diye bağırdı birden.

Jeanne ve Franz-Eckart şaşkın şaşkın ona baktılar, çünkü elinde ateş karıştırıcısıyla geriye dönmüştü, pek ateşli bir hali vardı.

"Sefilleri beslemek," diye devam etti. "Domuzlara inciler atmak. Isa'nın yapılmasını yasakladığı bir şey değil mi bu? Tanrının Kitabının aslı, tüm kaderlerin yazılı olduğu kitap onlara açılacak olsa, adi adamlar ve orospular gibi davranmayı sürdürürler! Başlarından aşağı kainatın tüm bilgisi boşaltılabilir, ne yapacaklar ki onu? Alçakça emellerine yarayacak bir şeyler bulmak amacıyla, tıpkı gübreyi eşeleyen domuzlar gibi, yığını karıştıracaklar! Iğrenç kişiliklerini, ipek ve altın işlemeli kumaşlara sarılmış o yapışkan bağırsak yığınlarını şişirmek için!"

Jeanne heyecanlanmıştı. Bunlar, ruhlarla beraber ve bedeninden ayrılmaya yakın bir halde yıkanırken görmüş olduğu oğlanın sözleri değillerdi kuşkusuz.

"Isa'nın bizzat kendisi onlara gözükecek olsa, servetlerini nasıl çoğaltacaklarını, kaynanalarının işini nasıl bitireceklerini, haklarına düşmeyen mirası nasıl kapacaklarını, komşunun kızıyla nasıl yatıp, düşmanlarını nasıl öldüreceklerini sorarlardı ona! Ruhu bedene bağlı tutmanın bu denli alçaklık gerektirmesi için, yaşamın kendisinin küçültücü bir hastalık olması lazım!"

Franz-Eckart'a doğru döndü.

"Narbonne'lu Marie ne soracak ki sana? Bir köşeye çekileceği günü daha sağlam bir şekilde hazırlamak amacıyla, ağabeyinin ruhunu şeytana teslim edeceği tarihi mi? Ya Bavyeralı Albert? Yeni krallığını bağlı tutmak için ne yapacağını mı? Domuzlara inci ve elmaslar atacaksın!"

Jeanne daha önce ne bu kadar uzun konuştuğunu duymuştu Joseph'in, ne de bu kadar tutkulu. Babasına atıp tuttuğunu da duymamıştı hiç. Kulaklarına inanamıyordu.

Salona bir sessizlik çöktü. Şüphesiz şakacılığı üzerinde olan güneş, penceredeki bakır teleskopun üzerinde parladı.

Franz-Eckart iç çekti.

"Joseph," diye cevap verdi sonunda, "söylevin temizliğinden esinleniyor, öyle değil mi?"

Joseph hafifçe başını salladı. Gürleyişinin küstahlığını yeni fark ediyordu kuşkusuz.

"Söylediklerin aşırıya kaçıyor. Benim dörtlüklerim hakkında açıklamalara susamış insanların her şeyden önce kendilerine yararlı olacak ve dünyadaki girişimlerinin başarısına katkıda bulunacak şeyleri arayacakları doğru. Ama orada, Tanrının tasarılarına toplu bir bakış bulacakları da yadsınamaz. Evrenin uçsuz bucaksızlığına kıyasla pek küçük varlıklardan başka bir şey olmadıklarını kavrayacaklar. Hatta belki de, bu evrenin efendileri olmadıklarını düşününce, alçak gönüllülüğe benzer bir duygu doğacak içlerinde. Bunlar ihmal edilecek şeyler değiller. Ve daha iyisi bile umulabilir belki de."

Joseph can kulağıyla dinliyordu.

"Mutlak temizlik eğilimi, tüm insanları tehdit eden bir kötülüktür. Alçakgönüllülüğe terstir ve nobranlıktır. Sen de mutlak temiz değilsin, Joseph."

Oğlanın yüzünü hafif bir pembelik kapladı.

"Ruhlarla tanışman seni saf bir ruh haline getirmiş değil. Ruhlar alemine giriş töreninin gecesi seni beslemek için aşağı indiklerinde, besledikleri şey bedenindi, yanılabilir ve bir gün ölecek olan bedenin. O, işeyen ve yemek yiyen ve sıçan beden. Temizliğe yönelik özlemini yumuşatmazsan, onlara ihanet edersin."

Joseph hafifçe gözlerini kırptı, yüzü canlandı.

"Ruhlar şefkatle geldiler sana, soyunun yeteneklerinden ileri gelen ve Joachim'in annesinden geçmiş olan becerilerin nedeniyle. Şefkat merhametle yoğrulmuştur. Ama sen, bana yazmış olan insanlara karşı merhametsizsin."

Bir iç çekiş oğlanın göğsünü kabarttı. Ağlamak üzere gibiydi.

"Affet beni," dedi sonunda. "Affet beni."

"Affedildin," dedi Franz-Eckart.

Joseph babasına doğru atıldı. Birbirlerine sarıldılar. Yeniyetme Jeanne'a döndü:

"Sen de," dedi.

Jeanne gülümseyerek başını salladı.

"Çok iyi bir baban var," dedi Franz-Eckart'a.

"Benden ısrarla istekte bulunan bu insanlara cevap verecegim," diye bildirdi genç adam.

Kendisinde uyandırdığı duyguyu Franz-Eckart'a söylemek için yeni kelimeler bilmeyi isterdi Jeanne. Her erkek kendine özgü bir maddeyi çağrıştırıyordu ve başkasıyla kıyaslanamaz bir renkle kaplıydı. François Villon, bir bağ kütüğü ya da bir mazı gibi eğri büğrü ve budaklı bir odunu. Matthieu, güzel kokulu köknarı, Philibert, bir meyve ağacını, Barthélemy, meşeyi, Joseph, sedir ağacını... Jacques ve Franz-Eckart istisnaydılar, çünkü farklı maddeleri anımsatıyorlardı: fildişi ve amberi.

Seviştikleri zaman, ancak birkaç saat, bazen birkaç gün sonra kendine geliyordu Jeanne. Franz-Eckart mis gibi kokuyordu. Jeanne, daha sonra yıkanacak olmasından ötürü üzüntü duyuyordu.

Franz-Eckart'la görüşmek isteyenler arasında, L'Estoille malikanesine gelen ilk kişi Narbonne'lu Marie oldu; şair Charles d'Orléans'ın kızı, arabayla bir günden daha az uzaklıktaki Tours'da oturuyordu. 1457'de doğduğuna göre Jeanne'dan çok daha genç olan Marie yaşlı bir kadın gibi görünüyordu yine de. İnce işçilik eseri siyah kadifeler giyen kadının zaten beyaz olan yüzü, farın koyuluğu olmadığından, daha da solgun gözüküyordu; dünyadan, özellikle de ağabeyininkinden el etek çektiğini düşünüyordu kuşkusuz. Yanında, bir oda hizmetçisi ve kapıda bekleyen bir uşaktan başka kimse getirmemişti; ancak zengin kentsoylulara yakışan bir hizmetkar takımıydı bu, daha fazlası değil.

Franz-Eckart'ı şaşkınlıkla süzdü.

"Beyaz saçlı bir ihtiyarla karşılaşmayı bekliyordum. Yakışıklı bir genç adam buldum karşımda."

Jeanne'a doğru kısa bir bakış attı. Sonra, Franz-Eckart'ın ona uzattığı koltuğa oturdu.

Sade ve direkt bir konuşma tarzı vardı:

"Beyefendi, ihtiyatlılığın sizi benimle anlaşılması güç bir dil kullanmaya ittiğini tahmin edebiliyorum. Aldırmayın. Çekinmeden konuşun," dedi hemen. "Kralı pek görmüyorum. Kraliyet meseleleriyle ilgilenmiyorum, zira erkek çocuğum olmadı ve yeniden evlenecek yaşı geçtim artık. Louis ve ben, sırlarımızı birbirimize açmayız yani. 1515 gerçekten onun ölüm tarihi, öyle değil mi?"

"Öyle görünüyor, hanımefendi."

"Bu beni şaşırtmazdı. Yıllardır bağırsaklarından ötürü ateşleniyor. Ya gerisi ne anlama geliyor? Eşiği geçemeyen taç, Merkür'ün müşterisi Jüpiter ve Nemesis'in intikamı?"

"Kralın halefi, eğer yanılmıyorsam, daha büyük bir onur için entrika çevirecek. İmparatorluk tacından başka bir şey olamaz bu. Ama onu ele geçiren, değerlilik değil, para olacak."

"Ben bundan, müstakbel imparatorun unvanını bankerler sayesinde elde edeceği sonucunu çıkarıyorum," dedi Marie d'Orléans. "Ya Nemesis ne yapmaya geliyor?"

"İmparator kendisine karşı güçlü bir birliğin oluşmasına yol açacak."

"Beyaz şarabınız var mı, hanımefendi?" diye sordu Jeanne'a kraliyet ziyaretçisi.

"Elbette, hanımefendi."

"İçine frenküzümü nektarı da katarlarsa, en sevdiğim içeceğe kavuşmuş olurum."

Neyse ki Frederica mutfakta bu nektardan bir şişe bulunduruyordu. Marie d'Orléans çok memnun olduğunu belirtti. Franz-Eckart'a doğru döndü:

"Bütün dörtlüklerinizi dikkatle okudum. Şifrelerini çözebildiğim kadarıyla, iyi niyetli göründünüz bana. Tüm bu bilgiyi ne yapıyorsunuz peki? Avrupa'nın en güçlü insanlarından biri olabilirdiniz. Bir inziva hayatı yaşar halde buldum sizi, kuşkusuz hoş –Jeanne'a baktı– ama yine de bir inziva hayatı."

"Güç isteği insanlara eşit bir şekilde dağıtılmamıştır, hanımefendi," diye cevap verdi Franz-Eckart, gülümseyerek.

"Yani güç size vız gelip tırıs gidiyor, öyle mi?"

"Hiç de değil, hanımefendi. Hepimiz güce bağımlıyız ve krallar bile diğer kralların gücünü hesaba katmak zorundalar. Ama onu kullanmak ayrı bir iş."

"Ağabeyimin danışmanı olabilirdiniz," dedi Marie, frenküzümlü şarabını tattıktan sonra. "Bu sizi çekmiyor mu?"

"Hanımefendi, kral bana bunu önerse, zor durumda kalırdım, zira haliyle başka danışmanları da vardır ve onlarla zaman zaman anlaşmazlığa düşmeyi göze almam gerekirdi."

"Amboise'larla kozunuzu paylaşmışsınız," dedi kadın.

Franz-Eckart onun bundan haberdar olmasına şaşırmış göründü.

"Angers piskoposu Tours'daki meslektaşına aktarmış, o da bana anlattı. Evet, sizi anlıyorum, Amboise'lar hoş insanlar değiller," dedi Narbonne'lu Marie, sert bir ses tonuyla. "Ne mutlu ki aralarında tanrıbilimciler yok, aksi halde haç yerine para takardık boynumuza!"

Jeanne bir kahkaha attı.

"Tekrar gelip sizi rahatsız ederlerse, bana haber verin, Louis'ye bu konuyla ilgili bir mektup yollarım."

Jeanne'ın beklediği de buydu zaten. Ziyaretçisi hakkında daha açık bir fikir edinmişti artık: doğuştan gelen yüksek mevkiinin bilincinde olan, ama bununla birlikte hiç de yanılsamalar içinde şişinmeyen bir kadındı; fazlasıyla görüp geçirmişti. Küçük erkek kardeşinin evliliğinde olduğu gibi, genellikle alçakça entrikaların döndüğü bir çevrede yetişmesine karşın, bir şair kızıydı; alışılagelenden daha az çıkarcı ve daha az kirlenmiş insan ilişkilerinin özlemini çekiyordu kuşkusuz. Bu yıldız okuyucusu ona bu fırsatı sunuyordu. Ama ona güven duymadan önce, nabzını yokluyordu.

"Ya Avusturyalı?" diye sordu. "Onun hizmetine girmenizi istemedi mi sizden?"

"Yardımcılarından biri beni yokladı aslında," diye cevap verdi Franz-Eckart. "Ama gidip, kralın en önemli rakibine danış-

manlık mı yapacağım?"

"Hayır, haklısınız," dedi Narbonne'lu Marie. "Ayrıca, Viyana'ya göç etmeniz gerekirdi. Orada kışlar korkunçtur ve sosis ve onların gulaş dedikleri yahniden başka bir şey yenmez. Evet, haklısınız. Yıldızlara bakıyor ve yazıyorsunuz. Ama söyleyin bana, bütün bu bilgi ezici olmuyor mu? Falan kralın on yıl, filanın da on üç yıl sonra öleceğini bilmek yaşama sevincinizi yok etmiyor mu? Ya Tanrının sırlarını bilmek?"

Üslubunun katı sadeliği Franz-Eckart'ı afallatmıştı.

"Bu beni alçak gönüllülüğe teşvik ediyor, hanımefendi," diye cevap verdi nihayet.

Kadın ısrarlı bakışını onun üzerinden ayırmıyordu.

"Ya şöhret, iktidar, lüks, tüm bunlar? Hiç istek duymadınız mı?"

Göründüğünden daha çok şey mi biliyordu yoksa? Macarlarla yaşanan olaydan haberi var mıydı? Genç adam güldü:

"Bana, sizin de benimle aynı fiki deymişsiniz gibi göründüğünüzü söyleseydim, yanılır mıydım, hanımefendi?"

Marie d'Orléans gülümser gibi oldu ve ayağa kalktı.

"Dörtlükleriniz hakkında size sorular sormak için tekrar geleceğim. Ya da siz Tours'a gelip, onları açıklarsınız bana," dedi, Jeanne'a kuşkulu bir bakış atarak.

Elini Franz-Eckart'a uzattı; o da eli öptü. Marie hemen yanında duran Jeanne'a doğru döndü ve beklenmedik bir hareketle, kollarını açtı; iki kadın kucaklaştılar. Kapının eşiğinde, Narbonne'lu Marie geriye döndü:

"Anlaşılması son derece güç olan şu sonuncu dörtlük ne anlama geliyor?"

Franz-Eckart daha önce Jeanne'a yapmış olduğu gibi açıkladı ona.

"İmansızlar ve vahşiler yani," dedi Marie.

"Birinciler yakın zamanda, ikinciler daha sonra," diye ekledi Franz-Eckart.

"Görüşmek üzere," dedi kontes.

"İşte, senin için istediğim himaye," dedi Jeanne, ziyaretçiyi uğurladıktan sonra. "Zira artık ünlü olduğuna göre, seni çekemeyenler çoğalacak."

Nicole de Penthièvre, kasımın ilk günlerinde, Marie d'Orléans'dan çok daha kalabalık bir maiyetle geldi; oysa sosyal mevkii daha düşüktü; aslında, artık hiçbir mevkii yoktu; XI. Louis yirmi yıl önce Brötanya dukalığındaki tüm haklarını satın almıştı ondan.

Resimdeki Madonna gibi boyanmıştı.

Kralın ölüm tarihiyle beraber, onu ilgilendiren tek konunun Brötanya'nın geleceği olduğu çabucak anlaşıldı. Korkularını ortaya serdi: Ferdinand d'Aragon ve Avusturyalı Maximilien tarafından krala dayatılmış olan ve Louis'nin kızı Claude'un Maximilien'in oğlu Charles de Habsbourg'la nişanlanıp, çeyiz olarak Milanais, Cenova, Burgonya ve Brötanya'yı almasını şart koşan Blois antlaşması.

"Brötanya! Ama orası benim ailemin mülkü!" diye bağırıp yakındı.

Jeanne ve Franz-Eckart kadının samimiyetsizliğine şaştılar: Penthièvreler ve Montfortlar bu dukalığı ele geçirmek için yıllarca kanları pahasına çekişmişlerdi. Ama her iki tarafın da mirasçı olacak erkek çocukları yoktu. XI. Louis bu meseleyi kesin bir çözüme bağlamıştı işte. Ne diye o bölgeye bağlılığını haykırıp duruyordu ki!

"Brötanya'nın tahtın kucağını terk edeceğini düşünmüyorum

pek," diye cevap verdi Franz-Eckart.

Bu sav karşısında ne diyeceğini bilemedi kadın; bir karışıklık sayesinde dukalığı geri almayı ummuştu besbelli.

"Ya antlaşma?..."

"Hanımefendi, ben danışmanların sırlarını bilemem, vakıf değilim, ama bana öyle geliyor ki, o antlaşma bir nişan sözünden başka bir şeye dayanmıyor."

"Kralın sözünü tutmayacağını mı söylemek istiyorsunuz?"

"Daha çok, Fransa tahtına olan sadakatini koruyacağını söylemek istiyorum.

Nicole de Penthièvre dudağını ısırdı ve düşündü:

"İkinci dörtlüğün anlamı bu mu yani?" diye sordu sonra.

Franz-Eckart başıyla onayladı.

"Brötanya hakkında bir yıldız falı bakın bana!" diye buyurdu kadın.

Ve masanın üzerine bir kese bıraktı.

Çılgın gibi etrafına bakındı.

"1515, eminsiniz değil mi?" diye devam etti.

"Sadece yıldızların söylediklerini biliyorum ben, hanımefendi."

Sonunda havalı bir şekilde ayağa kalktı kadın, elini uzattı ve Brötanya'nın yıldız falını en kısa zamanda beklediğini bildirdi.

Nicole gittikten sonra, Franz-Eckart patladı:

"Ne biçim bir iş yapıyorum ben! Joseph haklıydı! 'Brötanya hakkında bir yıldız falı bakın bana!' Gören de saracıyla konuşuyor sanacak! Panayır kahini oldum!"

"Her defasında kazanılmaz," diye belirtti Jeanne, soğukkanlı bir şekilde. "Narbonne'lu Marie'yi kazandın ya. Her ne olursa olsun, bir panayır kahini için, iyi para alacaksın. Kesede on lira var."

Nicole de Penthièvre'in ziyaretinin yol açtığı huzursuzluktan yeni kurtulmuştu ki, Peder Lebailly gelip, Franz-Eckart'ı yıldız okuyuculuğunun mesleki görevlerine geri döndürdü.

"Monsenyör Morny, sorularına verdiğiniz cevaba pek memnun olan ve başka sorular sormak isteyen Paris Piskoposu Etienne de Poncher'den bir mektup aldığını size bildirmemi rica etti benden."

Peder Lebailly cılız yüzünü yukarı kaldırdı ve gözlerinde kurnazca bir kıvılcım parladı. Bu papaz, yanarken arada bir uzun bir kıvılcım çıkaran zeytin ya da porsuk ağacı gibi yağlı ağaçların dallarını düşündürüyordu insana.

"Monsenyör Morny, piskoposa özel bir değer verdiğinizin belirtisi olarak, saygınızı ifade etmek için Paris'e gitmek gibi bir incelik göstermenizin mesleğiniz açısından iyi bir politika olacağı kanısında."

Bu telkin Jeanne'a, Peder Lebailly'nin "mesleğiniz açısından" sözcüklerine yaptığı vurguyla belirtilmiş bir ima taşıyor gibi göründü.

"Piskoposa, önerisi için tarafımdan çok teşekkür etmenizi ve bu hususa en büyük dikkati göstereceğim konusunda onu temin etmenizi rica ediyorum sizden," diye cevap verdi Franz-Eckart.

"Paris'i yeniden görmek için bir fırsat olacak bu," dedi Jeanne.

"Ve Joseph'e tanıtmak için," dedi Franz-Eckart.

Ve hemen sonra ilave etti:

"Şu işe bak, özgür olmak istiyorduk, dalkavuk oluyoruz. Ama senin sayende," diye ekledi, Jeanne'a dönerek, "uysallaşıyorum sonunda."

Ya benden sonra? diye düşündü Jeanne. Onsuz ne yapacaktı Franz-Eckart? Sonra, kendini beğenmiş olduğu yargısına vardı:

mezarlıklar vazgeçilmez insanlarla doluydu.

Bu arada, on yedi mektup daha gelmişti. Sanki Franz-Eckart de Beauvois krallığın tek yıldız falcısıydı. Aslında, bu adı taşımaya layık olan şehirlerin hepsinde en az on falcı vardı ve panayırlarda, beş sol için sanatlarını tarot kartlarınınkine karıştıran ve kentsoylu kılığındaki orospulara bol çocuk vadeden yirmi kişi bulunuyordu.

27
DOLAMBAÇLI SADAKA

*

Kasımda, Paris'te gündüz sekiz saat sürüyordu, gündoğumu ve batımı olmadan. Sabah, gecenin mürekkebi kirli bir suda eriyor ve dördüncü saat çanının son vuruşundan kısa bir süre sonra, gri bir perde iniyordu, bir cenazedeki yas tülü gibi. Bu perde bazen gümüş pullarla bezeniyordu: kar ya da dolu yağıyordu.

Joachim, Dumoncelin konağına bayıldı. Ertesi gün, görünüşe göre şiddetli bir heyecandan kurtarmak için, ona anason likörü vermek gerekti.

Joseph'le birlikte dolaşmaya gitmişti. Üç idam mahkumunun darağacında sallandığı Büyük Châtelet'ye kadar uzanmışlardı. Joseph bu gösteriye hayret etmiş ve Joachim dönmüş gözleriyle titremeye ve salyalar akıtarak, gırtlağından boğuk ve tüyler ürpertici sesler çıkarmaya başlayınca, daha da şaşırmıştı. Dilencilerin laf atışları arasında aynı yoldan geri dönmüşlerdi.

"Ne pis kokuyor!" diye bağırmıştı Joseph. "Bu miyasmalara nasıl katlanıyor bu insanlar?"

Paris'te canlı olmayan her şeyin pis koktuğunu keşfediyordu: fare ve lahana cücüğünden, ölümün sokakta yakaladığı insana kadar. Çöpçüler ellerinden geleni yapıyorlar, ama insanların ne sıçmalarını ne de ölmelerini engelleyebiliyorlardı, hem fakirler sokakta olmazsa nerede ruhlarını teslim edeceklerdi ki? Ölümün vurduğu kişi bir sonraki çöp toplama turuna kadar, bazen bü-

tün bir gün, olduğu yerde yatıyordu ve şayet zavallı adam bir cumartesi günü ölmeye kalkarsa, cesedi pazartesiye kadar öylece kalıyordu, çünkü Tanrının günü olan pazarları çalışılmıyordu. Bununla birlikte, muhafızlara biraz para vermeniz, ondan çabucak kurtulmanız için yeterliydi: ceset, iki tekerlekli bir arabanın üzerinde Hôtel-Dieu hastanesinin mahzenlerine götürülüyor ya da gizlice Seine'e atılıyordu.

"Ve kral burada oturuyor!"

"Hayat budur," dedi Franz-Eckart. "Senin görmediğin hayat. Temel eğitimini alıyorsun işte."

Jeanne, Ciboulet, Guillaumet ve Sidonie'ye ziyarete gitti. Ciboulet romatizma yüzünden ayağını sürüyordu, Guillaumet yaşından ötürü işleri oğluna ve kızına devretmişti, artık pek net görmeyen Sidonie ziyaretçisini tanımamıştı ilkin. Sonra, Saint-Séverin mezarlığına gidip, Barthélemy'nin mezarı başında dua etti Jeanne.

Kilise hizmetlisine ilk kocasının ruhu rahat etsin diye yakacağı mumun parasını öderken, Paris'e ne yapmaya geldiğini sordu kendi kendine. İşi tamamlanmıştı: François yeniden evlenmiş, Déodat ve Jacques-Adalbert dünya evine girmişti. Franz-Eckart en nihayet işe benzer bir şey bulmuştu. Kumaş imalathanesi, bankerlik, armatörlük ve sigortacılık işleriyle ailenin mal varlığı sağlama alınmış, çeşitlendirilmiş, savaşlar ve prensler arası çatışmalardan korunmuştu. Artık sadece Joseph kalmıştı başgöz edilecek.

Tepsiye dikmeden önce mumu yaktığı sırada, bakışı, aziz Antoine sunağının yanında yerde yatan bir paçavra tomarına takıldı. Basit bir dua mırıldandı: "Burada aşağıda beni mutlu ettiğin gibi mutlu ol yukarıda." Pılıpırtı yığını kımıldadı. Ortaya bir yüz çıktı. Bir yüz mü? İçinde bir burnun, iki gözün ve altta bir

yarığın ayırt edilebildiği, bir çeşit pis ve buruşuk kumaş; eskiden bir kadın olan bir şeydi bu. Gözler Jeanne'a dikildi, ama ağızdan hiçbir ses çıkmadı.

O şeye sadaka verilmeli miydi? Bu içler acısı yaşam uzatılmalı mıydı? Hıristiyan iyilikseverliği, eğer bir kılıç taşınıyorsa, acılarını kısa kesmek için, onu hemen bu sefil yaratığın kalbine daldırmayı gerektirirdi.

Jeanne kılıç taşımıyordu; sadaka verdi ve: "Ölüm seni çabuk kurtarsın!" diye mırıldandı.

Ama zihinsel bir cinayet işlemişti yine de. İyilikseverlik gereği.

Tüm kral ve papaların, dünyaya egemen olduklarını ileri sürdükleri için, yargılanmadan boğazlanmayı hak ettiklerini düşünerek, kiliseden ayrıldı. Zira şayet egemenseler, bundan da sorumluydular.

Şeytanlı Göl'de ruhları görmüştü; onlar hiçbir yargılama kuruluna boyun eğmezlerdi. Ne kralın, ne de papanın otoritesini tanıyorlardı.

Sadece Kutsal Ruhun sesini duyuyorlardı. Franz-Eckart'ın bir akşam ona söylediklerini anımsadı Jeanne: XI. yüzyılda keşiş Joachim de Fiore, *Ebedi İncil* adlı kitabında, Kutsal Ruhun egemenliğinin 1260'da gerçekleşeceğini açıklamıştı. Jeanne omuz silkti. İki yüz kırk beş yıl sonra bile, egemen olan sefaletti hâlâ.

Ateşte yakılmaktan kaçan bir suçlu ya da din sapkını gibi kaçma ihtiyacı duydu. Cadix'te olsa, karşısına çıkan ilk gemiye atlardı hemen, yeter ki gemi Jacques-Adalbert ve Déodat'nın görmüş oldukları o isimsiz kıtaya doğru gitsin.

Aynı saatlerde, Franz-Eckart da piskoposluktaydı.

Notre-Dame katedraline karşıdan bakılınca sağında bulunan ve mihrap bölümü yüksekliğinde olan bina aslında bir kaleydi

ve zaten muhafızlar tarafından korunuyordu.

Doğruca ölümden gelen hava akımlarından buz kesmiş olan alt salondan, lahana çorbası kokusu yayılıyordu. Franz-Eckart'ı tütsü ve lahana kokularının birbirine katıştığı üst kata çıkardılar. Aziz Dominique tarikatından bir rahip, ağır kilitlerle donanmış kalın bir kapıya vurdu. Yine aynı tarikattan başka bir rahip kapıyı açıp, ziyaretçiyi geniş bir salona aldı. İçeride, şişe geçirilmiş üç imansızın birden kızartılabileceği kadar büyük şömineden yayılan, tatlı bir sıcaklık hâkimdi. Ocak çengelinin ucunda, demir bir kap mırıldanıyordu; Latince dualar okuyordu kuşkusuz.

Franz-Eckart, bir süre bekledikten sonra, piskoposun huzuruna kabul edildi.

Etienne de Poncher, lal rengi damasko kumaş kaplı bir masanın önünde oturmuştu. Masanın üzerinde abanoz ağacından yapılmış, altın işlemeli bir haç vardı. Haçta, bir fildişi heykelcik kıvranmaktaydı, yüzkarası tahtaya çivilenmiş çıplak bir adam: İsa.

Piskopos başını kaldırdı; boynu ve çenesi iç içe geçmişti. Üstte, yumurcak gamzeleriyle eşilmiş, gelincik gözleri, narin bir burun ve nükteci bir ağızla donanmış, pürüzsüz ve dinç bir yüz yayılıyordu. Tüm bunların tepesinde dörtgen bir başlık bulunuyordu. Koca göbeğinden, Etienne de Poncher'nin oruçla yıpranmadığı sonucu çıkarılabilirdi.

Yüksek rütbeli papaz elini uzattı; Franz-Eckart altın bir halkaya yerleştirilmiş ametist taşını öpmek için eğildi. Dominiken rahip bir hareket bekledi; Poncher onu yaptı; dik bir koltuk ileri sürüldü. Ziyaretçi orada azarlanmak için bulunmadığından, oturabilirdi.

"Görüyorum ki tepe tıraşınız yok," diye belirtti Poncher. "Yani papaz değilsiniz, öyle mi?"

"Hayır, monsenyör."

"Kutsal Kilisemizin himayesi size bazı rahatlıklar sağlardı."

Ve sizin sıkıdenetiminize açardı beni, diye düşündü Franz-Eckart.

"Sizin ya da sizinkilerin, Kardinalimiz Georges d'Amboise'la bir sorununuz mu oldu?"

"Hayır, monsenyör."

Poncher başını salladı.

"Ona yönelttiğiniz uyarı iyiliksever bir ruh tarafından mı dikte edildi, öyleyse?"

"Evet, monsenyör. Daha doğrusu, göksel görünümler tarafından."

"*Ad limina apostolurum non it?*[1]"

"*Nec omne tulibet punctum*[2]," diye cevap verdi Franz-Eckart, başını sağa sola sallayarak.

"Bu, kişisel bir görüş değil, öyle mi?"

"Hayır, monsenyör."

"Bunu daha az şakacı bir tarzda söylemiş olsaydınız, Amboise klanını bu kadar kızdırmazdınız. *Pierre'in tahtı tahtadan değil...*"

Yüksek rahip kahkahayı bastı.

"O halde, yıldızların ifadelerine sıkı sıkıya inanıyorsunuz siz, öyle mi?"

"Şifresini çözmeyi biliyorsak, monsenyör."

"Cicero'nun itirazını bilirsiniz ama: 'Cannes savaşında ölen bütün askerlerin yıldız falı aynı mıydı yani?'"

"Mesele şurada, monsenyör. Yıldızların kaçınılmaz kararı askerler için değil, Cannes şehri hakkında verilmişti. Aynı şekilde, vebanın kırıp geçirdiği bir şehre gitmekten kaçınırsanız, tehlikeye girmezsiniz."

---

1) Havarilerin (Roma) sınırını aşmayacak mı yani?
2) (Zira) tüm oyları alamayacak.

Piskopos Franz-Eckart'ın verdiği cevabı düşündü.

"Uslamlamanız ilginç. Yani bir yıldız falcısı, Romalılara, o şehirde Anibal'e meydan okumamalarını önerirdi, öyle mi?"

"Evet, monsenyör."

"Yıldızların kararı kesin midir?"

"Öyle sanıyorum, monsenyör."

"Ya şeytan, o yıldızlara etki yapmaz mı?"

"Yalnızca Tanrı buna izin verirse."

Piskopos küçük bir çanı salladı; bir dominiken rahibi belirdi.

"İki bardak baharatlı şarap yollayın bize lütfen."

Poncher bu görüşmeden zevk alıyordu demek ki. Bir evrak yığınının altından kendi *Yıldızların Sözleri* nüshasını çıkardı ve biraz sayfa karıştırdıktan sonra, aradığı bölümü buldu. Franz-Eckart sayfa köşelerinin kıvrılmış olduğunu saptadı; piskopos kitabı zorlamıştı.

"Şu dörtlüğün anlamı nedir: '*Kusurlu kuleden sakın, haksız öğüt gölge yapar...*?'"

Bir görevli gümüş bir sürahi ve iki İtalyan bardak getirdi; bir bardağa şarap doldurup, tattıktan sonra efendisine sundu. Daha sonra da öteki bardağı doldurdu ve ziyaretçiye uzattı.

"Yıldızlarda yamuk bir kule görünüyor..."

"Piza kulesi bu!" diye bağırdı Poncher.

Franz-Eckart başını salladı ve şaraptan tattı; kaynatılmış ve tarçınla yumuşatılmıştı şarap.

"Şu *öğüt* sözcüğü 'kurul' olmasın daha çok?[1]"

"Belki de her ikisi birden, monsenyör. Ama yanılmış olabilirim."

Poncher'nin bakışları genç adamı delip geçti.

---

1) Fransızca'da *öğüt*, "conseil", *kurul* ya da metindeki anlamıyla din bilginleri toplantısı, "consile" sözcükleriyle ifade edilir.

"Bay de Beauvois, bana numara yapmayın, rica ederim. Ben size güvendim. Piza'da bir din bilginleri toplantısının yapılacağını mı söylemek istediniz?"

Franz-Eckart başıyla onayladı.

"Piza şehri Milanais'de, papalık toprakları dışında. Oysa, yalnızca papa bir din bilginleri toplantısı düzenleyebilir. Ne yazdığınızın farkında mısınız siz?"

"Elim kendi kendine yazdı, yazdıranlar da yıldızlardı."

Poncher kendine yeniden şarap koydu.

"Oğlum, Fransa Kralının Piza'da bir kurul toplayacağını bildiriyorsunuz. Bu, papayı görevden uzaklaştırmaktan başka bir şey için olamaz[1]. Son derece ciddi bir şey bu."

Franz-Eckart telaşa kapıldı; tüm bu laflar nereye varacaktı? Piskopos ona doğru eğildi; onun hakkında kötü düşünmüyordu demek ki.

"Oğlum," dedi Poncher, arkasına yaslanarak, "kitabınızın yeni bir nüshasını gönderin bana. Papa hazretleri II. Jules'e yazılmış gayet saygılı bir ithafla süsleyin onu. Ben size yazdırırım. Kitabınızı ona ulaştıracağım. Kutsal Pederimizin himayesinin gereksiz olacağını sanmıyorum."

"Tehlikede miyim?"

"Böyle bir tehlike var. Ne mutlu size ki, Georges d'Amboise'ın adamlan dörtlüklerinizi anlaşılmaz ve küstahça kehanet saçmalıkları olarak görüyorlar. Sonraki dörtlüğü okumayacaklardır."

"Kutsal Pederimiz himayesini bir yıldız falcısına bahşeder mi?"

"Sizin Hıristiyan sağduyunuzun doğruluğuna inanıyorum.

1) Piza din bilginleri toplantısı, papa II. Jules'ü dinen sapkın ilan etmek ve görevden uzaklaştırmak amacıyla, 5 Kasım 1511'de başladı. Papa da 19 Nisan 1512'de, XII. Louis'yi aforoz eden Latran din bilginleri toplantısıyla karşılık verdi. (Ç.N.)

Huzur içinde gidin. Bu arada, kendi himayem altına alıyorum sizi."

Franz-Eckart ayağa kalktı. Eğildi ve ametisti yeniden öptü.

Keskin kasım soğuğuna çıkmadan önce, tütsü ve lahana çorbası kokularının içinden geçti. Çan var gücüyle öğleni çaldı. Küçük bir kalabalığın önündeki bir platformda şaklabanlık yapanlar vardı; uzaktan, Ölümün kaval kemiği darbeleriyle sarılar giymiş bir köylüyü tepelediğini ve kalabalığın kahkahalarla güldüğünü gördü. Kasım ölüler ayıydı ve gülünç olsalar da, her tarafta en kötü ölürnlerin taklitleri yapılıyordu. Vücutlarını saran siyah giysiler giymiş soytarılar, müstehcen taklalarla kıvrılıp duruyor ve sonra sadaka istiyorlardı. Franz-Eckart şaşkın ve donmuş bir halde Dumoncelin konağına döndü. Jeanne ve Joachim ateşin başında oturuyorlar, üzgün görünüyorlardı. Joseph geldi, çok kızgındı, çünkü para vermeyi reddettiği iki köylüyle dövüşmüştü.

Jeanne, domuz yağı ve tavuk eti parçalarıyla pişirilmiş sıcak bir çorba servis ettirip, Franz-Eckart'a Paris piskoposuyla yaptığı görüşmeyi anlattırdı.

"Dün Narbonne'lu Marie, bugün Etienne de Poncher, yarın papa, bu himayelere çok seviniyorum," dedi Jeanne.

Joseph heyecanlanmıştı ve Joachim'in gözleri çok şey anlatıyordu.

"Pekala, görev tamamlanmıştır. Angers'ye geri dönelim," diye önerdi Franz-Eckart.

Buna herkes memnun oldu. Jeanne ertesi gün için bir araba ayarlamaya söz verdi. Franz-Eckart, Joseph ve Joachim'i Notre-Dame'ı ziyarete götürdü ve onları bir saatliğine orada bırakarak, Evrenin hazinelerini ve onların düzenlerinin eşi benzeri olmayan işleyişlerini hayranlıkla izleme çabasının meyvesi olan bir-

kaç dörtlük sunduğu, Hıristiyan aleminin yüce şefi ve kadiri mutlak Tanrının yeryüzündeki temsilcisi, Çok Kutsal Peder papa İkinci Jules'e yazacağı ithafı dikte ettirmeye gitti.

İşini bitirdikten sonra, kararlaştırıldığı gibi, sunağın önünde babası ve oğluyla buluştu. Katedralden çıkışta, her üçü de titredikleri için, bir meyhanede sıcak şarap içmeye gittiler. Joseph Notre-Dame'dan bahsediyordu:

"Taşlar uçuyor sanki."

Franz-Eckart gülümsedi. Evet, koca binayı inşa etmiş olan işçiler taşı hafifletmişlerdi; uçuyordu.

Notre-Dame Adası'nın güney kıyısı boyunca yürüyüp, kışın buzlarından önceki son yüklerini doldurup boşaltan mavnaları seyrettiler: taşlar, tuğlalar, yakılacak odun, kereste, araba tekerlekleri, kiremit kasaları, şarap fıçıları, beze sarılı kumaş parçaları.

"Buranın adı Yahudi Adası'ydı eskiden," dedi Franz-Eckart. "1314'de, Tapınak Şövalyeleri tarikatının yüce efendisi Jacques de Molay ve tarikatın Normandiya *komandörü*[1] Gaufrid de Charney, Yakışıklı Philippe ve papa Beşinci Clément'ın birlikte verdikleri emirlerle, canlı canlı yakıldılar burada."

Oğlan ve dedesi ürkmüş bakışlarını çevrelerinde gezdirdiler.

"Jacques de Molay, odun yığınının üzerinde, kral ve papaya Tanrının mahkemesi önünde randevu verdi. Birkaç ay sonra, her ikisi de öldüler."

Joseph titredi.

"Suçları neydi?"

"Fazla zengin ve fazla erdemliydiler."

Joachim bunu lanetlediğini ifade eden bir hareket yaptı. Franz-Eckart onlara Tapınak Şövalyelerinin hikayesini anlattı. Sonra, Dumoncelin konağına dönmek üzere yola koyuldular.

---

1) Commandeur: şövalyelikte bir aşama. (Ç.N.)

Şafakta, sabırsızlıkla arabaya atladılar ve arabacının kamçısı atları sarstığı zaman, sevinçten yürekleri hopladı. Gören, kaçak sanırdı onları.

İnce bir kar Saint-Jacques kapısını tozduruyordu. Giriş vergisi tahsildarlarının yüzleri soluk, burunları kırmızıydı. Salata, buğday çuvalları, kümes hayvanı kafesleri, sucuk ve jambon balyaları, tereyağı, peynir ve süt ürünleri kapları, şarap fıçıları, baharat torbaları taşıyan arabalar geçidi tıkamışlardı. Tüm bunlar, hiç doymayan bir deniz canavarına verilen haraç gibi, Paris'in karnına gidiyordu.

Palaiseau, Chevreuse, Dampierre, Rambouillet... Nogent-le-Rotrou'da mola verdiler.

"İçimde taştan dallar oluşuyor sanırım," dedi Jeanne, Franz-Eckart'la yalnız kaldıklarında.

Genç adam onu kollarının arasına aldı ve uyudu.

28
HÖDÜKLERDEN UZAKTA

*

20 Mayıs 1506'da Kör Orospu, bir kez daha, sırrını kendine sakladığı eşek şakalarından birini yaptı. Christophe Colomb, Eski Kastilya'nın ortasında, Valladolid'de, yalnız, kör, çıldırmış ve varını yoğunu yitirmiş, alacaklıları hariç hemen hemen herkes tarafından unutulmuş olarak öldü. Aynı gün, Cadix limanı tersanesinde, Yeni Dünya Ticaret ve Denizcilik Şirketinin *Ala de la Fey*, yani "İnancın Kanatları" gemisi, kaygı verici gıcırtılarla payandalarının üzerinde kaydı ve rahibin tatlı suyla yapmış olduğu vaftizden sonra, muhteşem bir köpük demeti içinde tuzlu su vaftizini oldu. Gemi, kurum satar gibi kalkık kıçı ve henüz dikilmemiş ve pruvaya çevrilmiş olan mizana direğiyle, görünmez bir ata biner gibi durup, sakin sakin ufka baktı. Ne korku belirtisi gösteriyordu, ne de gözüpeklik. Cömert bir güneş altın paralarını suyun yüzeyine saçıyordu. Rıhtımdaki yüz kadar insan, Akdeniz'in pırıltılarında hiçbir şeye aldırmadan sallanan gemiye baktılar: Ferrando, erkek kardeşi Tanzio, oğulları Pier-Filippo, Gian-Severo ve karısı Angèle Sassoferrato, Jeanne, François, Odile, Jacques-Adalbert, Simonetta ve Franz-Eckart de Beauvois, amcası Déodat, onun eşi Yvonne ve Joseph de l'Estoille, Joachim Hunyadi, bir düzine çocuk, bir grup İspanyol ve Cenovalı yatırımcı, tersane şefi, marangozlar ve kalafat işçileri, bir rahip, bir keşiş çömezi ve işsiz güçsüzler.

Alkışlar yükseldi. Korkunç ve kulak tırmalayıcı bir gürültü demir atılmış olduğunu haber verdi.

Bir görevli, geminin kıçına, İspanya'nın Çok Katolik Kralının bayrağını çekti.

Şişeler tezgahın üzerinde bekliyordu: içki içildi.

Bir geminin suya indirildiğini görmek, bir çocuğun doğduğunu görmek gibidir. Başka bir hayat başlar. Başarılı olacak, diye düşünür anababaları.

Colomb'a onca alaya malolmuş olan sömürge bürosu Casa de Contratacion tarafından kiralanan *Ala de la Fey*'in ilk görevi, tahtın yöneticileri ve onların eşleriyle birlikte bir de Cenovalı armatörü Hispañola'ya götürmek olacaktı.

Testereler, tokmaklar, çekiçler, çivi torbaları, burgular, oyma kalemleri, halatlar ve daha bir sürü alet edevatla donanmış bir kayık dolusu marangoz, geminin donanımını yerleştirmeye gitmek için hazırlanıyordu. Jeanne onlara katılmak istedi. Ferrando ona eşlik etmeyi ihtiyat açısından gerekli gördü. Franz-Eckart teknenin neye benzediğini merak etmişti. Joseph de öyle. Sonra Simonetta, Yvonne, Pier-Filippo ve elbette ki sabırsızlıkla tepinen çocuklar... Kısacası, ilk olarak marangozların yollanmasına ve sonra sandalın geri dönüp, tüm bu insanları götürmesine karar verildi.

Ziyaretçilerin sırası geldiğinde, dengelerini yitirmek korkusuyla çığlıklar atarak, köprüye tırmandılar.

Jeanne, sanki kumandayı kendisi almak durumundaymış gibi, gemiyi dikkatle inceledi. Arka köşkü dolaştı, çanın bulunduğu gözetleme kulesine çıktı, ellerini dümene koydu, ön kasarada bir tur attı, denizcilerin ve misafirlerin mekanlarını tanımak için, kireçlenmiş dizine karşın dik merdiveni indi, hamağın ne olduğunu ve nereye asıldığını anlattırdı ve ambarları denetledi.

Jeanne Parrish Normandiyalı kanına yeniden kavuşuyordu.

"Iyi bir gemi bu," dedi, sanki bir geminin ne olduğunu bilirmiş gibi. Franz-Eckart şaşırmıştı. Arkadan ne geleceğini tahmin edebiliyordu.

Geç vakit, bir liman lokantasında akşam yemeği yendi. Balık çorbası, yaban havucu ve yumurtalı balık kızartması yiyip, tüm bunları sert ve kokulu Endülüs şarabıyla ıslattılar. Yemekten sonra, müzisyenler geldiler, çalgılarını çalıp, şarkılar söylediler. Jeanne, aniden en tizlere çıkabilen bu boğuk seslerin söylediklerinden hiçbir şey anlamadı, ama bir öfke ve yumuşaklık karışımıyla, kadere meydan okumayı yücelttiklerini tahmin etti. Onlar şarkılarını bitirir bitirmez, çiftler oluştu ve sokakta, lokantanın önünde dans ettiler. Kadınların kendi etraflarında dönüşleri ve ayaklarını yere vuruşlarındaki çeviklik ve neredeyse yılan gibi kıvrak ritimden büyülenerek seyretti onları Jeanne. Bağ çubuğu gibi kuru bir adam olan tersane şefi onu dansa davet etti. Jeanne gülmekten kırılıyordu. Her ne kadar yirmi yaş genç gösterse de, yetmiş bir yaşındaydı. Ama yalnız Franz-Eckart'a değil, herkese yeni bir sürpriz yaparak, adamla dansa kalktı. Çok iyi dans ediyordu. Bel hareketleri ve ayak vuruşlarında becerikliydi. Alkış aldı. Onu izleyen Joachim elleriyle bacaklarına vuruyordu. Sonunda Joseph de kalkıp dans etti.

Kavalyesi Jeanne'ı yerine geri getirince, Joachim onu kollarının arasına alıp sıktı. Ağlayarak öptü onu.

Cadix bir şenlikti.

Gece han korkunç derecede gürültülüydü. İspanyollar hayatın uyuyarak israf edilemeyecek kadar kısa olduğuna inanır gibidirler; bu yüzden geceyi kısaltırlar. Güneşin köpekler için bile fazla sıcak olduğu vakit, bir iki saat serinlikte düşünmeye çekilirler ve bazen uyuyakalırlar, ki bu insancadır. Jeanne da öyle yaptı.

Ertesi gün, *colacion de mediodia*'da, bunu duyunca şaşkınlık-

tan donakalan Ferrando'ya, bir gün önce Franz-Eckart'ın tahmin etmiş olduğu şeyi açıkladı:

"Ben gidiyorum."

Herkes nereye gideceğini anlamıştı.

"Jeanne..." dedi Ferrando.

Franz-Eckart gülümsedi. Her ikisi de Jeanne'la tartışılmayacağını biliyorlardı.

Ferrando bir yudum içti. Joseph büyükannesinin boynuna atıldı.

"Fırtınalar...," diye itiraz edecek oldu Ferrando.

"Bir denizci kızının denizde ölmesinden daha doğal ne olabilir?" diye karşılık verdi Jeanne.

"*Locura!*" diye bağırdı şirket görevlisi.

"Dört yolcu olacağız," dedi Jeanne.

"Dört mü?"

"Franz-Eckart, Joachim, Joseph ve ben."

Joachim uzun ve tatlı bir bakış attı ona.

"Yeterince insan kiri gördüm ben, yeterince kin soludum, yılansı ihtirasların gevezeliklerini yeterince duydum, namussuzluğun yapışkan avuçlarına yeterince dokundum!" diye açıkladı Jeanne, Franz-Eckart'a. "Yeterince ağladım ve mezarlık otlarını çiğnedim! Macar ulaklardan ve kardinal d'Ambroise'ın maşalarından bıktım usandım! Ejderha bokları görmek ve etobur çiçeklerin kokusunu içime çekmek istiyorum! Taçsız vahşiler ve kardinalsiz şehirler görmek istiyorum! Bana tanınmamış meyveler getiren çıplak ulaklar görmek istiyorum!"

Ala de la Fey 10 Haziranda yola çıkıyordu ancak; bu durum, Angers'ye geri dönüp, uzun bir ayrılık için hazırlanmaya zaman bırakıyordu.

Cadix'e ayın dokuzunda, öğle vakti geri geldiler.

* * *

Gemide beş kadın vardı: bir Cenovalı, üç İspanyol ve Jeanne.

Jeanne hariç hepsi, yola çıkmalarından itibaren, deniz tutmasının kurbanı oldular. Bazen yeşil, bazen sarı bir renkte, kaptanın kamarasındaki divanda yatıyorlardı. Jeanne, bayan Contrivel'in anasorulu liköründen bir kadeh içirip, güverteye çıkmaya razı etti onları. Esinti ve ufkun manzarası kadınlara iyi geldi. Ayrıca, karadayken bile dengelerini tehdit eden topuklu ayakkabı ve çoraplarından vazgeçmelerini de sağladı. Ve akşam yemeği saati geldiğinde, anneleri olabilecek yaştaki bir kadın kadar zinde olmamaktan utanarak, güvertedeki odunla ısınan fırının çevresinde dört döndüler. Domuz eti parçaları ve yağıyla pişen bakla çorbası kazanını yerinde tutmak için en az bir kişi gerekiyordu. Jeanne çorbayı iki günlük yapmayı ummuştu; bir kaşık bile kalmadı geriye. Ertesi gün, iki misli büyüklükte bir kazan seçti. Tayfalar buna hayret ettiler, kaptan da.

Bundan pek ürken kadın yolcuların tersine, hamakta uyumak Jeanne'ı rahatsız etmedi. Ama ayakyolunu görünce, hep bir ağızdan haykırdılar, zira kıçlarını ve diğer organlarını cümle aleme sergilemeleri gerekiyordu. Ve içlerinden hiçbiri yanında lazımlık getirmeyi akıl etmemişti! Utançtan kiraz gibi kızardılar.

Cenovalı kadın ishal oldu: Jeanne ona bir gün boyunca bakla suyu ve beyaz kil perhizi uyguladı ve tedavi etti.

Kaptanın adı Elmiro Carabantes'di. Üçüncü gün, Jeanne'a *La Capitana* adını taktı. Jeanne sık sık arka köşke, kaptanın yanına gidiyordu. İkinci kaptana, usturlabın nasıl kullanıldığını anlattırdı, hem de İspanyolca. Yedinci gün kaptan, şaka olsun diye, Jeanne'dan bulundukları yeri belirlemesini istedi. Gayet doğru bir şekilde yaptı bunu, Jeanne. Kaptanın ağzı açık kaldı.

"*Se jo no tenea mujer a casa, me esposario esa dama!*" dedi, yar-

dımcısının ve gülümseyen tayfalarının yanında.

"*Y que podria usted hacer pejor, porque jo soy hija de marinero!*" diye karşılık verdi Jeanne, şakayla.

Franz-Eckart buna çok şaşırmıştı. Jeanne İspanyolca öğrenmişti, hem de Kastilya aksanıyla konuşuyordu onu!

Joseph de daha az şaşırtıcı değildi: üçüncü gün Franz-Eckart, mizana direğinin babafingosunda, hava sertleştiği için büyük yelkeni istinga eden bir gemiciye yardım ederken gördü onu; sonra da güvertede, tayfalarla sucuk, koruk suyu ve kuru ekmeği paylaşırken.

Ne demeli? Jeanne de l'Estoille fırtınaya dönüşmüştü. Kimilerini ağırlaştıran yaş onu hafifletmişti. Kuşların başka yerlerden gelen büyük rüzgarları yakalayıp, canlı yelkenliler gibi kendilerini sürüklenmeye bıraktıkları yükseltiye ulaşmıştı. Franz-Eckart hayatını onunkiyle birleştirmişti; karada, insanların arasında, ihtiyatla silahlanmıştı, tıpkı evlere yaklaşınca tutum değiştiren eski arkadaşı tilki gibiydi. Ama toplumun tuzaklarından uzakta, kendini akıntıda Jeanne'ın aldırmazlığıyla sürüklenir halde bulmuştu. Her ne kadar zaten doğal olarak genç olsa da, daha da gençleşmişti. Gündüzleri, ayaklarının altındaki geminin sallantısının, yelkenlerin şaklamasının ve güverteye vuran dalga serpintilerinin sertliğinin, geceleriyse, hamağın hareketi onu beşik gibi sallarken, *Ala de la Fey*'in baş kıç vurmaları ve yalpalarının ritmine uyan gıcırtı ve çatırtıların tadını çıkarttı.

Yola çıkalı on beş gün olmuştu ki, batı-güneybatı yönünde, yirmi üç derece kuzey enleminde, günbatımından sonra hava birdenbire soğudu ve rüzgar döndü. *Ala de la Fey*, çılgınca bir dalgalanmanın üzerinde sıçrayan ve altı arıştan[1] derin çukurlar kazan, kudurmuş bir kısrağa dönüştü. Jeanne, Ferrando'nun

1) Dirsekten orta parmağın ucuna değin eski bir ölçü. (Ç.N.)

önerisi üzerine satın almış olduğu kalın ve yağlı bezden yapılmış kaputu almaya koştu ve kendini arka köşkün bir duvarına yapışmış halde buldu. Islak zeminde dengesini yeniden bulmak için çırpınırken, ayağı bir halat tomarına takıldı, az daha düşüyordu.

Bu sırada, korkunç bir yıldırım dünyada iki yüz metrelik bir yarık açtı, göğün kılıcı okyanusu gebertmeye kararlıydı. O şimşeğin ve art arda çakan diğerlerinin gürültüsüne, tayfaların çığlıklarına, serenlerde ıslık çalan rüzgar sesine, geminin çatırtı, gıcırtı ve iniltilerine, böğürmelere ve dalgaların homurtusuna, tokmağı tuhaf bir şekilde güvenlik bileziğinden kurtulmuş olan ve kendi kendine alarm çalan gemi çanı da katıldı. Ve kadınların ulumaları!

Tayfalar, sendeleye sendeleye, kendilerini direklere bağlıyorlardı. Franz-Eckart, bunu kendi istemese de, güverteyi baştan başa geçti ve tam küpeşteden aşağı uçacakken, son anda bir tayfa tarafından yakalandı. Güvertede dikey halde durabilmek için bacaklarını açmış olan Jeanne şaşkınlıktan donakalmıştı.

Zor bir zaman yaşandığı yetmiyormuş gibi, paniğe kapılmış olan öteki dört kadını da düşünmek gerekiyordu.

"*Capitana!*" diye bağırdı Carabantes. "Gidip kadınları emniyete alın."

Kadınların ölesiye uludukları duyuluyordu, gerçekten de.

Birini, kocasının yanına gitmeyi denediği güvertede yatarken buldu Jeanne, küpeştenin üzerinden aşan bir dalgayla sırılsıklam olmuştu. Ağlıyor ve çığlıklar atıyordu. Nihayet ayaklarının üzerine dikip, hiçbir kemiğinin kırılmamış olduğunu saptadıktan sonra, ona destek vermek ve merdivenden inmesine yardımcı olmak zorunda da kaldı. Ama bu iş sağlıklı bir erkek için bile büyük bir başarıydı. Sonunda, Joachim'in yardımıyla başardı bunu. Diğer üç kadını, kaptanın kamarasında, canlıdan çok ölü

gibi buldu. Yemek yenen bölümdeki divana yığılmış, sağa sola, öne arkaya kayıyorlar, birbirlerinin üzerine yuvarlanıyorlardı. Bu arada etraflarında, tabak, ibrik, maşrapa gibi muhtelif kalaylı kap kaçak uçuşuyordu. Arada sırada içlerinden biri tiz bir çığlık atıyor ya da korkunç bir inilti çıkarıyordu.

"Franz nerede?" diye sordu Joachim'e. "Ya Joseph? Onları da aşağı indir!"

Diğerlerinden daha sert bir sarsıntıyla dengelerini yitirerek, kamaranın içinde yuvarlandılar. Jeanne, iki kadın arasına bir erkek gelecek ve duvarlardan destek alarak tek parça bir blok oluşturacak şekilde divana oturttu hepsini. Sendeleyerek gelen iki erkek yolcuyu da aralarına yerleştirdi. Kendileri de dehşet içinde olan adamlar eşlerini avutmaya çalıştılar. Böylece, kendi hallerine bırakılan kadın yolcuların gidip duvarlara ya da başka katı yüzeylere çarpmaları engellenmiş oluyordu en azından.

Bir saat böyle geçti. Karanlığın içinde, tayfaların ayaklarının güverteyi hızlı hızlı dövdüğü duyuluyordu. Kadınlar, Jeanne ve beraberindekilerin örneğinden esinlenerek, bu felakete boyun eğmiş gibiydiler. Joseph ayağa kalktı, bir şeyler yaptı ve bunu nasıl becerdiğini kimse anlamasa da, tavana asılı bir fenerin üç mumundan birini yakmayı başardı. Mezarı çağrıştıran, titrek bir ışık kapladı kamarayı. Parlak ve ürkmüş yüzleri ve onların çökmüş hatlarını ortaya çıkarttı. Bir saat daha geçti. Sallantıların şiddeti azaldı. Üçüncü saatin sonunda, dalgalanma hâlâ güçlü olsa da, fırtına geçmişti.

Saat kaçtı acaba? Geminin saati, Ferrando'nun Nuremberg'den satın almış olduğu o değerli makine, akşamın on küsurunu gösteriyordu. Ama bu makinelerin de kendilerine göre kaprisleri olduğu biliniyordu.

Divandaki erkek ve kadın yolcular uyuşukluğa gömülmüş-

lerdi. Joseph diğer iki mumu da yakıp, güverteye çıktı. Gökteki bir açıklıktan birkaç yıldız görülebiliyordu.

"Geçti," dedi, yeniden aşağı inince. "Ve artık, her şeye karşın acıktım ben."

Franz-Eckart gülmeye başladı. Yolcular uyandılar, sersem gibiydiler. Tehlikenin geçtiğini fark edince, ayakyoluna hücum ettiler. Kadınlar yırtık pırtık giysileriyle, burunlarını çeke çeke geri döndükleri zaman, Jeanne, mideye sıcak bir şeyler girmesinin her şeye karşın iyi olacağını anladı. Bu kadınlardan hiçbiri bunu düşünecek halde gözükmüyordu.

"Joachim, gel, çorba yapacağız!"

Joachim fırını yakmakla uğraştı, Jeanne, getirmeyi akıl etmiş olduğu demetlerce kereviz, havuç ve şalgamları doğradı, domuz yağı kesti, kazanı su ve kuru ekmekle doldurdu.

Akşam saat on bir buçukta Joachim kazanı aşağı indirip, kaptanın masasının üzerine koydu. Kepçeyi bulmak sorun yarattı. Ve fırtınada her yana dağılmış olan kalaylı tabakları. Ve kaşıkları. Ve maşrapaları, zira doğal afetlerin üzdüğü ruhları güçlendirmek için şarap gerekirdi.

Ama çorbanın kokusu can çekişenleri ayaklandırdı. Ölümün eşiğinden gelip oturdular. Son kaşık çorba da yutulur yutulmaz, Cenovalı ve İspanyollardan oluşan sekiz yolcu, tıpkı Ataları Çirişotu Tarlalarını dolduran ölülerin içler acısı gölgeleri gibi, inleyerek hamaklara doğru süründüler. Sindirim, onların güç stoklarını tüketip bitiriyordu.

Ertesi gündoğumunda, Jeanne güvertedeydi. Hafif bir meltem esiyordu. Gece nöbetini tutan ikinci kaptanın yanına giderek, kaptanın kalkmasını bekledi.

"Bu fırtına yolculuğumuzu bir gün kısalttı," dedi ikinci kaptan.

Geç kalkan kadınlar, saç baş darmadağın, iki göz iki çeşme ,

Jeanne'ın kollarına atıldılar. Yeni bir bozuk havaya maruz kalmışlardı: minnettarlığınkine.

Akşam yemeğinde Carabantes, *La Capitana* şerefine iki seçkin şişe açmaya karar verdi.

"*Esa mujer, es un hombre! No, jo digo, es un caballero!*" dedi.

Ve kadehini kaldırdı. Jeanne kahkahalarla güldü. Bunlar onda eski anıları uyandırıyordu. Çok eski.

Alkışlar yükseldi.

Beş gün sonra, sabahın yedisinde, bir çığlık bütün yolcuları hamaklarından kaldırdı.

"*Tierra!*"

Kadınlar çığlıklar attılar ve hemen sonra, süslenmek, çorap ve ayakkabılarını giymek ve yeniden kraliyet yöneticisi eşi havasına bürünmek üzere aşağı indiler.

Jeanne, kralların elde etmek için çekiştikleri o siyah çizgiyi seyretti. Hispañola, küçük İspanya.[1] Yeni Dünya umurunda bile değildi. Geçen gün Franz-Eckart, Joachim ve Joseph'le Paris'i kaçaklar gibi terk edişlerini düşündü. Kaçtıkları Paris değildi aslında, Eski Dünyaydı.

Bunun nedenini anladı. İçinde masum olunan bir evren var olmalıydı.

Franz-Eckart, Joseph ve Joachim ona iyice yaklaştılar.

"Hödüklerden uzakta," diye mırıldandı Franz-Eckart.

Yanılmamış olduğunu anladı genç adam: Jeanne, uçmayı her zaman istemiş olan bir genç kızdı.

Bu gerçekleşmişti.

1) Bugün Haiti ve Dominik Cumhuriyeti arasında paylaşılmış olan ada söz konusudur.

29
MARAVEDİS[1] VE MUZLAR

*

Cennet Dünyalılarla doluydu. Ve çoğu İspanyoldu.

Yönetici Esteban de Villacer, en az iki bin kişi olduklarını söylemişti.

Liman onlarla kaynıyordu: siyah giysileri ve geniş kenarlı şapkalarıyla hemen tanınıyorlar, kararlı adımlarla adanın tek dalgakıranını arşınlıyorlardı. İspanya tahtının Colomb'un keşfine gösterdiği küçümsemeye karşın, İberik katolikleri Küçük İspanya'da etki sahibi olmak için sabırsızlanıyorlardı.

"Hintliler", yani tüm giysileri hepi topu bellerindeki peştamaldan ibaret olan ve *Indios* diye anılan çıplak ayaklı insanlar yolcuların sandıklarını sandaldan karaya taşıdıktan sonra, Santo Domingo liman başkanı başka "Hintlilere" *Casa de los Viajeros*'a, yani Yolcu Evine kadar onlara eşlik etmeleri emrini verdi.

Adayı önceden tanıyan Cenovalı tüccar Silvio Manicozzi'nin de belirttiği gibi, artık herkes bunun doğru olmadığını bildiği halde, Colomb'un Hindistan'a ulaşmış olduğuna ilişkin yanılsamasından kaynaklanan bu saçma "Hintliler" adlandırmasının kullanılmaya devam edilmesi tuhaftı. Bu "Hintliler" iki temel gruba ayrılıyorlardı: Arawaklar ve Caribeler. Birinciler üç kabileyi kapsıyorlardı, Tainolar, Ciguayolar ve Lucayolar.

"Burada, Santo Domingo'da," dedi Manicozzi, "Caribelerin

1) Eski bir İspanyol parası; kuruş, metelik. (Ç.N.)

topraklarındasınız. Adlarını ısrarla belirttiler, ama vaftiz olmamış vahşilerin kendilerini hoşlarına gittiği gibi adlandırmalarına izin verecek halimiz yoktu herhalde, öyle değil mi?"

Ve bir kahkaha attı.

"Kan dökücü oldukları doğru mu?" diye sordu karısı, korkuyla.

"Adaya ilk geldiği sefer, Colomb, yol arkadaşlarından bir düzinesini karada, La Navidad adı verilen küçük bir koyda bırakmıştı. Dönüşünde, hepsi katledilmişlerdi, onları ağırlamış olan Tainolar da keza. Çok daha fazla adamla tekrar geldiğinde, bu defa da Colomb katilleri kılıçtan geçirtip, insafına kalan az sayıda yerliyi köleleştirdi."

Kadın dehşet dolu bir çığlık attı.

"Onlara söz dinletmenin tek yolu buydu. Bunlar savaşçı insanlar. İspanyolların gelişinden önce, durmadan birbirleriyle savaşıyor, hatta birbirlerini yiyorlarmış."

Signora Manicozzi daha da tiz bir çığlık daha attı. Göründüğü kadarıyla eşinin duygularına duyarsız kalan *signor* Manicozzi şakacı bir ses tonuyla konuşmasını sürdürdü:

"Bütün yerliler köleleştirildi artık. Bu durum, bir anlamda, İspanyollar için kötü bir iş, köleler içinse bir şans."

"Nasıl yani?" diye sordu Jeanne.

"İspanyollar onları toprak işlerinde çalıştırmak istiyorlar, ama onların deyişiyle Hintlilerin canı hiç de başkaları hesabına çalışmak istemiyor. Buna karşılık, İspanyollar tarafından korunmaktan pek memnunlar, çünkü sömürgeleştirme başladığından beri, hemen hemen hiç kabile savaşı olmuyor. Tüfek ve toplara ilişkin korkunç anıları var."

Cennetin tasviri olarak, pek başarılı bir betimleme olmadı bu, diye düşündü Jeanne.

"Ne satın almaya geldiniz, buraya?" diye sordu adama.

"Satın almak mı? Buradan mı? Satın alınacak hiçbir şey yok burada! Onlara kumaş ve incik boncuk satmaya geliyorum ben! İğne iplik! Çizmeler! Araba tekerlekleri. Taraklar. Çiviler. Mumlar. Çakmaktaşları. Baltalar. Geminiz benim mallarımla yüklüydü. Bu adada hiçbir şey bulunmuyor."

"Peki geceyi nerede geçireceğiz?" diye sordu Franz-Eckart.

"Kendinize uygun bir ev bulana kadar, liman başkanının bizi yolladığı *Casa de los Viajeros*'ta kalmaktan başka çaremiz yok."

Güneş kafaları ısıtmaya, tenler nemlenmeye başlamıştı.

Köleler tarafından çekilen bir tür iki tekerlekli arabaya çömelmek dışında, Yolcu Evine gitmenin tek yolu yürümekten geçiyordu; adada ne eşek bulunuyordu, ne de at. Tekerlekler vardı ya, daha ne olsun!

"Nasıl oldu da, buraya at getirmek düşünülmedi?" diye sordu Jeanne, karısıyla birlikte aynı hana giden Villacer'e.

"Tabii ki düşünüldü, ama vali için İspanya'dan getirtilen altı attan sadece üçü yolculuktan sağ çıkabildi. Onlardan biri de delirip dağlara kaçtı. Ve bir daha böyle bir şeye kalkışılmadı. Atın tanesi kırk ekü..."

"Peki ya eşek?"

"Yerliler var olduğuna göre, eşeği ne yapacağız?" diye cevap verdi Villacer, hafifçe gülümseyerek. "Eşekler de yolculuğa daha dayanıklı değillerdir zaten."

Bagajlar insan eşekler tarafından çekilen arabalara yüklendi. Fazlasıyla acı çekmiş olan Cenovalı ve İspanyol kadınlar araçlara yerleşirken, Jeanne yolu yayan katetmeye karar verdi. Toprağa basmaktan çok mutluydu. Yol arkadaşları da onun gibi yaptılar.

Hedefledikleri yere, yani toz toprak içindeki büyük ve geniş bir kulübeye vardıklarında, ağlamaklı yerli kadınların habire sü-

pürdükleri terası bakışlarıyla kucakladı.

Hancı Fransızlara iki oda verdi. Duvarlarda bir sürü kertenkele dolaşıp duruyordu. Yorgunluktan bitkin düşmüş olan Jeanne ve yanındakiler, dört haftadan beri ilk kez yatağa uzandılar. Bu süre zarfında tavşan uykusu uyumuşlardı. Sürpriz: saman olmadığı için, şilteler palmiye yapraklarıyla doldurulmuştu; en ufak bir harekette, cehennem hışırtıları çıkarıyorlardı. Dahası, hava ısırgan ruhlarla doluydu, bataklıkların her zamanki kemancı sivrisinekleriyle değil, virgül büyüklüğündeki sessiz ve kanatlı yılanlarla.

Bir siesta yapmayı düşünmüşlerdi: şafak vakti, keyifsiz bir halde uyandılar. Jeanne ve Franz-Eckart, Joseph ve Joachim'le terasta buluştu. Kuş şarkıları selamladı onları. Güneş çok hızlı doğdu, zira Ekvatora yakındılar. Genç bir Caribe kızı, esmer ve narin bir peri, tuhaf besinlerle dolu bir tepsi getirdi yolculara. Tepesi kesilmiş asma kabaklarından başka bir şey olmayan kocaman meyvelerin içinde açık renkli ve tatlımsı bir su, erkeklik organı biçimindeki sarı meyveler, tuhaf kabuklu ve kavun kadar büyük başka meyveler ve ekmek yerine, yeşil peksimetler. Terastan bir İspanyol geçiyordu; Jeanne ona seslenip, bu yiyeceklerin ne olduğunu sordu; birincisinin adı Hindistanceviziydi, ikincininki muz, üçüncününkiyse "kılıç elması", *manzana de spada*, ya da *Indios*'ların deyişiyle ananastı. İspanyol, Jeanne'ın muzu tanımamasına şaşırmış görünüyordu, zira Afrika'dan gelen bu meyveye Cadix ve Sevilla pazarlarında sık rastlanıyordu. Süt yok mu? diye sordu Jeanne. Hiç yoktu, çünkü adada sadece üç tane olan ineklerin üretimi valiye ayrılmıştı. Ya ekmek? O da yoktu, zira İspanya'dan buğday getirilmiyordu.

Yıkanmak için tatlı su hakkındaki sorular Caribe kadınını pek şaşırttı. İspanyolca konuşuyor muydu acaba? *Si, Señora.*

Ama görünüşe göre, yolcular yıkanmıyorlardı. Doğal ihtiyaçlara gelince, çalılıklarda hallediliyordu! Bir süre geçtikten sonra, on dakikalık mesafede bulunan bir pınarı tarif etti kız, nihayet. Önemli bir keşifti bu: küçük bir şelale akıyordu orada. Saf ve mükemmel bir mutluluk: yolcular tenlerini, tuhaf bir şekilde okla balık avlayan anadan doğma Caribe çocukları eşliğinde, yukarıdan dökülen billur suların altında dinlendirdiler.

Yolcu Evine geri döndüklerinde, valinin bir görevlisi, adaya yeni gelmiş olanların orada bulunma nedenleri hakkında bilgi aldı. Sadece Jeanne İspanyolca konuşuyordu. O ve yanındakilerin Hispañola'yı gezip görmeye gelmiş oldukları cevabını verdi adama. Açıklama olarak, bundan daha kuşkulusu düşünülemezdi. Gemideki İspanyollardan ikisi, Esteban de Villacer ve Gonzalo Bracamonte müdahale ederek, hararetle, o insanların *Ala de la Fey* gemisinin sahibi olduklarını açıkladılar. Ha iyi, hanımefendi malını gözetmeye gelmişti, işte bu güven vericiydi. Görevli, rapor vereceğini bildirdi ve Jeanne'dan, ertesi gün, "durumunu düzene koymak" için, Casa de Contrataion'a gelmesini rica etti.

"Biz size eşlik ederiz," dedi iki İspanyol.

Deniz yolculuğundan beri, onlar da, eşleri de Jeanne'a karşı içten bir minnet duyuyorlardı.

"Kraliyet memuru sayesinde bir ev edinirsiniz," diye ekledi Bracamonte.

Açıkça belirtildiği gibi, bir ev edinilmesi prensibi bile, başka kavramlarla da olsa, mevki meselesini gündeme getiriyordu. Hispañola'da ne kadar kalmayı düşünüyordu ki, Jeanne?

"Hep!" diye bağırdı, o tuhaf dünyadan büyülenmiş olan Joseph.

"Ne yapmak istiyorsun?" diye sordu Franz-Eckart, Jeanne'a.

"Hayatımda ilk kez, bunu bilmiyorum," diye cevap verdi Je-

anne. "Zorunlulukların baskısında kalmamak bir mutluluk değil mi? Yarım yüzyıl kendimi benimkilere adadım. Onlar hayatlarını kurdular. Biraz da görevler olmadan yaşamak istiyorum."

Gün gezintilerle geçti. Ada dağlıktı ve bitki örtüsü Jeanne'ın hayal edebileceğinin tümünden daha zengindi. Bazı ağaçların tek bir yaprağı bir kayık tabak kadar büyüktü, sanki göğe ulaşmak ister gibi duran gövdelerini kaplayan sarmaşıkların üzerinde her an tanınmamış ve muhteşem çiçekler açılıyor gibiydi. Acayip acayip gıdaklayan bilinmedik kuşlar vardı, kırmızılar, sarılar, küstah ve dostaneydiler.

"İşte Hindistancevizi ağaçları!" diye haykırdı, meyvelerinden birini koparan Joseph.

Önlerinde, direkleri düzensiz olarak yerleştirilmiş bir katedral, kumsala kadar uzanıyordu. Olgun meyveler ayaklarının yanında yatıyor, ötekiler yukarıda kızarmaya devam ediyorlardı. Safir kadar berrak bir deniz, soluk altın rengi kumsalı yalayarak, ötelere uzanıyordu.

Yedi yıl kadar önce ada keşfedilmiş ve sömürgeleştirme başlamıştı: Tepenin yamacında, subasmanları taştan yapılmış, üzeri palmiye dallarıyla örtülmüş teraslarla çevrili iki ev ayırt ediliyordu. Alt taraflarında muz tarlaları vardı.

Çığlıklar kafalarını çevirmelerine yol açtı. Yüksek otların üzerinden bir kol kalkıp, bir kamçıyı şaklattı. Beyaz bir kol. Kamçılanan varlık görülmüyordu, ama kuşkuya yer yoktu: bir *Indigo* olmalıydı, başka ne olacaktı ki? Kamçı darbelerini bağırmalar izliyordu. İspanyolca bağırmalar. Biri dayak atıyor ya da cezalandırıyordu, bunun ne önemi vardı ki?

Sömürgeleştirme.

Bu olay gezintinin keyfini kaçırdı. Dördü beraber, topraktan çıkan nemli sıcağın içinde, Yolcu Evine geri döndüler. Joseph

üstünü çıkarmıştı. Ekşimtırak bir çan, ezgisini kor gibi yanan manzaraya yaydı. Demek ki bir kilise vardı.

Sabahki genç Caribe kızı gelip, bir *colaction* isteyip istemediklerini sordu. Jeanne, İspanyolca, ne önermiş olduğunu sordu ona, yavaşça. Genç kadın şaşırarak baktı.

"Izgara balık," diye cevap verdi. *Con palta y sara.*

Palta y sara? İki kere tekrarlattığı halde, hiçbir şey anlamamıştı Jeanne. Taino gülmeye başladığı için, o da güldü.

"*La palta es la pera de manteca.*"

Tereyağı armudu; burada da görüldüğü gibi, açıklamalar sık sık sadece açıklayan kişi için geçerli oluyordu.

"*Y el sara es lo trigo indio.*"

Hint buğdayı. Hadi yiyelim bakalım, şu *con palta y sara*'dan.

Caribe kızı, bir saat kadar sonra, elinde büyük bir tepsi, bol miktarda yemek ve üç tane İspanyol işi porselen tabakla geri geldi.

"*Palta*," dedi, armuda benzeyen, ama kabuğu sert, içi açık yeşil olan, büyük çekirdekli meyveleri işaret ederek.

Sara ya da hint buğdayına gelince, tanıdık hiçbir şeye benzemiyordu: her birinde yirmi kadar iri tane bulunan, parmak uzunluğundaki başaklar kızartılmışlardı.

Jeanne ve beraberindekiler çatallarını çıkardılar. Taino kızı bu aletlere pek şaşırdı.

Franz-Eckart, Joseph ve Joachim'in meraklı bakışları altında, tereyağı armudunu tattı Jeanne.

"Sahiden de çok hafif bir tereyağına benziyor," dedi.

Bir hint buğdayı başağı alıp kemirdi.

"Yumuşak ve iri buğday gibi."

Balık harikaydı. Caribe kızı bir şişe İspanyol şarabıyla maşrapalar getirdi. Şarabın tuhaf bir tadı vardı: tatlımsı sirke tadındaydı.

Yarım saat sonra, tepsinin üzerinde, balık kılçıkları, tereyağı armudu kabuk ve çekirdekleri ve hint buğdayı eşeleklerinden başka bir şey kalmamıştı. Herkes yemeğin gayet leziz olduğu konusunda hemfikirdi. Yatağa kadar ayaklarını sürüye sürüye gittiler.

"Ya Cennet?" diye sordu Jeanne, uykulu bir sesle, "o nasıl acaba?"

Akşam yemeğindeki besinler yolculara aşina geldi: süt domuzuna benzeyen, ama Bracamonte'nin açıkladığına göre, Hindistan domuzu –yine Hindistan– adı verilen vahşi bir hayvana ait et parçaları sunuldu. Ayrıca, sebze olarak siyah bakla ve havada değil toprağın altında yetiştiği anlaşılan, unlu ve şekerli bir meyvenin –*patatas* dolces– dilimleri... Şarap öğlen içtiklerinden daha iyi değildi ve *señor* Villacer ile karısı, yerlilere özgü içkiler olan ananas ya da palmiye şarabını önerdiler. Suyla karıştırılan ve karşılığında içenin zihnini bulandıran sert likörlerdi bunlar.

Yolcu Evinde bir satranç takımı vardı. Jeanne ve Franz-Eckart, Joseph ve Joachim'i terasta, yağ lambalarının ışığında satranç oynamaya bırakarak, erkenden odalarına çekildiler. Jeanne, dev sivrisineklerin bile bozamadığı derin ve yapışkan bir uykuya daldı. Gömleğiyle yüzünü korumayı iyi akıl etmişti.

Eresi gün, Casa de Contratacion'a gitme vakti geldi. Villacer ve Bracamonte Jeanne'a eşlik ediyorlardı, Franz-Eckart da katıldı onlara. Kraliyet memuru bıyıklı, çatık kaşlı ve pek havalı bir gençti; o Fransızların orada ne aradıklarını sordu yeniden. Jeanne aynı açıklamaları tekrarladı. Villacer ve Bracamonte, korkunç bir fırtına sırasında eşlerinin ve diğer hanımların güvenliğini sağlamış olan armatör hanıma coşkulu övgüler düzdüler. Memurun deniz yolculuğunun yankılarını duymuş olduğuna kuşku yoktu, ama daha önce hiçbir kadın armatöre, dahası kendi

gemilerine binen ve *La Capitana* diye anılanına rastlamamıştı.

"*Ala de la Fey*'in sahibi misiniz?" diye sordu, inanamıyormuş gibi.

"Bayan Baron de l'Estoille'in kurmuş olduğu şirketin şantiyede inşa edilmekte olan dört gemisi daha var," diye belirtti Bracamonte.

Olur şey değildi bu! Kraliyet memuru bıyığının ucunu kıvırdı ve kurum satmaktan vazgeçmek durumunda kaldı. Hatta kibarlaştı.

"Varlığınız bize büyük bir onur verdi," dedi.

Jeanne ve beraberindekiler ticaret yapmaya mı gelmişlerdi? Hayır, diye cevap verdi Jeanne, İspanya Kralının Avrupa'da herkesin konuştuğu yeni topraklarını görmeye gelmişlerdi ve bu yeterliydi.

Hispañola'da sürekli mi kalacaktı?

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Jeanne. "İşlerim ve ailemin büyük bölümü Avrupa'da. Hispañola'nın çekiciliği beni ne kadar burada tutar, bilemem."

Memur düşünür gibi yaptı, bir katip çağırdı ve sonuç olarak, bayan Baron de l'Estoille'a Casa Nueva de San Bartolome'yi tahsis etmeye karar verdi. Villacer ve Bracamonte başlarını salladılar ve Jeanne'a dönerek, orasının valinin kendi evinden sonra adanın en güzel evlerinden biri olduğu konusunda güvence verdiler; denize bakan on beş odası vardı ve Santo Domingo limanından uzakta değildi. Hizmetinde, yarısı kadın olmak üzere, on köle bulunacaktı. Önerdiği aylık kira yüz yetmiş maravedis, yani yarım Kastilya dukası ya da onun Fransa'daki dengi eski eküydü.

Jeanne'ın ağzı açık kalmıştı. Bir ekünün yarısına, denize bakan on beş oda ve on köle! Kraliyet memuruna teşekkür etti.

Adam da görkemli bir şekilde eğilerek, bir sonraki akşam için, yemeğe davet etti Jeanne'ı.

"Sayenizde, güzel bir iş bitirdik!" dedi Jeanne İspanyollara, dışarı çıktıklarında.

"Hayat bedava burada," diye cevap verdi Bracamonte. "Beş maravedise, her gün şölen verirsiniz. Yeter ki ithal bir şey almayın. Tek bir jambon yüz maravedise maloluyor."

Jeanne, yanında beş yüz ekü getirmiş olduğunu söyledi Franz-Eckart'a.

"Burada bin ay yaşayabilirim yani!"

"Aşağı yukarı seksen üç yıl, dört ay ve on gün ediyor," diye cevap verdi genç adam, gülümseyerek.

Maravedisle ödeme yapıldığına göre, iki Fransız eküsü değiştirmek için bir sarrafa uğramaya karar verdi. Sarraf onları tanıyordu ve hemen yedi yüz elli maravedis çıkardı.

Yolun bir bölümünde, sarı siyah bir kelebek eşlik etti onlara.

Yolcu Evinden Casa Nueva de San Bartolome'ye, kollu arabalar, köleler ve yolculardan oluşan büyük bir kafile halinde, taşlı yollar, vahşi muz ağaçları ve esrar dolu çalılıklardan geçerek vardılar.

Ev, tepenin yamacında, yokuşun aşağısındaki kumsala kadar uzanan kudurmuş bir bitki örtüsü içinde, denize dönük vaziyette yükseliyordu. Bina, sade bir yapıydı: siyah taştan bir kaide, büyük ahşap direkleri destekliyordu. Çatı, çivilenmiş palmiye dallarıyla kaplanmış, üst kısımlarında havalandırma boşluğu bırakılmış duvarlarsa, kireç badanalı kerpiçten yapılmıştı. Pencerelerde basit panjurlardan başka bir şey yoktu, zira Hispañola'da camın, hatta yağlı kağıdın bile bulunmadığı çok açıktı. Kertenkele ve bukalemunların bu kağıda pek düşkün oldukları sonra-

dan anlaşıldı. Geniş bir teras evin tüm çevresini dönüyordu. On beş oda sade bir şekilde döşenmişti. İlkel yatakların adada imal edilmiş oldukları belliydi. Tek tük iskemle, daha çok tabureler vardı. Terastaki masa ve ana salondaki tezgah, mobilyayı tamamlıyordu. Evin içinde hiç ocak yoktu, o iklim koşullarında gereksiz olduğu açıktı. Arkadaki avluda, ateşten kararmış taşlardan oluşmuş, üzerinde bir ızgara bulunan, az çok dörtgen bir yığın, yiyeceklerin burada pişirildiğini gösteriyordu. Dökme demirden üç kazan, bir tava ve dip odadaki bir rafa istiflenmiş tabaklar, evin daha önceki sakinlerinin yiyeceklerini orada hazırladıklarını belli ediyordu.

Bunlar yüz yetmiş maravedisten çok daha değerli olmakla kalmıyor, aslında bir servet değeri taşıyordu.

Hava, kuş şarkıları, bilinmedik kokular ve kelebeklerle doluydu. Ve bir pınarın hiç kesilmeyen bas mırıltısıyla...

Joachim kendinden geçmişti.

Joseph bir ağaca çıkmıştı.

Franz-Eckart Jeanne'a yardım ediyordu.

On köle, dört sandığı, Joachim ve Joseph'in her birinin kendi odası olacağı için üç odaya bırakıp, uysal ve hüzünlü bir halde esas duruşa geçtiler. İspanyolcayı az konuşuyorlardı. Jeanne onlara gülümsedi ve tek tek adlarını sordu. Görünüşe bakılırsa, hepsi de vaftiz olmuşlardı, zira Caribelerin adlarının Sebastian, Juanita, Vincente ya da Prudencia olması tuhaftı.

Kadınların Stella ismine uygun düşen en yaşlısı, Jeanne'ın yanına gelerek, akşam yemeğinde ne istediğini sordu.

"Burada ne yeniyorsa ondan," diye cevap verdi hanımefendisi. "Herkese yetecek kadar alın," diye ekledi, köleleri işaret ederek.

Kadın anlamamış gibi baktı ona.

"Köleler artıkları yer," dedi.

"Herkes için alın," diye tekrarladı Jeanne. "Nereden alışveriş yapıyorsunuz?"

"Bir çarşı var."

Jeanne ona on maravedis verdi. Stella şaşkın şaşkın paralara baktı.

"Bu fazla."

"İyi öyleyse, artanı getirirsiniz. Palmiye şarabı ve mum da alın."

O âna kadar yere eğik olan bakışlar Jeanne'ın üzerinde kesiştiler. Ama o daha fazla konuşmadı ve bir baş hareketi yaparak, odasına girdi.

"Buranın âdetlerini altüst ediyorsun gibi görünüyor," dedi Franz-Eckart.

"Kölelik fikri bana göre tiksindirici bir şey," diye karşılık verdi Jeanne, "ve müteveffa Katolik Isabelle için de öyleymiş gibi görünüyor. Şimdi, giysilerimizi havalandırmak gerek, son haftalarda çok rutubet aldılar. Kraliyet memurunun evinde akşam yemeği yemeye gitmek gerekiyorsa, bir bostan korkuluğu gibi süsleneceğim."

Sandığının kilidini açmak için eğildi, Franz-Eckart da aynı şeyi yaptı. O sırada, bir köle kadının, Juanita'nın kapıda dikilmekte olduğunu fark etti Jeanne. Kurutmak için giysilerini nasıl asabileceklerini sordu ona. Juanita başını salladı ve gözden kayboldu; bir süre sonra, T şeklindeki kazıklarla birlikte geri geldi ve Jeanne'ın elinden ince bir gömleği alarak, kazıklardan birinin üzerine geçirdi.

"Peki, dik durmaları nasıl sağlanıyor bunların?"

Juanita yeniden çıktı ve üzerinde delikler bulunan bir kalasla geri geldi; kazığı oraya soktu ve sonra hoşnut bir edayla hanı-

mefendisine döndü: bunun, evin eski sakinlerinin icadı olduğunu söyledi.

Bir süre sonra oda, bir korkuluk ordusu tarafından işgal edilmişti.

Bir saatten fazla bir zaman sonraysa, Stella'nın dönüşü dört gezgini terasa çekti.

Stella bir kafes dolusu ürkütücü hayvan getirmişti.

Önkol uzunluğundaki kabuklu, kara ve dikenli hayvanlar Jeanne'ı çok şaşırttı.

"*Langostas de arroyo.*"

"Tatlı su langustu" mu? Canavar ıstakozlara benziyorlardı daha çok. Bir teki yemek için yeterliydi.

Kırmızı yumrular.

"*Patatas.*"

Öğlende yemiş oldukları şeydi bu, kuşkusuz.

Tereyağı yoktu hiç; ama buna karşılık, palmiye yağı vardı. Ve üç tane mum. Jeanne şaşırdı; mum nadir bulunuyordu orada, aydınlatma da palmiye yağıyla yapılıyordu. Stella çarşıdan pişmiş topraktan yapılmış beş küçük lamba getirmişti ve bir çakmaktaşıyla kahramanca savaşıp sonunda fitili tutuşturmayı başaran arkadaşı Rigoberto'nun yardımıyla bir tanesini yakmak için uğraşmaya koyuldu. Işık mumunkini aratmıyordu. Açık hava fırınını yakmak için de ondan faydalandı.

Üç testi palmiye şarabı ve lambalarla birlikte, tüm alışveriş altı maravedis tutmuştu. Stella dört maravedisi Jeanne'a iade etti.

Jeanne, fırının karşısında bulunan dipteki odanın mutfak olarak kullanılmasına karar verdi. Tüm mutfak araç gereçlerini kumla ovdurup, pınarda yıkattı. Sonra, canavarların odun ateşinde pişirilişine ve palmiye yağında sebze kızartılışına nezaret etti. Günbatımında, terasta yemek yediler.

"Neyle içeceğiz?" diye sordu Jeanne.

Evin eski sakinleri maşrapalarını getirdikleri gibi geri de götürmüşlerdi. Stella ve Juanita, kap olarak, tepesi kesilmiş Hindistancevizi önerdiler. Kaygı verici maşrapalardı bunlar, zira içindekini bitirmeden elden bırakılamıyorlardı.

Kızarmış ıstakozların nefis oldukları söylendi. Patateslere ve hangi bitkiye ait oldukları bilinmeyen, palmiye yağında kızartılmış yumuşak saplara alışmak gerekiyordu. Yemek, hayranlık belirten nidalar içinde, ince kabuklu, güzel kokulu, küçük meyvelerle son buldu. Jeanne onların adını da bilmiyordu.

"Yeni doğmuş gibi hissediyorum kendimi," dedi Joseph.

"Hepimiz öyle," dedi Franz-Eckart.

"İşte biz buyuz," diye belirtti Jeanne: "çuval gibiyiz. Yiyecek, iklim ve ev değiştiriyoruz ve artık aynı insan olmuyoruz. Cadix'ten yola çıktığımızdan beri, XII. Louis'ye bağlı olduğumu anımsamıyorum ve onu hiç düşünmüyorum. Kardinal d'Amboise'ı ve Macarların hanedan kavgalarını unuttum. Yakında, Fransız usulü sebzeli sığır haşlamasının tadına kadar her şeyi unutacağım. Milanais ve Avusturyalı Maximilien hiç mi hiç umurumda değil. Jeanne de l'Estoille kimdi ki?"

Joseph kahkahalarla güldü.

"İyi kalpli ve cesur bir kadın," diye cevap verdi Franz-Eckart. "Söz ettiğin çuval doluydu. Bu seyahat sırasında, birkaç haftada senin yaşamına tanık olduğumu sandım. İnatçılığını ve sebatkarlığını gördüm."

Joachim elini salladı ve Jeanne'a bakarak kalbinin üzerine vurdu. Sonra da işaret parmağının eklem yeriyle kafasını tıklattı.

Jeanne da gülmeye başladı.

Gece bir tutku apansızlığıyla çöktü. Kurbağalar baygın baygın vıraklıyorlardı. Kölelerin güldükleri de duyuluyordu.

Az sonra, Stella ve kölelerin en kıdemlisi Rigoberto göründüler. Ötekiler onların arkasında duruyorlardı.

"Hanımefendi, şölen için sana teşekkür etmek istiyoruz. Hiçbir zaman hiç kimse bize böyle davranmadı. İyi ruhlar seni korusun."

İyi ruhlar. Koruyucu melekleri bu şekilde anıyorlardı herhalde.

Jeanne ayağa kalkıp, ellerini Stella'ya doğru uzattı. Birbirlerinin sırtına vurarak, sıkı sıkı kucaklaştılar. Rigoberto gülümseyerek kafasını sallıyordu.

Kraliyet memurunun evindeki akşam yemeği tam bir maskaralıktı.

Hispañola'nın az sayıdaki hanımları en güzel süs ve mücevherlerini sergilemişlerdi. Etrafta bulunan bir sürü mumun ışığında pırıl pırıl parlıyorlardı. Jeanne, Stella'nın neden çarşıda üçten fazla mum bulamadığını anladı.

Jeanne alkışlarla karşılandı ve bir kez daha *La Capitana* diye yüceltildi. Franz-Eckart'ın heybetine hayran kaldılar ve şeyi gibi İspanyolca konuşamadığına üzüldüler... şeyi gibi... Jeanne'la akrabalık derecesi neydi ki sahi? Büyükannesi olduğunu söyledi Franz-Eckart. Ya öteki Fransızlar? Biri oğlu, diğeri de onlarla yolculuk eden ve oğluyla ilgilenen bir dosttu.

Ziyafet salonunun masası üzerinde, iplerle hareket ettirilen, hasırdan yapılmış iki büyük yelpaze asılıydı; bu züppe Beyazlar yemek yerken sivrisinekleri oradan uzak tutmak için yelpaze sallayanlar elbette ki kölelerdi. Onlar orada olmasa, insan kendini Cadix, Sevilla ya da Kartaca'daki soyluların verdiği bir yemekte sanırdı.

Memur İspanya'dan bir sürü gümüş eşya getirmişti. Bunun

yanı sıra, yerlilerden el konmuş olan birçok altın mücevheri de erittirmişti. Dolayısıyla, Hindistan domuzu kızartmaları altın tabaklarda, tavuk ve balık kızartmalarıysa gümüş tabaklarda sunuldu.

Şarap Yolcu Evindekinden birazcık daha iyiydi.

Jeanne'a Fransa hakkında sorular soruldu. Kral nerede ikamet ediyordu? Kraliçeyi görmüş müydü? Santo Domingo'ya bir terzi kadının yerleşmiş olduğunu biliyor muydu? Genel valiyle tanışmış mıydı? Casa Nueva de San Bartolome'yi nasıl bulmuştu?

Jeanne ve Franz-Eckart birbirlerine baktılar. Gollheim'deki, Franz-Eckart'ın katılmayı reddettiği yemekleri anımsadı Jeanne.

Eve nasıl dönecekleri konusunda kaygılanıyordu. Franz-Eckart'la birlikte, kölelerinden ikisinin çektiği bir arabanın üzerinde gelmişlerdi oraya, ama henüz gündüzdü o zaman. Gece vakti, o dolambaçlı yollardan dönüş çok başka bir iş olacaktı. Kraliyet memurunun konutunun kapısında beklenmedik bir gösteri vuku buldu. Ellerinde meşaleler taşıyan kölelerden oluşmuş bir topluluk bekliyordu dışarıda. Davetliler arabalarına bindiler ve her araca iki meşaleli köle tahsis edildi. Onlar, üzerlerine doğru eğilen dallarda acayip gölgeler yaratarak, önden koşuyorlardı.

Jeanne ve Franz-Eckart, Joachim ve Joseph'i, bir yağ lanıbasının ışığında, terasta meyve yerken buldular. İkisinin arasında derme çatma bir satranç takımı duruyordu: üzerine koyu ve açık renk kareler kazınmış bir tahta ve piyon olarak, siyah ve beyaz taşlar.

Çuvallar konusunda, kimliklerini muhafaza etmişlerdi. Yemekten dönenleri alaycı bir edayla süzdüler.

"Güzel miydi?" diye sordu Joseph, muzipçe.

Tam o sırada, Jeanne korkuyla çığlık attı.

Kol kalınlığında ve altı metre uzunluğunda bir yılan terasta sakin sakin kıvrılıyordu. İnsanların varlığı onu hiç rahatsız etmiyor gibiydi.

Joachim Jeanne'ın bakışını izledi ve hayvanı gördü. Ayağa kalkıp, onun önüne dikildi.

Piton, zira bu bir pitondu, başını kaldırdı. Joseph onu baş ve kuyruğundan yakalayarak, çalıların içine attı. Sonra mutfağa gitti, sirkeli suyla ellerini yıkadı ve geri gelip, yerine oturdu.

Terasta, güneşin çevresindeki yıldızlar gibi lambanın etrafında dönen pervanelerden başka hayvan yoktu artık.

Ertesi gün kaptan Elmiro Carabantes, bayan Baron de l'Estoille'e saygılarını sunmaya, iki gün içinde demir alacağını haber vermeye ve Avrupa'ya bir mesaj yollamak isteyip istemediğini sormaya geldi. Jeanne'ın ne mürekkebi ne de kağıdı vardı ve kaptandan, Şirket aracılığıyla oğlu François de Beauvois'ya, o ve yanındakilerin iyi olduklarını ve onlar için de aynı şeyi dilediklerini bildirmesini rica etti. Carabantes, Şirketin talimatlarına göre, ağustos sonu ya da eylül başlarından önce yeniden Santo Domingo'ya demirleyeceğini sanmadığını belirtti. Ama ilk seyahatin pek kârlı geçmemiş olması ve neredeyse boş ambarlarla geri dönülmesi nedeniyle, *Ala de la Fey*'in gelecek uzun yolculuğunun doğu yolundan Hindistan yönüne yapılacağını tahmin ediyordu. Bununla birlikte, şayet isterlerse, Jeanne ve beraberindekilerin, yazın ya da kışın İspanya'ya geri dönmek üzere Santo Domingo'dan demir alacak gemilerden birinde yer bulacaklarından kuşkusu yoktu. Sonbahar ekinoksunun Atlantik'te korkunç rüzgarlar estirdiğini ekledi ve *La Capitana*'ya, o dönemde dönüş yolculuğu yapma riskine girmemesini önerdi.

Jeanne verdiği bilgiler için kaptana teşekkür etti. Vedalaştıktan sonra, Carabantes gitti.

Yalnız kalan Jeanne, bir anlamda Hispañola'nın esiri olduğunu düşündü. Cennetler çok hoştur, ama oradan çıkabilmek ve arada sırada arafta, hatta cehennemlerde bir gezinti yapabilmek koşuluyla.

30
PAPAĞAN JOSEPH VE PEGASUS

*

Üç İspanyol kadının bu "vahşi topraklarda" kocalarına eşlik etme isteklerini anlamak için büyük bir alim olmaya hiç gerek yoktu. Adaya dağılmış olan ve fazlasıyla belli bir melez tipi taşıyan acayip gençliği görmek yetiyordu; Beyazlar ve Caribe kadınlarının çocuklarıydı bunlar. Sömürgecilerin çoğunun bekârlığa mahkum olduğu yetmiyormuş gibi, yerli kadınların pürüzsüz güzelliği de zor dayanılır bir şeydi. Üstelik, bölge papazı *padre* Vasco Balzamor'un önerilerine karşın, genellikle çıplak göğüslerle dolaşıyorlardı ve pek hoş memeleri vardı. İşin daha da iyi tarafı, cinsel faaliyete ilişkin tereddütleri hiç de Hıristiyanlarınkilerle aynı değildi. Bekareti bir talihsizlik olarak görüyorlardı. Aziz Paul'ün Efeslilere yaptığı, erkeğin kadının başı olduğuna ilişkin uyarıları bilmedikleri gibi, Aziz Augustin'in bu "pislik kapları"na yönelik küçümsemesinden de habersizdiler. Şayet bir Beyaz adam bir Caribe kadınının başı haline geliyorsa, sadece o daha güçlü ve daha zengin olduğu içindi. Pisliğe gelince, gök, kaplar kadar pınarların da var olduğunu biliyordu.

Sömürgecilerin en zenginleri tek bir kapla yetinmiyorlardı zaten: iki ya da üç Caribe kadınının ihtiyaçlarını karşılıyor ve keyiflerine göre onları onurlandırıyorlardı.

Bazı değişikliklere karşı olmadıkları da fısıldanıyordu, bu faaliyetlerin kısır olmaları daha çok işlerine geliyordu.

Velinimetine ziyarete gelmiş olan *señora* Villacer üstü kapalı sözcüklerle bundan yakındı:

"Bu piçleri ne yapacağız?! Zira doğal babaları onları başlarından savmak istemiyorlar ve İspanya'ya dönerken, genellikle beraberlerinde götürüyorlar!"

Jeanne bunda bir kötülük görmediğini belirtti.

"*Señora!*" diye karşılık verdi kadın, öfkeyle. "Bu kız ve oğlanlar kendileriyle birlikte vahşi kalıtımlarını da taşıyorlar oraya! Hiçbir vaftiz o ilk kabahatten temizleyemez onları!"

Jeanne'ı fena halde rahatsız eden bir söylemdi bu. *Señora* Villacer'in düşündüğü kabahat ne öfkeydi, ne de oburluk. Söz konusu olan nefsine düşkünlüktü. Ve bu çocukların çok güzel ve yakışıklı olacakları belli olduğundan, küçük İspanyollarla zorlu bir rekabete girmelerinden kaygı duyulabilirdi, gerçekten de. Çok Katolik İspanya için oluşturdukları tehdidi tartışmak istemedi Jeanne.

"Erkeklerinize sahip çıkın!" diye kısık sesle öğüt verdi ziyaretçi, terasın ucunda Joseph'in gözetiminde satranç oynayan Franz-Eckart ve Joachim'e kaçamak bakışlar atarak.

"Teşekkürler," dedi Jeanne. "Tehlikenin yakın olduğunu sanmıyorum."

Hıristiyan misafirperverliği için Jeanne'a teşekkür etmek isteyen *señora* Ermelinda Villacer, dört adet kalaylı maşrapadan oluşan hediyesiyle birlikte, gelecek pazar günü kilisede görüşme dileğini de ulaştırdı ona.

Jeanne'ın davete uymaktan başka çaresi yoktu. Franz-Eckart, Joseph ve Joachim'i de kendisiyle birlikte gelmeye razı etti, zira Hispañola eninde sonunda bir kasabaydı ve orada zındık gibi görünmemek daha iyi olurdu.

* * *

Kısa bir süre sonra, Casa Nueva San Bartolome'ye valinin kendisi geldi. Katibinin bildirdiğine göre, hakkında övgüler duymuş olduğu Fransız hanıma saygılarını sunmak istiyordu. Jeanne bu ziyaretten onur duyduğunu belirtti. Onu merdivenlerde karşılamak üzere, gülümseyerek dışarı çıktı.

Vali iki atından birinin üzerindeydi, arkasında dört atsız adam vardı. Çabucak yere indi ve şövalyece bir hareketle şapkasını çıkardı. Jeanne'ın uzattığı eli öptü. Doğrulduğu zaman, Jeanne, muhatabını hızla ölçüp biçen iktidar adamının keskin gözlerini tanıdı. İçeri davet edip, yer gösterdi. Franz-Eckart, Joseph ve Joachim'i ona tanıttı ve Stella'dan bir testi palmiye şarabıyla maşrapaları getirmesini istedi. Valinin bakışları, tırabzanın üzerine yerleştirilmiş yağ lambalarının, oturulacak yerlerin ve diğer tüm mobilyaların üzerinde dolaştı.

Köleler valinin varlığından dehşete kapılmış gibiydiler.

Christophe Colomb'un amansız düşmanı Francisco de Bobadilla, tüm hareketlerinde otoritesi hissedilen, elli yaşlarında bir adamdı.

"Adada sizin gibi bir hanımın varlığı, göğün bize armağanıdır," diye belirtti, çapkınca bir edayla.

"Ziyaretinizle şeref verdiniz."

Vali, şaşkın bir halde, palmiye şarabını tattı. Nasıl oluyordu da, bu soylu hanım kölelerin içkisinden içiyordu?

"En azından bu, yolculuktan zarar görmüyor," dedi Jeanne.

Vali gülümsedi.

"Haklısınız. Bir gün buraya asma dikmeyi düşünmemiz gerekecek."

"Bu, ada için bir ticaret alanı yaratır, en azından," dedi Jeanne.

Vali gözlerini kıstı.

"Hispañola'daki varlığınızın nedeni bu mu yoksa?"

"Hayır, vali bey. O işi İspanyol bağcılarına bırakıyorum. Ama görüyorum ki, bu ada İspanyol Hazinesini ilgilendirebilecek hiçbir şey üretmiyor. Bu kadar masrafa değecek bir şeyler ekilmesi gerek elbette."

"En azından siz," dedi vali gülerek, "baharattan söz etmiyorsunuz! Peki, asmadan başka ne dikilmesini önerirdiniz?"

"Şeker kamışı."

Vali heyecanlanmıştı. Jeanne'a doğru eğilip, gözlerini dikti.

"Nereden biliyorsunuz?"

"Hiçbir şey bildiğim yok!" diye karşılık verdi Jeanne, gülerek. "Benim de çiftliklerim var Fransa'da. Ve onları gereğinden fazla nadasa bırakmam. Yaptığım, Hispañola'ya çiftçi gözleriyle bakmaktan ibaret."

"*Señora!* Neden size *La Capitana* adını taktıklarını daha iyi anlıyorum şimdi."

Vali bir yudum palmiye şarabı içti. Jeanne, eskiden Fransa Kralı VII. Charles'la yapmış oldukları bazı konuşmaları düşündü.

"Ben de tam olarak şeker kamışını düşünüyordum," dedi Bobadilla.

"Öyleyse, dışarıdan köleler getirteceksiniz," dedi Franz-Eckart, konuşmaya müdahale ederek.

Bobadilla şaşkın bir halde ona döndü.

"Bir kahin evinde miyim yoksa?"

Herkes gülmeye başladı.

"Her şey ortada, vali bey. Adada çok az yerli var," dedi Franz-Eckart.

"Siz Hispañola'da ne arıyorsunuz peki?"

"Tüm hayatım ticarete ve aileme adanmıştı," diye cevap verdi Jeanne. "Bir Yeni Dünya keşfedildiğini öğrendim. Oranın

Hindistan olduğu zannedildi. Ama sonra fikir değiştirildi. Sizin Casa de Contratacion'un yöneticileri, yaptırdıklarımın içinde ilk denize indirilen gemimle buraya geliyorlardı. O dünyayı görmek için, onlarla birlikte ben de yola çıktım. Yanımda torunumu, onun oğlunu ve eski bir dost olan Joaquin Esteves'i de getirdim. İklim harika ve ada cennet gibi. Dinleniyorum burada."

"Ama burayla yapacak ticaret yok," diye sözü aldı yine Bobabilla. "Bu, gemilerinizin Hispañola'ya sık uğramayacağı anlamına mı geliyor?"

"Buna karar vermek yöneticilerinize düşüyor," diye cevap verdi Jeanne.

"Ya şeker kamışı dikmeye kim karar verecek?"

"Siz."

Bobadilla katılırcasına güldü.

"Bunun için sermaye gerek," dedi.

"Sizi anlıyorum," diye cevap verdi Jeanne. "Bu konuyu kayınbiraderim don Ferrando Sassoferrato'yla konuşurum."

Vali ayağa kalktı ve bakışlarını Jeanne'a dikti.

"Üstün nitelikli bir kadınsınız," dedi. "Ve İspanyolca konuşuyorsunuz!"

Jeanne başını eğdi.

"Diliniz sevilen bir şarkı gibi," dedi. "Bir kere duyduktan sonra, sözcükler kolayca anımsanıyor."

"Kölelerinizin bile hakkınızda övgüler yağdırmasını anlıyorum."

"Hıristiyanlığa yakışır bir şekilde davranıyorum onlara."

"Biraz fazla olmuyor mu, yine de?" dedi vali, gülümseyerek. "Colomb'un ilk yoldaşlarını katlettiklerini unutmayın."

"Vali bey, anamız Kilisenin iyilikseverliğe hangi sınırları koyduğunu söyleyebilir misiniz bana?"

"İsa efendimizin ağzından," diye cevap verdi vali, yapmacık bir edayla parmağını kaldırarak. "İyi ayarlanmış iyilikseverlik insanın kendinden başlar."

Jeanne gülümsedi. Vali eğilip, onun elini öptü. Atına bindi, katibi de aynı şeyi yaptı ve küçük kafileleri Casa Nueva San Bartolome'nin bahçesini terk etti.

Öğleden sonra, bir arabayı çeken iki köle, küçük bir fıçı beyaz şarap, yastıklarıyla birlikte dört tane İspanyol işi koltuk ve bir sürü mumla birlikte iki adet altı kollu ahşap şamdan getirdi.

"İktidardan kaçış yok," diye belirtti Jeanne, aynı akşam on iki mumun ışığında ızgara balık yerken.

Yine de, kaçılıyordu ondan.

Franz-Eckart yanında kitaplar getirmişti, elbette ki Üç Anahtar yayınlarından çıkan, Virgile'in *Enéide*'i ve Sénèque'in *Söyleşiler*'i de bunların arasındaydı. Her sabah, kahvaltıyla onbirinci saat arasında, Joseph'e açıklamalı okumalar yapıyor, daha sonra da oğlanı kendi haline bırakıyordu. Babası tarafından damıtılan felsefeyi nasıl kullandığı bilinmiyordu, ama ders son bulur bulmaz, ortadan kayboluyordu Joseph. Genellikle, üzerinde sadece poturuyla, yalınayak kumsala gidiyor ve kendini suya atıyordu. Joachim ona yüzmeyi öğretti ve kısa bir zaman sonra oğlan açıktaki kayalıklara kadar yüzmeye girişti. Orada, babasının eskiden Gollheim tepelerinde yaptığı hareketlerin tamtamına aynısını tekrarladığını bilmeden, çırılçıplak soyunuyordu. Tek fark, arkadaş olarak tilkilerin bulunmamasıydı.

Franz-Eckart onu uzaktan izliyor ve soyaçekim hakkında düşünüyordu.

Öğleden sonra Joseph, eğer kumsalda değilse, yaban domuzu derisinden yapılmış Caribe sandaletlerini giyip, tek başına ya

da Joachim eşliğinde ormana gidiyordu. Franz-Eckart'ın önerisi uyannca, her zaman, güneş batmadan bir saat önce geri dönüyordu. Üstü başı çamur ve çizik içinde, yaprak özsuları ve polenlerle kaplı olduğundan, önce çağlayanda yıkanmaya gidiyor, sonra da toplamış olduğu hazineleri masanın üzerine yayıyordu. Acayip meyveler, ağaçlarda yetişen ve sıradışı çiçekleri olan bitkiler, taşlar, böcekler... Taşlardan fındık büyüklüğündeki bir tanesi büyükannesini hayran bırakmıştı: dıştaki bir çatlaktan kan rengi bir grena görünüyordu, tıpkı yarı aralık gözkapağını yarıp geçen bir ejderha gözü gibiydi.

Bir başka defa, başının üzerinde pır pır uçan, mavi ve gri renkli, küçük bir papağanla döndü eve. Onu yakalamak için elini uzatması yetmişti. Masanın üzerine koyup serbest bıraktığında, kaçmadı kuş; yabancı yüzeyi meyve tabağı yönünde arşınlayıp, bir muza saldırdı. Joseph muzun kabuğunu soydu ve onun önüne bıraktı. Kuş, bir yandan köleler de dahil orada bulunanlara göz gezdirirken, bir yandan da muzun yarısını yiyip yuttu.

Jeanne gülmeye başladı.

Papağan onu taklit etti.

Buna çok şaşırdı Jeanne.

Stella, Juanita adındaki yerli bir kız ve başka bir erkek köle, ağızları açık bir halde, sahneyi seyrediyorlardı.

"Joseph!" dedi Joseph, kuşa.

Papağan ona baktı ve tekrar etti:

"Joseph!"

Bu adı verdiler ona. Evi dolaştı, bütün odaları keşfetti ve gece olduğunda, Joseph'in peşinden onun odasına gitti. Sabahleyin Franz-Eckart oğluna seslendiğinde, kuş hızla kanat çırparak geldi.

"Benim bir eşim o," dedi Joseph.

Belki de doğruydu bu.

Her ne olursa olsun, eşi onu seviyordu; "Joseph, bir öpücük ver bana," dediği zaman, papağan onun omzuna konuyor ve başını sahibinin yanağına sürtüyordu.

Köleler, kendi aralarında Joseph'e, "kuşları mutlu eden oğlan" diyorlardı.

Bir öğle sonrası Jeanne, papağan eşliğinde kumsala doğru giden yeniyetmeye baktı.

"Bir Taino oldu," dedi.

"Kimlik meselesini düşünüyorsun hep," diye cevap verdi Franz-Eckart.

Jeanne başını salladı.

"Eski Dünyaya dönmemiz gerekirse, ne yapacak?"

Joseph ve Joachim'in iyice yerleşmiş göründükleri ormanı keşfetme sırası Jeanne'a gelmişti. Batılı giysilerden vazgeçmişti: hem gömlek hem de etek işlevi gören, ince kumaştan yapılmış basit bir entariden başka bir şey giymiyordu artık. Avrupalı ayakkabıları çamura, taşlı arazilere ve rutubete uzun süre dayanamamışlardı; tropiklerde, çorap ve süslü ayakkabılarla ne yapacaktı ki zaten?

Franz-Eckart ve Joachim gibi o da, Joseph'in gece gündüz ayağından çıkarmadığı sandaletleri benimsedi.

Ada, hayal edilebilecek en engebeli araziydi. Ve kıyılar hariç, çok az tanınıyordu. Söylendiğine göre, hiçbir İspanyol Hispaño-la'nın dağlık merkezine ayak basmamıştı. Colomb kuzeybatıda La Navidad'ı keşfetmişti, ama İspanyol egemenliğine boyun eğmek istemeyen Taino, Ciguayo, Lucayo ve Caribe yerlilerinin sığınmış oldukları dağ keşfedilmeyi bekliyordu. Ama, pek az insanın umurundaydı bu. Kıyılar büyük hazineler barındırmıyor-

du zaten, dağlarda ne olacaktı ki?! O putperestler sonunda mağaralarında gebereceklerdi, nasıl olsa.

Bununla birlikte, ne Franz-Eckart, ne de Jeanne yayan olarak uzaklara gitmeyi göze alıyordu. Bir saatlik bir keşfin sonunda, bitkin düşülüyordu: bu koşullarda yamyamlarla burun buruna gelme riskine girmeye gerek yoktu.

"Bu dağın tepesinden," dedi Franz-Eckart, üçüncü gezilerinde, "güzel bir ada manzarası görünüyor olmalı."

Alçak ve çiçekli dallar ve inatçı sarmaşıklar arasından kendilerine yol açarak, tırmanmaya giriştiler. Yarım saat sonra, ter içinde kalmışlardı. Soluklanmak için durduklarında, Franz-Eckart sırılsıklam olmuş olan gömleğini çıkardı.

Solda, sapmış oldukları patikanın bir yanında kayadan bir duvar yükseliyor ve tepesinde bitki örtüsü çıldırıyordu. Dağın zirvesine varmışlardı neredeyse ve bakışları daha şimdiden çevrenin manzarasını kucaklıyordu.

Sol tarafta, üstlerinde bulunan çalıların içinden bir baş belirdi birden. Jeanne heyecanlandı. Franz-Eckart'ın gözleri ışıldadı.

"Selam, güzel şey!" diye bağırdı.

Bir attı bu.

"Bir at!" diye fısıldadı Jeanne. "Burada!"

Birkaç adım daha atarak, zirveye ulaştı. Hava pırıl pırıldı, manzaraysa sevgili görünmez ruhlara dilenecek türden. Üzerine yeşermiş kayalık demetleri serpiştirilmiş, açık gök mavisi bir deniz...

Bir dakika sonra, at çalılıklardan çıktı ve sadece kendisinin bildiği bir yol izleyerek, kararlı adımlarla Franz-Eckart'a doğru gitti.

Jeanne korktu.

Franz-Eckart atı bir dost gibi karşıladı. Kahkahalarla gülerek,

konuştu onunla. At onu dinledi. Aksi iddia edilemezdi: bu at bu adamı dinliyordu. Ama uzaktan.

Franz-Eckart atın yanağını okşamayı denedi. Hayvan başını kaldırdı.

"Valinin çılgın atı bu, kuşkusuz," dedi Jeanne. "Dikkatli ol."

Franz-Eckart hâlâ atla konuşuyor, ama Jeanne onun ne dediğini anlamıyordu.

Sahne uzadıkça uzuyordu.

At ileri doğru bir adım attı ve başını adamın omzuna koydu. Franz-Eckart onu okşadı. Hayvan gözleri kapalı bir halde, burnunu onun omzuna sürtüyordu. Bu bir sevgi sahnesiydi.

Jeanne'ın ağzı açık kalmıştı. Gollheim'deki tilkiyi anımsadı. Eşiyle hayvanlar arasındaki bu tuhaf bağ neydi acaba?

Franz-Eckart, bir elini atın üzerinde tutmayı sürdürerek, manzarayı seyretmek için döndü.

"Güzel değil mi?"

Jeanne kekeledi:

"Bu... bu at mı...?"

"O da güzel, öyle değil mi?"

Gerçekten de güzeldi at. Sinirli bir hayvandı. Esnek bir boynu, zarif bir başı vardı ve arka dizleri çok yüksek, bacaklarının alt kısmı beyazdı. Tüyleri bilinmeyen bir renkti, açık doru, ve yaldızlı gibiydi.

İnişe geçtikleri zaman, at da onları izledi. Yokuş, Franz-Eckart'ın yeni dostuna binemeyeceği kadar sarp ve dallarla tıkalıydı. Ama arazi yeniden az çok düz bir hal alınca, Franz-Eckart bir dala asılarak, atın üzerine binmeyi başardı. Atın eyeri yoktu elbette ve dizginleri de olmadığı için, sadece sese itaat ediyordu. Jeanne, kaygılı olduğu kadar şaşkın bir halde, peşlerinden gidiyordu.

"Binmek ister misin?" diye önerdi Franz-Eckart.

"Eyersiz, çok zor olur," diye cevap verdi Jeanne.

Esasında, hayvandan çekiniyordu.

Eve yaklaştıklarında, palayla bahçenin çalılarını kesen köleler, gözlerine inanamayarak, işlerine ara verdiler.

Franz-Eckart yere atladı, yol açtığı şaşkınlığın farkına yavaş yavaş vanyordu. Kumsaldan yeni dönmüş olan Joseph ve Joachim de sürprizin etkisiyle hareketsiz kaldılar.

Joseph hayvanın nereden geldiğini sordu; Jeanne olanları anlattı.

Oğlan gidip, atın boynunu okşadı. Hayvan hemen başını çevirip, yaladı onu. Joseph kahkahalarla gülerek, okşamalarını artırdı. Joachim, öbür taraftan atın böğrünü kaşıyor, eliyle onu tımar ediyordu.

Caribeler, bir hayalet görmüş olsalar, daha fazla heyecanlanmazlardı.

Franz-Eckart, Joachim ve Joseph atı evin boş odalarından birine götürdüler.

"İşte ahırın," dedi Franz-Eckart.

Hayvan başını sallıyor gibiydi.

Ertesi gün, kendi başına dışarı çıkıp, bahçede otladı. Franz-Eckart, hayvana gem vurmak için, en azından derme çatma bir koşum takımı imal edebilecek bir saraç aramak üzere, liman kasabasına gitmeye karar verdi. Joachim başını sağa sola salladı ve omuz silkti. Herkes anlamıştı: dizgine ihtiyaç yoktu, bu at söyleneni anlıyordu.

"Dolayısıyla, çarşıya bu atla gitmeli!" dedi Jeanne.

Papağan Joseph kanatlarını çırptı; yalnızca muz değil, sahibinin soyduğu o altın sarısı şekerli meyveden de istiyordu. Joseph bir parça kesip, ona uzattı. Kuş, gülmeye başlayan Jeanne'ın gülüşünü taklit ederek teşekkür etti.

Kölelerin bakışları bir ata, bir papağana kayıyordu. Caribeler sadece kısık sesle konuşuyorlardı artık.

"Ona ne isim koyacağız?" diye sordu Jeanne, bahçedeki atı işaret ederek.

"Pegasus[1]," dedi Joseph, neşeyle.

"Haydi Pegasus olsun."

Joseph ona binme iznini elde etti; yalınayak ve belden yukarısı çıplak vaziyette bahçeye koştu ve bir dala asılarak, çevik bir atlayışla atın üzerine yerleşti. Sonra eğilip Pegasus'un boynunu okşadı ve kuşkusuz, konuştu onunla. Tırısa kalkarak, kumsala gittiler.

Ertesi sabah vali Bobadilla, katibinin eşliğinde, Casa Nueva San Bartolome'ye geldi. Jeanne, Joachim'le birlikte terastaydı; ziyaretinin nedenini hemen anladı: katip bir eyer ve bir koşum takımı taşıyordu. Joseph kumsalda, Franz-Eckart ve at bahçedeydi.

Bobadilla atından indi, basamaklı sekiye çıkıp, Jeanne'ı selamladı.

"Görüyorum ki, atımı bulmuşsunuz," dedi.

"Size faydalı olduğum için memnunum," diye cevap verdi ona Jeanne.

"Karaya çıkar çıkmaz, dağlara kaçmıştı," diye açıkladı Bobadilla.

Franz-Eckart ziyaretçileri görmüştü; yanlarına gitti.

"Nerede buldunuz onu?" diye sordu vali. "Yaklaşık iki yıldır kayıptı. Tüm aramalarımız boşa çıktı. Öldüğünü sanıyordum."

"Buradan bir saatlik mesafede dolaşıyorduk," diye anlatmaya başladı Franz-Eckart. "Çalıların içinde onu fark ettim, çağırdım ve geldi."

Valinin gözleri faltaşı gibi açıldı.

---

1) Mitolojideki kanatlı at. (Ç.N.)

"Duyduğuma göre, oğlunuz ona biniyormuş," dedi. "Hem de eyersiz, koşum takımı, üzengi falan olmadan. Kendini tehlikeye atıyor. Bu at deli, biliyor musunuz?"

"Bana o kadar da deli görünmedi," diye cevap verdi Franz-Eckart, yumuşak bir ses tonuyla.

Katibin elindeki eyeri ve koşum takımını süzdü.

"Onu geri almaya geldiniz demek," dedi.

"Evet, siz de takdir edersiniz ki, atları bu ülkeye getirmek kolay olmuyor," diye cevap verdi Bobadilla. "Eşime tahsis edeceğim onu."

Katip ata yaklaşmıştı. Bobadilla ve Franz-Eckart ona ayak uydurdular. Jeanne ve Joachim sahneyi uzaktan izliyorlardı.

Katip eyeri yerleştirmeyi deneyince, hayvan şaha kalkarak üzerinden attı onu. Atın dişleriyle yakalayıp bir kenara fırlattığı koşum takımıyla da daha büyük bir başarı elde edemedi katip. Pegasus, eyeri yerden alıp girişimini boşuna tekrarlayan adamdan, iki sıçramada uzaklaşmıştı.

Bobadilla ata yetişti ve geçişini engellemeye çalıştı. Pegasus yine şaha kalktı ve ön ayaklarıyla, tehditkar bir şekilde havayı dövdü. Bobadilla bir çifte yememek için geriledi. Katip üçüncü bir kez ata eyer vurmayı denedi. Bu kez, hayvan ileri fırlayarak, kumsala doğru kaçtı. Franz-Eckart hiçbir yorum ya da öneride bulunmadı. Bobadilla katibinden kamçıyı istedi ve onunla silahlanarak, başı yere eğik halde, göz ucuyla kendisini izleyen atla çarpışmaya gitti. Üç adım yakınına geldi ve herhalde uyarı niyetiyle, kamçıyı bir kere şaklattı. At valiye doğru atıldı. Adam, ezilmemek için, kenara sıçramak zorunda kaldı.

Bir sonraki sahne hakikaten gülünçtü: vali, kamçıyı şaklatarak, atın peşinden koşuyor, onun ardından da, elinde eyer ve koşum takımıyla, katibi geliyordu. Siyahlar giymiş bu iki ada-

mın, başlarında kocaman şapkalar ve ayaklarında çizmelerle, süratli bir atı yenmeye çalışmaları eğlendiriciydi.

Elbette ki at onları çok geride bırakmıştı.

"Bu hayvanın deli olduğunu söylemiştim size!" diye bağırdı vali, nefes nefese ve kızgın bir halde. "Ve oğlunuz ona biniyor, öyle mi?"

Tam da kendisinden bahsedildiği sırada, Joseph sudan çıktı, solda üç adamı, sağda atı gördü ve elini kaldırdı; papağan yakındaki bir kayadan havalandı, gelip omzuna kondu. Joseph, adamlarla pek ilgilenmeden, atın yanına gitti ve boynunu okşadı. At başını ona çevirdi, oğlan hayvanın yüzünü sevdi ve bir kayaya tırmanıp, Pegasus'un üzerine bindi. Tırısa kalkarak, üç adamın yanına gittiler.

Omzunda papağan, ziyaretçileri eliyle selamlamak için başını eğdi ve adaşı kuş dengesini korumak için kanat çırparken, kumsal boyunca ilerledi.

Terastaki Caribe kadınları ve bahçedeki erkek köleler taş kesmiş vaziyette sahneyi izliyorlardı.

Bobadilla şaşkındı. Katibi de gördüğüne inanamıyormuş gibiydi, ağzı açık kalakalmıştı.

Franz-Eckart'a dönüp, bakışlarıyla sorguladılar onu.

"Sırrınız nedir?" diye sordu Bobadilla.

"Ekselans, bildiğim bir sır yok. Sizin de gördüğünüz gibi, bu at bize karşı gayet yumuşak davranıyor. Büyükannem bile zorlanmadan biniyor ona."

"Eyer ve üzengi olmadan mı?"

Franz-Eckart gülümsedi.

"Büyükannem iyi bir binicidir."

Bobadilla, katibi ve Franz-Eckart eşliğinde, yavaş adımlarla eve döndü. Ne yapacağını bilemiyormuş gibi görünüyordu.

"Siz getiremez misiniz onu, bizim ahırlara?" diye sordu.

"Denemeye hazırım, Ekselans, ama korkarım ki bu hayvan eyer ve koşum takımlarını kabul etmez."

Vali basamaklı sekiyi tırmandı, kamçıyı masanın üzerine koydu ve kendini bir koltuğa bıraktı. Başını Jeanne ve Franz-Eckart'a doğru kaldırdı:

"Bu ata ne gibi bir büyü yaptığınızı bilmiyorum, ama onu geri almaya çalışmam yersiz olacak," dedi nihayet.

Jeanne bir maşrapa beyaz şarap sundu ona.

"Hayvanlar üzerinde tuhaf bir gücünüz olsa gerek," dedi Bobadilla, özel birine hitap etmeden.

Maşrapayı ağzına götürdü.

"Bu gücün, odamdan eksik olmayan ısırgan böcekler üzerinde etkili olmasını çok isterdim, Ekselans!" diye karşılık verdi Jeanne.

Bobadilla gülmekten kırıldı. Jeanne herkese tekrar şarap servisi yapıp, yerine oturdu.

"Ekselans," dedi, "dünyada hiç istemeyeceğim şey sizi incitmektir, ama belki hayvanlar da insanlara karşı sevgi besliyordur ve tercihleri vardır."

"Şayet doğru anladıysam," diye belirtti Bobadilla alaycı bir gülümsemeyle, "gece böcekleri sizi pek hoş buluyorlar. Ve hiç de haksız değiller."

Sonra, maşrapasını bıraktı ve ayağa kalktı. Törensel bir şekilde eğildi, katibi de aynı şeyi yaptı ve iki adam atlarına doğru yöneldiler.

Valinin kafası ağır çalışıyordu, anlaşılan.

Katibiyle birlikte geri dönüp, eyer ve koşum takımını sekiye bıraktılar.

"Bunlar size lazım olacaktır," diye belirtti.

Eyer muhteşemdi. Onu reddetmek valiyi kırma riski taşıyordu. Franz-Eckart, bu donanımların hiçbir işe yaramayacağını bile bile, saygılı teşekkürlerle kabul etti hediyeleri. Oysa onlar Pegasus için esaretin simgesiydi.

Vali Bobadilla ve katibi uzaklaştıkları zaman, Joachim, Franz-Eckart ve Jeanne bir an birbirlerine baktılar, sonra gülmeye başladılar.

"Durumu iyi kurtardın," dedi Franz-Eckart.

Jeanne, kamçısını şaklatarak kumsalda koşturan Batı Hindistan valisini anımsadı yeniden; daha da çok güldü.

31
CENNETİN SATIŞI

*

1506 yılı başka bir olay yaşanmadan geçip gitti.

Pegasus'u çoğunlukla ahırına sığınmak zorunda bırakan rüzgarlı ve yağmurlu bir sonbahardan sonra, kış pek güzel oldu: öğle sonralarının yakıcılığını yumuşattı ve akşamüstü meltemleri sivrisinekleri kovaladı.

Joseph, Noel sabahını yarı çıplak ve ayakları Avrupa'nın karları yerine ılık bir denizin içinde kutlamak düşüncesiyle, sevinçten yerinde duramıyordu.

Önceki gece, külde pişirilmiş ve üzerine meyve suyu dökülmüş tatlı patateslerle birlikte, bir tür yaban ördeği kızartması yenmişti. Papağan Joseph, Paskalyaya kadar, hatta daha sonra da tekrarlayacağı *Feliz Navidad* sözcüklerini öğrenmişti.

Jeanne kölelere hediyeler dağıtmıştı: her birine on maravedis. Bir servet. Caribeler Noeli sahiden kutladılar: palmiye şarabına üç maravedis harcayıp, gecenin çok geç saatlerine kadar, kafa bozucu ve daha çok karamsar şarkılar söylediler. Her halkın kendine has ilahileri oluyordu.

Caribeler, zorla din değiştirmelerinden bu yana, birkaç Noel geçirmişlerdi zaten. Jeanne'ın Stella ve Juanita'yla yaptığı konuşmalardan anlaşıldığına göre, Padre Balzamor'un ateşli vaazlarından akıllarında kalan, Hıristiyanların Tanrısının tek başına bir oğul doğurduğu ve insanların günahlarını bağışlatsın diye dün-

yaya yolladığı, ama Tainolar kadar kötü insanlar olan Yahudilerin onu çarmıha gererek öldürdükleriydi. Ve Caribelerin kötü, katil, hırsız, inançsız, öfkeli ya da şehvetperest olanlarının sonu da Cehennemin alevleri içinde şeytanlar tarafından ebediyen parçalanmak olacaktı.

"*Dice el Padre que somos todos carne por diablos!*" diye yakındı Stella.

Teolojik tartışmalara hiç girmeyen Jeanne ihtiyatlı bir sessizlik takındı. Casa San Bartolome, Pegasus'un Franz-Eckart tarafından büyülenmesiyle, büyücülük suçlamalarına teğet geçmişti; kuşkulu yorumlarla işi abartmanın gereği yoktu.

Padre Balzamor'u tanıyordu Jeanne. Dar kafalı papaz, onları kutsamak bahanesiyle, etrafı kolaçan etmeye gelmişti. Jeanne, çalışmaları için, yüz maravedis vermişti ona.

Yüz maravedis! Domuzu andıran gözleriyle gülümsemiş ve dualarını tekrarlamıştı papaz.

Daha şimdiden ona bir çocuk vermiş olan bir Caribe kadınıyla yaşadığını herkes biliyordu.

Kaptanının çekincelerine karşın, *Ala de la Fey* başka Cenovalı tüccarlar ve çok daha değerli bir yükle, Hispañola'nın ilk piskoposuyla geri geldi. Ama, yüksek rütbeli rahip deniz yolculuğundan öyle rahatsız olmuştu ki, karaya çıkar çıkmaz yatağa düşmüştü.

Cenovalı *signor* Manïcozzi, Jeanne'a François'dan bir mektup getirdi. Eşi, Mağripli Odile, Barthélemy adını verdikleri ikinci bir çocuk daha, bir oğlan getirmişti dünyaya. Üç Anahtar matbaası Latin yazarlar sayesinde gittikçe büyüyor ve gelişiyordu.

Jacques-Adalbert ve Simonetta'nın da ikinci bir çocukları, Jeanne olarak vaftiz ettirdikleri bir kızları olmuştu.

Déodat ve Yvonne'nun üçüncü çocukları dünyaya gelmişti:

Guitonne ve Gaspard'dan sonra, Jeanne'ın yola çıktığı ay doğan ve Georges adı verilen bir oğlan. Görünüşe bakılırsa, baş harf olarak G'ye iltimas geçiyorlardı.

Déodat ek bir iş daha kurmuştu kendine: *tabak* yaprağı ve pipo satan küçük bir dükkan. Bu iş beklendiğinden daha iyi gidiyor gibiydi ve aromatik bitkiler yetiştiren bir bahçıvanın ücretinden başka bir sermaye gerektirmiyordu.

Jeanne bu haberlere pek sevindi ve sevincini diğerleriyle paylaştı. Kısaca ifade etmek gerekirse gizli gizli acı çekmiş olduğu için, kendisiyle alay etti. Gelen haberler, yaşamayı ve mutlu olmayı sürdürmek için, ona gerçekten ihtiyaç olmadığını gösteriyordu.

Varoluşun hangi anından itibaren, dünyanın merkezi değilizdir artık? diye sordu kendi kendine.

Düşündükçe, Hispañola'da ikametinin sonu daha da belirsizleşiyordu. Cenovalı, Onikinci Louis'nin Blois antlaşmasının şartlarından birini bozduğunu ve kızı Claude'u, Charles de Habsbourg yerine, kırmızı yanaklı şişman bir oğlan olan Angoulême dükü François'ya verdiğini anlattı. Franz-Eckart'ın bir dörtlüğü bunu önceden bildirmişti zaten:

Delikanlıya boşuna söz verilen genç kız
Düğün gecesi cayacak...

Bu haberi Franz-Eckart'a aktardı Jeanne. Genç adam gülümsemekle yetindi. Maximilien'in öfkeden deliye döndüğünü de söylemişti Manicozzi. Cenova Cumhuriyeti Fransa Kralına başkaldırmış, Louis de Şehri tekrar alıp, kentin tüm sakinlerini asi eğilimlerini affedeceği güne kadar siyah giyinmeye mecbur etmişti. Prensler bu gibi maskaralıklardan asla bıkıp usanmıyorlardı yani!

Ondan sonra da, Cenova ve Korsika'yı tahtın mülklerine eklemişti, Onikinci Louis.

Jeanne'a Ay'da yaşayanların haberleri gibi geliyordu bunlar. Terası süslemeleri için dikmiş olduğu çiçekli sarmaşıkların durumu onun için çok daha önemliydi. Ama iş anlayışını yitirmiyordu yine de.

Ferrando'ya yazmak için, mürekkep, kağıt ve bir tüy –uzun bir yerli kartal tüyü!– edindi:

Sevgili Ferrando,

Hispañola çekici ve işe yaramaz bir ada. Burada İspanyollar sıkılıyorlar, tarot ve satranç oynuyor ve arada bir, açık gerçeğe karşın Hintliler diye adlandırdıkları yerlileri kırbaçlıyorlar. Peşlerinden gelmiş olan az sayıdaki eşleriyse nakış işliyor, dua ediyor ve dedikodu yapıyorlar. Muz ve diğer bazı meyve ağaçlarının bulunduğu birkaç bahçe dışında, ada hiç ekilmemiş durumda. Yazık! Vali burada şeker kamışı yetiştirilebileceğini düşünüyor. Ben de aynı fikirdeyim. Neden kara buğday da ekilmesin ki? Şeker kamışı hakkında hiçbir şey bilmiyorum, ama vali sermayeye ihtiyaç duyduğundan, bu projenin makul olup olmadığını değerlendirebileceğin geldi aklıma. Franz-Eckart, şekerin dönüş yolculuğunda gemilerin ambarlarını doldurabileceğini düşünüyor.

Fırsattan istifade, bizim kasaları da zenginleştirirdi.

Franz-Eckart, Joseph ve Joachim çok iyiler. Joseph, Latince konuşan bir yerliyi andırıyor.

Seni seven kız kardeşin,

Jeanne de l'Estoille, Casa Nueva San Bartolome, Santo Domingo yakını, İspanyol tahtının Hispañola'sı.

İki ay sonra, Şirketin birincinin ikiz kardeşi olan ve *Stella Matutina* adını taşıyan ikinci gemisi Ferrando'nun cevabını getirdi: Jeanne'ın önerisini akla yatkın buluyor ve projeyi incelemeye alıyordu. Değerlendirme sonucu uygun çıktığı takdirde, bu işe girecek ve valiyle konuşmak için Hispañola'ya gelecekti.

Jeanne valiyi mektuptan haberdar etti. Bobadilla da onu akşam yemeğine davet etti ve iş konusunu açtı. Jeanne, Ferrando Sassoferrato'nun kararlarına güvendiğini söyledi. Valinin zengin olmayı tasarladığını anladı ve bunu başarırsa, aynı zamanda Şirketin de zenginleşeceğini düşündü.

Yani, Ferrando bekleniyordu.

1507 yılının 3 Haziranında, biri Cenovalı, diğeri İspanyol olan iki ortağıyla birlikte geldi Ferrando.

Bu arada, Casa Nueva San Bartolome çevresindeki manevi görünüm, değişikliğe uğramıştı.

Bir akşam, limanla Casa San Bartolome'nin yarı yolunda bulunan Caribe köyünde bir yangın çıktı. Nasıl çıktığı bilinmiyordu: kuşkusuz bir ateşin kıvılcımları yerlilerin saz kulübelerinden birini tutuşturmuş ve yangın ondan bir ikinciye sıçramıştı. Köy su kaynaklarından uzakta yer aldığı için, ateşin söndürülmesi zordu. Dahası, uzun aylardır yağmur yağmadığından ötürü kurumuş olan yakındaki orman da tutuşmaya başlıyordu. Yangının, Casa San Bartolome ve liman arasında bulunan başka bir yerleşim birimini yakıp kül etmesi tehlikesi vardı.

Jeanne ve beraberindekiler, terastan, gecenin içinde kızıl yansılar yaratan kor yığınını ve onun, açık kalan son gökyüzü

parçalarını karartan dumanını rahatça görebiliyorlardı. Jeanne telaşlanmaya başlıyordu. Eğer ateş şu ya da bu nedenle durmazsa, Casa San Bartolome'nin de yanma tehlikesi vardı. Bu üç ya da dört saat içinde olacak bir şeydi, ama tehlike kesindi.

Pegasus ahırında sinirlilik belirtileri gösteriyordu.

Kumsalda panik içinde kaçışan hayvanlar görülüyordu, özellikle de Hindistan domuzları. Kuşlar da kalabalık sürüler halinde kaçıyorlardı, ateşten.

Köleler gürültülü bir şekilde ağlayıp sızlanıyorlardı, zira köyde akrabaları vardı hepsinin.

Jeanne akşam yemeğini başka zamana ertelemeye karar verdi ve yangın eve fazla yaklaşacak olursa denize doğru kaçmayı tasarlayarak, eşyalarını sandığa toplamak için odasına gitti.

Önerisi üzerine, Franz-Eckart ve Joseph de aynı şeyi yaptılar.

Sonra herkes, yangını seyretmek için, terasa geri döndü.

"Joachim nerede?" diye sordu birden Joseph.

Onu bütün odalarda aradılar, adını seslendiler. Yok olmuştu.

Sonsuz bir zaman geçti ve olağanüstü bir gürültü, kıyameti çağrıştıran bir ses herkesi yerinden hoplattı. Caribe kadınları haykırdılar. Yıldırım! Nasıl, yıldırım? Haftalardır fırtına olmamıştı. Ama ondan bir saniye kırıntısı önce çakan şimşek hiçbir kuşkuya yer bırakmıyordu. Ve zaten ikinci bir şimşek, sonra da bir üçüncüsü çaktı. Ve bir dördüncü. Kimse saymıyordu artık. Kasırga kuzeyden, dağın tam üstünden koptu.

Franz-Eckart verandadan aşağı indi ve tehlikeyi düşünmeden bahçeye çıktı. Sel gibi bir yağmur indi tüm bölgeye. Birkaç saniye dışarıda kalan ihtiyatsız genç adam, sırılsıklam bir halde geri döndü. Tropiklere yakışır bir şiddetle palmiye dallarından yapılmış çatılarda çıtırdayan, öfkeli bir yağmurdu bu. Sular terasın taşlarına sıçradı. Hava akımları mumların alevlerini dans ettirdi.

Hepsi terasa sığınmış olan köleler ellerini göğe kaldırarak, kendi dillerinde anlaşılmaz haykırışlar savurdular.

Joseph Pegasus'u sakinleştirmeye gitti.

Peki Joachim neredeydi?

Franz-Eckart Jeanne'a düşünceli bir bakış yöneltti; Jeanne bunda belli belirsiz bir gülümseme görür gibi oldu.

Sağanak bir saate yakın sürdü. Son bulduğu zaman, Franz-Eckart yeniden ıslak otlara çıktı: yangın sönmüştü.

Jeanne kölelere evlerine gitme izni verdi, zira ailelerine ne olduğu kaygısıyla kendi kendilerini yiyip bitiriyorlardı; yemek hazırlamaya yardım etsin diye, ailesi limanda oturan Stella'yı orada alıkoydu yalnızca. Franz-Eckart ve Joseph avludaki fırında bir ateş yakmaya giriştiler. Her şey gibi fırın da su içinde kalmıştı tabii.

Nihayet ateş yakmayı başarmışlardı ki, çamur içinde, üzerinden sular sızan, saçları kafasına yapışmış, hırpani bir kazazede belirdi terasta.

Joachim'di bu.

Yüzü anlatılamaz bir memnuniyet yansıtıyordu. Bakışı Jeanne'ınkinin içine daldı.

Kimse tek kelime etmiyordu.

"*Es el*," diye mırıldandı Stella. *"Es el, el bagator de lluvia."*

Ona doğru ilerledi ve gözlerinin içine baktı; Joachim kıpırdamadı.

"Es un brujo!" diye bağırdı kadın. *"Un buen brujo!*[1]"

Joachim'i kollarından tutup, vahşi bir coşkuyla sarıldı ona. Joachim de Stella'ya sarıldı.

Elinde bir tabakla donakalan Jeanne, Joachim'in gözlerinin yaşlarla dolduğunu gördü.

---

1) Bu o. Yağmuru yağdıran o. O bir büyücü! Iyi bir büyücü!

Stella'nın omzunda ağlıyordu.
Annesi Mara'yı düşünüyordu.
Jeanne da gözyaşlarının yanına oturdu.

Haftanın sonu gelmeden, Hispañola'nın bütün Caribeleri, Casa Nueva San Bartolome'de bir yağmur yağdırıcısının oturduğunu öğrenmişlerdi.

Bahçeyi patikaya kadar dolduran bir heyet yolladılar.

Reisleri, kendisi için de büyücü denen yaşlı bir Caribe, terasta ayakta duran Joachim'e doğru ilerledi ve ona otlar, çiçekler ve kim bilir neyi temsil eden, altından yapılmış, tuhaf bir heykelcik sundu.

Joachim'in elini öptü. Joachim ihtiyarı kollarının arasına alarak kucakladı. Kalabalıktan alkışlar yükseldi.

Joachim'in çağırdığı kasırga köyün yarısını kurtarmıştı.

Terastaki diğer Beyazlar, Jeanne, Franz-Eckart ve Joseph, heyecan içinde, sahneyi izliyorlardı.

Joachim annesinin öcünü almıştı sonunda. Iyilikle almıştı bu öcü.

Jeanne'a doğru döndü ve eliyle yanına çağırdı onu. Jeanne, dünyanın başlangıcına, kötülük ve sıcaklığın genç ve taze olduğu zamanlara ait olan o yüzlerin karşısında durdu. Aralarında yamyam çocukları vardı, belki kendileri de yamyamdılar eskiden. Erkek kardeşini kurtlara teslim etmiş olduğunu anımsadı. Öne eğilip, gülümsedi. Yeniden alkışlar yükseldi.

Joachim Franz-Eckart'ı çağırdı. Baba oğul olduklarını anlamak için, onları yan yana görmek yeterliydi.

"El incantator de caballos!" dedi Caribelerin Pegasus'un hikayesini bilen reisi.

Franz-Eckart gülümsedi ve Joseph'i çağırdı. Oğlan babasının

yanına geldi; papağan kulağını öpüyordu. Onların da baba oğul oldukları anlaşılıyordu.

"El incantator de papagallos!" dedi reis, gülerek.

Kahkahalara karışan, sağır edici bir alkış daha yükseldi.

Bahçeden kumsala kadar yayılan, isimsiz bir şenlik düzenlendi. Hindistan domuzları, kümes hayvanları ve balıklar kızartıldı. Jeanne Stella'yı palmiye şarabı almaya yolladı. On testi şarap içildi.

Sonunda, akşam oldu.

Bitkin düşen Jeanne:

"Sadece bu gün için hayatta kalırdım! Mutlu ölebilirim artık," dedi Franz-Eckart'a.

Ölmenin zamanıydı gerçekten de.

Ertesi gün, çatık kaşlarıyla Padre Balzamor geldi.

"Vahşiler burada bir büyücü olduğunu söylüyorlar!" diye ateş püskürdü.

Jeanne onu neşeli bir halde karşıladı ve sitemkar bir ses tonuyla:

"Padre! Yerlilerin hikayelerine mi inanacağız?!" diye cevap verdi.

"Büyücüyü görmek istiyorum! Büyülenmiş bir at! Bir yağmur yağdırıcı!" diye homurdandı. "Kötü büyülerle dolu bir ev burası! O adamın adı Joachim!"

"Ne yapmış peki?"

"Yağmur yağdırmış!"

Jeanne kahkahalarla güldü.

"Bu durumda, onu tahtın hizmetine almak lazım, Padre!"

Papaz Jeanne'ı bakışlarıyla yaktı.

"O adamı görmek istiyorum!"

Rahibin ardında, kutsal İspanyol Engizisyonunun uğursuz gölgesinin belirdiğini gördü Jeanne. Ve üzerinde Joachim'in annesinin öldüğü, bizzat kendisinin de neredeyse vaktinden önce yaşamını bitirecek olduğu ateşi... Kilise iktidarının utanç verici ateşlerini! Jeanne d'Arc'ı yakıp kül etmiş olanlar. Şiddetli bir öfkeye kapıldı.

Bu oyunda kaybedilecek şeyler çok büyüktü. "Eller yukarı!" çekilmiş olan bu partiyi kazanmak gerekiyordu.

Joachim Stella'nın mutfağa ilave bir raf yerleştirmesine yardım etmekle meşguldü. Jeanne onu çağırınca, gelip ziyaretçiye baktı. Papaz, kemerinde bağlı tuttuğu bir mataranın tıpasını açtı ve içindekini şaşkınlıktan donakalan Joachim'in yüzüne saçtı.

Kutsal suydu bu elbette. Ama Joachim'in yüzü kavrulmadı. Boynuzlu bir hayvana da dönüşmedi Joachim. Yüzünü sildi ve şaşkın bir edayla Padre Balzamor'a baktı.

Bozulan papaz onu yakından inceledi. Joachim de rahibi süzdü. Burun buruna bakıştılar uzun uzun.

"Şeytan, bu adamdan elini çek!" diye bağırdı Padre, haçını Joachim'in önünde sallayarak.

Hiçbir şey olmadı. Gülümsemekle yetinen Joachim'in ağzından hiçbir iblis ıslık çalarak kaçmadı.

"Neden konuşmuyor?" diye sordu Padre.

"Muhammedi zındıklar, henüz çocukken, Joaquin Cordoves'e işkence edip, dilini kesmişler, Padre," dedi Jeanne, sert bir ses tonuyla. "Şimdi, sanırım kuşkularınız hakaret halini alıyor. İmansızların bir kurbanına zulmediyorsunuz. Piskoposa ve valiye şikayet edeceğim sizi!"

Önce şaşkınlıkla, sonra da utançla baktı Jeanne'a, papaz. Paskalya ve Noel'de kendisine verdiği yüz maravedislerin duman olup uçtuğunu da görmüştü kuşkusuz.

"Zındıkça masallara inandığınız için, Sevilla piskoposu huzurunda batıl inançla suçlatacağım sizi!" diye gürledi Jeanne. "Ve Engizisyona bildireceğim bir şey daha var. Günah içinde yaşayan bir Kilise adamı!"

"Hayır," diye kendini savunmaya girişti, çok korkmuş olan papaz. "Sadece tahkik etmek istiyordum..."

"Tahkik edecek bir şey yok. Asıl ben sizin seytandan arındırılmanızı isteyeceğim! Kendini şeytan kovucu olarak göstermek şeytanın oyunlarından biridir!"

Papaz, dehşetle parlayan, faltaşı gibi açılmış gözlerle baktı Jeanne'a.

"Hayır!"

"Öyleyse, özür dileyin ve çekip gidin!"

"Beni affedin..."

"Affediyorum."

"Valiye bir şey söylemeyeceksiniz, öyle değil mi?"

"Hayır. Gidin artık."

Başı öne eğik bir halde gitti papaz.

Jeanne ve Joachim kahkahalarla güldüler.

Bu söylentileri Bobadilla da duymuştu.

Caribeler, yangın esnasında, Joachim'i dağda görmüşlerdi, ellerini göğe doğru kaldırmıştı. Ve kısa bir süre sonra, fırtına patlamıştı. Caribelerin Joachim karşısındaki saygılı tavırları çok şey anlatıyordu.

At hikayesini de unutmamıştı vali.

Hispañola'daki tüm İspanyol kolonisi bunları konuşuyordu.

Ama Ferrando, şeker kamışı ekimi projesini tartışmak üzere, iki ortakla birlikte adaya gelmişti. Bu para demekti. Çok para. Adada şeker üretmek hemen hemen bedavaya gelirdi; İspan-

ya'daysa, bir kilo şeker üç yüz maravedise satılıyordu. Beş yüz kilosu üç yüz bin maravedis ederdi. Yani sekiz yüz ekü! Her biri beş yüz kilo taşıyan beş gemi Cadix'e dört bin ekülük şeker götürecek demekti! Nakliye masrafları çıkınca, ayda üç bin beş yüz ekü yapardı bu. Net olarak.

Tamam, sermayedarlarla bölüşmek gerekirdi. Ekilen alanı iki katına çıkarmaktan başka çare yoktu, yarı yarıya paylaşılacaktı.

Bobadilla sabırsızlıktan yerinde duramıyordu. İspanya'nın en zengin insanlarından biri haline gelecekti.

Ve şeker kamışı dört mevsim yetiştirilebiliyordu!

Yağmur yağdırıcısı hikayeleri umulan servete kıyasla ağır basmıyordu. Sağduyuya karşı da dayanıklı değillerdi zaten. At meselesine gelince, pöh! hayvanca bir kapristi işte.

Casa de la Contratacion'un şefi ona Casa San Bartolome'nin yağmur yağdırıcısından söz ettiğinde, Bobadilla adama küçümseyerek baktı ve bir İspanyol Hıristiyanının hintli masallarına inanabilmesine şaşırdığını belirtti. Adam bu konuyu bir daha açmadı.

Piskopos kaygılanmıştı: valinin katibi, hayvanların tropiklerde sık sık tuhaf davranışlar gösterdiklerini ve ani kasırgaların olağan şeyler olduğunu açıkladı ona. *Monsignor,* Padre Balzamor'un ıslah edilmiş saz kulübesi yerine gerçek bir kilise inşa ettirmesini sağlayacak olan bağış toplama işiyle fazlasıyla meşguldü zaten. Bayan Baron de l'Estoille beş ekü vermişti. Evinin üzerinde dolaşan büyücülük kuşkularıyla başını ağrıtmanın âlemi yoktu.

Ondan on ekü daha umulabilirdi aslında.

Koloninin geri kalanı da, vali Bobadilla ve piskoposun boşinançlardan kaynaklanan dedikoduları küçümseyerek reddettiklerini öğrendi. İspanyol hanımlar kilisede Jeanne'ı hararetle selamlamaya başladılar yeniden. Eskisi kadar can sıkıcı olan ziyaret ve davetlerine bıraktıkları yerden devam ettiler.

Vali, Ferrando ve ortaklarını aşırı bir coşkuyla karşıladı ve onların şerefine, Jeanne ve Franz-Eckart'ın da davetli oldukları bir akşam yemeği verdi. Jeanne orada, hayatında görmediği kadar çok altın ve gümüş sofra takımı gördü. Çatallar bile vardı. Caribe hizmetkarlar, yaka ve kollan kırmızı şeritli, sarı üniformalar giymişlerdi. Valinin eşi bir kutsal emanet kutusu gibi parlıyor, yüzündeki tebeşir tozundan yapılma maskenin çatlaması korkusuyla pintice gülümsüyordu. Beyaz örtünün üzerine, üstünde mezar çiçekleri denen yaşlılık lekelerinin bulunduğu bir pençe uzattı. Parmaklarında, bir yakut ve bir Harun zümrüdü kıvılcımlar saçıyordu. *Señora* Bobadilla mücevherleri seviyordu.

"Yatırılacak para devede kulak," diye belirtti Ferrando, konunun can alıcı noktası açılınca. "Yüz kamış fidesinden üç yüz dikim parçası elde ediliyor, bin fidandan da üç bin. Yöntemi biliyorsunuzdur: fidan üçe kesilir ve üç parça toprağa dikilir. Her biri büyüyen bir dal verir ve üç ay içinde tam bir fidan halini alır."

Besbelli ki Bobadilla hiçbir şey bilmiyordu. Karşılarında dans eden tilkiyi dinleyen masal hindileri gibi, Ferrando'yu dinliyordu.

Franz-Eckart hiçbir tepki vermedi.

"Önemli olan," diye devam etti Ferrando, "arazi ve işçilik. Zira önce toprağı sulamak, sonra da fidanları toplamak gerekiyor. Kesilmiş kamışları alıp, değirmen taşıyla eziyorsunuz. Elde ettiğiniz yoğun özü suya batırıyorsunuz. Sonra, dibe çöken şekeri kurumaya bırakıyorsunuz. Kristalleşiyor. Geriye, kristalleri toplayıp, çuvallara koymaktan başka yapacak bir şey kalmıyor. Arazi meselesine dönelim. Hispañola'da dönümlerce toprağınız var. Onları sizinle birlikte satın alacağız. Tahta ne vermeniz gerekir? Neredeyse hiçbir şey. Dönümü bir maravedis etmez. Bir dönüm toprak kırk kilo saf şeker üretir. İspanya pazarlarında iki bin dört yüz maravedis yapar. Masrafları düşün: iki bin maravedis.

Yılda iki hasattan, dönümü yılda dört bin maravedis ediyor. Ben ve ortaklarım, kendimiz için bin dönüm istiyoruz."

Bobadilla bu muhteşem hayallerden sarhoş olmuştu. Bunların hiçbirinden haberi yoktu. Kendini milyoner olarak gördü.

Bir yudum ekşi şarap içti.

"Verilmiştir," dedi.

Jeanne, hem maldan hem de nakliyeden kâr ettiğini düşündü.

"Ya işçilik?" dedi, masaya eğilip gelincik bakışlarını valiye dikmiş olan Ferrando.

Bobadilla dinliyordu.

"'Hintliler' var ya," diye cevap verdi sonunda.

Señora Bobadilla konuşmanın tek bir kelimesini anlamıyordu; Jeanne'a doğru dönüp sırıttı.

Köleler davetlilerin başları üzerindeki hasır yelpazeleri hızlandırdılar.

"'Hintlileriniz' uzun süre yeterli olmayacaklardır."

"Yani?"

"Yani, dışarıdan köle getirtmek zorunda kalacaksınız."

Valiyle ilk konuşmalarında Franz-Eckart'ın söylemiş olduğu da tam olarak buydu.

Jeanne ona baktı: bir sfenks duruyordu karşısında.

"Onları satın almak gerekecek," dedi Bobadilla.

"Vali bey, dönümü yılda dört bin maravedisten, yüz dönüm olsa, yılda bin eküden fazla kazanırsınız. Bin dönümle –hem, şeytanla ay arasında yer alan hiç ekilmemiş bir adada bin dönüm nedir ki, sizin için?– bir milyon ekü kazanırsınız. Birkaç kölenin bedelini bununla kıyaslamak bile gülünç!"

Bobadilla bir kahkaha attı.

"*Señor* Sassoferrato, başımı döndürüyorsunuz."

"Pişmanlık duymanıza izin vermektense, başınızı döndürmeyi tercih ederim."

"Köleler nereden gelecek peki?" diye sordu Bobadilla.

"Afrika'dan," diye cevap verdi Ferrando.

"Bu serveti kazanmak için size ihtiyacım olacak mı?" diye sordu vali, bir kahkaha daha attıktan sonra.

"Evet, çünkü bizimkiler gibi kendi arazilerinizin işletilmesini de bize bırakacaksınız. Ve şekerin çıkarılacağı değirmenleri."

Ythier'nin göz diktiklerinin bitişiğindeki bağları satın alırken Déodat'nın yürüttüğü mantığın tıpatıp aynısı bu, diye düşündü Jeanne. Ama bu kez, Ferrando ve ortakları tarla kirası da alıyorlardı, fazladan.

"Bin dönüme sahip olacaksınız," diye bildirdi Bobadilla.

"Sözleşmemizi yarın imzalarız," dedi Ferrando, ortaklarına dönerek. "Ve gidip toprakları görürüz."

Cennetin ölüm kararıydı bu.

Señora Bobadilla'nın alçısı çatlamaya başlıyordu. Süslü eli, damasko kumaşından yapılmış örtüyü tırmaladı.

Saat geç olmuştu.

Meşale taşıyan iki Caribe, valinin davetlilerinin önüne düşüp, arabalara binmelerine yardım ettiler ve eve kadar yanlarından ayrılmadılar.

Joseph ve Joachim, her zamanki gibi, terasta, bir pervane ve sinek bulutu içinde satranç oynuyorlardı.

Jeanne ve Joachim birbirlerine baktılar. Jeanne'ın Cenneti satarak onun hayatını kurtarmış olduğunu biliyor muydu acaba, Joachim?

32
ŞEKER VE ŞEKERLEMELER

*

Jeanne'ın korkularının tersine, ne Joachim, ne Joseph, ne Franz-Eckart, ne de kendisi kimliklerini yitirmişlerdi. Giysileriyle birlikte, gereksiz olanı çıkarıp atmışlardı sadece.

Joachim, Mara'nın yağmuru çağırabilen oğlu olarak kalmıştı.

Joseph insanlardan daha çok doğaya yakındı.

Franz-Eckart hayvanları hâlâ büyülüyordu.

Ve Jeanne insanları etkisi altına almaya devam ediyordu.

Ferrando ve ortakları, Jeanne ve yoldaşlarıyla birlikte, vali Bobadilla'nın onlara satmayı önerdiği arazileri görmeye gittiler. Topraklar adanın doğusunda yer alıyor ve açık denizin rüzgarlarından yeterince korunuyorlardı.

Entrikalara yol açmamak için İspanyol bayrağı altına yerleştirilen ortaklığın şartlarını belirlemekle bir hafta geçti; Ferrando'nun İspanyol ortağı tarımcılık şirketinin başkanı sıfatıyla hareket ediyordu. Vali bu şirkete dönümü bir maravedisten bin dönüm toprak satıyor ve kendi özel mülkü olan diğer bin dönümün işletilmesini de şirkete bırakıyordu.

Her şey kayıt altına alınıp imzalandıktan sonra Ferrando, gemiden, her biri altı metre uzunluğunda ve çok ağır olan, kalın bezlere sarılmış dört balya indirtti. Valiye kendisini takip etmesini rica etti ve Jeanne'dan erkek kölelerinden üçünü ödünç alarak, balyaları iki arabaya yükletti. Ve arazilere doğru yola çıkıldı.

Gidecekleri yere vardıklarında, Ferrando balyalardan birini aşağı indirtti ve kılıcının ucuyla çuvalı yırttı.

"İşte, Ekselans, şeker kamışı fidanları," dedi onları daha önce hiç görmemiş olan valiye.

Fidanlar bütündüler, köklerden son halini almış çiçeklere kadar her şey vardı. Bobadilla üzerlerine eğildi: demek servet bu kamışlardan gelecekti.

Ferrando bir köleye kamışı üç eşit parçaya kesme emri verdi, kesik parçaları alıp, birbirlerinden bir ayak arayla dikti. Jeanne onun her çeliği özsuyu yönünde toprağa batırdığını ve her bölümün bir tomurcuğu olmasına dikkat ettiğini saptadı. Ama Ferrando bunları valiye söylememişti. Jeanne da anıştırmaktan kaçındı.

Ferrando yanında getirmiş olduğu bütün fidanlara kendi topraklarında aynı işlemi uyguladı; aşağı yukarı yüz elli çelik elde etmişti. Sonra küçük konvoy valinin topraklarına doğru hareket etti ve ilk çelikler dikildi.

"Kölelerim yapabilir bunu," dedi kendini operasyonu sonuna kadar izleyecek ruh halinde hissetmeyen vali.

Ferrando ona kısa bir bakış atıp, geri kalan fidanları teslim etti.

"Ya diğer fidanlar?" diye sordu vali.

"Bir dahaki gelişimde kendim getireceğim onları."

Ferrando ve ortakları geri döndüler.

Jeanne ve Franz-Eckart hemen hemen her gün çeliklerin büyümelerini gözlemeye geldiler. Tomurcuk küçük göbeğinden açtı, çabucak büyüyecek olan yeşil bir filiz verdi, çentikler oluştu ve iki haftanın sonunda, güzel ve olgun bir kamışın tüm belirtilerini gösterdi.

Valinin topraklarındaki çeliklerin üçte birinden fazlasıysa hiçbir gelişme göstermiyordu.

Bu sırada, yeni bir olay Hispañola'nın sıcak atmosferini bulandırdı.

Stella ve onun kızı olduğunu açıklayan Carola adındaki yabancı bir Caribe, Casa San Bartolome'ye, yırtık pırtık bir örtüye sarılmış içler acısı bir bebek getirdiler. Stella'nın torunuydu bu.

Jeanne bebeğin üzerine eğildi; gözlerini zor açıyordu, soluğu kısa, teniyse kül rengiydi; saatlerinin sayılı olduğunu hissetti. Anne kız çok üzgündüler: oğlan Carola'nın ilk çocuğuydu ve Caribeler ilk doğan çocuğun doğumda ölmesini bir uğursuzluk belirtisi olarak görürlerdi. Onlara göre, kabileye nazar değdiği anlamına geliyordu bu.

Franz-Eckart, Joseph ve Joachim kahvaltılarını bitirmek üzereydiler. İki kadının bebeği niye oraya getirdiklerini herkes anlamıştı.

Joachim ayağa kalktı, can çekişen yavruyu kucağına aldı ve çıktı.

Jeanne'ın yüreği hopladı. Çocuk Joachim'in kollarında öldüğü takdirde Caribelerin saf akıllarının bundan ne sonuç çıkaracağını yalnızca Tanrı biliyordu. Ve onu iyileştirecek olursa... İyileştirebilir miydi acaba?

İki kadın Joachim'in peşinden gitmek istediler. Joachim geri döndü ve başını sağa sola salladı.

Bir araya toplanmış olan diğer köleler Joachim'in çocukla beraber ormana gidişini seyrettiler.

Casa San Bartolome'yi sıkıntılı bir cenaze havası kapladı.

Stella içini çekerek yeri süpürmeye başladı. Juanita evin çamaşırlarını yıkamak içi pınara gitti. Bahçenin çalı çırpısını temizleyen hizmetkarların cansız gürültülerinden başka bir şey duyulmuyordu.

Joseph kumsala gitmedi. Otlatmak üzere Pegasus'u dışarı çıkarttı, sonra gergin bir halde terasa oturdu. Arada sırada papağanı okşuyor, ona muz parçaları uzatıyordu. Franz-Eckart o sabahki dersini vermedi Joseph'e. Oğlan kendinden geçmiş gibiydi. Bir an geldi, hareket etmediği halde ter içinde kaldı. Düşüncesiyle dedesinin çabalarına bağlanmış görünüyordu.

Carola'nın ağladığı duyuluyordu.

Öğlenden hemen sonra, bahçeden, kölelerin olduğu taraftan, dağınık haykırışlar yükseldi. Joseph başını kaldırdı.

Jeanne, ağır adımlarla deniz tarafından gelen Joachim'i gördü, kucağında çocuğu taşıyordu. Yüzünden yorgunluk okunuyor, hatta bunalmış görünüyordu. Joseph ona doğru koştu.

Çocuk öldü! dedi Jeanne kendi kendine ve kalbi sıkıştı.

Joseph ağır ağır basamaklı sekiye tırmandı.

Caribe kadınları dayanılmaz bir gerginlik içinde Joachim'e baktılar.

Bebek bir çığlık attı. Joachim onu kadınlara uzattı. Herkes çocuğa doğru atıldı. Çocuk hareket ediyordu. Carola yavrusunu Joachim'in ellerinden alıp, yakından inceledi: rengi değişmişti. Gözleri açıktı. Viyaklıyordu.

Stella Joachim'in ayaklarına kapandı. Bütün kadınlar aynı şeyi yaptılar. El ve ayaklarını öpüyorlardı. Joachim kadınları kaldırdı. Joseph gidip dedesine destek oldu, zira sendeliyordu. Köleler bahçeden koşup geldiler.

"Bırakın, dinlensin," dedi Jeanne. "Çok yorgun."

Stella'ya onun için hafif bir yemek hazırlamasını ve bir bardak beyaz şarap vermesini buyurdu.

Joseph, Franz-Eckart'ın düşünceli bakışları altında, kolunu dedesinin omzuna attı.

Jeanne kölelere seslendi:

"Bu akşam burada toplantı istemiyorum. İnsanlar Casa San Bartolome'nin büyücü evi olduğunu söylüyorlar. Bu bizim için iyi değil. Eğer bizi seviyorsanız, gösteri yapmayın."

Dolayısıyla, yağmurun yangını söndürdüğü defaki gibi eğlenceler yapılmadı ve Jeanne, Padre Balzamor ve valinin bu konuda hiçbir şey öğrenmeyeceğini ümit etti. Bununla birlikte, ertesi gün Stella'yla birlikte çarşıya gittiğinde, Caribelerin bakışlarından olayın kulaktan kulağa yayılmış olduğunu anladı. Satın aldıklarının parasını ödemesini kabul etmediler. Israr etmesi gerekti. Yaşlı bir kadın ellerini öptü.

Bir sonraki gün, valinin kendisi Casa San Bartolome'ye geldi. Kaşları çatık, selamı zorakiydi.

"Casa San Bartolome hakkındaki tüm o büyücülük söylentilerinin gerçekten de bazı temelleri olduğuna inanmam gerekecek, hanımefendi. Şimdi de arkadaşınız Joaquin Esteves'in ölüm döşeğindekileri iyileştirdiğini öğreniyorum. Üstelik, sizinkilerin hepsi gelişmişken, benim şeker kamışı fidelerimin üçte birinin hiç büyümediğini görüyorum."

Jeanne soğukkanlılığını korudu.

"Beraberce gidip, fidelerinize bakmamızı ister misiniz, Ekselans?" diye sordu, sakin bir ses tonuyla.

"Sanırım onları yeniden yeşerteceksiniz, öyle değil mi?"

"Hayır, Ekselans," diye cevap verdi Jeanne, gülümseyerek. "Kurumalarının nedenini açıklayacağım size."

"Şimdi de şeker kamışından anladığınızı mı söylüyorsunuz?"

Aksiliğin içinden kendini beğenmişlik baş gösteriyordu yeniden.

"Hayır, Ekselans, ama eski bir çiftçi olarak, fidenin ne olduğunu bilirim ve sizin diktikleriniz de fide olduklarına göre, neden büyüyüp büyümediklerini anlarım."

Jeanne gözlerini valiye dikti. Gayet iyi biliyordu ki, onun için çıkarlar söylentilerden önce gelirdi. Ama Bobadilla'nın, elinden gelse, söylentileri de kendi çıkanna kullanacağından hiç kuşkusu yoktu. Vali bıyığıyla oynayarak, başını salladı.

"Pekala," dedi. "İyi bir binici olduğunuzu söylediler, doğru mu bu?"

Jeanne başıyla onayladı. Bu bir çeşit sınamaydı; onun Pegasus'a gerçekten bindiğini doğrulamak istiyordu vali.

"Katibimin atını alın öyleyse."

Jeanne ayağını sol üzengiye koydu ve ata yan olarak bindi. Şaşırmış bir halde baktı ona vali, sonra kibarlık gereği, Jeanne'ın sol yanına geçti. Katip yayan olarak onları takip etti.

Şeker kamışı tarlalarına vardılar. Katip Jeanne'ın attan inmesine yardım etti. Vali kurumuş olan fideleri gösterdi. Jeanne eğilip ölü çeliklerden birini inceledi ve topraktan söküp çıkardı.

"İşte nedeni, Ekselans. Fideniz baş aşağı dikilmiş. Toprağın emdiği özsu yukarı doğru çıkamaz. Bu yüzden, kök çıkaramamış."

Vali pek şaşırmış görünüyordu. Jeanne fideyi elinden attı ve omuz silkti.

"Peki neden sizin fidelerin hepsi tuttu?"

"Hatırlıyor musunuz, Ekselans, kayınbiraderim onları kendi elleriyle, tek tek dikmişti ve hatta siz bundan sıkılmıştınız? Sizinkileri dikmeyi de önermişti de, adamlarınızın bu işi yapabileceklerini söylemiştiniz. Ne var ki, fidenin yönünü ayırt etmeyi bilememişler. Sizin büyücülük dediğiniz şey bu işte."

Vali bacaklarına vurdu ve duyduklarına inanamıyormuş gibi bir kahkaha attı.

"Özürlerimi kabul edecek misiniz?" diye sordu.

"Beni şımartıyorsunuz, Ekselans. Ama bu, kölelerinizin aynı hatayı daha geniş ölçekte işlememeleri açısından iyi bir fırsat ol-

du. Şimdi, sadece elli kadar fide yitirdiniz. Beş yüz tane olsaydı, zararınız daha ciddi olacaktı. Ve işte bunun için, kayınbiraderim size yardımcı olmak istemişti."

Jeanne işi sağduyunun doğru yoluna koymuştu yeniden. Vali, ellerini açarak elinden bir şey gelmediğini belirten katibine doğru döndü.

"Başka bir büyücülük olayından daha bahsetmiştiniz galiba?" diye devam etti Jeanne.

"Şu adam, Joaquin Esteves, Santo Domingo'da ölüm döşeğindekileri iyileştirdiği anlatılıyor."

"Eczacıların iyileştirdiği de oluyor, Ekselans."

"Anlamıyorum..."

"Joachim otları tanır. Hasta bir çocuk getirdiler ona. Ormana, onu iyi edebilecek ot ya da bitkilerden bulmaya gitti. Bu maddeler yeni doğmuş bebekler üzerinde daha çabuk etki gösterdiğinden, çocuğu çabucak iyileştirdi. Cahil Caribeler de bilmem hangi masalı uydurdular. Kökçü ve eczacılar büyücülükle suçlanabilir mi?"

Vali iç çekerek başını öne eğdi. Sonra kısa bir kahkaha daha attı. Bu sefer ata binmesine yardım eden Bobadilla'nın kendisi oldu.

"Telaşınız Caribelerin cehaletinden kaynaklanıyordu," dedi Jeanne, eyere oturunca. "Ve bu cehalet, tuhaf ama, otlar hakkında hiçbir şey bilmemelerinden ileri geriyor."

Vali uzun uzun başını salladı. Casa San Bartolome'ye geri döndüklerinde, atından ilk inen o oldu ve Jeanne'ın inmesine yardım edip, elini öptü.

"Hayatı sizinle paylaşanlara ne mutlu," dedi ona.

"Asıl, sizin dikkatinizden yararlanma şansına sahip olanlara ne mutlu, Ekselans."

"Dostluğumdan emin olun, lütfen," dedi vali.

Ve terasta bulunan Franz-Eckart ve Joachim'i göstere göstere selamladıktan sonra, çekip gitti.

"Bir kez daha sıyırdık!" dedi Jeanne. "Ne zor iş! Gidip denizde yıkanacağım."

Bununla birlikte, olayların kendi mantığı vardı, hem de inatçı bir mantık.

İki gün sonra, Joachim sabah kahvaltısında yoktu. Jeanne, önce, sabah erkenden ormana yürüyüşe gitmiş olduğunu sandı, ama bir içgüdü onu bu düşünceden caydırdı.

Stella'nın yüzünde alışık olmadığı, muzip bir ifade sezdi.

"Sanırım, Joachim bir zifaf gecesi geçirdi," dedi sonunda Franz-Eckart.

Jeanne'ın ağzı açık kaldı.

Joseph olmayan bıyığının altından güldü.

"Caribe meclisi, Joachim gibi harika bir erkeğin adada döl bırakması gerektiğine karar verdi ve ona bir bakire sundu."

"Bunu sen nereden biliyorsun?" diye sordu Jeanne.

"Kölelerin bazı konuşmalarını dinledim. Joachim'e sormaya niyetlenmiştim, ama ortadan kaybolmuştu bile. Kesin olarak bildiğim bir şey yok."

Bedenler gerçeği Jeanne'ın zihnine baskın yaptı birden. Joachim'in sadece elli yaşında olduğunu ve kuşkusuz dilinden başka eksik organı bulunmadığını anımsadı. Joseph'e baktı ve Joseph kendisine ne tür bir bakış atıldığını hemen anladı. Dolu dolu on iki yaşındaydı ve çıplak halde suya girdiğinde erkeklik işaretleri fazlasıyla belirgindi.

Jeanne bir Cennetteydi belki, ama oradaki meleklerin cinsel organları vardı.

"Iyi ya!" dedi.

Ve gülümseyerek oturdu.

"O... o kızı gördün mü?"

Franz-Eckart başını sağa sola salladı.

"Ve böylece, benden daha genç bir amcam ya da halam olacak," dedi Joseph.

Jeanne, düşünceli düşünceli, Hindistancevizi sütünü içti ve bir katı yumurta yedi. Bir İspanyol tavuğu yumurtası. İçine yumurta kırmak için tereyağları bile yoktu. Sonra da bir tane tatlı patates yedi. Sütü özlemişti, ama Hispañola'da inekler, Fransa'da tekboynuzluların olduğu kadar masalsıydılar.

Franz-Eckart, bahçenin ortasına, on iki parçaya ayrılmış bir daire çizmiş ve tam ortasına, ucu ateşte sertleştirilmiş bir tahta kazık dikmişti. Kazık gölge vermediği vakit, aşağı yukarı öğlen demekti. Bu güneş kadranı biraz ilkeldi, bunu kabul ediyordu Franz-Eckart ve bir usturlapla çok daha iyisini yapabilirdi, ama yine de gündüzleri güvenilebilir bir düzenlemeydi.

Saat ona doğru, Joachim ortaya çıktı. Yalnız değildi. Gülümsüyordu.

Eşi, antik çağların peri kızlarına ilişkin düşünülenlere uygun düşüyordu, ama teni soluk bronz rengi olanına, en azından Latin şairlerinin yazdıklarına göre böyleydi.

Jeanne etkilenmişti.

Franz-Eckart ve Joseph de öyle.

Köle kadınlar, sanki gökten inmişler gibi, çifti inceliyorlardı. Jeanne, onları karşılamak için, ayağa kalktı.

"Pekala, Joachim," dedi Jeanne, "kahvaltıya geciktiniz. Hadi, gelin oturun bakalım... eşinizle birlikte."

Heyecan ve belli belirsiz bir muziplikle, kendi insanlarını, köleleri, herkesi süzdü Joachim. Sonra oturdu.

Hizmetçiler meleklerin etrafında dört döndüler.

Kahvaltı bitince, Joachim Jeanne'ın odasına gitti. Jeanne da peşinden. Joachim mürekkep, kağıt ve bir tüy kalem arayıp buldu.

Jeanne onun yazdığını daha önce hiç görmemişti.

Onun için şu notu yazdı Joachim:

Jeanne, Franz-Eckart, Joseph, bu akşam beni yemeğe beklemeyin.

Arada bir sizi görmeye gelirim, çünkü sizi seviyorum, ama benim hayatım dağlarda. Estefania'yla.

Joachim.

Joachim arada sırada Casa San Bartolome'ye geldi, çoğunlukla da eşiyle birlikte akşam yemeğine. Joseph ya da Franz-Eckart'la satranç oynadı.

Gözleri başka yerdeydi.

Böylesi daha iyi, diye düşündü Jeanne. Temeli on beş yüzyıl önce isyankar bir Yahudi tarafından atılmış olan Hıristiyan toplumu, ne asilere, ne de esinlilere uygundu artık. Avrupa'da, Joachim'in sonu ateşte yakılmak olurdu hiç kuşkusuz.

Hispañola İspanyol kolonisinde dedikodu ediliyordu. Ama ihtiyatla, zira Casa San Bartolome'de verilen yemekleri vali ve Casa de Contratacion'un müdürü onurlandırıyordu.

Dahası, yemeklerinin olağanüstü lezzetli oldukları söyleniyordu. Beyaz şarap ve yabani meyve taneleriyle pişirilen bir çeşit ördek yahnisini anlata anlata bitiremiyorlardı.

Piskopos Nunez, kendisinin yapabileceklerinden çok daha büyük mucizeler yaratabilecek nitelikte bir büyücünün iyiliksever koruyucusu Jeanne'a soğuk davranıyordu. Ama vali, Casa San Bartolome ahalisinin bir üyesinin vahşilere katılmasından

söz etmiyordu. Gerçekten de Ferrando, bin şeker kamışı fidanı taşıyan *Stella Matutina*'yla geri gelmişti. Ve o sırada, bir şeker kamışı değirmeni için değirmentaşı yontulmasını yönetiyordu. Cenovalı bir ustabaşı idaresindeki altı köle, tokmak ve keski darbeleriyle, merkezinde bir delik bulunan kocaman bir disk meydana getiriyorlardı.

1507 yılının sonunda, Joachim kucağında bir bebekle geldi. O ve Estefania'nın çocuğuydu bu. Bir oğlan. Franz-Eckart'ın üvey kardeşi ve Joseph'in amcası.

Janos Hunyadi ve büyücü Mara'nın oğlu kök vermişti. Tıpkı bir çelik gibi.

Joseph bebeği kucağına alıp salladı, öptü ve sonunda süt çocuğu elini, ne de olsa yeğeni olan kişinin yanağına doğru uzattı. Düşünceli bir hali olan Franz-Eckart, tek kelime etmeden sahneyi izliyordu. Joseph daha şimdiden baba olmuştu, ruhen.

1508 yılı, vali ve Yeni Dünya Ticaret ve Denizcilik şirketinin tarlalarının ürünü olan bin kilo kızıl şekerin Cadix'e doğru ilk kez yol alışına şahit oldu. Sonra, kuma yağan bir sağanak gibi yok olup gitti.

Onu yerini 1509 yılı aldı. Caribeler tarafından imal edilmiş hasır çantalar içinde üç bin kilo şeker.

Piskopos, tropiklerin sıcağında dinden imandan çıkan Hıristiyanlara karşı esti savurdu. Boşuna: kendisinin de bir Caribe kadınıyla yaşadığını bilmeyen yoktu. Ve bir atı olmadığı ve yayan yürümek zorunda kaldığından, o geçerken insanların güldüğünü gayet iyi işitiyordu.

Yedeğindeki paranın büyük bölümünü tabak çanak, gümüş sofra takımı gibi gereksiz alışverişlere ve başka önemsiz zevklere harcamış olan Jeanne, Ferrando'yla beş yüz ekü daha getirtti.

1510 yılında, kaçınılmaz olan şey gerçekleşti: Joseph, kendi

yaşıtı, yani yaklaşık on beş yaşında bir Caribe kızı olan Valeria'nın çekiciliğine kapıldı. Terkisinde Valeria ve omzunda papağanıyla, Pegasus'un üzerinde oralardan geçerken, babası ve Jeanne'ı öpmek için durduğu zamanlar hariç, Casa San Bartolome'de hemen hemen hiç görünmüyordu artık.

Onu eve bağlamak için, Casa San Bartolome'nin iki odasını verdi Jeanne. Valeria, elbette ki Juanita adı verilen kızlarını onlardan birinde doğurdu.

O yıl, eşi ve çocuklarıyla birlikte, Déodat da geldi adaya. Neşeli bir akşam, Juanita ve Déodat'nın son çocuğu Georges arasındaki akrabalık bağını tanımlamaya çalıştılar ve diğerinden sadece dört yaş küçük olan kızın, Georges'un yeğeninin çocuğu olduğunu fark ettiler.

Jeanne, bu dünyanın onların başlarını döndürdüğünü gayet iyi görüyordu. Kimliklerinin orada erimesi tehlikesi vardı.

Casa San Bartolome'ya bir kanat daha ilave ettirmeyi isterdi. Ama uzun süre tereddüt etti ve işin kötüsü, bunun nedenini biliyordu. Yetmiş beş yaşında, gözler gibi, adaleler ve istekler de zayıflıyordu. Başkalarıyla uğraşa uğraşa, kendi kimliğinden kaybetmişti biraz.

Bir gece, bir rüya gördü. Gökten, uçsuz bucaksız ve yavaş bir nehir iniyordu. Bir ruh nehri. Gökyüzünde ortaya çıkıyor ve oradan yeryüzüne akıyordu. Bu nehirde, sevdiği varlıklar, anababası, Denis, François Villon, Matthieu, Barthélemy, Jacques, Joseph, Aube, Franz-Eckart yer alıyordu... Jeanne onların arasına katılıyor, sonra onlardan uzaklaşıyor ve daha sonra tekrar onlara kavuşuyordu. Onlar ve daha başka binlercesi o nehrin parçalarını oluşturuyorlardı. Nehrin kendisiydiler.

Sonunda, Jeanne'ın önemi kalmamıştı artık.

O sabah, Joachim sabah kahvaltısını onlarla paylaşmaya gel-

di. Eşi Estefania ve oğlu Janos'u da getirmişti. Estefania bu adın Jeanne'ı onurlandırmak için seçilmiş olduğuna inanıyordu.

Déodat ve Yvonne, hem tanıyıp hem de tanımadıkları bu vahşi adama şaşkınlıkla baktılar.

"Nihayet kendini buldu," dedi Franz-Eckart.

Valinin evinde verilen bir akşam yemeği sırasında, daha iyi tanınmaya başlayan Güney Kıtasından konuşuldu.

Jeanne bu meselenin kesinlikle umurunda olmadığını fark etti.

1511 Noel'inde, yeni vali onu davet etmedi, çünkü kral Onikinci Louis, papayı dinen sapkın ilan ettirmek için Piza'da bir din bilginleri toplantısı düzenlemişti. Ve Jeanne, kralının günahlarını taşıyordu.

Franz-Eckart'ın haber verdiği şey tamı tamına gerçekleşiyordu, bir kez daha.

Ertesi gün Jeanne, Franz-Eckart'ın yanında, Joseph'e sordu:

"Burada yaşamak mı istiyorsun, Fransa'ya dönmek mi?"

Bu soru Joseph için sürpriz oldu. Tercih yapmak gerekli miydi? Herkes Hispañola'da mutlu yaşamıyor muydu?

"Burada bir karım ve bir çocuğum var," diye cevap verdi.

Papağan yanağına bir öpücük kondurdu.

İnsanoğlu daima yokuşun en hafifini seçer. Yeni şeker memleketinde, Joseph de varoluşun şekerlemelerine boyun eğmişti tabii.

"Ben Fransa'ya dönüyorum," diye bildirdi ona Jeanne. "Casa San Bartolome'yi sana bırakıyorum. Şirket kazançlarından payına düşeni alacaksın. Bu çok büyük olmayacak, zira seninle birlikte başka birçok kişi daha paylaşacak kazancı. Arada sırada yaz bana."

Joseph babasına baktı.

"Ben de Jeanne'la dönüyorum," dedi Franz-Eckart.

Joseph Jeanne'a doğru atıldı, onu kollarının arasına alıp sıktı. Başını omzuna koydu ve uzun bir süre öyle kaldı.

"Biliyor musun, burada, kendi ülkeme daha yakınım."

Bu sözcükler ne anlama geliyordu ki? Kendi ülkesi neresiydi? Cennet mi? Hayır, özgürlüktü. Papağan, Jeanne'ın gülüşünü taklit ederek, başlarının üzerinde uçuyordu. Aslında Joseph'in de, tıpkı dedesi gibi, Hispañola'da Fransa'dakinden daha az zorluk çekeceğini düşündü Jeanne.

Pişmanlık duymadan, hatta neşe içinde hazırladı sandıklarını. Hispañola'dan giderken yanında götürdüğü tek şey Franz-Eckart'ın sadakatiydi.

"Kızlar, çiçekler ve yıldızlar var burada," dedi ona. "Kalmak istemez misin?"

Franz-Eckart güldü.

"Daha önce de söylemiştim bunu sana, Jeanne, başka hiçbir yere gitmeye ihtiyacım yok, zaten oradayım ben. Beni tanımıyor musun?"

Pegasus'u oğluna bıraktı. Esrarengiz bir şekilde, gideceklerini haber almış olan Joachim onu ve Jeanne'ı kucaklamaya geldi. Bir daha görüşmeyeceklerini biliyorlardı. Kırmızı çiçekli bitkilerin hafif hafif sallanan güzellikleri ve çılgın yaseminlerin hoş kokuları hafızalarına kazındı.

Eski Dünyaya dönmek için, Yeni Dünya Ticaret ve Denizcilik Şirketinin beşinci gemisi *Cruz del Sul*'e bindiler.

Limanda kaptan, tam zamanında gittiklerini, zira İspanyollardan ziyade "Hintlileri" vuran acayip bir hastalığın ortalığı kırıp geçirdiğini söyledi. Sonu çoğunlukla ölümle biten bir dizanteri. Ayrıca limanda, tüyler ürpertici kara hayaletlerden oluşan bir sürünün karaya çıktığını gördüler: şeker kamışı ekmeleri için Arap krallarından satın alınmış olan, ilk Afrikalı kölelerdi bunlar.

Gemide, Jeanne'ın çorba pişirmek için gerekli enerjisi yoktu artık. Kaptanın sıradan yemeğiyle yetiniyordu: içinde kurutulmuş et kırıntıları da bulunan, siyah bakla ya da lahana çorbası.

Ama Cadix'e vardıklarında, Franz-Eckart'la birlikte küçük bir şölen verdiler yine de.

Yirmi üç gün sonra Angers'deydiler.

Sevinçten kafası karışan Frederica neredeyse dans edecekti. Eskiden olduğu gibi bir akşam yemeği hazırladı onlara.

Eskiden olduğu gibi.

Jeanne, yıllar önce Déodat'nın getirmiş olduğu al zambağın gelişip büyüdüğünü saptadı. Süslü ve büyük bir saksısı vardı artık. Soğukta içeri alındığı sürece, sağlığı ve görkemi yerindeydi.

33
AMERİKA ÇİÇEĞİ

*

1511'deki Piza din adamları toplantısı tarafından dinen sapkın ilan edilen II. Jules, buna karşılık olarak, Fransa Kralını aforoz etmek üzere, 1512'de Latran'da bir toplantı düzenledi.

Gerçeği söylemek gerekirse, sivri piskopos külahları arasındaki bu çatışma gündelik yaşamda hiçbir değişikliğe yol açmadı.

Franz-Eckart artık dörtlük yazmamaya karar verdi. Gereksiz bir ihtiyattı bu: Peder Lebailly gelip, kardinal Georges d'Amboise'ın birkaç ay önce öldüğünü bildirdi. Kabilesi de etkisini yitirmişti artık.

Jeanne'ın arazilerinin şarapları iyileşiyordu.

Neredeyse yetmişine gelen ve zor yürüyen Ciboulet, hanımefendisini yeniden görme zevki için Angers'ye geldi. Guillaumet'nin ablası Sidonie'nin bir şişlik yüzünden ölmüş olduğunu ve pastanesinin, işin içinden gayet iyi çıkan yirmi üç yaşındaki kızının eline geçtiğini anlattı.

"Guillaumet de genç değil artık," diye ilave etti. "İşi oğlu Gontrand yürütüyor."

Pastacıların krallardan daha uzun yaşadıkları muhakkaktı; Jeanne'ın pastacı ekibi şimdiye kadar dört kral görmüştü ve bir beşinciyi de göreceğine kuşku yoktu, zira Onikinci Louis'nin hasta olduğu fısıldanıyordu.

Hispañola'da geçen yıllar boyunca, Jeanne açık havada yaşa-

mıştı. Ama yaşı onu soğuğa dayanıksız kılmıştı; yumuşak ilkbahar günleri ve yaz hariç, ateşin başını tercih ediyordu. Gözde kitabı, Seneca'nın Üç Anahtar matbaasında François tarafından basılmış bir çevirisiydi: *Ruh Huzuru*.

Bazen kitap elinden düşüyor ve Jeanne alacakaranlık bir uyuşukluğa kapılıyordu.

Sevdiği yüzleri görüyordu yine.

Bir gün, Barthélemy ocağın yanında ayakta duruyormuş gibi geldi; Jeanne gülümsedi ve tam onunla konuşacaktı ki, Frecleri-ca içeri girip, tavuk yahnisine sarımsak ilave etmesini isteyip istemediğini sordu.

Bir başka sefer, Denis'yi gördü, gözyaşları içinde. Telaşlanıp koltuğunda doğruldu. Nihayet suçunu anlamış mıydı acaba? Pişman olmuş muydu?

Ama görüntü kayboldu.

II. Jules ve Maximilien'in Kutsal İttifakı tarafından Novaro'da yenilgiye uğratılan Onikinci Louis 1513'de Milanais'yi yitirdi. İsviçreliler Dijon'u kuşatma altına aldılar. İngiltereli Sekizinci Henry de Thérouanne'ı kuşattı, şehri aldı ve duvarlarını yerle bir etti. Edilen onca masrafa, akıtılan onca kana karşın, sonuç bir hiçti. Jeanne, insanlığı izlediği yarım yüzyıldan fazla zamandan, sonsuz bir hüzünden başka bir şey çıkaramamıştı.

Bir de kendi insanlarını, prenslerle düşüp kalkanların yara ve düş kırıklıklarından sakınmış olmanın getirdiği onur vardı.

O yıl, 1513'de, ailenin tüm erkeklerini L'Estoille malikanesine çağırdı: oğulları ve erkek kardeşiyle birlikte Ferrando'yu, François'yı, Jacques-Adalbert'i, Déodat ve Léonce Doulcet'yi.

"İhtiyarlıyorum," dedi onlara "ve ebediyete kadar yaşayacak değilim.Yarım yüzyılda, hepimiz elbirliğiyle, ihtiyatlı bir yönetimin daha da genişletmemize olanak tanıdığı ortak bir mal varlı-

ğı yarattık. İşe pastacılıkla başladım. Ve kaderin cilvesi bu ya, Atlantik ötesindeki tarlalarımız şeker üretiyor. Ayrıca bir kumaş imalathanesine, çiftliklere, bağlara, bir matbaaya, beş gemilik güçlü bir denizcilik şirketine ve bir de sigorta şirketine sahibiz. Paris, Strasbourg, Angers, Cenevre ve şimdi de Cadix'te evlerimiz var. Tüm bunlar bankerlik yapmamıza olanak sağladı. Kazançlar aranızda eşit olarak bölüştürülüyor. Sizden şunu rica ediyorum: boş şişinmelerin bunca çabanın ürününü tehlikeye atmasına asla müsaade etmeyin. Bu mal varlığını, prenslerin kavgalarına karışmaktan kaçınarak koruyabildik. Onların gözünde, her yabancı düşmandır ve bu dünyadaki mal mülkün hepsi eninde sonunda onlara aittir. En başta papa olmak üzere, prenslerden daha az Hıristiyan olan yoktur ve kılıç taşıyan her insan kayıptır. İktidar baştan çıkarıcı bir solucandır. Parlamak ve zenginliğini sergilemek isteğinin sizi baştan çıkarmasına asla izin vermeyin. Birbirinizden asla ayrılmayın. Gücünüz birliğinizdedir. Çocuklarınız bu inançla büyüsünler."

Ses çıkarmadan dinlemişlerdi Jeanne'ı. Onları Jeanne yetiştirip evlendirmişti ve onun büyütmediklerinin hepsi de yine onun güneşinde ısınmışlardı. Jeanne onların gizli sesiydi.

"Ben artık burada olmadığım vakit," diye ilave etti, "bir şefe gerek duyacaksınız. Bu şef François olacak."

Söyleyeceklerini bitirmişti. François bir kadeh şarap doldurup götürdü ve kucakladı annesini. Sonra da onun karısı, Ferrando, Angèle ve çocuklar dahil bütün herkes sırayla sarılıp öptü Jeanne'ı.

Kendini hafiflemiş hissediyordu Jeanne. Hatta biraz fazla hafif. Zaman onu inceltmiş ve gözenekli bir hale getirmişti.

Bir eylül sabahı, Cadix'ten bir mektup aldı. Mektup Denizcilik

Şirketinin merkezinden geliyordu. Ama oraya kadar da, yüklü bir halde gidip gelen diğer dört gemi gibi Cadix ve Santo Domingo arasında düzenli seferler yapan *Ala de la Fey*'le yol yapmıştı.

Sevgili Jeanne,

Sen gideli iki yıl oldu ve hâlâ benimle Casa San Bartolome'desin. Bunu unutsam bile, seninkinden kopyalanmış gülüşüyle Juanita anımsatıyor. Valeria'yla ikinci bir çocuğumuz oldu, bir oğlan, Juan. Arada bir, hatta fazla nadir gördüğümüz Joachim'in yardımıyla, onu ve kendimizi, adada yeni ortaya çıkan ve Caribeleri, köleleri ve hatta Beyazları kırıp geçiren hastalıklardan korumaya gayret ediyoruz.

Ferrando beni tarlaların kahyalığına atadığından, yeni validen, Josefe Hunyadi de Stella adı altında İspanyol olma iznini elde ettim. Franz-Eckart'ın Latince dersleri sayesinde, onların dilini iyi konuşuyorum artık.

Bizim tarlalarda en az yüz siyah köle var ve Ferrando, hoyratlığa kaçmadan onları en iyi benim yöneteceğime karar verdi. En azından bizim topraklarımızda çalışanları, zira diğer taraflarda ne yazık ki başka türlü oluyor.

Joachim bölgedeki Caribelerin şefi oldu ve bir köle ayaklanmasını yatıştırmayı başardığı için, valinin gözüne girdi. Aramızdaki bağları bildiğinden, bunun valiyi, bana teveccüh göstermeye iteceğini sanıyorum.

Hayatlarımız toprak üzerinde son bulacak, ama sen de biliyorsun ki, tüm diğerleriyle birlikte, başka yerde devam edecek ve ben seninle olacağım.

Pegasus harika bir durumda ve Hispañola'ya kısraklar getirildiğine göre, uzun süre daha bekâr kalmayacağını umabilirim artık.

Benim tarafımdan babam Franz-Eckart'ı sevgiyle öp. Hayali kurulabilecek en şefkatli babadır o.

Josefe Hunyadi de Stella,
Casa Nuevo San Bartolome, Santo Domingo,
Hispañola, 25 Temmuz 1513.

Hunyadi de Stella. İki adı birleştirmişti, kanının ve yüreğinin adlarını.

Mektubu Franz-Eckart'a gösterdi; gözlerinin nemlendiğine tanık oldu ve ona, kendisi artık orada olmayınca, Hispañola'ya dönmeyi isteyip istemeyeceğini sormaktan kaçındı. Sadece:

"Onun da mirasa yazılmasını istiyorum," dedi.

Ve bundan emin olmak için, Franz-Eckart'ın kibarlıktan oğlundan söz etmemesi kaygısıyla, François'ya yazdı.

25 Eylül'de, meyve bahçesinde armut toplarken, küçük bir çığlık attı ve birkaç adım ötede bulunan Franz-Eckart koşup tuttu onu.

Bayılmıştı Jeanne. Franz-Eckart onu alt kattaki büyük salona kadar kucağında taşıdı ve uzun bir koltuğa uzattı.

Kısa sürede kendine geldi ve gözlerini araladı. Gözlükleri düşmüştü. Franz-Eckart gözlerinin mavisini gördü yine.

"Ben gidiyorum," diye mırıldandı Jeanne.

"Buradayım, yanında," dedi Franz-Eckart, onu kollarının arasına alarak.

Salonda nefes alıp veren sadece Franz-Eckart'dı artık. Jeanne cansızdı.

Joseph'i gördü Jeanne. Gülümsüyordu, güneş gibiydi. Sözünü tutmuştu.

Sağında Franz-Eckart, solunda Joseph vardı.

Işığa doğru ilerledi ve uzakta anababasını fark etti.

Sonra da Barthélemy'yi...

Bir rüzgar esti.

Sonrasını anlamadı. Ve zaten, bunu anlatacak sözcük de yoktu.

Frederica girdi salona.

"Öldü," dedi Franz-Eckart.

Yaşlı hizmetçi gözyaşlarına boğuldu. Franz-Eckart Jeanne'ı tekrar kucağına alıp, odasına çıkardı ve yatağının üzerine uzattı. Frederica Peder Lebailly'yi çağırmaya koştu.

Mektupla haber gönderilen François, Déodat, Jacques-Adalbert, Ferrando ve diğerlerinin gelmelerini beklemekten başka yapacak bir şey yoktu.

Yetmiş sekiz yaşında kalbinin durması sonucu ölen Jeanne, yani dul bayan Baron de Beauvois ve de l'Estoille, iki gün sonra Saint-Maurice mezarlığına gömüldü.

Evdeki ayin ve cenaze töreninde, yakınlarından bir tek Franz-Eckart vardı. Ama Frederica ve hizmetçileri de yakınlarından saymak gerekirdi belki de. Kutsal suyu ilk serpen ve ilk kürek toprağı atan da Franz-Eckart oldu.

Dünyada bu kadar yalnız olunabileceğini düşünmemişti hiç. Son yıllarını Jeanne'la geçirmişti hep. Onu sarsmadan çalışmalarından koparmaya yetecek güç bir tek Jeanne'da var olmuştu. Gücünün sırrı yumuşaklığı ve özentisizliğindeydi. Böylece koskoca bir dünya yaratmıştı.

Gözyaşlarında teselli bulan insanlara imrendi.

On beş gün sonra, bu kez Saint-Maurice'de, Jeanne'ın çocuk ve akrabaları yanı sıra Guillaumet, Ythier, Ciboulet gibi yakınla-

rının da hazır bulunduğu ikinci bir ayin düzenlendi.

Ayinden sonra Déodat, ilk Amerika seyahatinden kendisinin getirmiş olduğu Amerika çiçeği saksısını alıp, annesinin mezarına koydu.

Bir sonraki yıl oraya geri geldiğinde, çiçeğin canlı kalmış olduğunu gördü, büyük bir şaşkınlıkla.

On yıl sonra bile, düzenli olarak çiçek açmaya devam ediyordu.

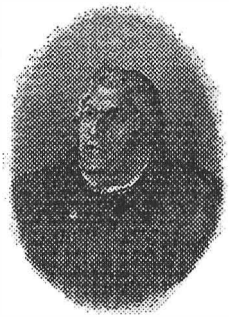
Belki hâlâ da açıyordur ya...

SONSÖZ

*

Yıldızların Jeanne'ı üçlemesine, sonsöz yerine, bazı açıklama ve aydınlatmalar daha uygun göründü bana.

Her şeyden önce, zaman seçimi geliyor: 1450-1520. Bu ara dönem, Ortaçağ'ın sonuyla Rönesans'ın başı arasında yer alır. Ve aynı dönemde, Avrupa prenslerinin birbirleriyle giriştikleri bitmek bilmez savaşlar içinde –barış halinde geçen tek bir yıl bile yoktu!– kuşkusuz en parlak temsilcisinin Jeanne d'Arc olduğu ulus düşüncesinin yavaş yavaş şekillendiğini görürüz. Bütün Avrupa, ancak 1648'deki Westphalie anlaşmasıyla tescil olan uluslar Avrupası'nın ilk taslağıyla yatışacak kanlı çalkantıların kurbanıdır.

Martin Luther

Ayrıca, Roma'nın mutlak manevi iktidarının tartışılmasında, Rönesans ve modern zamanların bireyciliğinin belirmeye başladığını da görürüz. XII. Louis II. Jules'ü dinen sapkın ilan edip görevden uzaklaştırmak için Piza'da din bilginleri toplantısı düzenlediğinde, Luther'in de yolunu açtı. Bu toplantıyı, Wittenberg'de doksan beş tezin açıklamasından yalnızca yedi yıl ayırır gerçekten de. Avignon papalarının karanlık döneminde –bir ara üç rakip papa oldu– doruk noktasına ulaşan fani hırslar ve iç kavgalar yüzünden, kilise bundan böyle Hıristiyanlarla inançları arasındaki biricik aracı rolünü kaybedi-

yordu. Beş yüzyılda, özellikle Doğu ve Kuzeyin Hıristiyanlarını yitirdi.

Bu arada, İslam'ın yolu da açılmıştır, aynı zamanda.

Aynı dönem boyunca, toplum da esaslı bir şekilde değişime uğrar: savaşlar kırları ıssızlaştırmıştır. Fransa topraklarının çok büyük bölümü ekilmemektedir. Aynı savaşlar nedeniyle her şeylerini yitirmiş olan derebeyleri, artık bakımını sağlayamadıkları kale-şatolarını terk eder ve şehirlere yerleşirler. Bu şatolar, sakat ve firari barınaklarına ve önemli alışveriş merkezlerine dönüşürler hemen.

Kraliyetin Clovis'ten beri insanlarda uyandırdığı saygı da yavaş yavaş azalır ve ulusun baş savunucusuna halkın kendiliğinden duyduğu minnettarlık, yerini şatafatlı bir saygı gösterisine bırakır; bu zorlama saygı, içinde kendi çürümesinin tohumlarını taşımaktadır. Kraliyet iktidarının otoritesi gitgide daha çok itirazla karşılaşır ve 68 Mayısının ön simgesi olan Şeytan Osuruğu öğrenci isyanı, kraliyet otoritesinin ahlaki açıdan şart olma özelliğini yitirdiğine tanıklık eder.

Bu dönem süresince toplum, ekonomik nedenlerle de değişir aynı zamanda.

Topraklar, derebeylerinin ellerinden, tüccarların ve dünün serfleri olan köylülerin ellerine geçer. Fernand Braudel'in, kapitalizmin panayırlarda doğduğu tezi kanıtlanmıştır; ama bu kapitalizmin hudutlardan ve siyasi çıkarlardan kurtulmaya başladığı daha az bilinir: borç senedi, nakit para taşımadan hudutların ve durmadan değişen ittifakların ötesine önemli miktarlar transfer edilmesine imkan tanır. Böylece, fazla büyük servetinin ve onun uyandırdığı kıskançlığın kurbanı olan Jacques Coeur örneğinden ders çıkaran tüccar-bankerler, romanda L'Estoille, Beauvois ve Sassoferratoların yaptığı gibi, servetlerini siyasi ve askeri de-

değişikliklerden ve borç olarak alamadıklarına el koymakta usta prenslerin açgözlülüklerinden koruyabilirler. Kraliyetin servetini kendisinin yarattığının bilincinde olan yeni ticaret burjuvazisi, çoğunlukla aşırı olan vergilerden toplanan paranın, Valoislar ve özellikle XII. Louis'nin 1525'e kadar büyük bedeller pahasına inat ettikleri Milanais ve Napoli Krallığına yönelik saçma sapan fetih girişimleri gibi yarın vaat etmeyen askeri maceralara gittiğini görmekten fena halde rahatsız olur.

Tıpkı Katolik Kilisesinin Reformla Hıristiyanların yarısını yitirdiği gibi, Avrupa kralları da savaşlarıyla para sahiplerinin güvenini yitirdiler.

Yine aynı dönemde, bir "icat" ve bir keşif ortaçağ alemini ve onun dünyayı betimleyişini organik olarak altüst etti: matbaa ve Amerika'ya yapılan yolculuklar. Siyasi ve dini hiyerarşileri telaşlandıran matbaa, o güne kadar kopyacı keşişlerin kontrolü altında olan bilginin serbest dağılımına olanak tanıdı. Amerika seyahatleriyse Eski Dünyanın Avrupa merkezciliğine ölümcül bir darbe indirdi. Balboa, Hindistan'a açılan bir geçit bulmayı umduğu Panama'yı yayan olarak katettiği ve karşısında Pasifik'i bulduğu zaman, başı döndü.

Okumuş olduğunuz üçleme elbette ki bir tez romanı değil, sadece bir resim oluşturmaktadır.

İradeli ve cesur bir kadının, XXI. yüzyılın bakışıyla, bu esaslı değişimlere verilen tepkiler açısından ideal bir işaret noktası oluşturacağını düşündüm.Ve bu kadın Jeanne de l'Estoille oldu.

Neden bir kadın? Çünkü kadın, zamanın toplumunda, Ortaçağ ve o dönemin sonu hakkında edinilmiş belli bir genel geçer izlenimin kestirilmesine imkan tanıdığından çok daha önemli bir yer kaplıyordu.

Biraz fazla beylik sözlerle tanımlamak gerekirse, sırasıyla, bir

Büyük Gece ve örnek bir dini aydınlanma dönemi olarak görülen Ortaçağın sonu ne biriydi, ne de öteki. Daha çok, hepsi de kendilerine krallıklar kurmayı düşleyen ve hükümdarlık yaptıklarını iddia ettikleri ulus embriyonları için küçümsemeden başka duygu taşımayan küçük savaş şeflerinin açgözlülüğünden patlak veren bitmek bilmez bir dizi kanlı olaydan ibaret görünüyor.

Savaş suçları, eskide kaldılar diye affa uğramazlar: mesela, 19 Şubat 1512'de Gaston de Foix İtalyan kenti Brescia'yı ele geçirdiğinde, askerleri halkı katletmiş ve şehri yağmalayarak, sonunda ateşe vermişlerdir. Bu tüyler ürpertici barbarlık, yaklaşık bir yüzyıl önceden, Palatinat katliamını haber veriyordu.

Şayet Fransız toplumu, tarla ve dükkanların kendi kaderlerine terk edildiği Yüz Yıl Savaşı esnasında ayakta kaldıysa, bu asıl olarak, durmadan bölgelerine akın eden başıboş askerlerin öfkesinden ve yarım kalan işi tamamlayan salgın hastalıklardan ellerinden geleni kurtaran kadınlar sayesinde olmuştur. Jeanne d'Arc'ın ve Jeanne Hachette'in "erkeksi" karakterlerinin nedeni erkeklerin eksikliğinden başka bir şey değildir.

Jeanne de l'Estoille'de var olan şiddet kimilerini şaşırtacaktır belki. Zira bu genç kadın bıçakla oynar ve yaşamını ya da kanını tehdit edenleri ölüme yollamakta tereddüt etmez. Ama bu şiddet, dönemi yansıtmaktadır sadece. O zamanlar, insan hayatının pek ağırlığı yoktur ve bulunabilen yegane güvenlik, insanın kendi kendine sağladığıdır.

Bunun yanı sıra, okuyucunun, aslında bazı kesin ya da muhtemel tarihi gerçeklerden kaynaklanan belli noktaları roman kurgusuna atfetmesi de mümkündür.

Tıpkı François Villon'a yakıştırılan bazı özellikler gibi. Yeri geldikçe, kısa ve öz notlarla bu konuda açıklamalar yaptım, zira bu sayfalar romana ait. Villon'un zampara, pezevenk, hırsız, ka-

til ve alenen idam kaçkını olduğu iyi bilinir; ama eşcinselliği üzerine ihtiyatlı bir tül perde çekilir. Oysa, bir kere şifresi çözüldü mü, eşcinsel çevre ve faaliyetlerle içli dışlı olduğunu ortaya koyan argo şiirleri pek çoktur.

Keza, gittikçe daha az sık karşılaşsak da, matbaanın icadı çoğunlukla Gutenberg'e atfedilir ve hâlâ tarihçesinde boşluklar vardır yer yer. Bununla birlikte, matbaanın kökeni, Flamanya ve Almanya'da yavaş yavaş gelişen ve Gutenberg diye anılan Gensfleisch'in çerçeve ve pres gibi kayda değer katkılarıyla mükemmelleşen, Kore icadı, elle dizilen metal harflerle basım yönteminin bir uyarlanmasıdır gibi görünüyor.

Christophe Colomb

Ve nihayet, geleneksel olarak Christophe Colomb'a atfetmeye sofuca devam edilen Amerika'nın keşfi meselesi... Oysa Colomb'dan yaklaşık bir buçuk yüzyıl önce, Venedikli Zeno kardeşler Atlantik'i zaten aşmışlar ve keşif gezilerinden, okyanus ötesinde büyük kara parçalarının var olduğunu ana hatlarıyla gösteren bir haritayla geri dönmüşlerdi. İrlandalı Brandan'ın ve Kızıl Erik, Leiv Eriksson gibi Vikinglerin daha önceki keşifleri bir yana bırakılsa bile, Martin Behaim ve Toscanelli'nin Amerika'yı çok daha doğru bir şekilde gösteren ve Colomb'un da bilgisi dahilinde bulunan haritalarını belirtmeden geçmemek gerekir ki, bu da Amerika'nın Colomb'dan çok daha önceki gerçek keşfini belgeler. Kim tarafından? Bu nokta, Çinliler en iyi adaylar olarak görünseler de, karanlıkta kalmaya devam etmektedir. Ama ben, Colomb şimdiki Haiti-Santo Domingo Adası, Küba, Bahamalar ve Orinoco Nehri'nin denize döküldüğü yerden başka bir şey keşfetmediği için, Kuzey Amerika'nın 1500 ve 1503'deki keşfi-

nin gerçek babalık hakkını Portekizli Corte Real kardeşlere vermek zorunda olduğuma inanıyorum.

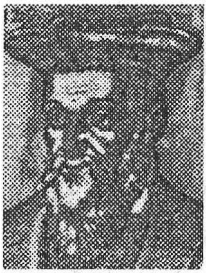
Bir nokta kesindir ve romanda belirtilmeyi hak eder: Amerika'nın keşfi Avrupa'da tam bir aykırı-olay[1] oldu. Ve "conquistadores" (İspanyol fatihler) oranın batı yolundan ulaştıkları baharat ülkesi Hindistan olmadığını fark ettikleri zaman, aykırı-olay gerçek bir hayal kırıklığı halini aldı. Kâr zihniyetinin bu düş kırıklığını en nihayet keşif içgüdüsüne dönüştürmesi için uzun yıllar geçmesi gerekti; ne yazık ki bu içgüdü, Bartolomé de Las Casas'ın adını anmadığı yağmalara girişmek ve hakiki Amerikalılarla onların kültürlerini yok etmek için kullanıldı.

Yüz Yıl Savaşı'nın sonu ve Rönesans'ın başı arasında akıp geçen bu dörtte üç yüzyıl, Avrupa kültüründe, Jeanne de l'Estoile'in kişiliğindeki yansımalarını görmezden gelmenin mümkün olmadığı, derin bir değişimin de tiyatrosudur aynı zamanda; her insan kendi zamanının ürünüdür aslında. Bu yüzden, ilk kitabın başlığında *Gül ve Zambak* olarak simgeleştirilen krallık ve göğün birlikteliği mistik prensibi yavaş yavaş yok olur. Halk, ihtiraslarının ürünü vergilerle kendisini ezen krallarından kopar. Yeni doğmakta olan ticaret toplumu iktidardan sakınmayı öğrenir.

Katedrallerin ve büyük ortak inanç hamlelerinin dönemi geçmiştir artık. Kişisel mistisizm, özellikle Jérôme Bosch'un gayet güzel betimlediği ahlaki başıbozukluğa paralel olarak, yeni dallar verir: Erasme'ın entelektüel çileciliği Villon ve Rabelais'nin ahlaksız alçaklıklarıyla birlikte var olur. Zamanın ruhu tövbekar meleklikle şehvetperestlik arasında tereddüt eder.

Kainatın ilahi kaprislerden başka kanunlar tarafından yönetildiğini söyleyen o anlaşılmaz his, astrolojinin rağbet görmesine yol açar. Tuhaftır ama, bugün artık itibarını yitirmiş olan bu te-

1) Non-événement.

Christophe Colomb

amül, Kilisenin fanatik bir şekilde bağlı göründüğü yermerkezciliğin[1] sonunu haber verir: alemi yöneten Yer değildir, bunun tersi doğrudur. Galile ve modern astronominin temelini atan ünlü astrolog ve simyacı Isaac Newton da uzakta değildir. Bazı anlamsızlık dalkavuklarının ağzından fazlasıyla sık kaçan kaderin cilvesine bakın ki, yıldız falcılığı rasyonalizmin yolunu açıyordu. Yıldız falcıları kendi zamanlarına ait bir sezgiye cevap verdiler: alemin anlaşılması için bir anahtarın var olmasıydı bu. Aralarında en meşhur olan Nostradamus 1503'de doğdu, ama XV. Yüzyılın sonundan itibaren Avrupa'da hızla çoğaldılar: bütün sarayların kendi yetkili astrologları vardı, zira (bugünküler gibi) dünün prensleri ve kentsoylular yıldız falı için yanıp tutuşurlardı.

Belirtmeliyim ki, üçüncü kitapta yer alan Franz-Eckart de Beauvois'nın dörtlükleri tamamen benim elimden çıkmadır; tıpkı yazarları belirtilmemiş olan tüm şiir ve şarkı sözleri gibi.

Bu sayfalar bilimsel bir çalışma oluşturmadıklarından bir bibliyografi yazmaya gereksiz buldum. Bununla birlikte, bana en çok yararı olmuş eserlerin adlarını belirtmeden geçemeyeceğim. Ilk sırada, Georges Duby'nin ünlü kitabı geliyor: *Qu'est-ce que la société féodale?* (Feodal toplum nedir? – Flammarion, 2002). Jean Favier'nin *François Villon*'u (Fayard, 1982) o dönemin şahane bir panoraması olduğu kadar, şairin de biyografisidir. Aynı yazarın *La Guerre de Cent Ans* (Yüz Yıl Savaşı – Fayard, 1980) ve *Louis XI* adlı kitaplarıysa bana değerli tarihi, ekonomik ve sosyal bakışlar sunmuşlardır. Didier Le Fur'ün *Louis XII* adlı eseri (Perrin, 2001) kendisi de o kadar az tanınan bir hükümdarlık döne-

1) Geocentrisme.

mine ait pek bilinmeyen birçok ayrıntıyı kolayca bulmamı sağlamıştır. Jacques Attali'nin *1492*'si (Fayard, 1991) Amerika'nın keşfi denen muhteşem düş kırıklığı hakkında yazılmış anahtar-eser ve onun doğurduğu bulanık düşünceler magmasını eriten en tatlı çözücüdür, hiç kuşkusuz. Ve son olarak, sık sık başvurulan iki rehberi saymadan geçmek olanaksızdır: Marie-Thérèse Boyer-Xambeu, Ghislain Deleplace ve Lucien Gillard'ın *Monnaie privée et Pouvoir des princes*'i (Kişisel Para ve Prenslerin İktidarı - Editions du CNRS et Presses de la Fondation nationale des sciences politiques, 1986) ve Jacques Hillairet'nin vazgeçilmez eseri *Connaissance du Vieux Paris* (Eski Paris'i Tanımak – Gonthier, 1954; yeniden basım Rivages, 1993).

*

ÜÇÜNCÜ CİLDİN SONU

Gerald Messadié

Amerika Çiçeği

Bir zamanların küçük köylü kızı Jeanne artık zengin ve olgun bir kadındır. Yaşadığı olağanüstü dönemin üstesinden gelebilecek kadar akıllı ve yeteneklidir. Bu dönemde modern zamanları etkileyecek üç önemli olay yaşanır: Kapitalizmin doğuşu, matbaanın bulunuşu ve Amerika'nın keşfi. Jeanne her üçünün içinde de yerini alır. Şair François Villon'dan olan oğluyla birlikte bir endüstri ve ticaret imparatorluğunu yönetmeye başlar. Matbaa, bankalar, tekstil gibi pek çok alanda "Estoille klanı" öne çıkar. Atlantik Okyanusu'nu geçen ilk kadınlardan biri olur.

Jeanne'ın yaşamı şiddet yüklü, şan şeref dolu pek çok olayla doludur. Tanıdığı erkeklerin içinde ruhunu ve yüreğini ısıtan tek bir kişi vardır; yirmi yaşını bile doldurmamış olan, özel müneccimlik yeteneklerinin herkesten farklı kıldığı Franz-Eckart. Ormanda annesinin karşısına bir geyik çıkmış ve delikanlı bu olaydan dokuz ay sonra doğmuştur; söylenti böyledir ama işin aslını bir kişi bilir, o da Jeanne'dır.

XV. yüzyılın sonunda bir çok gerçek henüz ortaya çıkmamıştır. Bir gün Colomb adlı bir denizci batıda, Hindistan'a ulaşan bir yol bulmayı tasarlar. Fransa kralı bu tür tartışmalarla ilgilenmemektedir, oysa Jeanne ve ailesi tam tersine bilinen dünyanın sınırlarını genişleten yeni keşifleri bir fırsat olarak değerlendirmektedir. Tüm bunları sadece bir müneccim önceden görür. Ona göre zaman bir yanılsamadan başka bir şey değildir. Yitirdiklerimiz aslında yok olmazlar. Aşk ise aşktan daha fazla bir şeydir.

ISBN 975-273-073-6

9 789752 730731

ithaki